

Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri

statistik icmal

DİM üzrə tərəqqinin milli kontekstdə
statistik göstəricilərlə təsviri

Sustainable Development Goals

statistical review

*Description of the progress on SDGs in the
national context with statistical indicators*

Rəsmi statistik nəşr
Official statistical publication

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ**

***THE STATE STATISTICAL
COMMITTEE OF THE REPUBLIC
OF AZERBAIJAN***

**Dayanıqlı
İnkişaf
Məqsədləri**

***Sustainable
Development
Goals***

**Bakı – 2023
*Baku –2023***

Nəşrdə “Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik”lə müəyyən olunmuş qlobal məqsəd və hədəflərin mahiyyəti izah edilir, onlara dair qlobal çağırışlar oxucuların diqqətinə çatdırılır, son on üç ildə (2010-2022) milli kontekstdə dayanıqlı inkişafı bağlı tendensiyalar statistik göstəricilərlə təhlil edilərək müxtəlif qrafik və cədvəllərlə təsvir edilir. Bu nəşrdə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Statistika Komissiyası tərəfindən müəyyən edilərək Baş Assambleyanın 2017-ci il 6 iyul tarixli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş qlobal göstəricilər sistemində əks olunan 111 Dayanıqlı İnkişaf Məqsədi göstəricisi üzrə mövcud statistik məlumatlar təqdim olunmuşdur.

The essence of global goals and objectives defined in “Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development” is explained in this publication, global challenges concerning them are brought to the attention of readers, and trends related to sustainable development in the national context are analyzed by statistical indicators and illustrated by various graphs and schedules over the last thirteen years (2010-2022).

In this publication, current statistics are presented on the 111 Sustainable Development Goals indicators determined by the United Nations Statistical Commission approved by the General Assembly resolution of 6 July 2017.

Qeyd: Məcmuədə dərc olunan bəzi göstəricilər onların hesablanma metodologiyasında və istifadə edilən ilkin məlumatlarda baş vermiş dəyişikliklərlə əlaqədar dəqiqləşdirilə bilər.

Əhalinin sayı əsasında hesablanılan göstəricilər 2019-cu ildə keçirilmiş əhalinin siyahıyaalınmasının yekun məlumatları nəzərə alınmaqla 2019-2021-ci illər üzrə yenidən hesablanmışdır.

Note: Some of the indicators published in the journal may be refined due to changes in their calculation methodology and baseline data used.

The indicators calculated on the basis of the population number were recalculated for the years 2019-2021, taking into account the final population census data conducted in 2019.

Xüsusi işarələr

“-” hadisə baş verməmişdir.

"0,0" məlumat çox kiçik rəqəmlə xarakterizə olunur.

“...” məlumat mövcud deyil.

Special characters

“-” not applicable.

"0,0" data characterized by the least number.

"..." data not available.

© Azərbaycan Respublikasının
Dövlət Statistika Komitəsi 2023

© The State Statistical Committee
of the Republic of Azerbaijan 2023

MÜNDƏRİCAT

CONTENTS

Ön söz.....	5
Foreword.....	
 Yoxsulluğun bütün formalarına hər yerdə son qoymaq.....	8
<i>End poverty in all its forms everywhere.....</i>	
 Aclığa son qoymaq, ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək, qidalanmanı yaxşılaşdırmaq və kənd təsərrüfatının dayanıqlı inkişafına dəstək vermək.....	18
<i>End hunger, achieve food security and improved nutrition and promote sustainable agriculture.....</i>	
 Yaşından asılı olmayaraq hamının sağlam həyat tərzini təmin etmək və rifah halını yaxşılaşdırmaq.....	27
<i>Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages.....</i>	
 Hamı üçün inklüziv və bərabər keyfiyyətli təhsili təmin etmək və ömür boyu təhsil almaq imkanlarını dəstəkləmək.....	68
<i>Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all.....</i>	
 Gender bərabərliyinə nail olmaq, bütün qız və qadınların hüquq və imkanlarını genişləndirmək.....	86
<i>Achieve gender equality and empower all women and girls.....</i>	
 Hamı üçün su və sanitariyaya əlçatanlığı və dayanıqlı idarə etməni təmin etmək...	101
<i>Ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all...</i>	
 Hamının sərfəli, etibarlı, dayanıqlı və müasir enerji mənbələrinə çıxışını təmin etmək.....	111
<i>Ensure access to affordable, reliable, sustainable and modern energy for all.....</i>	
 Davamlı, inklüziv və dayanıqlı iqtisadi artımı, hamı üçün tam və məhsuldar məşğulluğu və layiqli işi təşviq etmək.....	117
<i>Promote sustained, inclusive and sustainable economic growth, full and productive employment and decent work for all.....</i>	
 Möhkəm infrastruktur yaratmaq, inklüziv və dayanıqlı sənayeləşməni təşviq etmək və innovasiyalara dəstək vermək.....	137
<i>Build resilient infrastructure, promote inclusive and sustainable industrialization and foster innovation.....</i>	
 Ölkədaxili və ölkələrarası bərabərsizliyi azaltmaq.....	156
<i>Reduce inequality within and among countries.....</i>	
 Şəhər və yaşayış məntəqələrinin açıqlığını, təhlükəsizliyini, davamlılığını və ekoloji dayanıqlılığını təmin etmək.....	167
<i>Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable.....</i>	
 İstehsal və istehlakın səmərəli modellərinə keçidi təmin etmək.....	177
<i>Ensure sustainable consumption and production patterns.....</i>	

	İqlim dəyişikliyi və onun təsirlərinə qarşı mübarizə üzrə təcili tədbirlər görmək.....	183
	<i>Take urgent action to combat climate change and its impacts.....</i>	
	Dayanıqlı inkişaf naminə okeanları, dənizləri və dəniz ehtiyatlarını qorumaq və onlardan səmərəli istifadə etmək.....	188
	<i>Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development.....</i>	
	Yer ekosistemlərini mühafizə və bərpa etmək və onların səmərəli istifadəsinə dəstək vermək, meşələrdən səmərəli istifadə etmək, səhralaşmaya qarşı mübarizə aparmaq, torpaq degradasiyasını dayandırmaq, ona qarşı əks tədbirlər görmək və bioloji müxtəlifliyin itirilməsi prosesinin qarşısını almaq.....	194
	<i>Protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss.....</i>	
	Dayanıqlı inkişaf naminə dinc və inklüziv cəmiyyətləri təşviq etmək, hamının məhkəmə sistemində əlyətərliyini təmin etmək və bütün səviyyələrdə effektiv, məsuliyyətli və inklüziv institutlar yaratmaq.....	205
	<i>Promote peaceful and inclusive societies for sustainable development, provide access to justice for all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels.....</i>	
	Dayanıqlı inkişaf naminə qlobal əməkdaşlığı canlandırmaq və gücləndirmək.....	221
	<i>Strengthen the means of implementation and revitalize the Global Partnership for Sustainable Development.....</i>	
	Statistik məlumatlara dair cədvəllər.....	243
	<i>Statistical data tables.....</i>	

Ön söz *Foreword*

“Bizim siyasətimiz uzunmüddətli siyasətdir. Biz ölkəmizin gələcəyi, uzunmüddətli, dayanıqlı inkişafı haqqında düşünürük.”

İLHAM ƏLİYEV

“Our policy is a long-term policy. We think about the future, long-term and sustainable development of our country.”

ILHAM ALIYEV

Təbii resursların məhdudluğu, dünyada baş verən qloballaşma, əhali artımı, bərabərsizlik, ətraf mühitin çirklənməsi, qlobal istiləşmə, torpaqların degradasiyaya məruz qalması, təbii fəlakətlər və s. bu kimi bəşəriyyəti narahat edən problemlər mövcud ekosistemin dayanıqlılığını təhlükə altında qoyaraq, gələcək nəsillərin də inkişafını əngəlləyir. Bu kontekstdə dayanıqlı inkişaf naminə hamı üçün yoxsulluğa son qoyulması, düzgün qidalanma, sağlam həyat tərz, keyfiyyətli və inklüziv təhsil, gender bərabərliyi, təmiz enerji, su və sanitariya, eləcə də dayanıqlı istehlak və istehsal modellərinə keçidin, layiqli əmək və iqtisadi artımın təmin edilməsi, texnoloji innovasiyaların geniş tətbiqi, müasir infrastrukturun yaradılması, abad şəhərlərin qurulması, bərabərsizliyin azaldılması, iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, su və torpaq ekosistemlərinin qorunması, sülhün təmin olunması, ədalətli və səmərəli institutların yaradılması kimi qlobal məqsədlərə çatmaq

Problems that concern mankind such as limited natural resources, globalization, population growth, inequality, environmental pollution, global warming, soil degradation, natural disasters and etc. hinder the development of future generations while endangering the sustainability of the existing ecosystem. In this context, achieving global goals such as eradication of poverty for all, healthy nutrition, healthy lifestyles, quality and inclusive education, gender equality, clean energy, water and sanitation, as well as ensuring the transition to sustainable consumption and production patterns, decent labor and economic growth, wider application of technological innovations, the creation of modern infrastructure and prosperous cities, the reduction of inequality, strengthening the fighting against climate change, the protection of water and land ecosystems, the maintenance of peace, the establishment of fair and efficient institutions, in order to achieve the sustainable development, require close collaboration at all

bütün səviyyələrdə sıx əməkdaşlıq tələb edir.

Resurslardan maksimum səmərəli istifadə və ətraf mühitin mühafizəsi yolu ilə gələcək nəsillərin ehtiyat mənbələrini tükətmədən bugünkü nəslin ehtiyacının ödənilməsi beynəlxalq ictimaiyyətin diqqət mərkəzində dayanan əsas ümumbəşəri məqsəddir. Belə ki, Minilliyin İnkişaf Məqsədlərinin davamı olaraq Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (bundan sonra - BMT) Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə növbəti 15 il müddətinə insan inkişafı üçün son dərəcə əhəmiyyətli imkanların yaradılmasına, planetimizi qorumaqla global inkişafın dayanıqlılığının təmin edilməsinə təkan verəcək 17 məqsəd və 169 hədəfdən ibarət “Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik” (bundan sonra - “Gündəlik-2030”) təsdiq edilmişdir. Bu gündəlikdən irəli gələn vəzifələr dayanıqlı inkişaf üzrə yeni milli strategiyaların, proqramların və fəaliyyət planlarının hazırlanmasını, yüksək keyfiyyətli, aktual, etibarlı və daha müfəssəl məlumatların toplanmasını, milli şərait və prioritetlərə uyğun olaraq vətəndaş cəmiyyəti, dövlət və özəl sektor, habelə digər maraqlı tərəflərin cəlb edilməsi ilə dayanıqlı inkişaf sahəsində əldə olunacaq tərəqqinin izlənməsinə imkan verən sistemli və müntəzəm statistik qiymətləndirməni zəruri edir.

Bu çağırışlar nəzərə alınaraq, “Gündəlik-2030”-un icra vəziyyətinin monitoring və qiymətləndirilməsi üçün BMT-nin Statistika Komissiyasının 48-ci sessiyasında 244 göstəricidən ibarət global göstəricilər sistemi müəyyən edilmiş və BMT Baş Assambleyasının 90-cı plenar sessiyasının 6 iyul 2017-ci il tarixli qətnaməsi ilə təsdiq edilmişdir. Statistika Komissiyasının növbəti illərdə keçirilən sessiyalarında global göstəricilər sistemində edilmiş dəyişikliklər nəticəsində DİM göstəricilərinin sayı 248-ə çatdırılmış, bəzi göstəricilərin adı yeni redaksiyada verilmişdir. “Gündəlik-2030”-dan irəli gələn öhdəliklərin ölkəmizdə milli səviyyədə yerinə yetirilməsi üçün dövlət orqanlarının üzərinə düşən vəzifələrin icrasının əlaqələndirilməsi məqsədilə

levels.

Maximum effective use of resources and meeting the needs of today's generation without exhausting the resources of future generations is the main universal goal that is in the focus of the international community. According to the United Nations (UN) General Assembly Resolution A/RES/70/1 of September 25, 2015, as a continuation of the Millennium Development Goals, The 'Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development' (hereinafter referred to as 'Agenda 2030'), which consist of 17 targets and 169 goals which will help creating extremely important opportunities for human development for the next 15 years and support global sustainability while preserving our planet, was approved. Tasks arising from this agenda necessitate development of new national strategies, programs and action plans for sustainable development, the collection of high-quality, actual, reliable and more comprehensive information, systematic and regular statistical evaluation which give opportunity through the tracking the progress made in the area of sustainable development while the involving civil society, the public and private sectors, as well as other stakeholders, in accordance with national conditions and priorities.

Taking into account these challenges, for monitoring and evaluating the implementation of the “Agenda-2030” at the 48th session of the UN Statistical Commission a global indicator framework consist of 244 indicators has established and approved by the resolution of the 90th plenary session of the UN General Assembly on July 6, 2017. As a result of the changes made to the system of global indicator framework in the sessions of the Statistical Commission in the following years, the number of SDG indicators was reached 248, the name of some indicators are given in the new edition. Due to coordinate the implementation of the tasks assigned to state bodies for the fulfillment of commitments from the “Agenda- 2030” at the national level in our country according to the Decree of the President of the Republic of

“Azərbaycan Respublikasının Dayanıqlı İnkişaf üzrə Milli Əlaqələndirmə Şurasının yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 oktyabr tarixli Fərmanına uyğun olaraq 2030-cu ilədək qlobal məqsəd və hədəflər üzrə Azərbaycan üçün əhəmiyyət kəsb edən milli prioritetlər və onlara dair göstəricilər müəyyən edilməli, ölkədə sosial-iqtisadi sahələri əhatə edən dövlət proqramlarının və strategiyaların Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (bundan sonra - DİM) ilə uzlaşdırılması təmin edilməli, həmçinin DİM-ə nail olunmasına dair göstəricilər üzrə statistik məlumatlar əsasında hər ilin yekunu ilə bağlı hesabat hazırlanmalı və ölkə başçısına təqdim olunmalıdır.

Bu işdə DİM-ə nail olunmasına dair göstəricilər üzrə statistik məlumatların toplanması, işlənməsi və istifadəçilərə çatdırılması Dövlət Statistika Komitəsinin üzərinə düşən əsas vəzifələrdən biridir. Bu məqsədlə, 2018-ci ildən etibarən Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən “Dayanıqlı inkişaf Məqsədləri: statistik icmal” adlı illik statistik məcmuə nəşr olunur.

Azerbaijan dated October 6, 2016 "On the establishment of the National Coordination Council for Sustainable Development of the Republic of Azerbaijan" by 2030, national priorities and targets for Azerbaijan on global goals and objectives should be identified, ensuring the alignment of state programs and strategies covering socio-economic sectors with the Sustainable Development Goals, also, at the end of each year, report related to information about statistical indicators for achieving SDG should be prepared and submitted to the head of state.

Gathering, processing and disseminating statistical data on the achievement of the SDG is one of the main tasks of the State Statistical Committee. For this purpose, from 2018, the State Statistics Committee publishes an annual statistical yearbook named "Sustainable Development Goals: statistical review".

1. YOXSULLUĞA SON 1. NO POVERTY

1 YOXSULLUĞA SON

**Yoxsulluğun bütün formalarına hər yerdə son
qoymaq**

End poverty in all its forms everywhere

1 NO POVERTY

Yoxsulluq davamlı yaşayışı təmin etmək üçün gəlir və istehsal resurslarının çatışmazlığından daha geniş anlayışdır. Onun təzahürlərinə aclıq və qidasızlıq, təhsilə və digər əsas xidmətlərə məhdud çıxış imkanları, sosial ayrı-seçkilik və təcrid olunma, eləcə də qərarların qəbul edilməsində iştirakın olmaması daxildir.

2000-ci ildən 2018-ci ilədək qlobal yoxsulluq səviyyəsinin yarıdan çox azalmasına baxmayaraq, dünyanın inkişaf etməkdə olan ölkələrində hələ də hər on nəfərdən biri yoxsulluq içərisində yaşayır. Kəskin yoxsulluq səviyyəsi daha çox kiçik, fəvqəladə vəziyyətdə və münaqişə içində olan ölkələrdə aşkar olunur.

Dayanıqlı iş yerlərinin və bərabərliyin təşviq edilməsini təmin etmək üçün iqtisadi inkişaf inklüziv xarakter daşmalıdır. Fəlakətlərin sosial-iqtisadi inkişafı ləngitdiyini və bununla da yoxsulluğu artırdığını nəzərə alaraq, fəlakətə məruz qalan ölkələrin üzləşdikləri iqtisadi risklərin azaldılması istiqamətində dəstəyin təmin edilməsi üçün sosial müdafiə sistemlərinin tətbiqi zəruridir. Bu sistemlər fəlakət zamanı gözlənilməz iqtisadi itkilərə məruz qalan əhəlinin qarşılaşdığı problemlərin həll edilməsinə kömək edəcək və nəticədə ən yoxsul ərazilərdə belə kəskin yoxsulluğa son qoyulmasına nail olunacaqdır.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının

Poverty is a broader understanding than the lack of income and productive resources to ensure sustainable livelihoods. Its manifestations include hunger and malnutrition, limited access to education and other basic services, social discrimination and exclusion as well as the lack of participation in decision-making.

While global poverty rates have been cut by more than half from 2000 to 2018, one in ten people in developing regions still lives in poverty. High poverty rates are often found in small, fragile and conflict-affected countries.

Economic development must be inclusive in order to promote decent work and equality. Considering that socio-economic development has slowed down due to disasters and thus increases poverty, social protection systems need to be implemented in order to provide support for reducing the economic risks faced by the disaster-prone countries. These systems will help to solve the problems faced by the population in the aftermath of the disaster, which will result in the elimination of such extreme poverty in the poorest areas.

The United Nations report notes that from 2015 to 2019, extreme poverty rate falling from 10,8 percent to 8,4 percent, rose to 9,3 percent in 2020, and with it, the number of people living in extreme poverty rate amounted to 740

1. YOXSULLUĞA SON

1. NO POVERTY

hesabatında qeyd olunmuşdur ki, 2015-ci ildən 2019-cu ilədək dünyada ifrat yoxsulluq səviyyəsi 10,8 faizdən 8,4 faizə düşmüş, 2020-ci ildə 9,3 faizə yüksəlmiş və bununla da ifrat yoxsulluq səviyyəsində yaşayanların sayı 740 milyon nəfərə çatmışdır.

2021-ci ildə bu göstəricinin qiyməti 2020-ci ilə nəzərən 0,5 faiz bəndi azalaraq 8,8 faiz olmuşdur. Bu tendensiya davam edərsə, 2030-cu ilədək 575 milyon insan ifrat yoxsulluq səviyyəsində yaşayacaq və dünya ölkələrinin yalnız üçdə birində yoxsulluq səviyyəsində yaşayanların azaldılması mümkün olacaqdır¹.

DİM 1 2030-cu ilədək hər yerdə ifrat yoxsulluğa son qoyulmasını, milli anlayışlara uyğun olaraq yoxsulluğun bütün formalarında yaşayan kişilərin, qadınların və uşaqların xüsusi çəkisinin ən azı yarıya qədər azaldılmasını, milli səviyyədə hamı üçün sosial müdafiə sistemlərinin tətbiqi və müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsini, habelə yoxsul və aztəminatlıların əhəmiyyətli dərəcədə sosial müdafiə sistemləri ilə əhatəsini nəzərdə tutur.

Bu da, öz növbəsində, bütün təzahürləri baxımından yoxsulluğa son qoymağa yönələn proqramların və siyasətlərin həyata keçirilməsini, habelə yoxsullara yönələn və gender məsələlərinə həssaslıqla yanaşılan strategiyalar əsasında güclü siyasi çərçivələrin yaradılmasını zəruri edir².

million.

Compared to 2020 in 2021, the indicator decreased by 0,5 percentage points amounted to 8,8 percent. If current trends continue, 575 million people will still be living in extreme poverty and only one-third of countries will have halved their national poverty levels by 2030¹.

SDG 1 aims to eradicate extreme poverty for all people everywhere, to reduce at least by half the proportion of men, women and children living in poverty in all its dimensions according to national definitions, to implement nationally appropriate social protection systems and measures for all, as well as to achieve substantial coverage of the poor and the vulnerable by social protection systems.

In this turn, implementation of programs and policies aimed at ending poverty in all its manifestations, as well as creating strong policy frameworks based on strategies that are focused on the poor and are sensitive to gender issues are essential².

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli A/RES/70/1, nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A/RES/70/1 of September 25, 2015

1.1.1 Beynəlxalq yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhalinin xüsusi çəkisi

1.1.1 Proportion of population below the international poverty line

2022-ci ilin sentyabrından etibarən beynəlxalq yoxsulluq həddi 2017-ci ilin beynəlxalq qiymətləri ilə gündəlik 2,15 ABŞ dolları səviyyəsində müəyyən olunmuşdur (2022-ci ilin sentyabr ayınadək 2011-ci ilin beynəlxalq qiymətləri ilə gündəlik 1,90 ABŞ dolları səviyyəsində olmuşdur). Bu göstərici gündəlik gəliri 2,15 dollardan az olan əhalinin sayının əhalinin ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

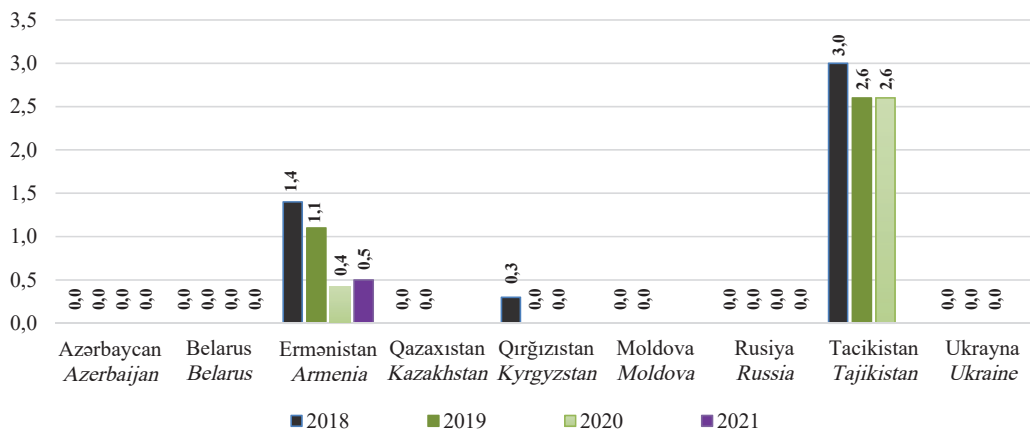
2015-2022-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında beynəlxalq yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhalinin xüsusi çəkisi 0,0 faiz təşkil etmişdir.

From 2022 september the international poverty line is set at \$2,15 a day at 2017 international prices (Until september 2022, is set at \$1,90 a day at 2011 international prices). This indicator is defined as the number of the population living on less than \$2,15 a day at 2017 international prices divided by the total population multiplied by 100.

In 2015-2022 years the share of the population living below the international poverty line in The Republic of Azerbaijan was 0,0 percent.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi Comparison of the indicator among the CIS countries

Beynəlxalq yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhalinin xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of population living below the international poverty line, in percentage

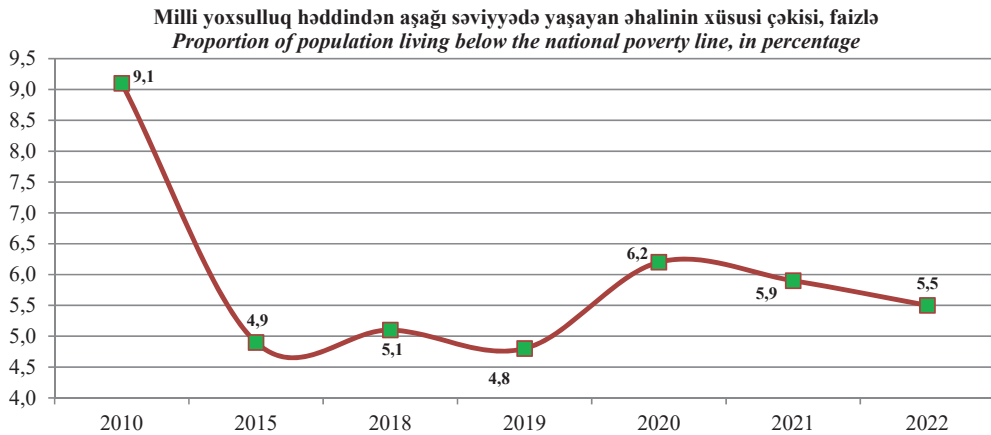

1.2.1 Milli yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhalinin xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgədə

1.2.1 Proportion of population living below the national poverty line, by sex

Milli yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhalinin xüsusi çəkisi milli yoxsulluq dərəcəsini ölçür. Milli yoxsulluq dərəcəsi milli yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhalinin ümumi əhaliyə faiz nisbəti kimi hesablanır. Milli yoxsulluq həddi ölkədə hər il təsdiq edilən əhalinin müxtəlif qrupları üzrə yaşayış minimumu əsasında müəyyən edilir. Yaşayış minimumu minimum istehlak səbətinin dəyəri və icbari ödənişlərin cəmindən ibarət sosial normadır³.

The proportion of population living below the national poverty line measures the national poverty rate. The national poverty rate is calculated as the percentage of the population living below the national poverty line to total population. The national poverty line is based on the subsistence minimum for different groups of the population approved annually in the country. Subsistence minimum is a social norm, which is the sum of the cost of minimum consumer basket and the amount of compulsory payments³.

Milli yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan ölkə əhalisinin xüsusi çəkisi 2010-cu ildəki 9,1 faizdən azalaraq 2019-cu ildə 4,8 faiz səviyyəsinə enmişdir. Göstəricinin qiyməti 2020-ci ildə COVID-19 pandemiyası səbəbindən artsa da, növbəti illərdə yenidən azalma meyli almış və 2022-ci ildə 5,5 faiz (kişilər üzrə 5,6 faiz, qadınlar üzrə isə 5,1 faiz) səviyyəsinə düşmüşdür.

Göstərici 2022-ci il üzrə şəhər yerlərində 2,9 faiz, kənd yerlərində isə 8,6 faiz təşkil etmişdir.

The proportion of the country's population living below the national poverty line decreased from 9,1 percent in 2010 to 4,8 percent in 2019. Although the indicator increased in 2020 due to the COVID-19 pandemic, it decreased in the following years again, in 2022 to 5,5 percent (5,6 percent for men and 5,1 percent for women).

In 2022, the indicator was 2,9 percent in urban areas and 8,6 percent in rural areas.

³ <http://www.e-qanun.az/framework/5518>

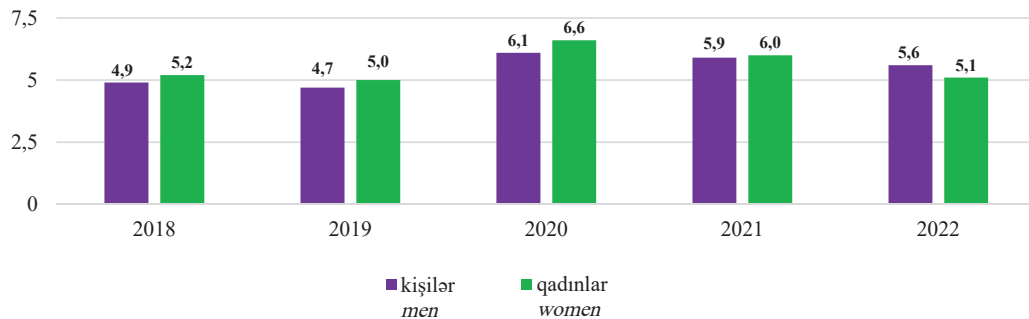
1. YOXSULLUĞA SON

1. NO POVERTY

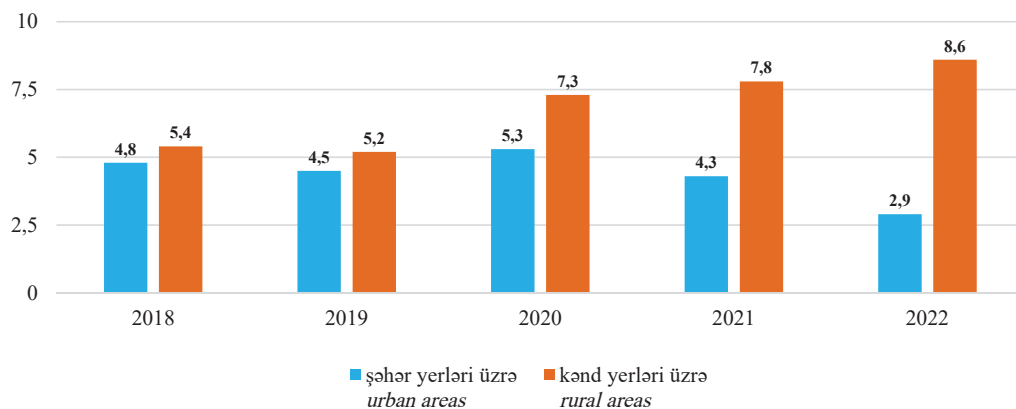
Milli yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhəlinin xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgədə, faizlə

Proportion of population living below the national poverty line, by sex, in percentage

Milli yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhəlinin xüsusi çəkisi, yaşayış yerləri üzrə bölgədə, faizlə

Proportion of population living below the national poverty line, by location, in percentage

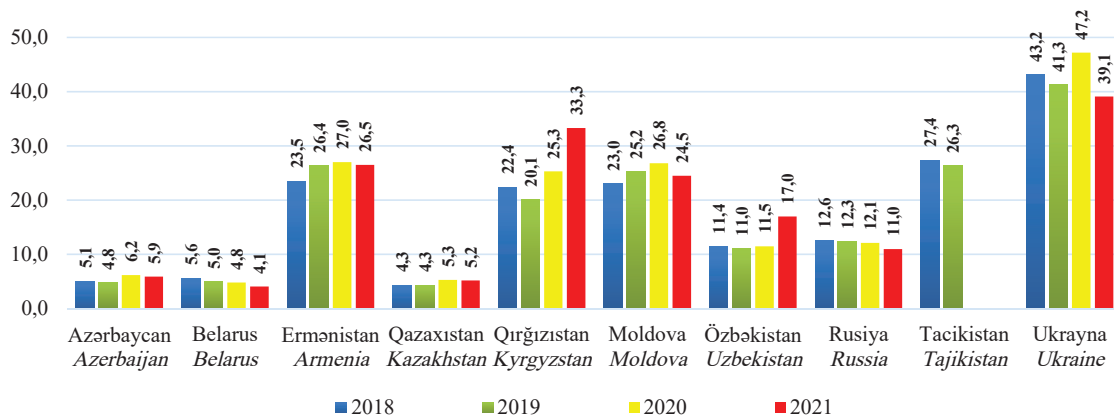

1. YOXSULLUĞA SON

1. NO POVERTY

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

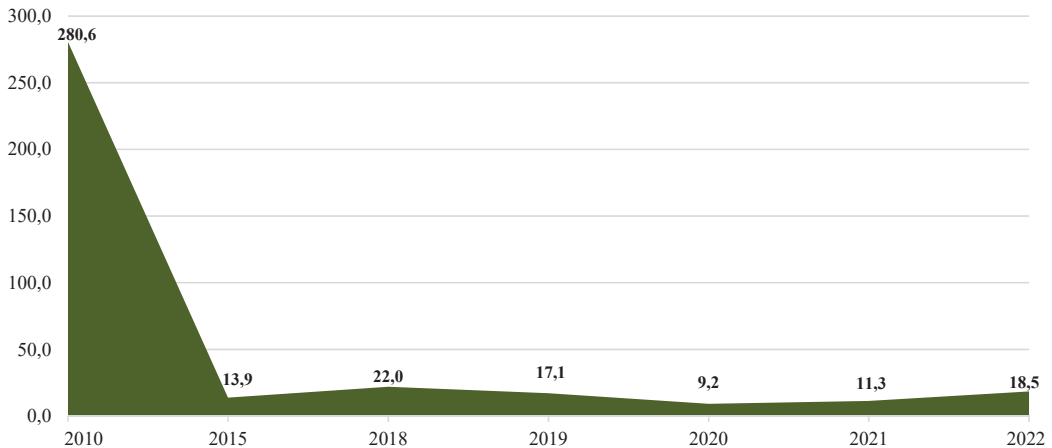
1.5.1 Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, əhalinin hər 100000 nəfərinə⁴

1.5.1 Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters per 100000 population⁴

Ölkə əhalisinin iqlimlə əlaqəli ekstremal hadisələrə və digər iqtisadi, sosial və ekoloji sarsıntı və fəlakətlərə davamlılıq, məruz qalma və həssaslıq səviyyəsini ölçmək üçün bilavasitə fəlakət nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı göstəricisindən istifadə olunur. Bu göstərici fəlakət zamanı və ya ondan dərhal sonra həyatını itirmiş, xəstəliyə tutulmuş, xəsarət almış və ya sağlamlığına digər zərər dəymiş, xilas edilmiş və təxliyə olunmuş insanların əhalinin hər 100000 nəfərində sayını əks etdirir.

For measuring the level of resilience, exposure and vulnerability of the country's population to climate-related extreme events and other economic, social and environmental shocks and disasters the number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters indicator is used. This indicator reflects the number of people who died during the disaster or directly after, had suffered injury, illness or other health effects, rescued persons and evacuated persons per 100000 population.

Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, hər 100000 nəfərə
Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters, per 100000 population

2010-2022-ci illər ərzində əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə azalaraq 280,6-dan 18,5-dək enmişdir.

In 2010-2022, the number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters per 100000 population declined significantly from 280,6 to 18,5.

⁴ Göstərici BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sisteminə "1.5.1 Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, itkin düşmüş və birbaşa zərər çəkmiş şəxslərin əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən sayı" kimi müəyyən edilmişdir. Göstərici nəşrdə inzibati məlumatlar əsasında milli kontekstdə verilmişdir.

⁴ This indicator defined as in the UN Global Indicator Framework "1.5.1 Number of deaths, missing persons and directly affected persons attributed to disasters per 100000 population". The indicator is based on administrative data and presented in publication in the national context.

1. YOXSULLUĞA SON

1. NO POVERTY

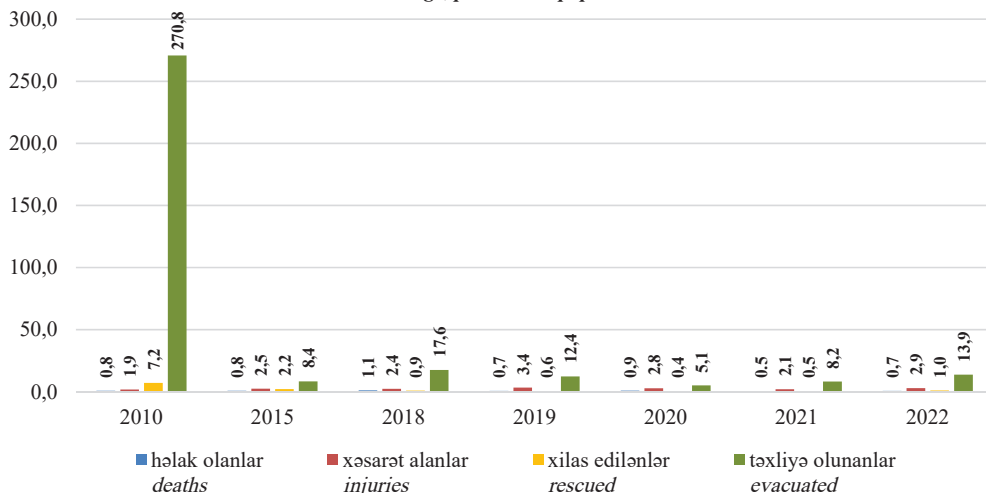

2022-ci ildə fəlakətlər nəticəsində 67 nəfər həlak olmuş, 296 nəfər xəsarət almış, 1399 nəfər təxliyə olunmuş, 104 nəfər isə xilas olunmuşdur.

As a result of attributed to disaster, 67 persons died, 296 persons were injured, 1399 persons were evacuated and 104 persons were rescued in 2022.

Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, zərərçəkən növləri üzrə, hər 100000 nəfərə

Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters, by types of damage, per 100000 population

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi

Source: The Ministry of Emergency Situations of the Republic of Azerbaijan

1.a.2 Ümumi dövlət xərclərində əsas xidmətlərə (təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat) çəkilən xərclərin xüsusi çəkisi

1.a.2 Proportion of total government spending on essential services (education, health and social protection)

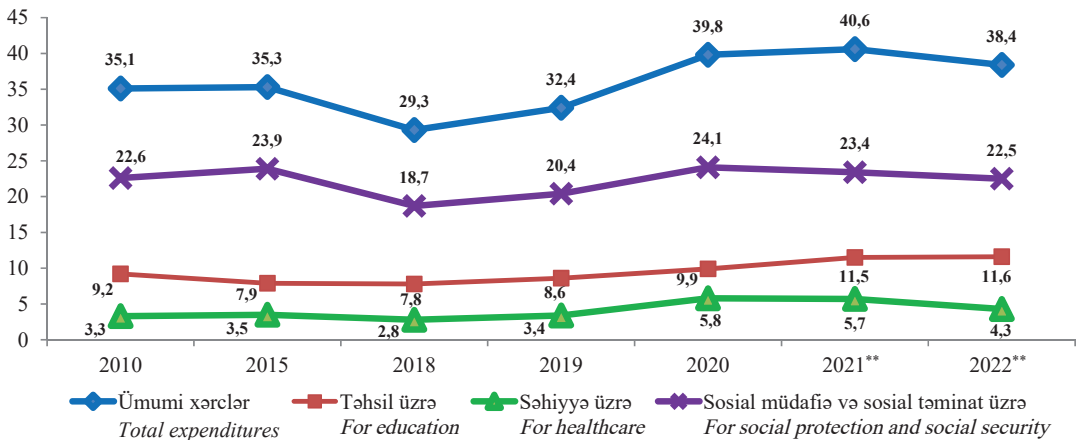
Global səviyyədə əhalinin sosial ehtiyaclarının ödənilməsi, təhsilin və səhiyyənin inkişaf etdirilməsi, vətəndaşların sosial müdafiəsinin və sosial təminatının gücləndirilməsi dövlətin mühüm funksiyası hesab olunur. Eyni zamanda, təhsil, elm, mədəniyyət və incəsənət, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat kimi sahələrin istehsalın artımına mühüm təsiri vardır.

Ümumi dövlət xərclərində əsas xidmətlərə çəkilən xərclərin xüsusi çəkisi göstəricisi təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminata çəkilən xərclərin ümumi dövlət xərclərindəki payını əks etdirir. Sözügedən göstərici Azərbaycan Respublikasının vahid büdcə təsnifatının müvafiq maddələrinə uyğun olaraq təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat sahələrinin maliyyələşdirilməsinə çəkilən xərclərin dövlət büdcəsinin ümumi xərclərinə nisbəti kimi faizlə hesablanır.

Globally, it is believed that the most important function of the state is to meet the social needs of the population, the development of education and health, and the strengthening of social protection and social security of citizens. At the same time, education, science, culture and art, health, social security and social protection, which are part of the non-production sphere, have important implications for the development of production.

The proportion of total government spending on essential services indicator reflects the share of the spending on education, health, social protection and social security in the total government spending. This indicator is calculated as a percentage of expenditure on financing of education, health, social protection and social security to the total expenditures of the state budget in accordance with the relevant articles of the Unified Budget Classification of the Republic of Azerbaijan.

Ümumi dövlət xərclərində əsas xidmətlərə çəkilən xərclərin xüsusi çəkisi, faizlə*
Proportion of total government spending on essential services, in percentage*

* icmal büdcənin xərcləri

* spendings from the consolidated budget

** Dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondunun xərcləri, Dövlət Büdcəsinin Ehtiyat Fondunun xərcləri və dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərcləri (investisiya xərcləri) də daxil edilməklə

** Including the expenses of the Reserve Fund of the President of the Republic of Azerbaijan, the expenses of the Reserve Fund of the State Budget and the expenses of the state capital investment (investment expenses) provided for in the state budget

1. YOXSULLUĞA SON

1. NO POVERTY

2010-cu illə müqayisədə, ümumi dövlət xərclərində əsas xidmətlərə çəkilən xərclərin xüsusi çəkisi 2022-ci ildə 3,3 faiz bəndi artaraq 38,4 faiz səviyyəsində qərarlaşmışdır.

Baxılan dövrdə təhsil xərcləri 1242,6 milyon manatdan 4081,9 milyon manatadək, səhiyyə xərcləri 439,9 milyon manatdan 1494,8 milyon manatadək, sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri isə 3053,8 milyon manatdan 7887,8 milyon manatadək artmışdır.

Compared to 2010, in 2022 the proportion of total government spending on essential services increased by 3,3 percentage points and appointed to 38,4 percent.

During the reviewed period, the amount of expenditures on education increased from 1242,6 million manats to 4081,9 million manats, on health increased from 439,9 million manats to 1494,8 million manats, and on social protection and social security increased from 3053,8 million manats to 7887,8 million manats.

2 ACLİĞA
SON

Aclığa son qoymaq, ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək, qidalanmanı yaxşılaşdırmaq və kənd təsərrüfatının dayanıqlı inkişafına dəstək vermək
End hunger, achieve food security and improved nutrition and promote sustainable agriculture

2 ZERO
HUNGER

Hər bir insanın zəruri ərzaq ehtiyaclarının ödənilməsi üçün aclıq və zəif qidalanma hallarının aradan qaldırılması cəmiyyətin inkişafının istər ilkin, istərsə də yeni mərhələsinin əsas çağırışlarındanır. Düzgün qidalanmama nəinki insan sağlamlığına pis təsirlə nəticələnir, eyni zamanda dolayısı ilə təhsil və məşğulluq kimi digər sosial sahələrin inkişafında geriləməyə səbəb olur.

BMT-nin açıqladığı statistik məlumatlara əsasən 2015-ci ildən başlayaraq dünyada münəfişlər, pandemiya, iqlim dəyişiklikləri, bərabərsizliklərin güclənməsi səbəbindən aclıqla üzləşmiş və ya ərzaq təhlükəsizliyinin olmamasından əziyyət çəkən insanların sayı artmaqdadır. 2022-ci ildə dünya əhalisinin 9,2 faizi və ya 735 milyon insan xroniki aclıqla üzləşmişdir və bu da, 2019-cu illə müqayisədə 122 milyon nəfər çoxdur. Ötən il dünya əhalisinin 29,6 faizi və ya 2,4 milyard nəfər mülayim və kəskin ərzaq çatışmazlığından əziyyət çəkmişdir ki, bu da 2019-cu illə müqayisədə 391 milyon nəfər artıqdır¹.

Hal-hazırda aclıqdan əziyyət çəkən insanları və 2050-ci ilə qədər aclıqdan əziyyət çəkəcəyi gözlənilən əlavə 2 milyard insanı qidalandırmaq üçün qlobal ərzaq və kənd təsərrüfatı sisteminin əsaslı dəyişdirilməsinə

Elimination of hunger and malnutrition to meet the nutritional needs of each individual is one of the main challenges of both early and new stages of development of society. Malnutrition not only results in poor health, but also indirectly causes lagging in development of other social areas such as education and employment.

According to statistics published by the UN, since 2015, the number of people facing hunger or suffering from lack of food security has been increasing in the world due to conflicts, pandemics, climate changes, and the strengthening of inequalities. In 2022, 9,2 percent of the world's population, or 735 million people, experienced chronic hunger, which is more 122 million people compared to 2019. Last year, 29,6 percent of the world's population, or 2,4 billion people, suffered from moderate to severe food insecurity, which is 391 million more than in 2019¹.

A profound change of the global food and agriculture system is needed if we are to nourish the people who are hungry today and the additional 2 billion people expected to be undernourished by 2050. By supporting rural development and the preservation of the environment, as well as the development of

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

2. ACLİĞA SON 2. ZERO HUNGER

ehtiyac vardır. Kənd yerlərinin inkişafına və ətraf mühitin qorunmasına, kiçik fermer təsərrüfatlarının inkişafına dəstək verməklə hamı üçün kifayət qədər qidalandırıcı ərzaq təmin edilə və layiqli gəlir yaradıla bilər.

DİM 2 açılığa son qoyulmasını və hamının il boyu təhlükəsiz və kifayət qədər ərzağa əlverişliliyinin təmin edilməsini, 5 yaşadək uşaqlarda inkişafdan qalma halları ilə bağlı vacib məsələlərin həllini nəzərdə tutur. Belə çağırışlara adekvat cavab vermək torpağa, digər istehsal resurslarına, müvafiq biliklərə və maliyyə xidmətlərinə təhlükəsiz və bərabər çıxışın təmin edilməsi yolu ilə ərzaq məhsulları istehsal edən kiçik istehsalçıların, xüsusilə də qadınların, ailə kəndli təsərrüfatlarının, fermerlərin və balıqçılıq təsərrüfatlarının məhsuldarlığının və gəlirlərinin ikiqat artırılması, ərzaq malları bazarlarında ərzağın qiymətində baş verən kəskin dəyişikliklərin məhdudlaşdırılması üçün ərzaq ehtiyatlarına dair informasiyaya vaxtılı-vaxtında çıxış imkanının təmin edilməsi ilə mümkündür.

Bu da öz növbəsində, dayanıqlı ərzaq məhsulları istehsalı sistemlərinin formalaşdırılmasını, iqlim dəyişikliyinə, kəskin hava şəraitinə, quraqlığa, daşqınlara və s. təbii fəlakətlərə uyğunlaşma potensialının gücləndirilməsini, torpağın keyfiyyətini tədricən artıran dayanıqlı kənd təsərrüfatı təcrübələrinin tətbiqini, toxumların, becərilən bitkilərin və ferma şəraitində yetişdirilən və əhliləşdirilən heyvanların, habelə onların yabanı növlərinin genetik müxtəlifliyinin qorunmasını zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, kənd təsərrüfatında istehsal potensialını artırmaq məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlıq gücləndirilməli, kənd təsərrüfatı sahəsində tədqiqatların aparılması və yeni texnologiyaların tətbiqi genişləndirilməli, kənd infrastrukturuna investisiyalar artırılmalıdır².

smallholder farms and the efficient use of Agriculture, forestry and fisheries can provide nutritious food for all and generate decent incomes, while supporting rural development, environmental protection and development of farms.

SDG 2 aims to end hunger and ensure access by all people to safe, nutritious and sufficient food all year round, to achieve the internationally agreed targets on stunting and wasting in children under five years of age. An adequate response to such challenges can be achieved by doubling the agricultural productivity and incomes of small-scale food producers, in particular women, family farmers, farmers and fishers through secure and equal access to land, other productive resources, knowledge and financial services, ensuring timely access to information on food resources in order to help limit extreme food price volatility.

In this turn, creation of sustainable food production systems, strengthening capacity for adaptation to climate change, extreme weather, drought, flooding and other disasters, implementation of sustainable farming practices that progressively improve soil quality, maintenance of biodiversity of seeds, cultivated plants, and farmed and domesticated animals, and their related wild species are essential.

In view of the above, the international cooperation should be enhanced, agricultural research and new technologies implementation should be expanded, and investments in rural infrastructure should be increased in order to strengthen agricultural productive capacity².

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

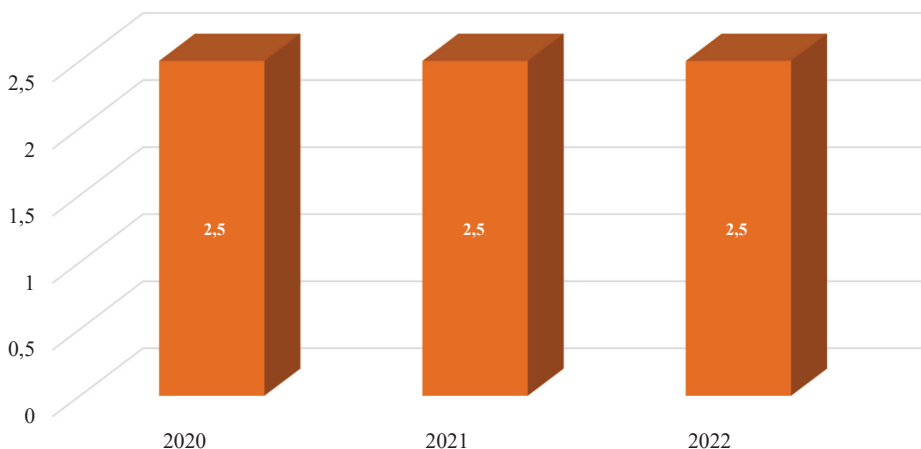

2.1.1 Yetərinçə qidalanmamanın yayılma səviyyəsi 2.1.1 Prevalence of undernourishment

Yetərinçə qidalanmama insanın normal, fəal və sağlam həyat tərzinin qorunub saxlanması məqsədilə zəruri olan enerjini təmin etmək üçün kifayət etməyən qida miqdarına müntəzəm çıxışının olduğu vəziyyətdir. Yetərinçə qidalanmamanın yayılma səviyyəsi göstəricisi isə əhalinin ümumi sayında qeyd olunan vəziyyətlə üzləşənlərin payını səciyyələndirir və vaxtaşırı əhalinin qida rasionunda enerji yetərsizliyinin miqyasındakı meylləri izləməyə imkan verir. Göstərici faizlə ifadə olunur.

Undernourishment is defined as the condition by which a person has access, on a regular basis, to the amount of food that are insufficient to provide the energy required for conducting a normal, active and healthy life, given his or her own dietary energy requirements. The indicator of the prevalence of undernourishment characterizes the share of those facing the mentioned situation in the total number of the population and allows to monitor trends in the scale of energy deficiency in the food ration of the population from time to time. The indicator is expressed as a percentage.

Yetərinçə qidalanmamanın yayılma səviyyəsi, faizlə
Prevalence of undernourishment, in percentage

Yetərinçə qidalanmamanın yayılma səviyyəsi 2020-2022-ci illərdə dəyişməmiş və 2,5 faiz təşkil etmişdir.

Prevalence of undernourishment in 2020-2022 was unchanged at 2,5 percent.

2.5.1 Kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının istehsalı üçün nəzərdə tutulan bitki mənşəli genetik ehtiyatların orta və ya uzunmüddətli xüsusi saxlama obyektlərində miqdarı³

2.5.1 Number of plant genetic resources for food and agriculture secured in either medium-or long-term conservation facilities³

Ərzaq məhsulları istehsalı və kənd təsərrüfatı məqsədləri üçün bitki və heyvanların genetik ehtiyatlarının orta və ya uzunmüddətli saxlama yerlərində (gen banklarında, ex situ saxlama) mühafizəsi dünyada genetik ehtiyatların qorunub saxlanması üçün ən etibarlı vasitədir.

Bitki genetik ehtiyatları komponenti üzrə məlumatlar orta və ya uzunmüddətli saxlama yerlərində qorunan bitki genetik ehtiyatlarının nümunələrinin sayı əsasında formalaşdırılır. Burada “nümunə” dedikdə, gen bankında saxlanılan toxumların, əkin materiallarının və ya bitkilərin ayrı-ayrı nümunələri nəzərdə tutulur.

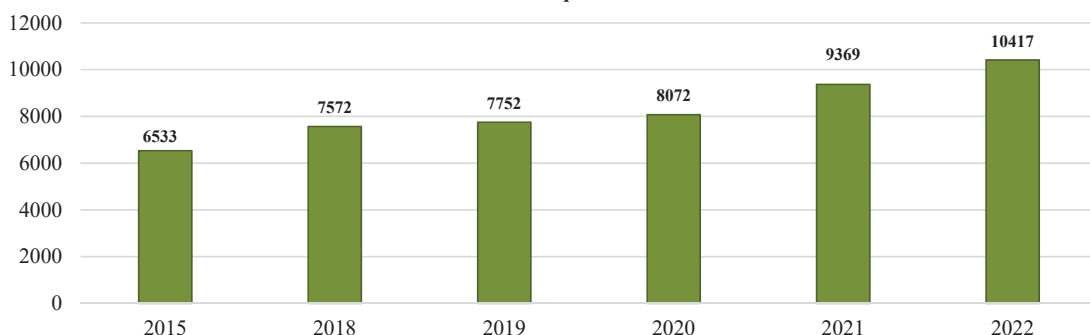
Heyvan genetik ehtiyatları komponenti üzrə məlumatlar heyvan komponenti gen bankı kolleksiyasında saxlanılan yerli cinslərin sayı əsasında müəyyən olunur. Bu zaman söhbət, nəslin kəsilməsi halında cinsi bərpa etmək üçün tələb olunan miqdarda genetik materialı saxlanılan yerli cinslərdən gedir.

The conservation of plant and animal genetic resources for food and agriculture (GRFA) in medium or long term conservation facilities (ex situ, in genebanks) represents the most trusted means of conserving genetic resources worldwide.

Plant genetic resources component is calculated as the number of accessions of plant genetic resources secured in conservation facilities under medium or long term conditions, where an ‘accession’ is defined as a distinct sample of seeds, planting materials or plants which is maintained in a genebank.

Animal genetic resources component is calculated as the number of local breeds stored within a genebank collection with an amount of genetic material stored which is required to reconstitute the breed in case of extinction.

Bitki mənşəli genetik ehtiyatların orta və uzunmüddətli saxlama obyektlərində miqdarı, nümunə
Number of plant genetic resources secured in either medium-or long-term conservation facilities, sample

³ BMT-nin global göstəricilər sisteminə bu göstərici “2.5.1 Kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının istehsalı üçün nəzərdə tutulan (a) bitki və (b) heyvan mənşəli genetik ehtiyatların orta və ya uzunmüddətli xüsusi saxlama obyektlərində miqdarı” kimi müəyyən edilmişdir. Nəşrdə inzibati məlumatlardan istifadə edilərək göstərici milli kontekstdə verilmişdir.

³ In the UN Global Indicator Framework this indicator defined as “2.5.1 Number of (a) plant and (b) animal genetic resources for food and agriculture secured in either medium-or long-term conservation facilities”. The indicator is used administrative data presented in publication in the national context.

2. ACLİĞA SON

2. ZERO HUNGER

2022-ci ildə Milli Genbankda 10417 bitki genetik ehtiyatlarının nümunəsi saxlanılmışdır. Bu nümunələrdən 9410-u ortamüddətli, 1007-si uzunmüddətli saxlama kameralarındandır.

In 2022, 10417 samples of plant genetic resources were stored in the National Gene Bank. Of these samples, 9410 are medium-term and 1007 are long-term storage chambers.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin Genetik Ehtiyatlar İnstitutu

Source: *Institute of Genetic Resources of the Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan*

2.5.2 Məhv olmaq təhlükəsi olanlar kimi təsnifləşdirilmiş yerli qoyun cinslərin xüsusi çəkisi⁴

2.5.2 Proportion of local sheep breeds classified as being at risk of extinction⁴

Bu göstərici müəyyən zamanda məlum risk statusu – məhv olma təhlükəsi olan cinslər kimi təsnifləşdirilən qoyun cinslərinin ümumi qoyun cinslərindəki xüsusi çəkisini əks etdirir. Hər hansı cins “kritik vəziyyətdə olan”, “kritik vəziyyətdə olan-qorunan”, “nəslə kəsilmə təhlükəsi ilə üzləşən”, “nəslə kəsilmə təhlükəsi ilə üzləşən - qorunan” və “həssas vəziyyətdə olan” cins kateqoriyalarına⁵ aid olduqda məhv olmaq təhlükəsi altında olan cins hesab edilir.

Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin məlumatına əsasən, ölkədə 14 yerli qoyun cinsindən (Balbas, Qarabağ, Qaradolaq, Pırasora, Qala, Abşeron, Azərbaycan dağ merinosu, Bozax, Herik, Gödək, Caro, Şirvan, Ləzgi, Mazex) 2-si “həssas vəziyyətdə olan”, 1-i isə “nəslə kəsilmə təhlükəsi ilə üzləşən” kateqoriyasına aid olunmaqla ümumilikdə 3 cins məhv olmaq təhlükəsi altındadır. Beləliklə, ölkədəki yerli qoyun cinslərinin 21,4 faizi məhv olmaq riski altına düşür.

This indicator reflects the specific weight of sheep in general breeds of sheep, which are classified as breeds with a certain status of risk - breeds that are threatened with extinction at this time. Consider the type that occurs under the threat of extinction, when it is referred to the categories⁵ of "critically important", "critically protected", "located under the threat of extinction", "emergent".

According to the information of the Ministry of Agriculture of the Republic of Azerbaijan, there are 14 local sheep breeds in the country (Balbas, Karabakh, Garadolaq, Pirasora, Gala, Absheron, Azerbaijan Mountain Merino, Bozakh, Herik, Godek, Karo, Shirvan, Lezgi, Mazeks) 2 of them are classified as "vulnerable", 1 - in the category of "endangered", and 3 species are endangered. Thus, 21,4 percent of the local sheep breeds in the country are endangered.

Azərbaycanda məhv olmaq təhlükəsi olanlar kimi təsnifləşdirilmiş qoyun cinsləri barədə 2015-ci il üzrə məlumat

Information on sheep breeds classified as endangered in Azerbaijan in 2015

S/s	Qoyun cinsinin adı/Name of sheep breed	Baş sayı/Head count	Aid olduğu kateqoriya/The category to which it belongs
1	Caro/Caro	3800	Həssas vəziyyətdə olan/Being in a sensitive situation
2	Gödək/Godek	1511	Nəslə kəsilmə təhlükəsi ilə üzləşən/Endangered
3	Herik/Herik	2482	Həssas vəziyyətdə olan/Being in a sensitive situation

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi

Source: Ministry of Agriculture of the Republic of Azerbaijan

⁴ BMT-nin global göstəricilər sistemində bu göstərici “2.5.2 Məhv olmaq təhlükəsi olanlar kimi təsnifləşdirilmiş yerli heyvan cinslərinin xüsusi çəkisi” kimi müəyyən edilmişdir. Nəşrdə inzibati məlumatlardan istifadə edilərək göstərici milli kontekstdə verilmişdir.

⁴ In the UN Global Indicator Framework this indicator defined as “2.5.2 Proportion of local breeds classified as being at risk of extinction”. The indicator is used administrative data presented in publication in the national context.

⁵ Cinslərin kateqoriyalara aid edilməsinin əsasları “2.5.2 Məhv olmaq təhlükəsi olanlar kimi təsnifləşdirilmiş yerli heyvan cinslərinin xüsusi çəkisi” göstəricisinə dair məlumatda izah olunmuşdur. (<https://unstats.un.org/sdgs/metadata/files/Metadata-02-05-02.pdf>)

⁵ The rationale for categorizing the species is explained in the metadata “2.5.2 Proportion of local breeds classified as being at risk of extinction”. (<https://unstats.un.org/sdgs/metadata/files/Metadata-02-05-02.pdf>)

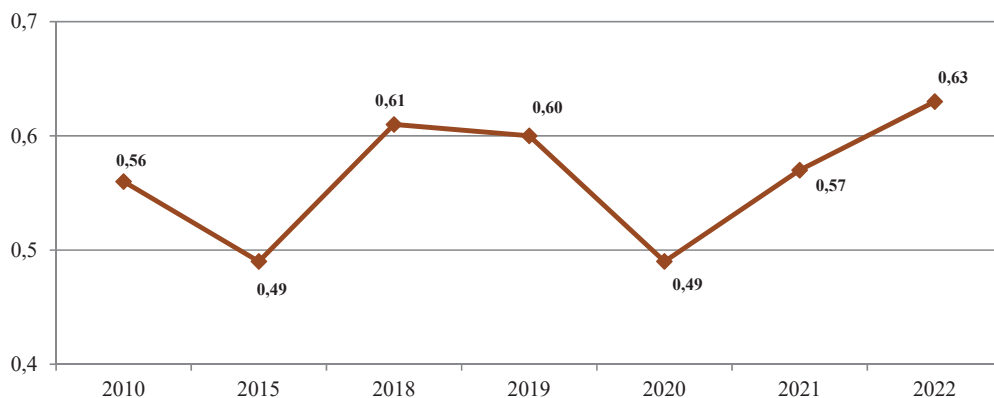

2.a.1 Dövlət xərclərinin kənd təsərrüfatına istiqamətləndirilmə indeksi 2.a.1 The agriculture orientation index for government expenditures

Dövlət xərclərinin kənd təsərrüfatına istiqamətləndirilmə indeksi kənd təsərrüfatı sahəsinin dövlət xərclərindəki payının kənd təsərrüfatı sahəsinin ümumi daxili məhsulda (ÜDM) payına bölünməsi ilə müəyyən olunur. Burada kənd təsərrüfatı dedikdə, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq və ovçuluq nəzərdə tutulur. Bu göstərici iki payın nisbəti kimi hesablanan indekslə ifadə olunan ölçü meyarıdır. Dövlət xərclərinə dair məlumatlar Azərbaycan Respublikasının büdcə xərclərinin funksional təsnifatına, kənd təsərrüfatının ÜDM-dəki payı isə milli hesablar sisteminin metodologiyasına uyğun müəyyən edilir.

The Agriculture Orientation Index for government expenditure is defined as the Agriculture share of Government Expenditure, divided by the Agriculture value added share of GDP. Here, Agriculture refers to the agriculture, forestry, fishing and hunting sector. The measure is a currency-free index, calculated as the ratio of these two shares. Government expenditure data is compiled according to the functional classification of the state budget expenditures of the Republic of Azerbaijan and Agriculture value added share of GDP according to the methodology of the System of National Accounts.

Dövlət xərclərinin kənd təsərrüfatına istiqamətləndirilmə indeksi, faizlə
The agriculture orientation index for government expenditures, in percentage

Dövlət xərclərinin kənd təsərrüfatına istiqamətləndirilmə indeksi 2010-2022-ci illər ərzində 1-dən kiçik olmaqla maksimum 0,63 qiyməti almışdır ki, bu da sektorun iqtisadiyyata verdiyi töhfə baxımından kənd təsərrüfatına yönəldilmiş dövlət xərclərinin payının nisbətən aşağı olduğunu bildirir.

Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq və ovçuluq sahəsində yaradılmış əlavə dəyərin həcmi 2010-cu ildəki 2344,6 milyon manatdan 2,7 dəfə (real ifadədə 60,4

The agriculture orientation index for government expenditures received a maximum value of 0,63 during the period 2010-2022, being less than 1, which means that the share of government spending directed to agriculture in terms of the sector's contribution to the economy is relatively low.

The value-added created in agriculture, forestry, fishing and hunting increased by 2,7 times (60,4 percent in real terms) from 2344,6 million manats in 2010 to 6376,3 million

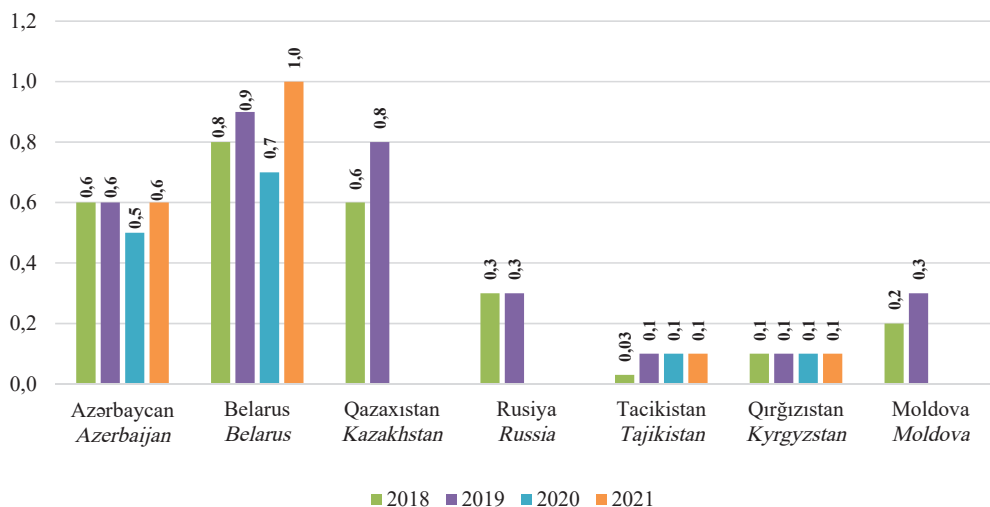
2. ACLİĞA SON

2. ZERO HUNGER

faiz) artaraq 2022-ci ildə 6376,3 milyon manats⁶ in 2022 and increased by 3,4 percent manata⁶ yüksəlmiş və əvvəlki ilə nisbətən 3,4 compared to the previous year. faiz artmışdır.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

⁶ 2022-ci il üzrə ilkin məlumatlara əsasən

⁶ According to preliminary data of 2022

2.c.1 Ərzaq qiymətlərinin anomaliyaları göstəricisi 2.c.1 Indicator of food price anomalies

Ərzaq qiymətlərinin anomaliyaları göstəricisi (IFPA) anormal dərəcədə yüksək olan bazar qiymətlərini müəyyən edir. IFPA-nın hesablanması həm sonuncu il, həm də əvvəlki illər ərzində qiymət artımı nəzərə alınmaqla çəkili mürəkkəb artım tempi ilə xarakterizə olunur. Göstərici kənd təsərrüfatı bazarlarının mövsümliliyini və inflyasiyanı nəzərə alaraq uzun illər ərzində konkret ay üçün qiymət artımlarını birbaşa qiymətləndirir və qiymət dəyişikliyinə hər hansı konkret dövr üçün anormal olub-olmaması sualına cavab verməyə imkan verir.

IFPA-nın qiyməti üçün 3 interval müəyyənləşdirilib:

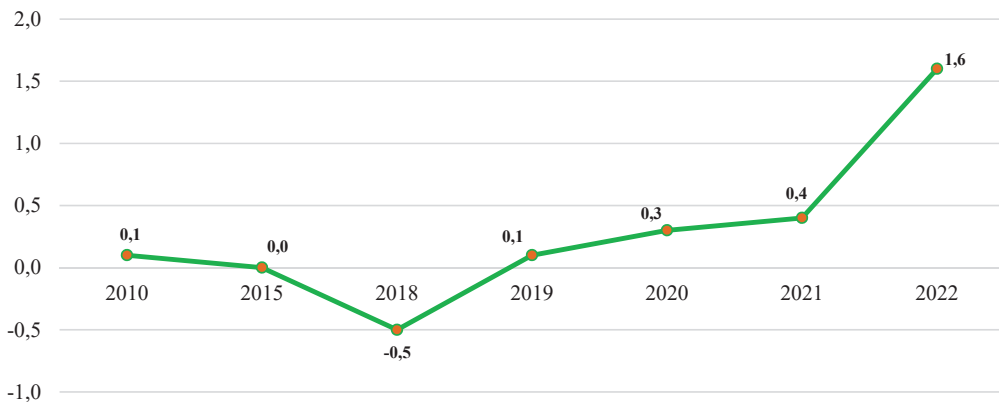
- $0,5 \leq IFPA_y < 1$ - orta dərəcədə yüksək;
- $IFPA_y \geq 1$ - anormal dərəcədə yüksək;
- $-0,5 \leq IFPA_y < 0,5$ - normal.

The indicator of food price anomalies (IFPA) identifies market prices that are abnormally high. The calculation of IFPA is characterized on a weighted compound growth rate that accounts price growth for both the last year and previous years. The indicator directly evaluates growth in prices over a particular month over many years, taking into account seasonality in agricultural markets and inflation, allowing to answer the question of whether or not a change in price is abnormal for any particular period.

Three ranges are established for the IFPA price:

- $0,5 \leq IFPA_y < 1$ - moderately high;
- $IFPA_y \geq 1$ - abnormally high;
- $-0,5 \leq IFPA_y < 0,5$ - normal.

Ərzaq qiymətlərinin anomaliyaları göstəricisi
Indicator of food price anomalies

Ərzaq qiymətlərinin anomaliyaları göstəricisinin qiyməti 2022-ci ildə 1,6 təşkil etmişdir.

The indicator of food price anomalies in 2022 amounted to 1,6.

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

3 YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH

Yaşından asılı olmayaraq hamının sağlam həyat tərzini təmin etmək və rifah halını yaxşılaşdırmaq
Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING

İnsan sağlamlığının yaxşılaşdırılması, ana və uşaq ölümünün azaldılması, ömür uzunluğunun artırılması və yoluxucu xəstəliklərə qarşı mübarizə sahələrində dünyada böyük irəliləyişlərin əldə edilməsinə baxmayaraq, malyariya və vərəm kimi xəstəliklərin tam aradan qaldırılması, habelə bir çox müxtəlif davamlı və yeni ortaya çıxan sağlamlıq problemlərinin həll edilməsi üçün daha çox səy göstərmək lazımdır.

BMT-nin hesabatına əsasən son illərdə dünya əhalisinin sağlamlığının yaxşılaşdırılmasında irəliləyişə nail olunmuşdur. Artıq 146 ölkədə 5 yaşadək uşaq ölümü səviyyəsinin azaldılması ilə bağlı hədəfə çatılmışdır. 2021-ci ildə 2015-ci illə müqayisədə 5 yaşadək uşaqlar üzrə qlobal ölüm əmsalı 12 faiz (hər 1000 diri doğulana 43 ölümdən 38 ölümdək), neonatal ölüm (həyatın ilk 28 günündəki ölüm) əmsalı isə 10 faiz (hər 1000 diri doğulana 20 ölümdən 18 ölümdək) azalmışdır. Bu inkişafa baxmayaraq, yalnız 2021-ci ildə 5,0 milyon uşaq beşinci ad gününə çatmadan ölmüşdür. Bu ölümlərin 2,3 milyonu ömrün ilk ayında baş vermişdir. Sub-Saxara Afrikası 5 yaşadək ölüm səviyyəsinin ən yüksək olduğu bölgə olaraq qalır.

HIV-in səmərəli müalicəsi 2010-cu ilə

Major progress has been made in improving the health of people, increasing life expectancy, reducing maternal and child mortality and fighting against leading communicable diseases in the world. However, progress has stalled or is not happening fast enough with regard to addressing major diseases, such as malaria and tuberculosis, as well as more efforts are needed to address many different sustainable and emerging health problems.

According to United Nations report, great strides have been made in improving people's health in recent years. 146 countries have already met the SDG target on under-5 mortality. Compared to 2015, in 2021 the global under-5 mortality rate fell by 12 percent (from 43 deaths per 1000 live births to 38), the neonatal mortality rate fell by 10 percent (from 20 deaths per 1000 live births to 18). Despite this progress, 5,0 million children still lost their lives before their fifth birthday in 2021. 2.3 million of these deaths occurred in the first month of life. Sub-Saharan Africa remains the region with the highest under-5 mortality rate in the world.

Effective HIV treatment has also cut global AIDS-related deaths by 52 percent, from 1,4

3. YAXŞI SƏHIYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

nəzərə 2021-ci ildə QİÇS-dən ölənlərin sayının 52 faiz və ya 1,4 milyon nəfərdən 650 min nəfərədək azalmasına yol açmışdır. 47 ölkədə isə “unudulmuş” tropik xəstəliklərin ən azından birinin ləğvinə nail olunmuşdur.

Bununla belə, ana ölümü əmsalının aşağı salınması və əhalinin əsas səhiyyə xidmətləri ilə əhatə olunması göstəriciləri üzrə irəliləyiş yetərli səviyyədə deyil. 2020-ci ilin hər günü ərzində planetdə hamiləlik və doğuşlarla əlaqədar 800 qadın ölmüşdür. 2019-cu ildə tibbi xidmətlərin öz şəxsi vəsaitləri hesabına ödənilməsi səbəbindən 381 milyon nəfər ifrat yoxsulluq səviyyəsində yaşamağa məcbur qalmışdır¹.

DİM 3 hər 100000 diri doğulana ana ölümü səviyyəsinin 70-dən aşağı səviyyəyə, hər 1000 diri doğulana neonatal ölüm hallarının ən azı 12-yə, hər 1000 diri doğulana beş yaşadək uşaq ölümü hallarının isə ən azı 25-ə çatdırılmasını, QİÇS-in, vərəmin, malyariyanın və unudulmuş tropik xəstəliklərin epidemiyasına son qoyulmasını, yoluxucu və qeyri-yoluxucu xəstəliklərlə mübarizəni, narkotik maddələrdən istifadə və alkoqoldan zərərli istifadə hallarının qarşısının alınmasını, yol-nəqliyyat hadisələrindən ölüm və xəsarət alma hallarını yarıya qədər, zərərli kimyəvi maddələrdən, havanın, suyun və torpağın çirklənməsi və korlanması səbəbindən ölüm və xəstələnmə hallarının sayının əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmasını nəzərdə tutur.

Bu da, öz növbəsində, hamı üçün cinsi və reproduktiv səhiyyə, o cümlədən ailə planlaşdırması xidmətlərinə, informasiya və təhsilə, keyfiyyətli əsas səhiyyə xidmətlərinə, dərman preparatlarına, peyvəndlərə və tibbi sığortaya əlverişliliyin təmin edilməsini zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, reproduktiv sağlamlıq məsələləri milli strategiyalara və proqramlara daxil edilməli, yoluxucu və qeyri-yoluxucu xəstəliklərlə bağlı tədqiqatlar genişləndirilməli, əsas dərman preparatları və peyvəndlərə çıxış imkanı təmin edilməli, erkən xəbərdarlıq və səhiyyə risklərinin idarə olunması potensialı gücləndirilməli, səhiyyənin maliyyələşməsi və səhiyyə sahəsində kadr

million in 2010 to 650 thousand in 2021. At least one neglected tropical disease has been eliminated in 47 countries.

However, progress on the indicators of reducing the maternal mortality ratio and covering the population with basic health services is not sufficient. 800 women died every day due to pregnancy or childbirth in 2020. And 381 million people were pushed into extreme poverty in 2019 due to out-of-pocket payments for health¹.

SDG 3 aims to reduce the global maternal mortality ratio to less than 70 per 100000 live births, neonatal mortality to at least as low as 12 per 1000 live births and under-five mortality to at least as low as 25 per 1000 live births, to end the epidemics of AIDS, tuberculosis, malaria and other neglected tropical diseases, to combat communicable and non-communicable diseases, to prevent narcotic drug abuse and harmful use of alcohol, to halve the number of global deaths and injuries from road traffic accidents, substantially reduce the number of deaths and illnesses from hazardous chemicals and air, water and soil pollution and contamination.

This in turn, makes ensuring universal access to sexual and reproductive health-care services, including for family planning, information and education, quality essential health-care services, medicines, vaccines and health insurance necessary.

In view of the above, reproductive health should be integrated into national strategies and programs, research on communicable and non-communicable diseases should be expanded, access to essential medicines and vaccines should be ensured, early warning and health risk management capacities should be strengthened, health financing and recruitment should be substantially increased².

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH

3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

potensialı əhəmiyyətli dərəcədə artırılmalıdır².

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

3.1.1 Ana ölümü səviyyəsi **3.1.1 Maternal mortality ratio**

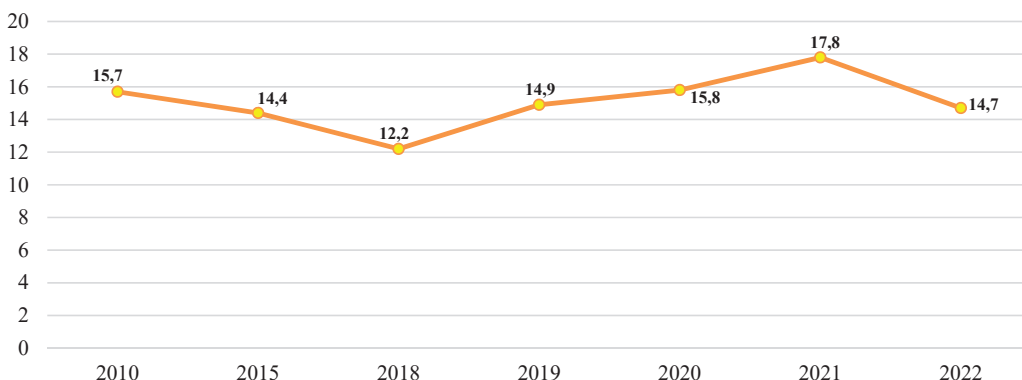
Ana ölümü dedikdə, hamiləliyin müddətindən və harada keçməsinə asılı olmayaraq hamiləliyin ağırlaşması və ya hamiləliyin yanlış aparılması nəticəsində (bədbəxt hadisə və ya təsadüfi yaranmış səbəb istisna edilməklə) hamiləlik dövründə, doğuş vaxtı və ya azadolmadan sonra 42 gün ərzində baş verən qadının ölüm halı başa düşülür.

Bu göstərici ölkədə ana ölümü səviyyəsini səciyyələndirir. Ana ölümü səviyyəsi eyni bir vaxt dövründə qeydiyyatda alınmış ana ölümünün sayının həmin dövrdə qeydiyyatdan keçmiş diri doğulanların ümumi sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır.

Maternal death is defined as female deaths from any cause related to or aggravated by pregnancy or its management (excluding accidental or incidental causes) during pregnancy and childbirth or within 42 days of termination of pregnancy, irrespective of the duration and site of the pregnancy.

This indicator expresses maternal mortality level in the country. The maternal mortality ratio is calculated as the number of registered maternal death during a given time period divided by registered live births during the same time period multiplied by 100000.

Ana ölümü səviyyəsi, hər 100000 diri doğulana
Maternal mortality ratio, per 100000 live births

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə ölkə üzrə ana ölümü səviyyəsi 1,0 bənd azalaraq 14,7-də qərarlaşmışdır. Baxılan dövrdə hamiləlik, doğuş və zahılıq dövründə ölənlərin sayı 26 nəfərdən 18 nəfərə düşmüşdür. İqtisadi rayonlar üzrə bölgədə 2022-ci il üzrə ana ölümü hallarının sayı Bakı şəhərində 2, Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonunda 1, Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonunda 1, Qarabağ iqtisadi rayonunda 2, Qazax-Tovuz iqtisadi rayonunda 2, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda 2, Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunda 3, Mərkəzi Aran iqtisadi rayonunda 3, Mil-Muğan iqtisadi rayonunda 1, Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda 1 olaraq qeydə alınmışdır. Naxçıvan Muxtar Respublikasında, Abşeron-Xızı, Şərqi

Compared to 2010, the maternal mortality ratio in the country in 2022 decreased by 1,0 points to 14,7. During the reviewed period, the number of maternal deaths during pregnancy, childbirth and after termination of pregnancy in the country decreased from 26 persons to 18 persons. In 2022, the number of maternal deaths by economic regions was 2 in Baku city, 1 in Daglikh Shirvan economic region, 1 in Ganja-Dashkasan economic region, 2 in Karabakh economic region, 2 in Gazakh-Tovuz economic region, 2 in Guba-Khachmaz economic region, 3 in Lankaran-Astara economic region, 3 in Central Aran economic region, 1 in Mil-Mughan economic region, 1 in Shaki-Zagatala economic region. In

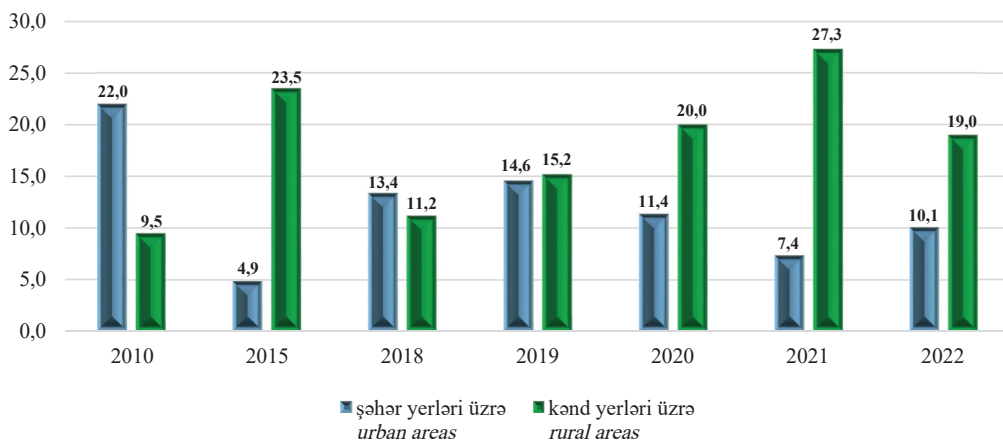
3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Zəngəzur, Şirvan-Salyan iqtisadi rayonlarında isə ana ölümü hallarına rast gəlinməmişdir.

Nakhchivan Autonomous Republic, Absheron-Khizi, Eastern Zangazur, Shirvan-Salyan economic regions no maternal death was recorded.

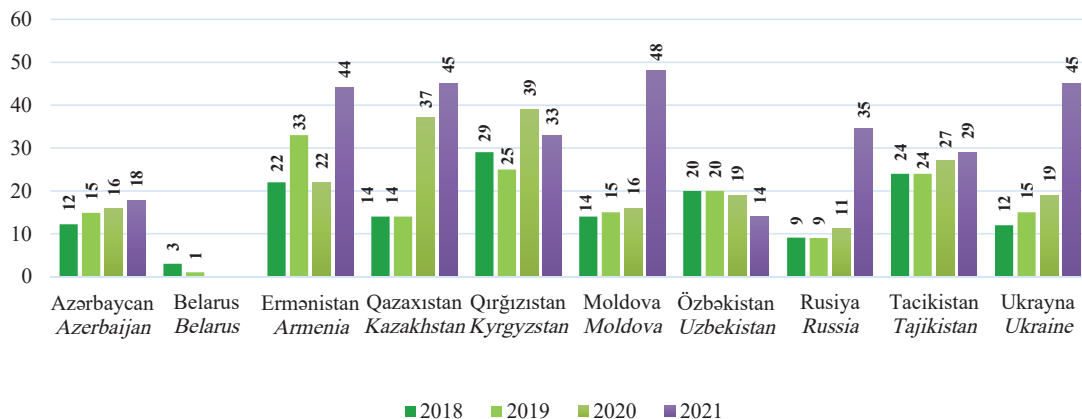
Ana ölümü səviyyəsi, hər 100000 diri doğulana, yaşayış yeri üzrə bölgədə
Maternal mortality ratio, per 100000 live births, by location

Ana ölümü səviyyəsi 2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə kənd yerləri üzrə 9,5-dən 19,0-dək yüksəlmiş, şəhər yerləri üzrə isə 22,0-dən 10,1-dək enmişdir. 2022-ci ildə ana ölümü hallarının sayı şəhər yerləri üzrə 6, kənd yerləri üzrə isə 12 təşkil etmişdir.

Maternal mortality ratio increased from 9,5 to 19,0 in rural areas, and dropped from 22,0 to 10,1 in cities during the period from 2010 to 2022. In 2022, the number of maternal deaths was 6 in cities and 12 in rural areas.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

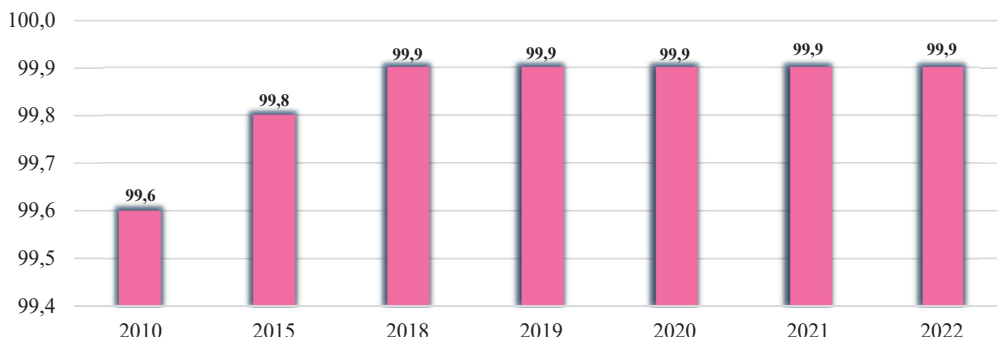

3.1.2 İxtisaslı səhiyyə işçiləri tərəfindən qəbul edilmiş doğuşların xüsusi çəkisi 3.1.2 Proportion of births attended by skilled health personnel

İxtisaslı səhiyyə işçiləri (həkimlər, tibb bacıları və ya mamalar) tərəfindən qəbul edilmiş doğuşların xüsusi çəkisi ixtisaslı səhiyyə kadrları tərəfindən qəbul edilmiş doğuşların ümumi doğuşların sayına nisbəti kimi, faizlə hesablanır. İxtisaslı səhiyyə kadrları tərəfindən qəbul edilmiş doğuşlar dedikdə, hamiləlik müddətində, doğuş zamanı və doğuşdan sonrakı dövrdə qadınlara zəruri nəzarətin həyata keçirilməsi, xidmət göstərilməsi, məsləhətlərin verilməsi, doğuşun müstəqil qəbul edilməsi və yeni doğulanlara qulluq sahəsində ixtisaslı səhiyyə işçilərinin iştirak etdiyi doğuşlar başa düşülür.

Proportion of births attended by skilled health personnel (doctors, nurses or midwives) is calculated as percentage of the number of deliveries attended by skilled health personnel divided by the number of all deliveries. Births attended by skilled health personnel is defined as deliveries attended by skilled health personnel in the area of giving the necessary supervision, care and advice to women during pregnancy, childbirth and post-partum period, independent delivery and care for newborns.

İxtisaslı səhiyyə işçiləri tərəfindən qəbul edilmiş doğuşların xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of births attended by skilled health personnel, in percentage

Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin məlumatlarına əsasən
According to the information of the Ministry of Health of the Republic of Azerbaijan

Ölkə üzrə hamiləlik, eləcə də doğuş zamanı və doğuşdan sonrakı dövrdə qadınlara zəruri nəzarətin həyata keçirilməsi, xidmət göstərilməsi, məsləhətlərin verilməsi, doğuşun müstəqil qəbul edilməsi və yeni doğulanlara qulluq sahəsində ixtisaslı səhiyyə işçilərinin iştirak etdiyi doğuşların xüsusi çəkisi 2010-cu ildəki 99,6 faizdən 2018-ci ildə 99,9 faizədək yüksəlmiş və son 5 il ərzində eyni səviyyədə qalmışdır.

The proportion of births attended by skilled health personnel in the area of giving the necessary supervision, care and advice to women during pregnancy, childbirth and post-partum period, independent delivery and care for newborns in the country increased from 99,6 percent in 2010 to 99,9 percent in 2018 and remained at the same level for the last 5 years.

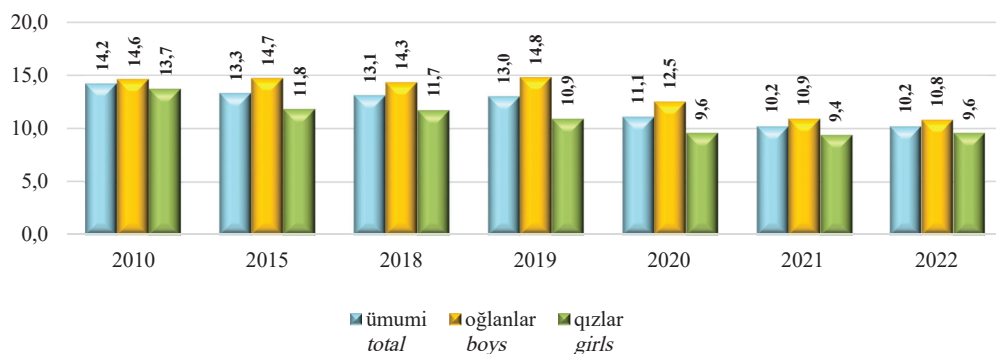

3.2.1 Beş yaşadək uşaqlar arasında ölüm səviyyəsi 3.2.1 Under-five mortality rate

Bu göstərici il ərzində beş yaşadək ölən uşaqların ümumi sayının həmin ildə diri doğulanların ümumi sayına nisbətinin 1000-ə hasili kimi hesablanaraq, uşaqların beş yaşa çatmadan ölüm səviyyəsini müəyyən edir.

This indicator is calculated as the total number of children dead under-five in the year divided by total number of live birth in the same year multiplied by 1000 and determines the level of under-five mortality.

Beş yaşadək uşaqlar arasında ölüm səviyyəsi, hər 1000 diri doğulana, cins üzrə bölgüdə
Under-five mortality rate, per 1000 live births, by sex

Beş yaşadək uşaqlar arasında ölüm səviyyəsi 2010-cu ildəki 14,2-dən (bundan, oğlan uşaqları üzrə 14,6, qız uşaqları üzrə 13,7) 2022-ci ildə 10,2-dək (bundan oğlan uşaqları üzrə 10,8, qız uşaqları üzrə 9,6) enmişdir.

Beş yaşadək ölən uşaqların sayı 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə 109 nəfər artaraq 1256 nəfər olmuşdur ki, bundan da oğlan uşaqlarının sayı 699, qız uşaqlarının sayı isə 557 nəfər təşkil etmişdir. Bu da il ərzində beş yaşadək uşaqlar arasında ölüm hallarının sayının oğlan uşaqlarına nisbətən qız uşaqlarında 20,3 faiz az olduğunu göstərir.

Bir yaşadək ölən körpələrin sayı isə əvvəlki illə müqayisədə 2022-ci ildə 119 nəfər artaraq 959 nəfər təşkil etmişdir.

The under-five mortality rate decreased from 14,2 in 2010 (from these 14,6 for boys and 13,7 for girls) to 10,2 in 2022 (from these 10,8 for boys and 9,6 for girls).

As compared with 2021 the number of children who died before the age of five years increased by 109 persons and amounted to 1256 persons in 2022, 699 of which were boys and 557 girls. It shows that the number of deaths among girls under five years of age is 20,3 percent less than that of boys.

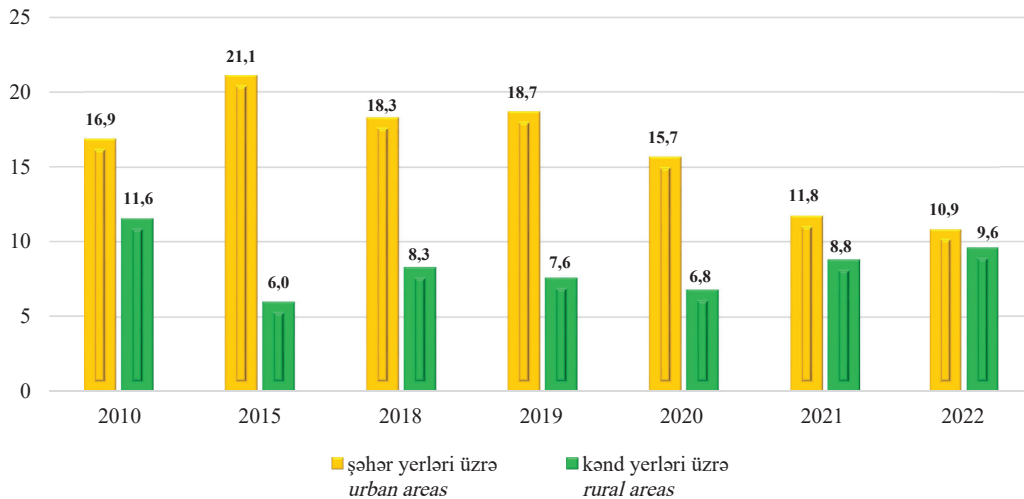
In 2022, the number of infants died under one year of age increased by 119 persons compared to the previous year and amounted to 959 persons.

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Bəş yaşadək uşaqlar arasında ölüm səviyyəsi, hər 1000 diri doğulana, yaşayış yeri üzrə bölgədə

Under-five mortality rate, per 1000 live births, by location

Bir yaşadək uşaqlar arasında ölüm səviyyəsi, hər 1000 diri doğulana, cins üzrə bölgədə

Infant mortality rate, per 1000 live births, by sex

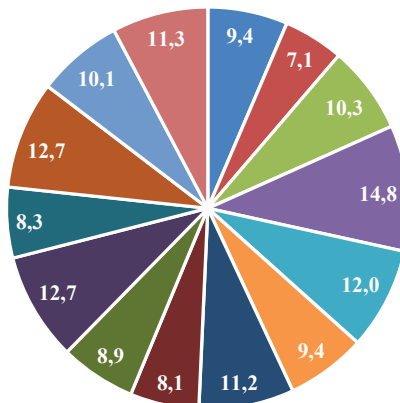

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

2022-ci ildə beş yaşadək uşaqlar arasında ölüm səviyyəsi, hər 1000 diri doğulana, iqtisadi rayonlar üzrə bölgədə

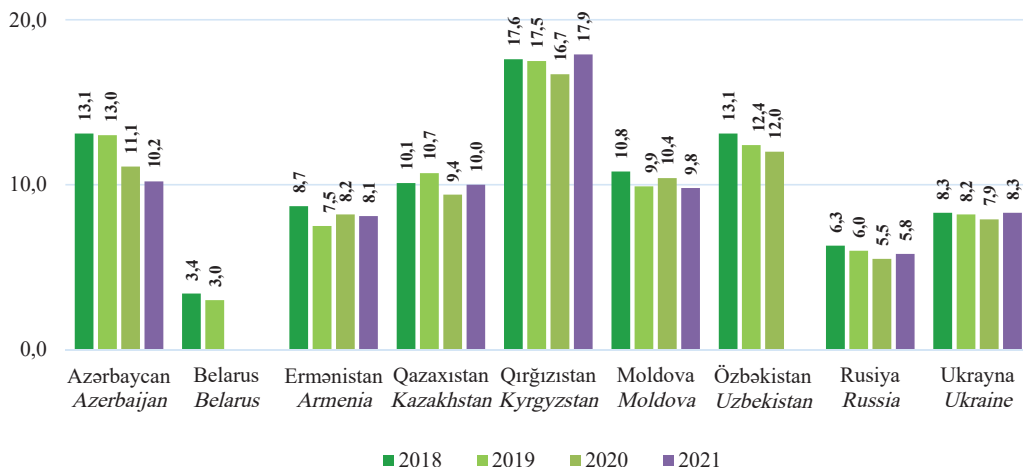
Under-five mortality rate in 2022, per 1000 live births, by economic regions

- Bakı şəhəri
Baku city
- Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu
Dağlıq Shirvan economic region
- Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu
Gazakh-Tovuz economic region
- Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu
Central Aran economic region
- Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu
Eastern Zangazur economic region
- Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nakhchivan Autonomous Republic
- Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu
Ganja-Dashkasan economic region
- Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu
Guba-Khachmaz economic region
- Mil-Muğan iqtisadi rayonu
Mil-Mughan economic region
- Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu
Shirvan-Salyan economic region
- Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu
Absheron-Khizi economic region
- Qarabağ iqtisadi rayonu
Karabakh economic region
- Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu
Lankaran-Astara economic region
- Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu
Shaki-Zagatala economic region

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi *Comparison of the indicator among the CIS countries*

5 yaşadək uşaqlar arasında ölüm səviyyəsi, hər 1000 diri doğulana
Under-5 mortality rate, per 1000 live births

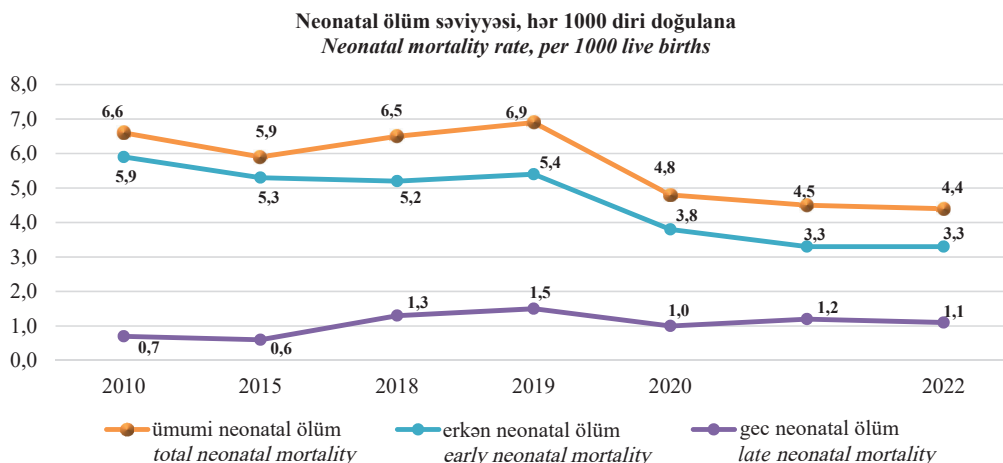

3.2.2 Neonatal ölüm səviyyəsi 3.2.2 Neonatal mortality rate

Neonatal ölüm səviyyəsi il ərzində hər 1000 diri doğulana görə yeni doğulanların həyatının ilk 28 günü ərzində ölüm səviyyəsini müəyyən edir. Neonatal ölüm halları həyatın ilk 7 günü ərzində baş verən erkən neonatal ölüm və həyatın 7-ci günündən sonra, lakin 28-ci günün tamaminədək baş verən gec neonatal ölüm hallarına ayrılır.

The neonatal mortality rate determines annual level of deaths of newborns during first 28 days of their life, expressed per 1000 live births. Neonatal deaths subdivided into early neonatal deaths, occurring during the first 7 days of life, and late neonatal deaths, occurring after the 7th day but before the 28th completed day of life.

2010-2022-ci illərdə ölkədə neonatal ölüm səviyyəsi artım və azalma istiqamətində dəyişkən meyilli olmuş, göstərici 2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə 2,2 bənd azalaraq 4,4 təşkil etmişdir.

Qeyd olunan dövrdə həyatın ilk 7 günü ərzində baş verən erkən neonatal ölüm səviyyəsi qızlar üzrə 4,9-dan 3,0-dək, oğlanlar üzrə isə 6,7-dən 3,6-dək enmişdir. Nəticədə bu göstərici 5,9-dan 3,3-dək enmişdir.

Bundan fərqli olaraq, baxılan dövr ərzində gec neonatal ölüm səviyyəsi ümumilikdə 0,7-dən 1,1-dək artmışdır.

In 2010-2022, the neonatal mortality rate in the country was on variational trend towards growth and decline. Thus, the indicator decreased by 2,2 points in 2022 compared to 2010 and amounted to 4,4.

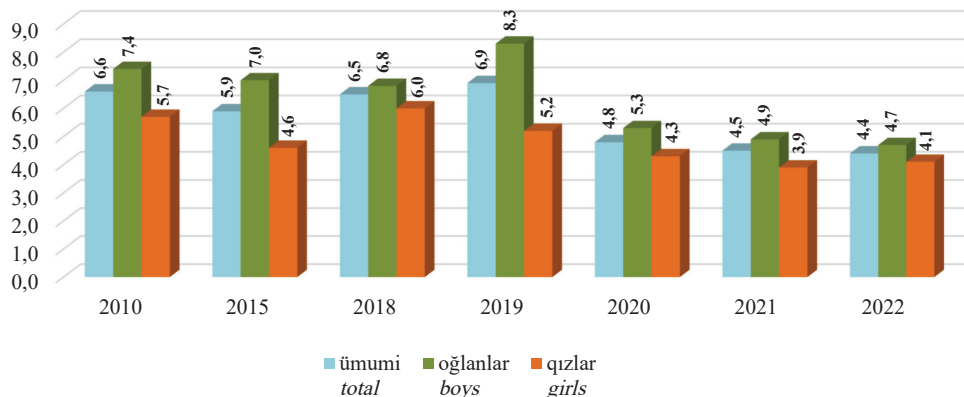
In the mentioned period the rate of early neonatal mortality occurring during the first 7 days of life decreased from 4,9 to 3,0 for girls and decreased from 6,7 to 3,6 for boys. As a result, this indicator declined from 5,9 to 3,3.

By contrast, late neonatal mortality rate generally increased from 0,7 to 1,1.

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

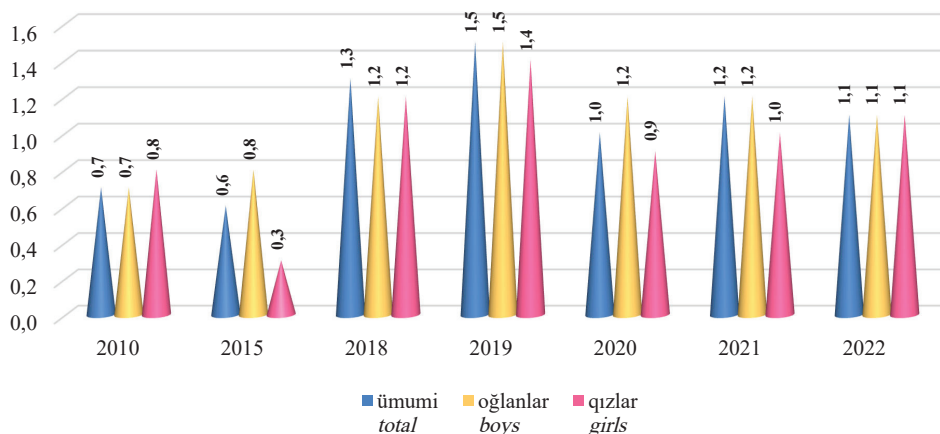
Neonatal ölüm səviyyəsi, hər 1000 diri doğulana, cins üzrə bölgüdə
Neonatal mortality rate, per 1000 live births, by sex

Baxılan dövr ərzində neonatal ölüm səviyyəsi cins üzrə bölgüdə oğlanlar üzrə 7,4-dən 4,7-dək, qızlar üzrə isə 5,7-dən 4,1-dək azalmışdır. Buna baxmayaraq, dinamika sırasının hər bir səviyyəsində oğlanlar üzrə ölüm səviyyəsi qızlar üzrə ölüm səviyyəsindən daha çox olmuşdur.

The neonatal mortality rate by sex for reviewed period, we can see that the figure decreased from 7,4 to 4,7 for boys and from 5,7 to 4,1 for girls. However, at each level of the dynamic range, the mortality rate for boys was higher than that for girls.

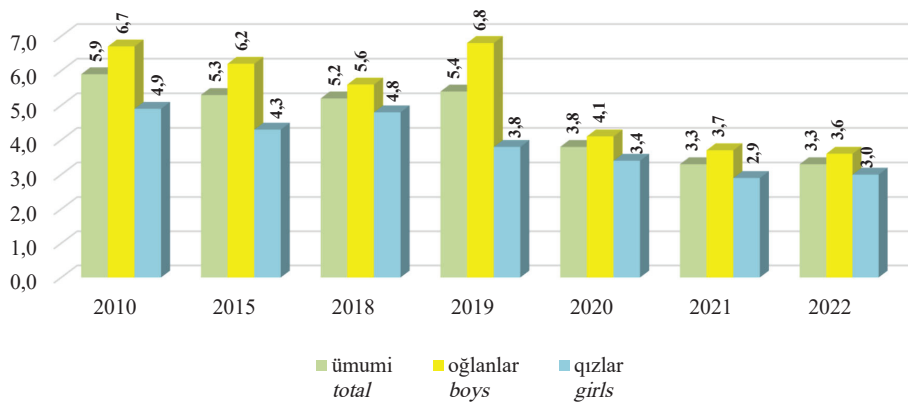
Gec neonatal ölüm səviyyəsi, hər 1000 diri doğulana, cins üzrə bölgüdə
Late neonatal mortality rate, per 1000 live births, by sex

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Erkən neonatal ölüm səviyyəsi, hər 1000 diri doğulana, cins üzrə bölgədə
Early neonatal mortality rate, per 1000 live births, by sex

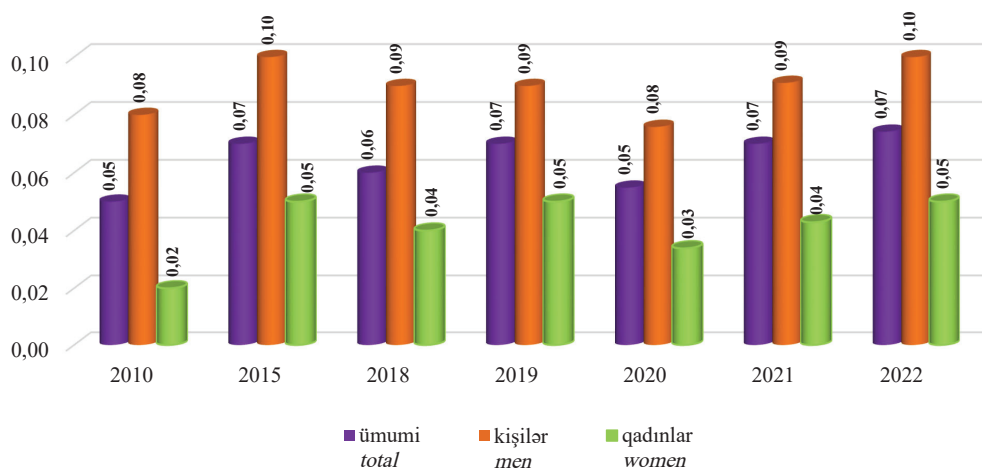
3.3.1 Hər 1000 nəfər yoluxmamış əhaliyə düşən İİV-ə (İnsanın İmmun çatışmazlığı Virusunu) yeni yoluxmuşların sayı, cins, yaş və əhalinin əsas qrupları üzrə bölgədə

3.3.1 Number of new HIV (Human Immunodeficiency Virus) infections per 1000 uninfected population, by sex, age and key populations

İnsanın İmmun çatışmazlığı Virusunu (İİV) immun sisteminin getdikcə artan zədələnməsi ilə səciyyələnən xroniki infeksiya xəstəlikdir. İİV-in yayılma səviyyəsini ölçmək üçün hər 1000 nəfər yoluxmamış əhaliyə düşən İİV-ə yeni yoluxmuşların sayı göstəricisindən istifadə olunur. Göstərici il ərzində İİV-ə yeni yoluxmuşların sayının yoluxmamış əhalinin sayına (əhalinin orta illik sayı - İİV-ə yoluxmuşların sayı) nisbətini 1000-ə hasili kimi hesablanır.

Human Immunodeficiency Virus (HIV) is a chronic infectious disease characterized by ever-increasing damage to the immune system. The number of new HIV infections per 1000 uninfected population indicator is used for estimating the rate of HIV prevalence. The indicator is calculated as the number of new HIV infections in the year divided by uninfected population (average annual population - the number of HIV-infected) multiplied by 1000.

Hər 1000 nəfər yoluxmamış əhaliyə düşən İİV-ə yeni yoluxmuşların sayı, cins üzrə bölgədə
Number of new HIV infections per 1000 uninfected population, by sex

2010-cu illə müqayisədə ölkə əhalisinin hər 1000 nəfərinə İnsanın İmmun çatışmazlığı Virusuna yeni yoluxanların sayı 2022-ci ildə artaraq 0,07 olmuşdur ki, bunlardan da kişilər üzrə 0,10, qadınlar üzrə isə 0,05 təşkil etmişdir.

2022-ci ildə İİV-in törətdiyi xəstəliklə ilk dəfə qeydiyyatda alınmış xəstələrin sayı 513 kişi, 236 qadın olmaqla ümumilikdə 749 nəfər təşkil etmişdir.

Həmin ilin sonuna müalicə-profilaktika müəssisələrində İİV-in törətdiyi xəstəliklə qeydiyyatda olanların ümumi sayı 2010-cu illə müqayisədə 7185 nəfər artaraq 9806 nəfər,

Compared to 2010, in 2022 the number of new HIV infections per 1000 uninfected population in the country point increased and amounted 0,07, which 0,10 for men and 0,05 for women.

In 2022, the total number of persons who registered for the first time with disease caused by HIV was 749 and 513 from them were men and 236 were women.

Compared to 2010, at the end of the year the total number of persons who registered with disease caused by HIV increased by 7185 and amounted to 9806, from them the number of

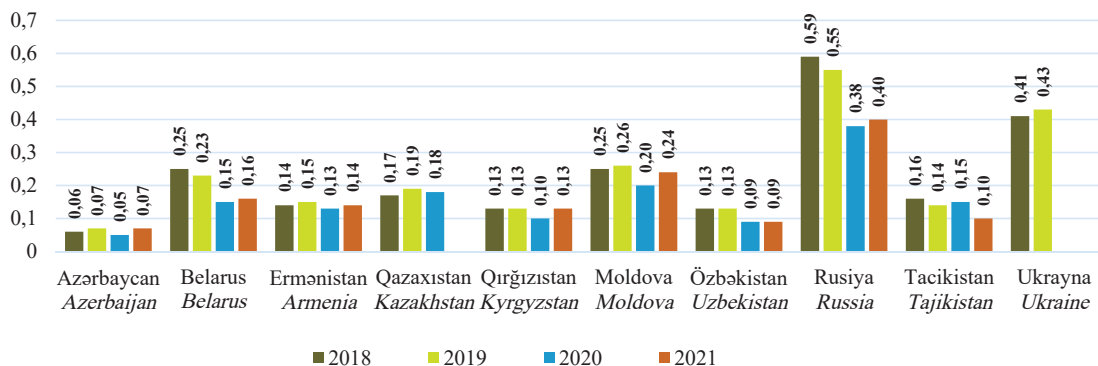
3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

onlardan Qazanılmış İmmun çatışmazlığı
Sindromu (QİÇS) ilə qeydiyyatda olanlar isə
1984 nəfər artaraq 2675 nəfər təşkil etmişdir.

persons who registered with Acquired Immune
Deficiency Syndrome (AIDS) increased by 1984
and amounted to 2675.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

3.3.2 Vərəmə yoluxma halları, əhalinin hər 100000 nəfərinə 3.3.2 Tuberculosis incidence per 100000 population

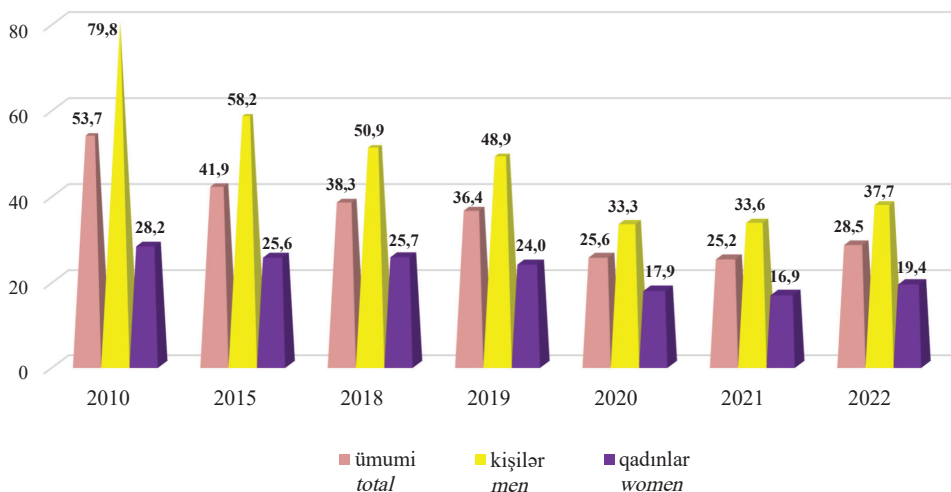
Vərəm insanın müxtəlif orqanlarında yayılması ilə xarakterizə olunan və spesifik iltihab dəyişikliklərinə səbəb olan yoluxucu xəstəlikdir. O, hal-hazırda dünyada ən təhlükəli infeksiyalardan biri olaraq qalmaqdadır və əsasən əmək qabiliyyətli əhaliyə təsir edir.

Əhali arasında vərəm xəstəliyinin yayılma səviyyəsini ölçmək üçün vərəmə yoluxma halları göstəricisindən istifadə olunur. Bu göstərici il ərzində vərəmə yoluxmuşların sayının (residiv halları istisna olmaqla) əhalinin orta illik sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır.

Tuberculosis is an infectious disease characterized by its spread in human's various organs and causing specific inflammatory changes. This is currently one of the most dangerous infections in the world, and it is largely affected by the working population.

The tuberculosis incidence per 100000 population indicator is used for measuring the prevalence of tuberculosis among the population. The indicator is calculated as the number of new tuberculosis infections (except for relapse cases) in the year divided by average annual population multiplied by 100000.

Vərəmə yoluxma halları, hər 100000 nəfərə, cins üzrə bölgüdə
Tuberculosis incidence per 100000 population, by sex

2010-2022-ci illərdə əhalinin hər 100000 nəfərinə vərəmə yoluxma halları 25,2 bənd azalaraq 28,5 təşkil etmişdir. Göstərici 2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə kişilər üzrə 42,1 bənd azalaraq 37,7, qadınlar üzrə isə 8,8 bənd azalaraq 19,4 olmuşdur.

Əhalinin cins üzrə aktiv vərəmlə xəstələnməsinə dair statistika göstərir ki, 2022-ci ildə ilk dəfə qoyulmuş diaqnozla qeydə alınmış 2877 xəstənin 1895 nəfəri və ya 65,9 faizi kişi, 982 nəfəri və ya 34,1 faizi qadın olmuşdur. Yaş qrupu üzrə bölgüyə gəldikdə isə

In 2010-2022, the tuberculosis incidence per 100000 population decreased by 25,2 points and amounted to 28,5. Compared to 2010, in 2022 the indicator decreased for men by 42,1 points to 37,7, and for women by 8,8 points to 19,4.

The statistics regarding to the active tuberculosis diseases by gender illustrates that 2877 patients were diagnosed with tuberculosis for the first time in 2022, and 1895 or 65,9 percent from them were men and 982 or 34,1 percent were women. By age group

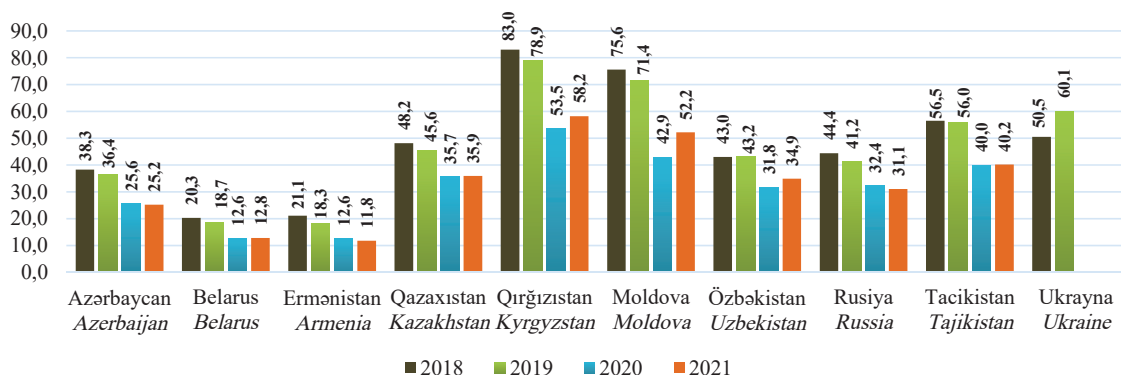
3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

1758 nəfər olmaqla ən çox 15-49 yaşda olan şəxslər, 110 nəfər olmaqla ən az 0-14 yaşda olan şəxslər qeydə alınmışdır.

disaggregation the maximum number of registered patients was 1758 in 15-49 age group and the minimum number was 110 in 0-14 age group.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

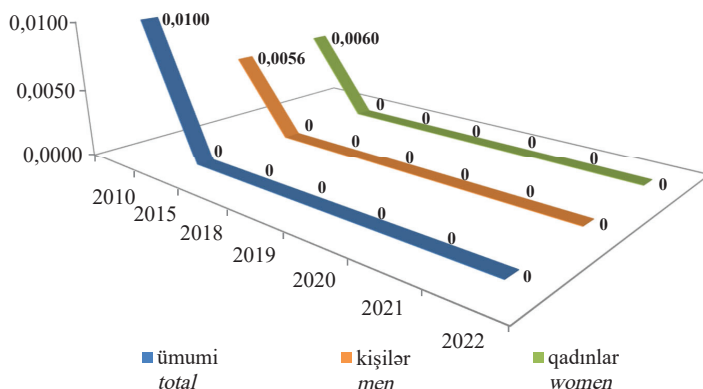

3.3.3 Malyariyaya yoluxma halları, əhalinin hər 1000 nəfərinə 3.3.3 Malaria incidence per 1000 population

Ölümçül qlobal xəstəliklərdən biri hesab olunan malyariya ağcaqanadların yaratdığı xəstəlikdir. Əhali arasında malyariya xəstəliyinin yayılma səviyyəsini ölçmək üçün əhalinin hər 1000 nəfərinə malyariyaya yoluxma halları göstəricisindən istifadə olunur. Bu göstərici il ərzində malyariyaya yeni yoluxanların sayının əhalinin orta illik sayına nisbətinin 1000-ə hasili kimi hesablanır.

Malaria is mosquito-borne infectious disease which is one of the deadliest in the world. The malaria incidence per 1000 population indicator is used for measuring the prevalence of malaria among the population. The indicator is calculated as the number of new malaria infections in the year divided by average annual population multiplied by 1000.

Malyariyaya yeni yoluxanların sayı, hər 1000 nəfərə, cins üzrə bölgədə
Malaria incidence per 1000 population, by sex

2010-cu ildə əhalinin hər 1000 nəfərinə malyariyaya yoluxma halları kişilər üzrə 0,0056, qadınlar üzrə isə 0,0060 olmaqla ümumilikdə 0,0100 təşkil etmişdir. Ölkə üzrə malyariyaya yeni yoluxanların sayı 2010-cu ildə 52 nəfər (bunlardan kişilər 25, qadınlar 27 nəfər) olmuşdur.

In 2010, the malaria incidence per 1000 population amounted to 0,0100 totally, 0,0056 for men and 0,0060 for women. The total number of new malaria infections in the country was 52 (25 men and 27 women) in 2010.

2015-2022-ci illərdə malyariyaya yoluxma halları qeydə alınmamışdır.

In 2015-2022, malaria infection cases have not been registered.

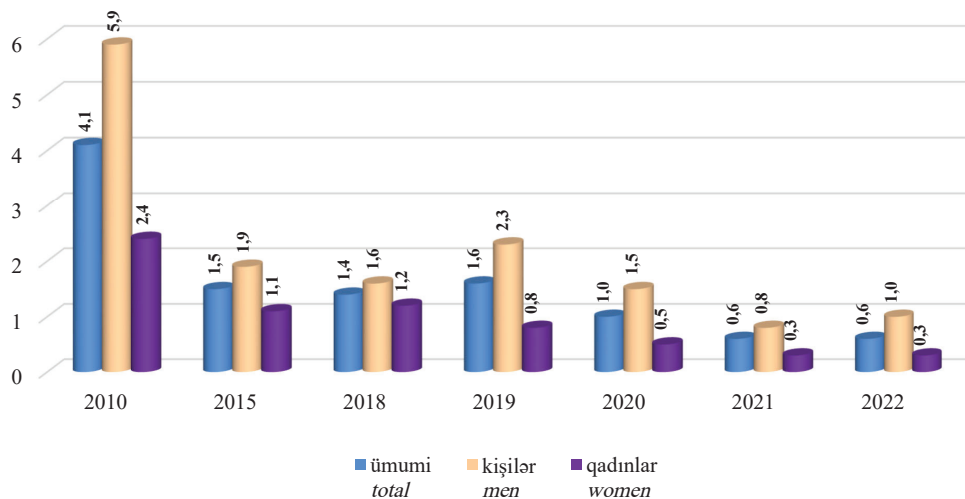

3.3.4 Hepatit B virusuna yoluxma halları, əhalinin hər 100000 nəfərinə 3.3.4 Hepatitis B incidence per 100000 population

Hepatit B qaraciyər fibrozu, qaraciyər çatışmazlığı və xərçəng xəstəliyi ilə nəticələnə bilən qaraciyərə düşən virusdur. Əhali arasında hepatit B virusunun yayılma səviyyəsini qiymətləndirmək üçün əhalinin hər 100000 nəfərinə hepatit B virusuna yoluxma halları göstəricisindən istifadə olunur. Bu göstərici il ərzində hepatit B virusuna yeni yoluxanların sayının əhalinin orta illik sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır.

Hepatitis B is an infection of liver, which can cause scarring of the liver, liver failure and cancer. The Hepatitis B incidence per 100000 population indicator is used for estimating the prevalence of malaria among the population. This indicator is calculated as the number of new Hepatitis B infections in the year divided by average annual population multiplied by 100000.

Hepatit B virusuna yoluxma halları, hər 100000 nəfərə, cins üzrə bölgədə
Hepatitis B incidence per 100000 population, by sex

2010-2022-ci illərdə əhalinin hər 100000 nəfərinə hepatit B virusuna yoluxma halları azalaraq kişilər üzrə 1,0, qadınlar üzrə isə 0,3 olmaqla ümumilikdə 0,6 təşkil etmişdir. Əvvəlki illə müqayisədə 2022-ci ildə hepatit B virusuna yeni yoluxanların sayı mütləq ifadədə kişilər üzrə 17,1 faiz artaraq 48 nəfər, qadınlar üzrə 5,9 faiz azalaraq 16 nəfər, ümumilikdə isə 10,3 faiz artaraq 64 nəfər olmuşdur.

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə göstərici şəhər yerləri üzrə 5,1 bənd azalaraq 0,7-yə, kənd yerləri üzrə isə 1,6 bənd azalaraq 0,6-yə enmişdir. 2022-ci ildə hepatit B virusuna

In 2010-2022, the hepatitis B incidence per 100000 population decreased and amounted to 0,6 totally, 1,0 for men and 0,3 for women. Compared with the previous year, in 2022 the hepatitis B incidence in absolute terms increased by 10,3 percent and amounted to 64 totally, increased by 17,1 percent and amounted to 48 for men, and declined by 5,9 percent and amounted to 16 for women.

Compared to 2010 in 2022, the indicator decreased by 5,1 points and amounted to 0,7 in urban areas, and decreased by 1,6 points and amounted to 0,6 in rural areas. In 2022 the

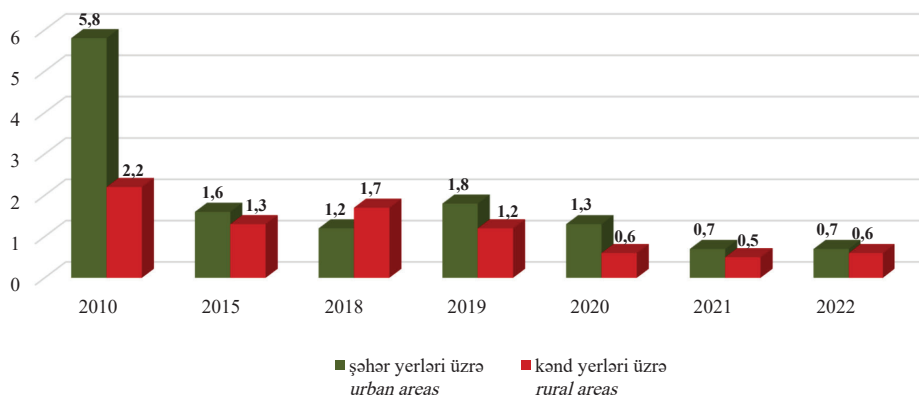
3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

yeni yoluxanların sayı şəhər yerlərində 36, kənd yerlərində isə 28 nəfər təşkil etmişdir.

number of new hepatitis B infections was 36 in urban areas and 28 in rural areas.

Hepatit B virusuna yoluxma halları, hər 100000 nəfərə, yaşayış yerləri üzrə bölgədə
Hepatitis B incidence per 100000 population, by location

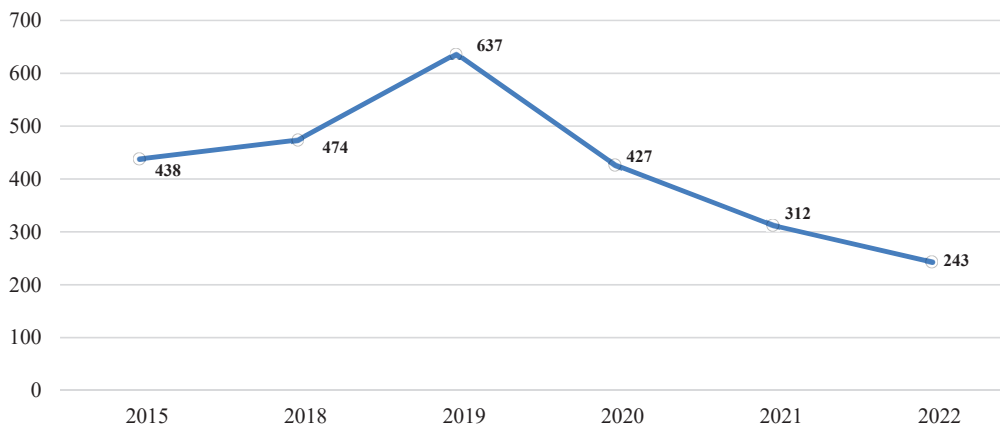

3.3.5 “Unudulmuş” tropik xəstəliklərdən müalicəyə ehtiyacı olan şəxslərin sayı 3.3.5 Number of people requiring interventions against neglected tropical diseases

“Gündəlik-2030”da “unudulmuş” tropik xəstəliklərlə mübarizəyə xüsusi önəm verilmiş və 2030-cu ilədək belə xəstəliklərin epidemiyasına son qoyulması hədəf kimi müəyyənləşdirilmişdir. “Unudulmuş” tropik xəstəliklər insanlarda korluğa, eybəcərlişməyə, əlilliyə və ölümə yol açan xəstəliklərdir. Fil xəstəliyi, onxoserkoz, şistosomoz, traxoma, exinokokkoz, Buruli xorası, Şaqas xəstəliyi, dengə, drakunkulez, Afrika tripanosomozu, cüzam, leyşmanioz, quduzluq və s. “unudulmuş” tropik xəstəliklərə aid edilir.

In "Agenda-2030", special importance is given to the fight against neglected tropical diseases and the end of the epidemic of such diseases by 2030 is defined as a goal. Neglected tropical diseases that cause blindness, disfigurement, disability and death in humans. Elephant disease, onchocercosis, schistosomiasis, trachoma, echinococcosis, Buruli ulcer, Chagas disease, dengue, dracunculiasis, African trypanosomiasis, leprosy, leishmaniasis, rabies, etc. It is attributed to neglected tropical diseases.

“Unudulmuş” tropik xəstəliklərdən müalicəyə ehtiyacı olan şəxslərin sayı³, nəfər
Number of people requiring interventions against neglected tropical diseases³, person

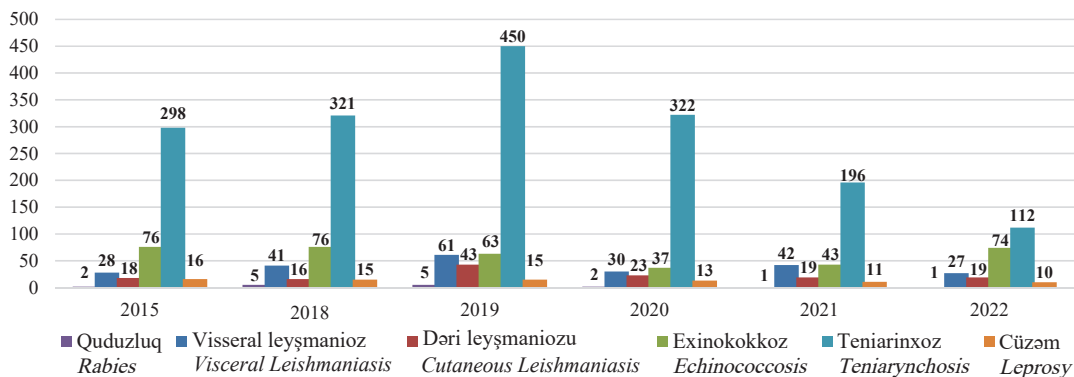

³ İlk dəfə qoyulmuş diaqnozla qeydə alınmış xəstələr.

³ Patients registered with a diagnosis made for the first time.

“Unudulmuş” tropik xəstəliklərdən müalicəyə ehtiyacı olan şəxslərin sayı, xəstəliklər üzrə bölgədə, nəfər⁴
Number of people requiring interventions against neglected tropical diseases, by diseases, person⁴

2022-ci ildə 112 nəfər teniarinxoz, 74 nəfər exinokokkoz, 27 nəfər visseral leyşmanioz, 19 nəfər dəri leyşmaniozu, 10 nəfər cüzam, 1 nəfər isə quduzluq xəstəliyinə yoluxmuşdur.

In 2022, 112 persons were infected with teniarinchosis, 74 persons were infected with echinococcosis, 27 persons with visceral leishmaniasis, 19 persons with cutaneous leishmaniasis, 10 persons with leprosy and 1 persons with rabies.

⁴ Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin məlumatlarına əsasən.

⁴ According to the information of the Ministry of Health of the Republic of Azerbaijan.

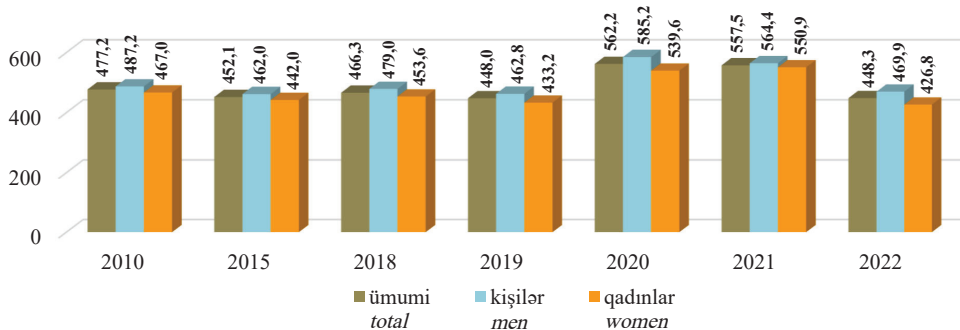
3.4.1 Ürək-damar xəstəliyi, xərçəng, şəkərli diabet və ya tənəffüs yollarının xroniki xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi

3.4.1 Mortality rate attributed to cardiovascular disease, cancer, diabetes or chronic respiratory diseases

Ürək-damar xəstəliyi, xərçəng, şəkərli diabet və ya tənəffüs yollarının xroniki xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi həmin səbəblərdən il ərzində ölənlərin sayının əhalinin orta illik sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır.

Mortality rate attributed to cardiovascular disease, cancer, diabetes or chronic respiratory diseases is calculated as the total number of death caused by these diseases in the year divided by average annual population multiplied by 100000.

Ürək-damar xəstəliyi, xərçəng, şəkərli diabet və ya tənəffüs yollarının xroniki xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 100000 nəfərinə, cins üzrə bölgədə
Mortality rate attributed to cardiovascular disease, cancer, diabetes or chronic respiratory diseases, per 100000 population, by sex

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə ürək-damar xəstəliyi, xərçəng, şəkərli diabet və ya tənəffüs yollarının xroniki xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi 28,9 bənd azalaraq əhalinin hər 100000 nəfərinə 477,2-dən 448,3-ə enmişdir. Baxılan dövr ərzində göstərici kişilər üzrə 17,3 bənd azalaraq 487,2-dən 469,9-a, qadınlar üzrə 40,2 bənd azalaraq 467,0-dan 426,8-ə düşmüşdür.

Baxılan dövr ərzində xəstəliklərin növləri baxımından ölüm səviyyəsi ürək-damar xəstəliklərindən 23,4, tənəffüs yollarının xroniki xəstəliklərindən 13,9, şəkərli diabetdən 0,2 bənd azalmış, xərçəngdən isə 8,6 bənd artmışdır.

Müşahidələr göstərir ki, qeyd olunan xəstəliklər səbəbindən ən çox ölüm halları ürək-damar xəstəliklərində, ən az isə diabet xəstəliyində rast gəlinir.

2022-ci ildə ölkədə 8369 nəfər xərçəngdən, 1179 nəfər şəkərli diabetdən, 34423 nəfər ürək-damar, 1280 nəfər isə tənəffüs yollarının xroniki xəstəliklərindən vəfat etmişdir.

Compared to 2010, in 2022 mortality rate attributed to cardiovascular disease, cancer, diabetes or chronic respiratory disease per 100000 population decreased by 28,9 points from 477,2 to 448,3. During this period the indicator decreased by 17,3 points from 487,2 to 469,9 for men, and decreased by 40,2 points from 467,0 to 426,8 for women.

In terms of types of diseases, in reviewed period the mortality rate attributed to cardiovascular disease decreased by 23,4 points, chronic respiratory diseases decreased by 13,9 points, diabetes decreased by 0,2 points, and cancer increased by 8,6 point.

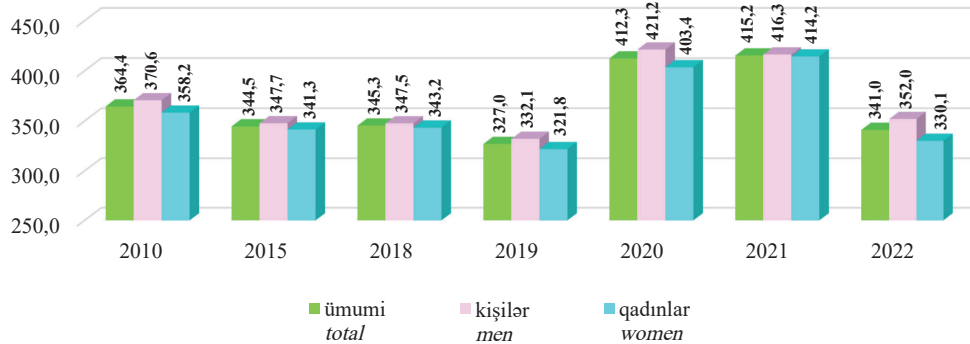
Observations show that most of the fatalities attributed to these diseases occur in cardiovascular diseases, and the least in diabetes.

In the country in 2022, 8369 persons have died attributed to cancer, 1179 persons - to diabetes, 34423 persons – to cardiovascular diseases and 1280 persons – to chronic respiratory diseases.

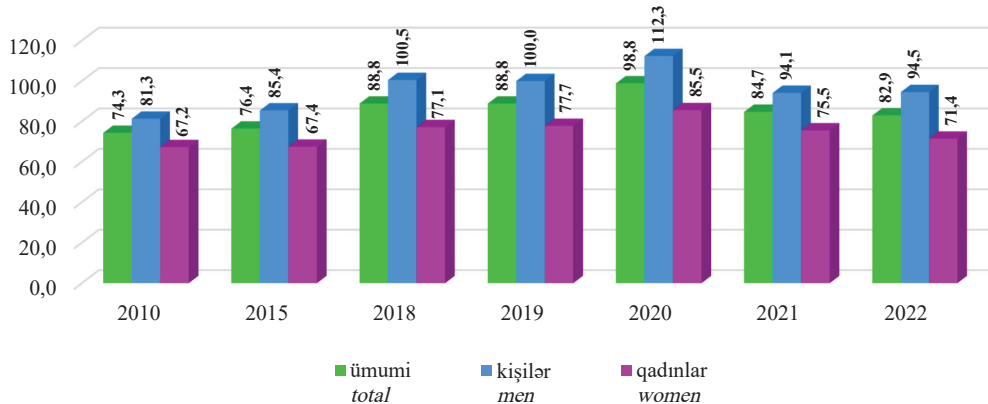
3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Ürək-damar xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 100000 nəfərinə, cins üzrə bölgədə
Mortality rate attributed to cardiovascular diseases, per 100000 population, by sex

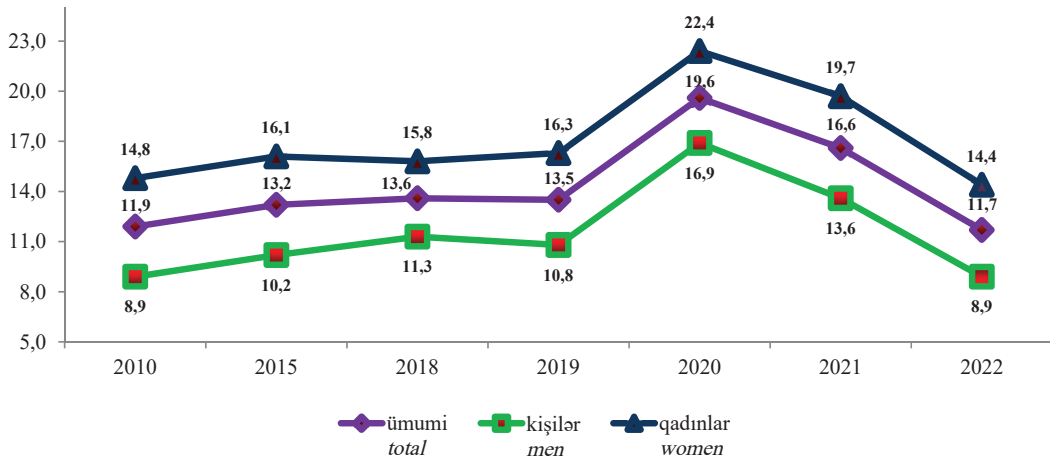
Xərçəngdən ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 100000 nəfərinə, cins üzrə bölgədə
Mortality rate attributed to cancer, per 100000 population, by sex

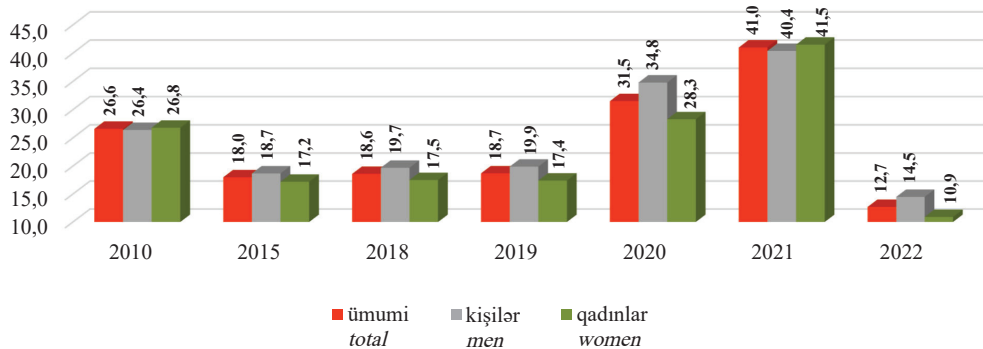
3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Şəkərli diabetdən ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 100000 nəfərinə, cins üzrə bölgədə
Mortality rate attributed to diabetes, per 100000 population, by sex

Tənəffüs yollarının xroniki xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 100000 nəfərinə, cins üzrə bölgədə
Mortality rate attributed to chronic respiratory diseases, per 100000 population, by sex

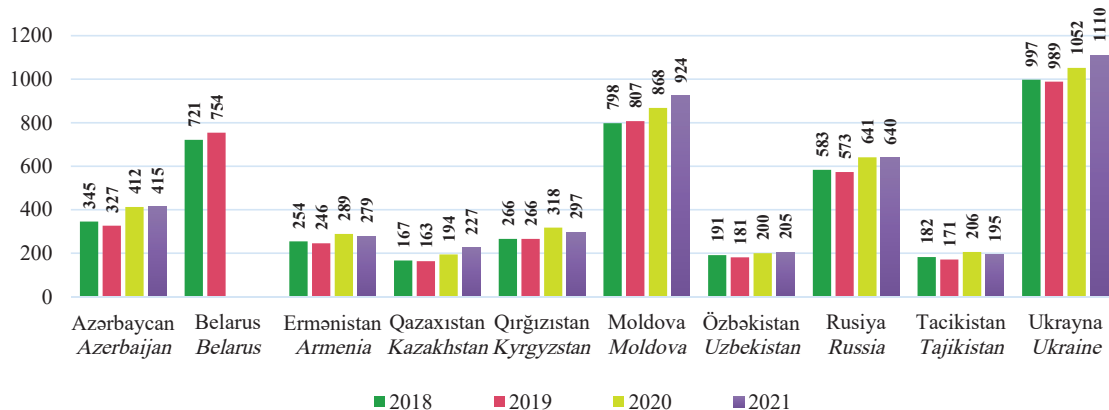

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

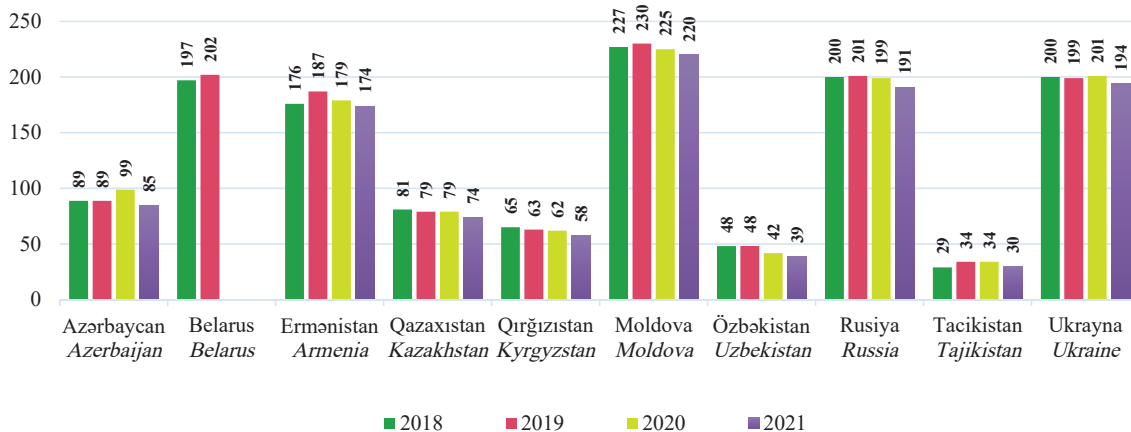

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi Comparison of the indicator among the CIS countries

Ürək-damar xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi, əhəlinin hər 100000 nəfərinə
Mortality rate attributed to circulatory system diseases, per 100000 population

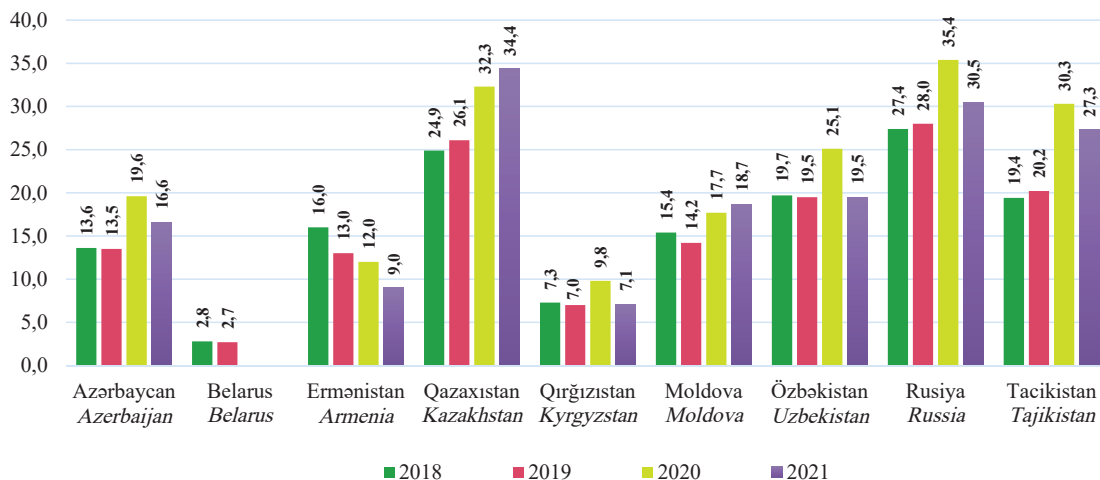
Xərçəngdən ölüm səviyyəsi, əhəlinin hər 100000 nəfərinə
Mortality rate attributed to neoplasms, per 100000 population

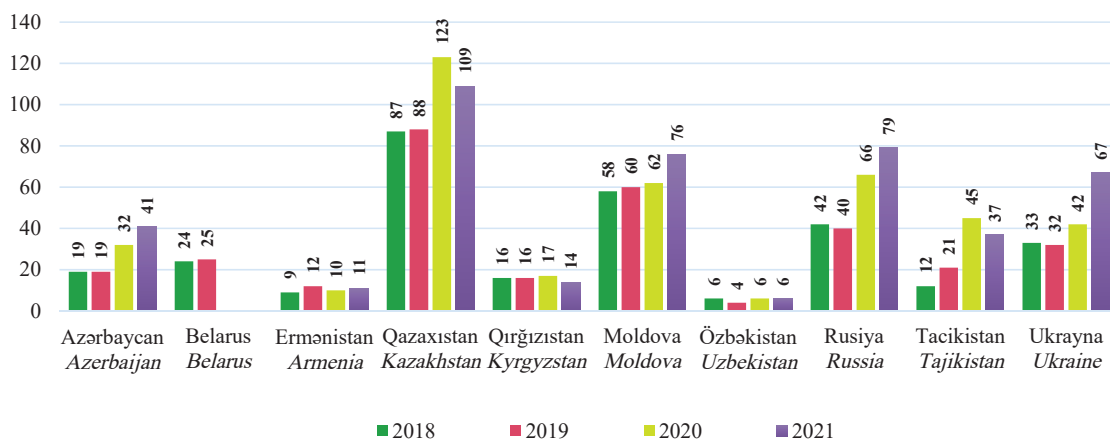
3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Şəkərli diabetdən ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 100000 nəfərinə
Mortality rate attributed to diabetes, per 100000 population

Tənəffüs yollarının xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 100000 nəfərinə
Mortality rate attributed to respiratory system diseases, per 100000 population

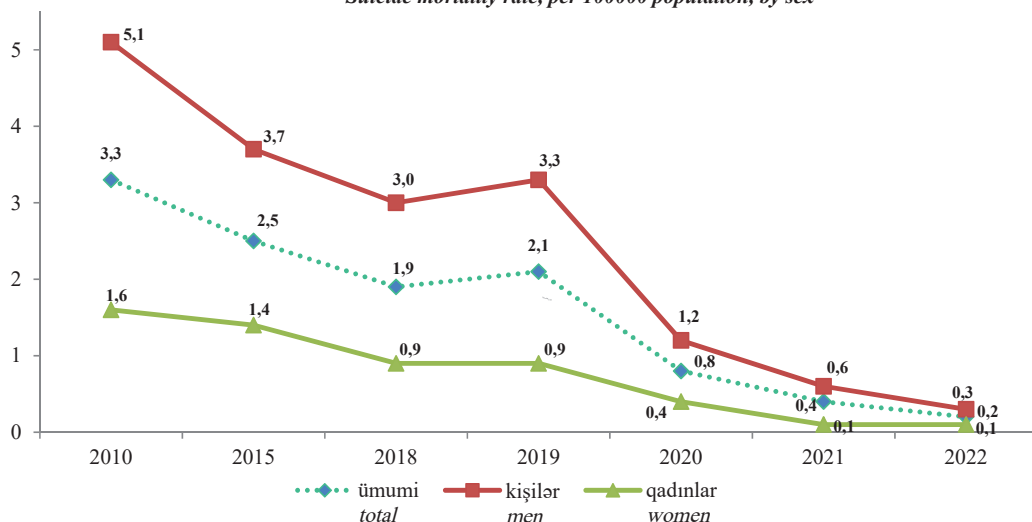

3.4.2 İntihar səbəbindən ölüm səviyyəsi 3.4.2 Suicide mortality rate

Bu göstərici qəsdən özünün ölümünə səbəb olan hərəkət hesab olunan intihar nəticəsində ölüm səviyyəsini əks etdirir. İntihar səbəbindən ölüm səviyyəsi intihar nəticəsində ölənlərin sayının əhəlinin orta illik sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator reflects the level of mortality resulting from suicide, which is a deliberate act of self-destruction. The suicide mortality rate is calculated as the total number of death resulting from suicide in the year divided by average annual population multiplied by 100000.

İntihar səbəbindən ölüm səviyyəsi, əhəlinin hər 100000 nəfərinə, cins üzrə bölgədə
Suicide mortality rate, per 100000 population, by sex

2010-2022-ci illərdə ölkədə intihar səbəbindən ölüm səviyyəsi 3,1 bənd azalaraq 0,2-yə enmişdir. Bu dövr ərzində intihar səbəbindən ölüm səviyyəsi kişilər üzrə 4,8 bənd azalaraq 5,1-dən 0,3-ə, qadınlar üzrə isə 1,5 bənd azalaraq 1,6-dan 0,1-ə düşmüşdür.

2010-2022-ci illərdə intihar səbəbindən ölüm səviyyəsi şəhər yerlərində 3,1-dən 0,2-yə, kənd yerlərində isə 3,5-dən 0,2-yə enmişdir.

2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə intihar səbəbindən ölənlərin sayı 37 nəfərdən 20 nəfərə düşmüşdür. Baxılan dövrdə intihar səbəbindən ölən kişilərin sayı 16 nəfər azalaraq 31 nəfərdən 15 nəfərə, qadınların sayı isə 1 nəfər azalaraq 6 nəfərdən 5 nəfərə enmişdir.

In 2010-2022 the suicide mortality rate in the country declined by 3,1 points from 3,3 to 0,2. In this period the suicide mortality rate decreased by 4,8 points from 5,1 to 0,3 for men and by 1,5 points from 1,6 to 0,1 for women.

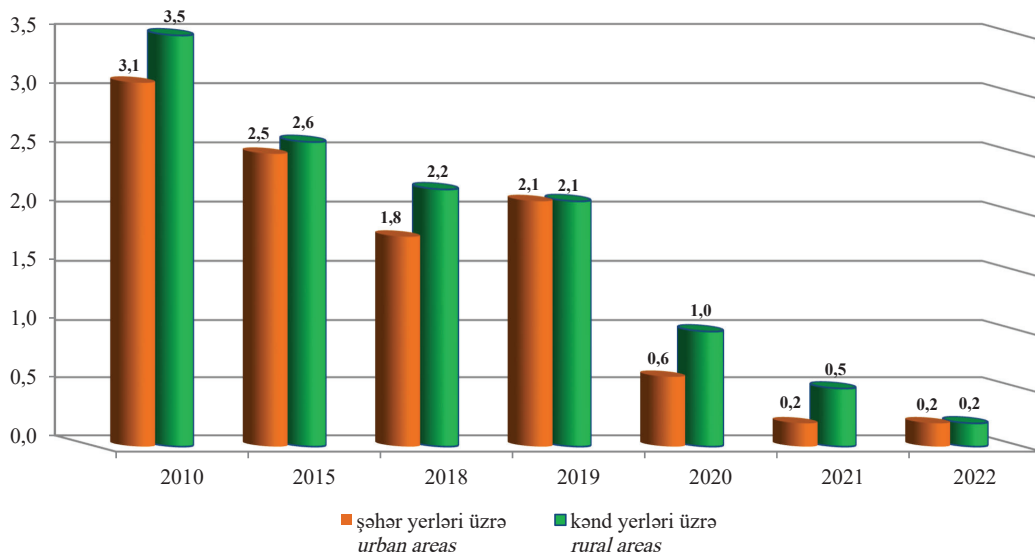
In 2010-2022 the suicide mortality rate decreased from 3,1 to 0,2 in urban areas and from 3,5 to 0,2 in rural areas.

Compared to 2021, in 2022 the number of mortality due to suicide declined from 37 persons to 20 persons. During reviewed period the number of mortality due to suicide declined by 16 from 31 to 15 for men and by 1 from 6 to 5 for women.

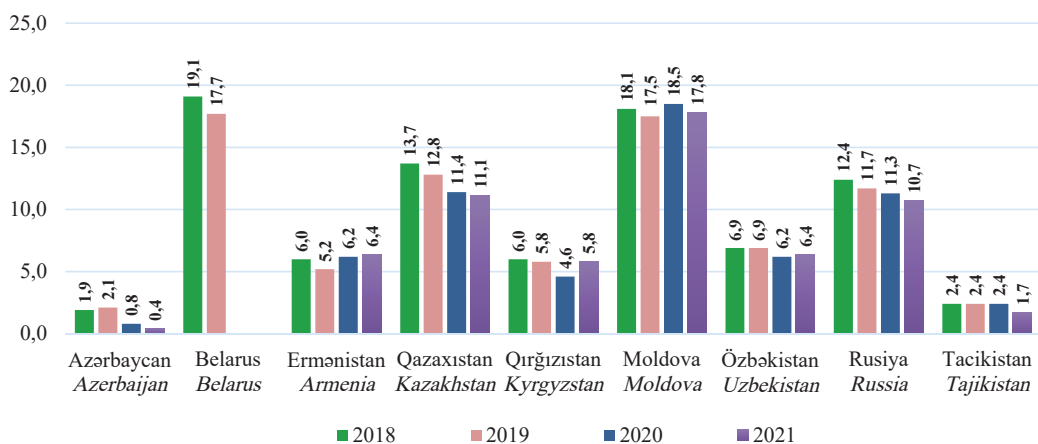
3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

İntihar səbəbindən ölüm səviyyəsi, əhəlinin hər 100000 nəfərə, yaşayış yerləri üzrə bölgədə
Suicide mortality rate, per 100000 population, by location

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

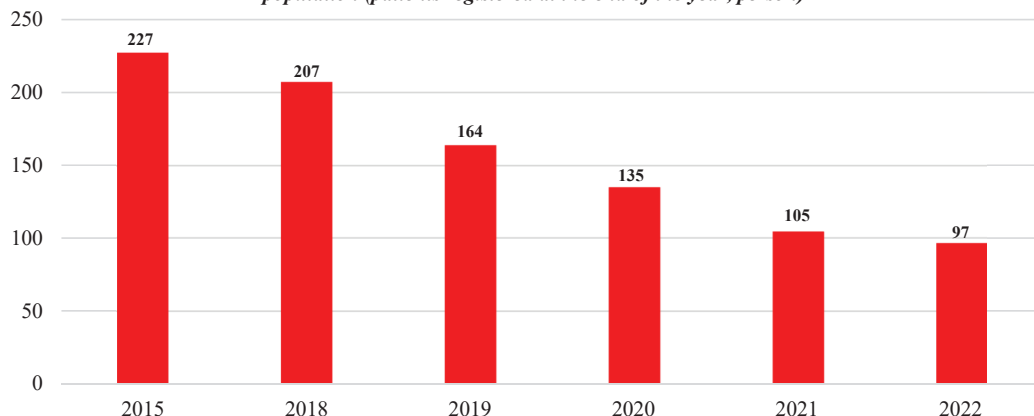
3.5.1 Psixoaktiv maddələrdən istifadə səbəbindən pozuntuların müalicə ilə əhatə olunması (medikamentoz, sosial-psixoloji və reabilitasiya və sonrakı qulluq xidmətləri)

3.5.1 Coverage of treatment interventions (pharmacological, psychosocial and rehabilitation and aftercare services) for substance use disorders

Bu göstərici bir il ərzində psixoaktiv maddələrin istifadəsi səbəbindən pozuntularla əlaqədar müalicə alanların sayının əhalinin orta illik sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanmışdır. Göstərici psixoaktiv maddələrin iki geniş qrupunu əhatə edir: narkotiklər, alkoqol və digər psixoaktiv maddələr.

This indicator is calculated by dividing the number of patients receiving treatment related to the use of psychoactive substances divided by average annual population multiplied by 100000. This indicator is disaggregated by two broad groups of psychoactive substances: drugs, alcohol and other psychoactive substances

Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən alkoqolizm və alkoqol psixozu diaqnozu ilə xəstələrin sayı (ilin sonuna qeydiyyatda olan xəstələr, nəfər)
Number of patients diagnosed with alcoholism and alcohol psychosis per 100000 population (patients registered at the end of the year, person)

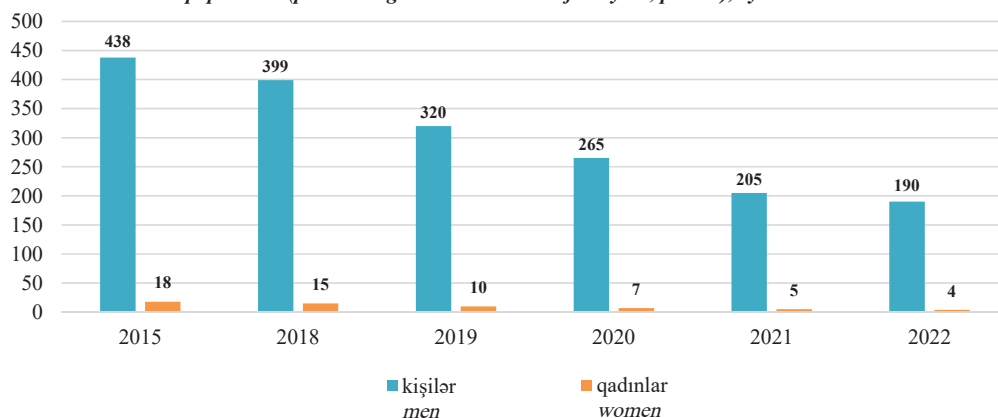
2015-2022-ci illər ərzində əhalinin hər 100000 nəfərinə alkoqolizm və alkoqol psixozu diaqnozu ilə xəstələrin sayı azalma meyli almış və 227-dən 97-yə düşmüşdür.

In 2015-2022, number of patients diagnosed with alcoholism and alcohol psychosis per 100000 population dropped from 227 to 97.

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

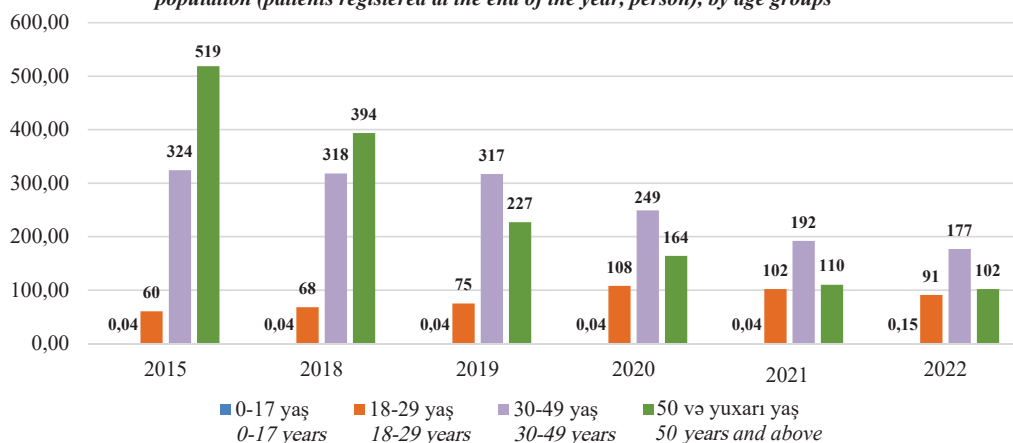
Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən alkoqolizm və alkoqol psixozu diaqnozu ilə xəstələrin sayı (ilin sonuna qeydiyyatda olan xəstələr, nəfər), cins üzrə bölgədə
Number of patients diagnosed with alcoholism and alcohol psychosis per 100000 population (patients registered at the end of the year, person), by sex

2015-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən alkoqolizm və alkoqol psixozu diaqnozu ilə xəstələrin sayı 438 nəfərdən 190 nəfərə, qadınların sayı isə 18 nəfərdən 4 nəfərədək azalmışdır.

Compared to 2015, in 2022 the number of patients diagnosed with alcoholism and alcohol psychosis per 100000 population declined by 438 to 190 for men and from 18 to 4 for women.

Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən alkoqolizm və alkoqol psixozu diaqnozu ilə xəstələrin sayı (ilin sonuna qeydiyyatda olan xəstələr, nəfər), yaş üzrə bölgədə
Number of patients diagnosed with alcoholism and alcohol psychosis per 100000 population (patients registered at the end of the year, person), by age groups

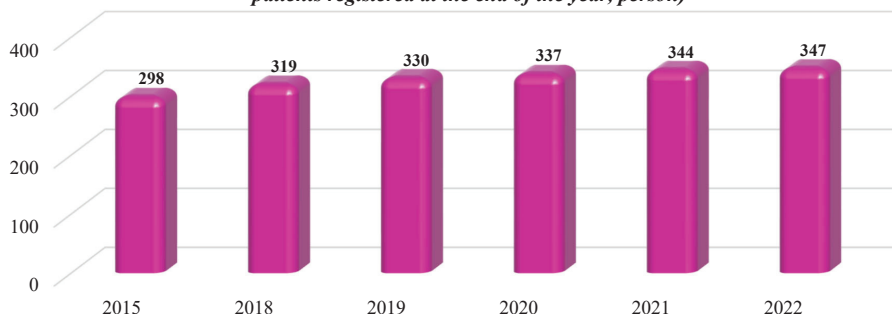
2022-ci ildə əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən alkoqolizm və alkoqol psixozu diaqnozu ilə xəstələr daha çox 30-49 yaş qrupunda 177, ən az isə 0-17 yaş qrupunda 0,15 olaraq qeydə alınmışdır.

In 2022, the number of persons diagnosed with alcoholism and alcoholic psychosis disease per 100000 population the highest point of indicator was 177 in 30-49 age group and the lowest point was 0,15 in 0-17 age group.

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

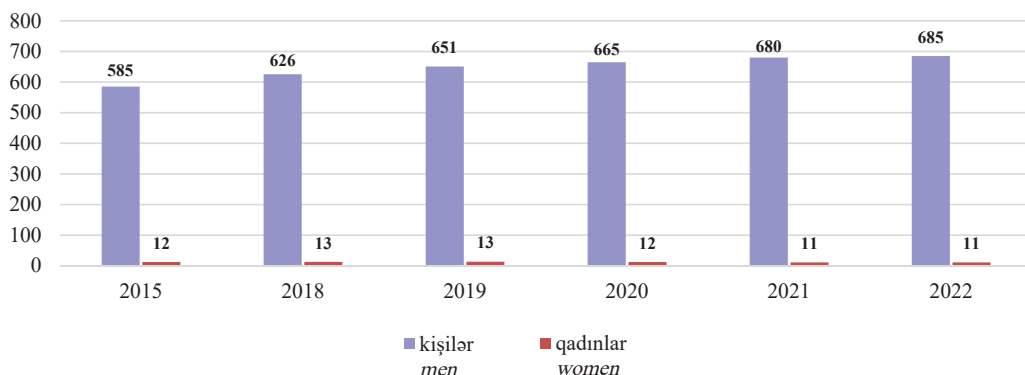
Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən narkomaniya diaqnozu ilə xəstələrin sayı (ilin sonuna qeydiyyatda olan xəstələr, nəfər)
Number of patients diagnosed with drug addiction per 100000 population (number of patients registered at the end of the year, person)

2015-2022-ci illər ərzində əhalinin hər 100000 nəfərinə narkomaniya diaqnozu ilə xəstələrin sayı artma meyli almış və 298-dən 347-dək yüksəlmişdir.

In 2015-2022, number of patients diagnosed with drug addiction per 100000 population rosed from 298 to 347.

Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən narkomaniya diaqnozu ilə xəstələrin sayı (ilin sonuna qeydiyyatda olan xəstələr, nəfər) cins üzrə bölgədə
Number of patients diagnosed with drug addiction per 100000 population (number of patients registered at the end of the year, person), by sex

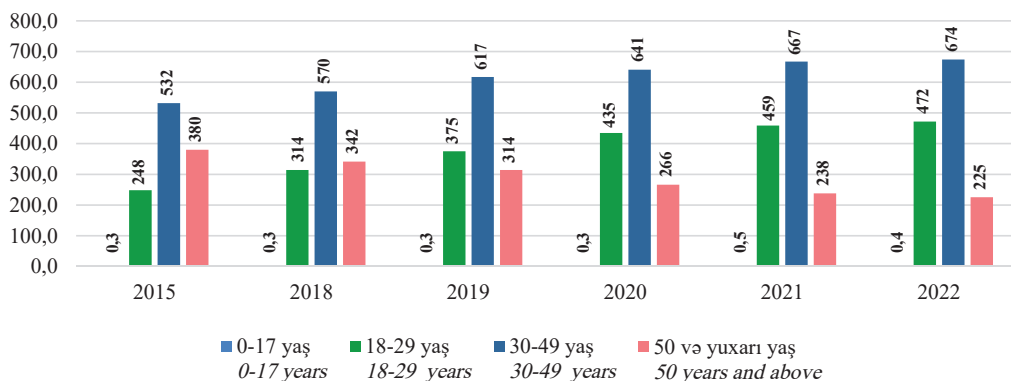
2022-ci ildə əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən narkomaniya diaqnozu ilə xəstələnen kişilər 685 nəfər, qadınlar isə 11 nəfər olmuşdur.

In 2022, there were 685 men and 11 women diagnosed with drug addiction per 100000 population.

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən narkomaniya diaqnozu ilə xəstələrin sayı (ilin sonuna qeydiyyatda olan xəstələr, nəfər) yaş üzrə bölgədə
Number of patients diagnosed with drug addiction per 100000 population (number of patients registered at the end of the year, person), by sex

2022-ci ildə əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən narkomaniya diaqnozu ilə xəstələr daha çox 30-49 yaş qrupunda 674, ən az isə 0-17 yaş qrupunda 0,4 olaraq qeydə alınmışdır.

In 2022, per 100000 population the number of persons diagnosed with addiction disease the highest point of indicator was 674 in 30-49 age group and the lowest point was 0,4 in 0-17 age group.

3.6.1 Yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində ölüm səviyyəsi 3.6.1 Death rate due to road traffic injuries

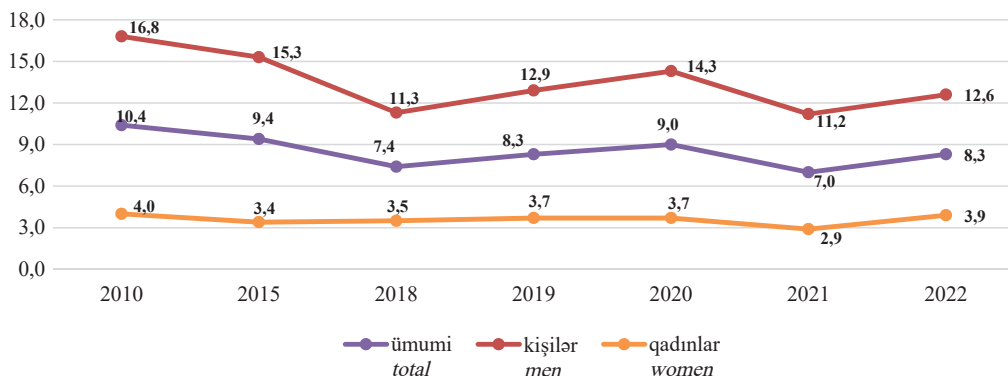
Qlobal səviyyədə 15–29 yaşda olan şəxslər arasında ölüm hallarının əsas səbəbi yol-nəqliyyat hadisələridir. Bu baxımdan yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində ölüm səviyyəsi göstəricisi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində ölüm səviyyəsi il ərzində yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində ölənlərin sayının əhalinin orta illik sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır.

Globally road traffic injuries is the leading cause of deaths among young adults aged 15–29 years. In this regard, the death rate due to road traffic injuries indicator is very important.

The death rate due to road traffic injuries is calculated as the total number of road traffic fatal injury deaths in the year divided by average annual population multiplied by 100000.

Yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 100000 nəfərinə, cins üzrə bölgədə
Death rate due to road traffic injuries, per 100000 population, by sex

2010-2022-ci illərdə əhalinin hər 100000 nəfərinə yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində ölüm səviyyəsi 2,1 bənd azalaraq 10,4-dən 8,3-ə düşmüşdür. Bu illər ərzində göstərici kişilər üzrə 4,2 bənd azalaraq 16,8-dən 12,6-dək, qadınlar üzrə isə 0,1 bənd azalaraq 4,0-dan 3,9-dək enmişdir.

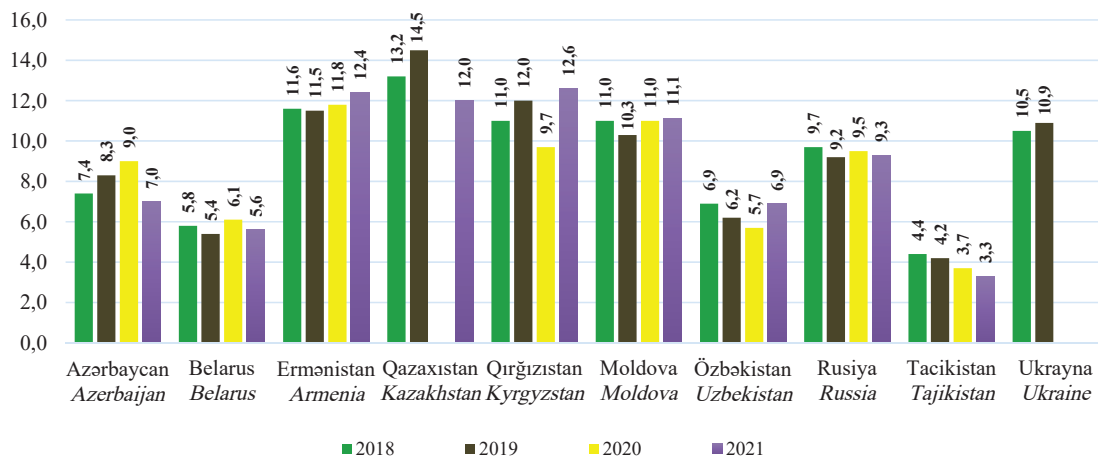
2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində ölənlərin sayı 706 nəfərdən 834 nəfərə yüksəlmişdir. Baxılan dövrdə yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində ölənlərin sayı 77 nəfər artaraq 558 nəfərdən 635 nəfərə, qadınların sayı isə 51 nəfər artaraq 148 nəfərdən 199 nəfərə qalxmışdır.

In 2010-2022, the death rate due to road traffic injuries per 100000 population decreased by 2,1 points and dropped from 10,4 to 8,3. Over this years the indicator decreased by 4,2 points from 16,8 to 12,6 for men and by 0,1 points from 4,0 to 3,9 for women.

Compared to 2021, in 2022 the number of death rate due to road traffic injuries increased from 706 persons to 834 persons. During reviewed period the number of death due to road traffic accidents increased by 77 from 558 to 635 for men and by 51 from 148 to 199 for women.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

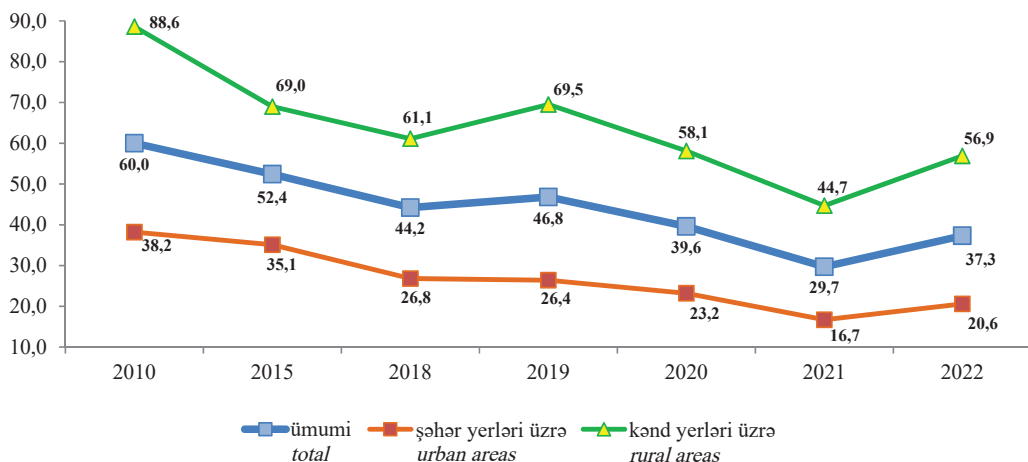
3.7.2 15-19 yaşda olan qadınlar arasında doğum səviyyəsi, bu yaş qrupunda olan hər 1000 qadına⁵

3.7.2 Birth rate among women aged 15-19 years, per 1000 women in this age group⁵

15-19 yaşda olan qadınlar arasında doğum səviyyəsi təqvim ili ərzində 15-19 yaş qrupunda olan qadınlar tərəfindən diri doğulanların sayının bu yaş qrupunda olan qadınların orta illik sayına nisbətinin 1000-ə hasili kimi hesablanır.

The birth rate among women aged 15-19 years is calculated as the total number of live births born to women aged 15-19 years during a given year divided by average annual population of women aged 15-19 years multiplied by 1000.

15-19 yaşda olan qadınlar arasında doğum səviyyəsi, bu yaş qrupunda olan hər 1000 qadına, yaşayış yeri üzrə bölgədə
Birth rate among women aged 15-19 years, per 1000 women in this age group, by location

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə 15-19 yaşda olan qadınlar arasında doğum səviyyəsi 22,7 bənd azalaraq bu yaş qrupunda olan hər 1000 qadına 60,0-dan 37,3-dək düşmüşdür. Bu dövrdə 15-19 yaşda olan qadınlar arasında doğum səviyyəsi kənd yerləri üzrə 88,6-dan 56,9-dək, şəhərlərdə isə 38,2-dən 20,6-dək düşmüşdür. Nəticə etibarilə 15-19 yaşda olan qadınlar arasında doğum səviyyəsi kənd yerlərinə nisbətən şəhərlərdə daha az olmuşdur.

Compared to 2010 in 2022 the birth rate among women aged 15-19 years decreased by 22,7 points from 60,0 to 37,3 per 1000 women at this age group. During the same period the birth rate among women aged 15-19 years declined from 88,6 to 56,9 in rural areas and from 38,2 to 20,6 in urban areas. As a result, the birth rate among women aged 15-19 years was less in urban areas than in rural areas.

⁵ BMT-nin global göstəricilər sisteminə bu göstərici "3.7.2 Yeniyetmələr (10-14 yaşda və 15-19 yaşda olan) arasında doğum səviyyəsi, həmin yaş qrupunda olan hər 1000 qadına" kimi müəyyən edilmişdir. Göstərici nəşrdə rəsmi statistika məlumatları əsasında milli kontekstdə verilmişdir.

⁵ In The UN Global Indicator Framework this indicator defined as "3.7.2 Adolescent birth rate (aged 10-14 years; aged 15-19 years) per 1000 women in that age group". The indicator is based on official statistics and presented in publication in the national context.

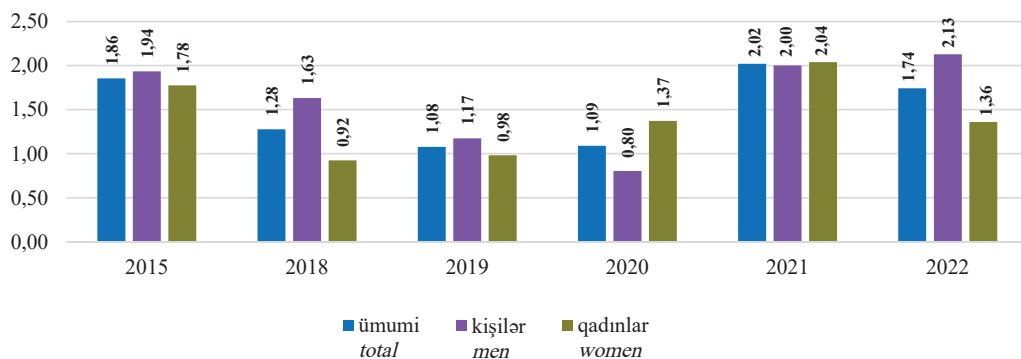

3.9.3 Qərzətsiz zəhərlənmələrdən ölüm səviyyəsi 3.9.3 Mortality rate attributed to unintentional poisoning

Qərzətsiz zəhərlənmələrdən ölüm səviyyəsinin ölçülməsi təhlükəli kimyəvi maddələr və çirklənmələrlə bağlı fəaliyyətin səmərəliliyini səciyyələndirir. Göstərici il ərzində qərzətsiz zəhərlənmələr səbəbindən ölənlərin sayını əhalinin orta illik sayına bölüb 100000-ə vurmaqla hesablanır. Qərzətsiz zəhərlənmələrə "Xəstəliklərin və sağlamlıqla bağlı problemlərin beynəlxalq statistik təsnifatı"nın (XBT-10)* X40, X43, X46-X49 kodları üzrə təsnifləşdirilmiş təsadüfi təsiretmə və zəhərlənmələr aid olunur.

Mortality rate attributed to unintentional poisoning characterizes the extent to which effectiveness of action of hazardous chemicals and pollutants. This indicator is calculated as the number of deaths of unintentional poisonings in a year, divided by the population, and multiplied by 100,000. Unintentional poisoning includes accidental exposure and poisoning which occur due to X40, X43, X46-X49 determined in the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems" (ICD-10).*

Qərzətsiz zəhərlənmədən ölənlərin sayı, əhalinin hər 100000 nəfərinə, cins üzrə bölgədə
The number of deaths from unintentional poisoning, per 100000 population, by sex

2015-2022-ci illər ərzində əhalinin hər 100000 nəfərinə qərzətsiz zəhərlənmədən ölənlərin sayı 1,86-dan 1,74-ə düşmüşdür. Göstərici baxılan dövrdə kişilər üzrə 1,94-dən 2,13-dək qalxmış, qadınlar üzrə isə 1,78-dən 1,36-dək enmişdir.

In 2015-2022, the number of deaths from unintentional poisoning per 100000 population decreased by 1,86 to 1,74. During the reviewed period, the indicator increased from 1,94 to 2,13 for men, and decreased from 1,78 to 1,36 for women.

* https://www.isim.az/Classifications/XBT_1_cild_I_hisse.pdf

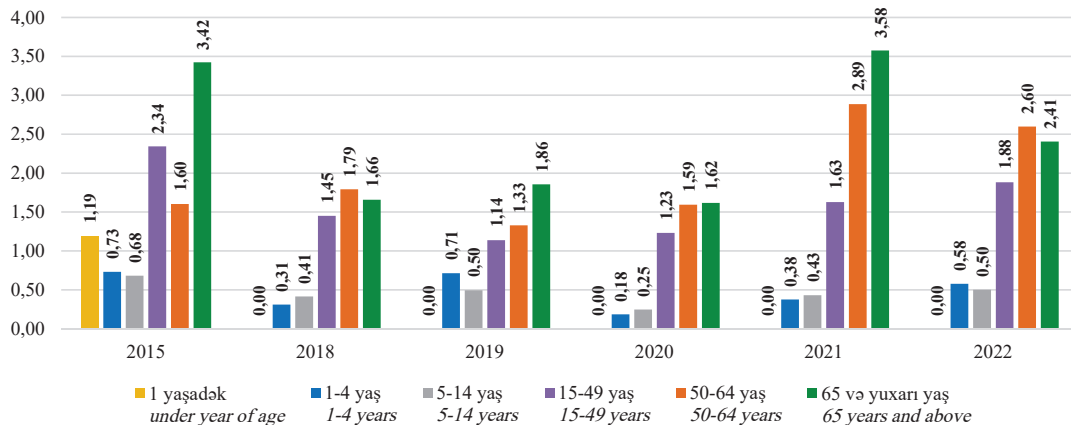
* https://www.isim.az/Classifications/XBT_1_cild_II_hisse.pdf

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Qərarəzsiz zəhərlənmədən ölənlərin sayı, əhalinin hər 100000 nəfərinə, yaş qrupları üzrə bölgədə

The number of deaths from unintentional poisoning, per 100000 population, by age groups

2022-ci ildə əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən qərarəzsiz zəhərlənmədən ölənlər daha çox 50-64 yaş qrupunda 2,60 olaraq qeydə alınmışdır. 1 yaşadək uşaqlar arasında isə qərarəzsiz zəhərlənmədən ölüm halları qeydə alınmamışdır.

In 2022, the highest point on the number of deaths from unintentional poisoning per 100000 population was recorded in 50-64 age group as 2,60. Death among children under 1 due to unintentional poisoning cases have not been registered.

3.a.1 15 və yuxarı yaşda olan şəxslər arasında tütündən istifadənin yayılma səviyyəsi, yaş qrupları üzrə bölgüdə

3.a.1 Age-standardized prevalence of current tobacco use among persons aged 15 years and older

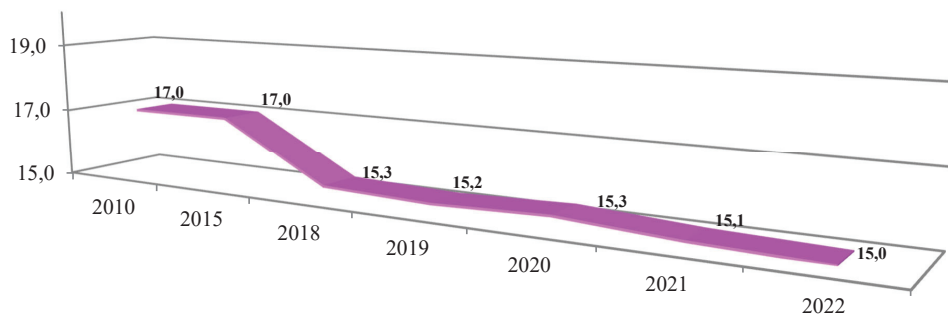
Tütün istifadəçiləri ömür boyu qeyri-yoluxucu xəstəliklər də daxil olmaqla müxtəlif sağlamlıq pozuntuları riski altındadırlar. Tütün istifadəsinin yayılmasının azaldılması qeyri-yoluxucu xəstəliklərdən vaxtından əvvəl ölüm hallarının azaldılmasına töhfə verəcəkdir.

Əhali arasında tütün istifadəsinin yayılmasını müəyyən etmək üçün 15 və yuxarı yaşda olan şəxslər arasında tütündən istifadənin yayılma səviyyəsi göstəricisindən istifadə edilir. Bu göstərici 15 və yuxarı yaşda olan gündəlik və ya fasilələrlə hər hansı tütün məhsullarını (tüstülü və/və ya tüstüsüz tütün) istifadə edən şəxslərin sayının həmin yaş qrupunda olan əhəlinin sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Tobacco users are at risk of a variety of poor health outcomes across the life-course, including non-communicable diseases. Reducing the prevalence of tobacco use will make a large contribution to reducing premature mortality from non-communicable diseases.

The prevalence of current tobacco use among persons aged 15 years and older indicator is used for determining the prevalence of tobacco using among population. This indicator is calculated as the number of persons who currently use any tobacco product (smoked and/or smokeless tobacco) on a daily or non-daily basis divided by the population in the same age group multiplied by 100.

15 və yuxarı yaşda olan şəxslər arasında tütündən istifadənin yayılma səviyyəsi, faizlə
Prevalence of current tobacco use among persons aged 15 years and older, in percentage

2010-2022-ci illər ərzində 15 və yuxarı yaşda olan şəxslər arasında tütündən istifadənin yayılma səviyyəsi 17,0 faizdən 15,0 faizədək azalmışdır.

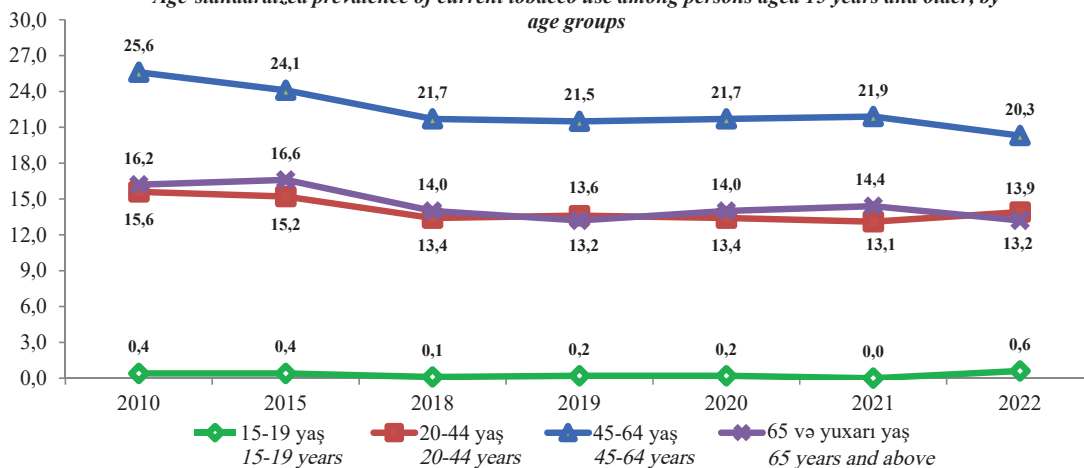
In 2010-2022, the prevalence of current tobacco use among persons aged 15 years and older declined from 17,0 percent to 15,0 percent.

3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

15 və yuxarı yaşda olan şəxslər arasında tütündən istifadənin yayılma səviyyəsi, yaş qrupları üzrə bölgədə

Age-standardized prevalence of current tobacco use among persons aged 15 years and older, by age groups

2022-ci ildə tütündən istifadənin yayılma səviyyəsi digər yaş qruplarına nəzərən 45-64 yaş qrupunda daha böyük qiymət almışdır: 20,3 faiz.

In 2022, the prevalence of current tobacco use was higher in the 45-64 age group than in other age groups: 20,3 percent.

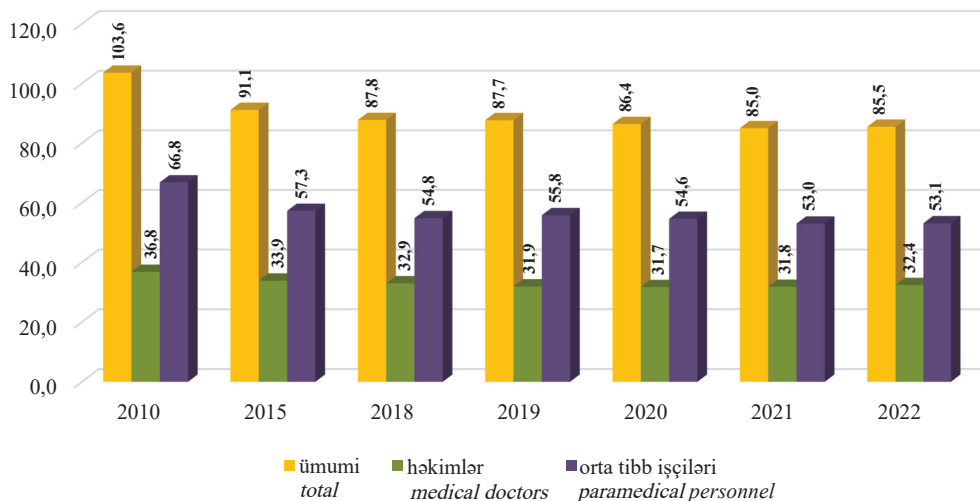
3.c.1 Əhalinin hər 10000 nəfərinə düşən tibb işçilərinin sayı və onların bölüşdürülməsi

3.c.1 Health worker density and distribution

Bu göstərici ölkədə əhali arasında tibb işçilərinin sıxlığını əks etdirir. Tibb işçiləri dedikdə, həkimlər və orta tibb işçiləri başa düşülür. Əhalinin hər 10000 nəfərinə düşən tibb işçilərinin sayı tibb işçilərinin ilin sonuna olan sayının əhalinin ilin sonuna olan sayına nisbətinin 10000-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator reflects the density of medical workers in the country. Medical workers mean medical doctors and paramedical personnel. The health workers density per 10000 population is calculated as the number of health workers at the end of year divided by the number of the population at the end of the year multiplied by 10000.

Əhalinin hər 10000 nəfərinə düşən tibb işçilərinin sayı və onların bölüşdürülməsi
Health worker density and distribution, per 10000 population

2010-2022-ci illər ərzində ölkədə əhalinin hər 10000 nəfərinə düşən tibb işçilərinin sayı 103,6-dan 85,5-dək azalmışdır. Bunlardan əhalinin hər 10000 nəfərinə düşən həkimlərin sayı 36,8-dən 32,4-dək, orta tibb işçilərinin sayı isə 66,8-dən 53,1-dək aşağı düşmüşdür.

Tibb işçilərinin sayı 2010-cu ildəki 93170 nəfərdən 2022-ci ildə 86576 nəfərədək, o cümlədən həkimlərin sayı 33085 nəfərdən 32787 nəfərədək azalmışdır. 2022-ci ildə həkimlərin ixtisas üzrə bölgüsündə ən çox terapevtlər (8331 nəfər və ya həkimlərin ümumi sayının 25,4 faizi), ən az isə narkoloqlar (65 nəfər və ya həkimlərin ümumi sayının 0,2 faizi) qeydə alınmışdır.

Orta tibb işçilərinin sayı 2010-cu illə

In 2010-2022, the health workers density per 10000 population decreased from 103,6 to 85,5. From them, the density of physicians per 10000 population dropped from 36,8 to 32,4, and the density of paramedical personnel declined from 66,8 to 53,1.

The number of health workers decreased from 93170 in 2010 to 86576 in 2022, as well as the number of physicians declined from 33085 to 32787. Regarding to distribution of physicians by speciality in 2022 the highest number of physicians was therapists (8331 or 25,4 percent of the total number of physicians), and the lowest was narcologists (65 or 0,2 percent of the total number of physicians).

The number of paramedical personnel

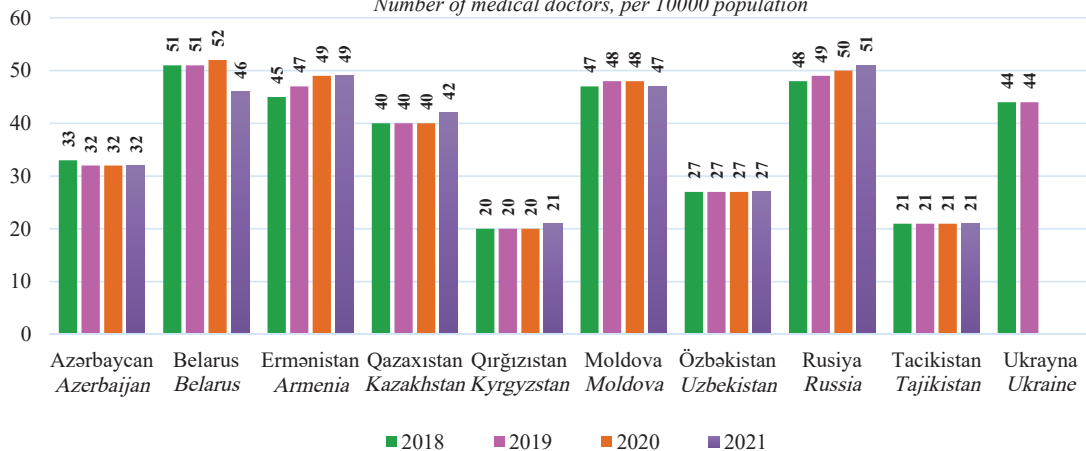
3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

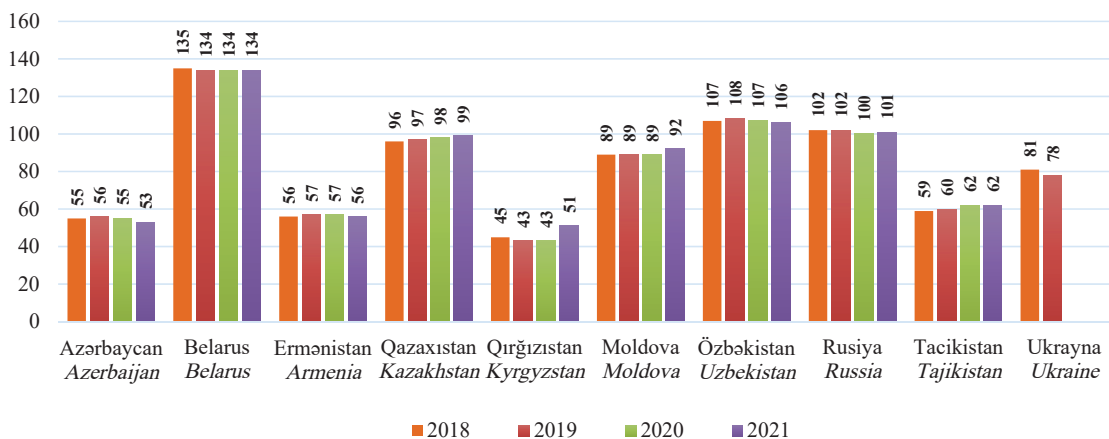
müqayisədə 6296 nəfər azalaraq 2022-ci ilin sonuna 53789 nəfər təşkil etmişdir. *decreased by 6296 compared to 2010 and amounted to 53789 at the end of 2022.*

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi *Comparison of the indicator among the CIS countries*

Əhalinin hər 10000 nəfərinə düşən həkimlərin sayı
Number of medical doctors, per 10000 population

Əhalinin hər 10000 nəfərinə düşən orta tibb işçilərinin sayı
Number of paramedical personnel, per 10000 population

4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL

4. QUALITY EDUCATION

4 KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL

Hamı üçün inklüziv və bərabər keyfiyyətli təhsili təmin etmək və ömür boyu təhsil almaq imkanlarını dəstəkləmək

Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all

4 QUALITY EDUCATION

Keyfiyyətli təhsil dayanıqlı inkişafın fundamentidir. Belə ki, inklüziv təhsilə çıxış həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına, eyni zamanda ən mühüm problemlərin həlli üçün innovasiyaların geniş tətbiqinə əsas dəstək ola bilər.

Hal-hazırda məktəbyaşlı uşaq və yeniyetmələrin bir qismi hələ də təhsilə çıxış imkanlarını əldə edə bilməmişdir və onların da demək olar ki, yarıdan çoxu funksional savadlılıq və riyazi savadlılığın ən az müəyyən edilmiş səviyyəsinə çatmaqda çətinlik çəkir. Texnologiyanın sürətli inkişafına baxmayaraq, müəllimlərin bilik və bacarıqlarının, eyni zamanda tədris mühitinin arzuolunan səviyyədə olmaması səbəbindən, hələ də keyfiyyətli təhsilə hamı üçün bərabər çıxış imkanlarının təmin edilməsinə nail olunmamışdır. Bu baxımdan universal təhsil məqsədlərinə nailolma istiqamətində uğurlu addımlar atmaq üçün daha çox say göstərmək lazımdır.

BMT-nin hesabatına əsasən COVID-19 pandemiyasınadək olan dövrdə dünyada keyfiyyətli təhsilin təmin edilməsi sahəsində aşağı tempdə irəliləyiş olsa da, pandemiya bu prosesə dağıdıcı təsir göstərmişdir. Əlavə tədbirlər görülməsə, yalnız hər altı ölkədən birində 2030-cu ilədək uşaqların orta təhsil almaları ilə bağlı qoyulmuş hədəfə nail

Quality education is the foundation of sustainable development. In addition, access to inclusive education can support improving quality of life and wide implementation of innovative solutions to solve important problems.

Currently, some children and adolescents still have no access to education and more than half of them can not achieve fixed level of proficiency in functional literacy and numeracy. Despite the rapid technological development, equal access to quality education for all has not yet been achieved because the capacities and skills of teachers, as well as the learning environment are not at the desired level. In this regard, additional efforts are needed to make successful steps towards achieving the goals of universal education.

According to the United Nations report, progress towards quality education was already slower than required before the pandemic, but COVID-19 has had devastating impacts on education. Without additional measures, only one in six countries will achieve the universal secondary school completion target by 2030. It means that, an estimated 84 million children and young people will stay out of school by 2030 an approximately 300 million students will lack the basic numeracy and literacy skills

4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL 4. QUALITY EDUCATION

olunacaqdır. Bu o, deməkdir ki, 2030-cu ilədək təxminən 84 milyon uşaq və gənc məktəbə baş çəkməyəcək, 300 milyon şagird isə həyatda uğur qazanmaları üçün vacib olan hesablama və savadlılıq vərdişlərinə yiyələnmə bilməyəcəkdir.¹

DİM 4 hamının təhsilə azad, bərabər çıxış imkanının, bütün gənclərin və böyüklərin savadlanmasının və riyazi biliklərə yiyələnməsinin təmin edilməsini, təhsildə gender bərabərsizliyinin aradan qaldırılmasını, məşğulluq, layiqli əmək və sahibkarlıq fəaliyyəti üçün məqbul texniki və peşə vərdişlərinə malik olan gənclərin və böyüklərin sayının əhəmiyyətli dərəcədə artırılmasını, fərvan həyat tərzinin, insan hüquqlarının, gender bərabərliyinin, sülh və mədəniyyətin, həmçinin qeyri-zorakılığın təşviq edilməsini nəzərdə tutur.

Bu da, öz növbəsində, uşaq, əlillik və gender məsələlərinə həssas yanaşılan, hamı üçün təhlükəsiz, inklüziv və effektiv təlim-tədris mühitinə malik təhsil müəssisələrinin yaradılmasını, ali təhsildə, o cümlədən peşə təlimi, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları, texniki mühəndislik və elmi proqramlar sahəsində təqaüdlərin həcmünün global səviyyədə əhəmiyyətli dərəcədə artırılmasını zəruri edir².

necessary for success in life¹.

SDG 4 aims to provide free, equal access to education, ensuring to get literacy and mathematical knowledge for all young people and adults, to eliminate gender inequalities in education, substantially increase in the number of youth and adults who have technical and vocational skills for employment, decent work and entrepreneurship, to promote a healthy lifestyle, human rights, gender equality, peace and culture and non-violence.

In this turn, building and upgrading education facilities that are child, disability and gender sensitive and provide safe, inclusive and effective learning environments for all, as well as substantially expansion globally the number of scholarships for enrolment in higher education, including vocational training and information and communications technology, technical, engineering and scientific programmes are essential².

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli A/RES/70/1, nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A/RES/70/1 of September 25, 2015

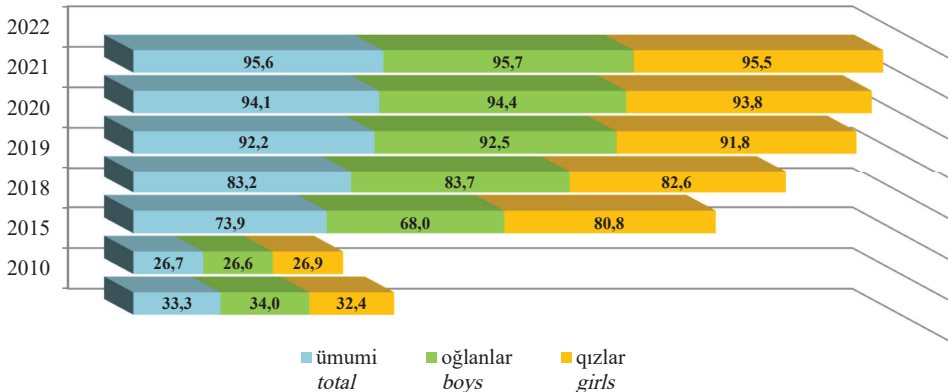
4.2.2 Təşkil olunmuş təlimlərdə iştirak səviyyəsi (rəsmi müəyyən edilmiş ibtidai təhsilə qəbul olunma yaşına bir il qalmış), cins üzrə bölgədə

4.2.2 Participation rate in organized learning (one year before the official primary entry age), by sex

Bu göstərici rəsmi müəyyən edilmiş ibtidai təhsilə qəbul olunma yaşına bir il qalmış uşaqların təşkil olunmuş təlimdə iştirak səviyyəsini göstərir. Təşkil olunmuş təlimdə iştirak səviyyəsi təhsil və qayğıını bir araya gətirən proqramlar da daxil olmaqla bir və daha çox təşkil olunmuş təlimlərdə iştirak edənlərin həmin yaş qrupunda olan uşaqların ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator describes the level of participation of children one year before the official primary entry age in organized learning. The participation rate in organized learning, is calculated as the number of children who participate in one or more organized learning programme, including programmes which offer a combination of education and care, divided by the total number of children in the same age group multiplied by 100.

Təşkil olunmuş təlimlərdə iştirak səviyyəsi (rəsmi müəyyən edilmiş ibtidai təhsilə qəbul olunma yaşına bir il qalmış), cins üzrə bölgədə, faizlə
Participation rate in organized learnings (one year before the official primary entry age), by sex, in percentage

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə ölkədə təşkil olunmuş təlimlərdə iştirak səviyyəsi 62,3 faiz bəndi artmış və 33,3 faizdən 95,6 faizə çatmışdır. Baxılan dövrdə təşkil olunmuş təlimlərdə oğlanların iştirak səviyyəsi 61,7 faiz bəndi artaraq 34,0 faizdən 95,7 faizədək, qızların iştirak səviyyəsi isə 63,1 faiz bəndi artaraq 32,4 faizdən 95,5 faizədək yüksəlmişdir.

Yaşayış yeri üzrə bölgüyə gəldikdə, 2010-2022-ci illərdə təşkil olunmuş təlimlərdə iştirak səviyyəsi şəhər yerlərində 60,7 faiz bəndi artaraq 39,2 faizdən 99,9 faizə, kənd yerlərinə isə 63,7 faiz bəndi artaraq 27,1 faizdən 90,8 faizə çatmışdır.

Compared to 2010, in 2022 participants in organized learnings in the country increased by 62,3 percentage points from 33,3 percent to 95,6 percent. During reviewed period the participation rate of boys in organized learnings increased by 61,7 percentage points from 34,0 percent to 95,7 percent, and the participation rate of girls increased by 63,1 percentage points from 32,4 percent to 95,5 percent.

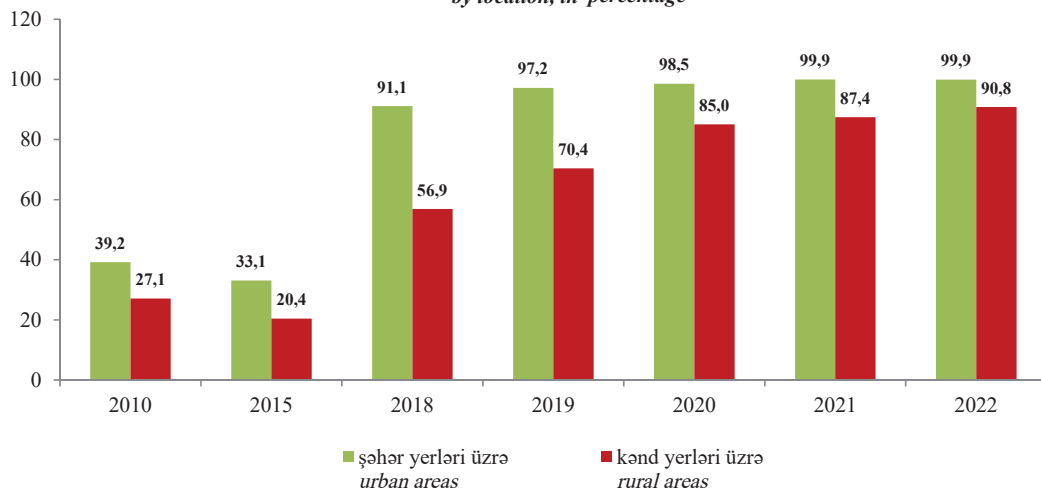
Regarding to the locational disaggregation, in 2010-2022 the participation rate in organized learnings increased by 60,7 percentage points from 39,2 percent to 99,9 percent in urban areas and increased by 63,7 percentage points from 27,1 percent to 90,8 percent in rural areas.

4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL

4. QUALITY EDUCATION

Təşkil olunmuş təlimlərdə iştirak səviyyəsi (rəsmi müəyyən edilmiş ibtidai təhsil yaşına 1 il qalmış), yaşayış yerləri üzrə bölgədə, faizlə
Participation rate in organized learning (one year before the official primary entry age), by location, in percentage

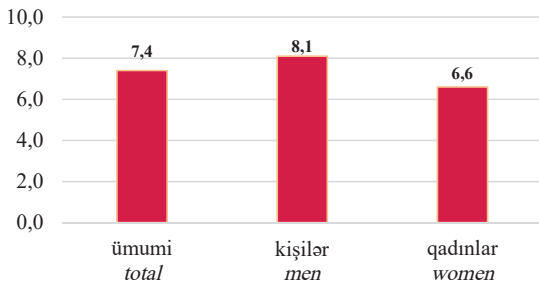
4.3.1 Son 12 ay ərzində gənclərin və böyüklərin formal və qeyri-formal təhsildə və təlimlərdə iştirak səviyyəsi

4.3.1 Participation rate of youth and adults in formal and non-formal education and training in the previous 12 months

Göstərici müəyyən müddət ərzində (məsələn, son 12 ayda) formal və ya qeyri-formal təhsildə və ya təlimdə iştirak edən müəyyən yaş qrupunda (məsələn, 15-24 yaş, 25-64 yaş və s.) olan gənclərin və böyüklərin xüsusi çəkisini ifadə edir və müəyyən yaş qrupu üzrə formal³ və ya qeyri-formal⁴ təhsildə iştirak edənlərin sayının həmin yaş qrupunda olan əhalinin ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Gənclərin və böyüklərin⁵ formal və qeyri-formal təhsildə və təlimlərdə iştirak səviyyəsi, cins üzrə bölgədə, faizlə⁶

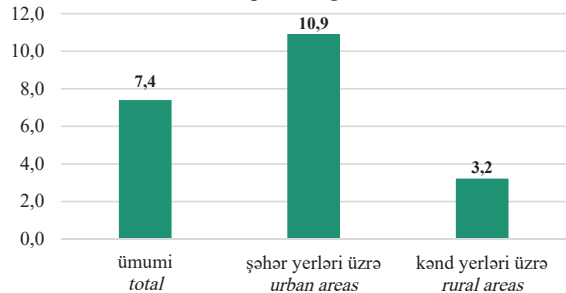
Participation rate of youth and adults⁵ in formal and non-formal education and training, by sex, in percentage⁶

Son 12 ay ərzində gənclərin və böyüklərin formal və qeyri-formal təhsildə və təlimlərdə iştirak səviyyəsi 7,4 faiz təşkil etmişdir. Göstəricinin qiyməti kişilər üzrə 8,1 faiz, qadınlar üzrə isə 6,6 faiz olmuşdur. Yaşayış yerlərinə görə bölgədə isə göstəricinin qiyməti şəhər yerlərində 10,9 faiz, kənd yerlərində isə 3,2 faiz təşkil etmişdir.

The indicator defines the participation rate of youth and adults in a given age group (e.g. 15-24 years, 25-64 years, etc.) participating in formal or non-formal education or training in a given time period (e.g. last 12 months). The number of people in selected age groups participating in formal³ or non-formal⁴ education or training is expressed as a percentage of the population of the same age.

Gənclərin və böyüklərin⁵ formal və qeyri-formal təhsildə və təlimlərdə iştirak səviyyəsi, yaşayış yerləri üzrə bölgədə, faizlə⁶
Participation rate of youth and adults⁵ in formal and non-formal education and training, by location, in percentage⁶

Participation rate of youth and adults in formal and non-formal education and training in the previous 12 months was 7,4 percent. The rate of the indicator was 8,1 percent for men, 6,6 percent for women. Regarding to the locational disaggregation, the rate of the indicator was 10,9 percent in urban areas and 3,2 percent in rural areas.

³ Formal təhsil - təhsil haqqında dövlət sənədinin verilməsi ilə başa çatan təhsil formasıdır.

³ Formal education - a form of education that ends with the issuance of a state document on education.

⁴ Qeyri-formal təhsil - müxtəlif kurslarda, dərnlərdə və fərdi məşğələlərdə əldə edilən və təhsil haqqında dövlət sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmayan təhsil formasıdır.

⁴ Non-formal education - a form of education obtained in various courses, associations and individual lessons and not accompanied by the issuance of a state document on education.

⁵ 25-64 yaş.

⁵ 25-64 years.

⁶ 2021-ci ildə keçirilmiş "Əhalinin fasiləsiz təhsildə iştirakına dair" statistik müayinənin nəticələrinə əsasən.

⁶ According to the results of the statistical survey "On the participation of the population in lifelong education" held in 2021.

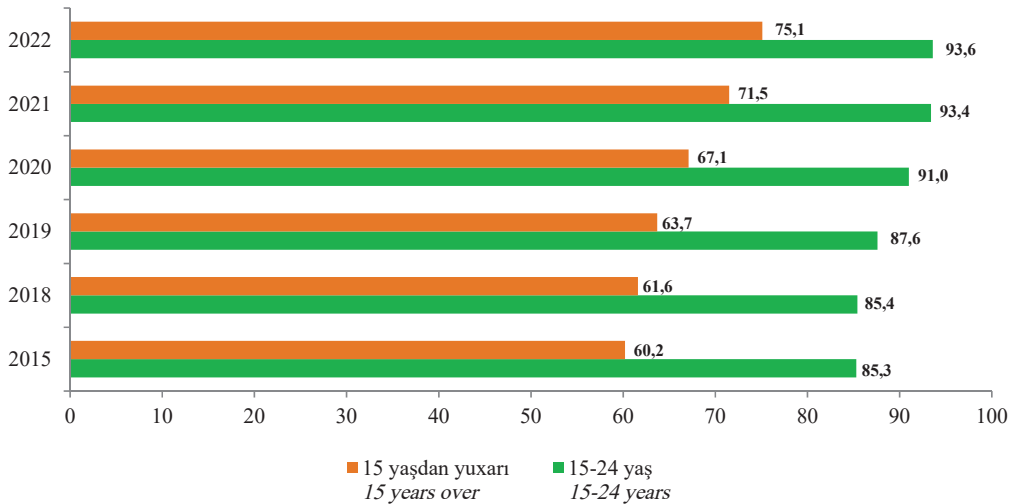
4.4.1 İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarından (İKT) istifadə bacarıqlarına malik olan gənclərin və böyüklərin xüsusi çəkisi, bacarıq növləri üzrə bölgədə

4.4.1 Proportion of youth and adults with information and communications technology (ICT) skills, by type of skill

İKT-dən istifadə bacarıqlarına malik olan gənclərin və böyüklərin xüsusi çəkisi İKT avadanlıqlarından istifadə edən, kompüterlə əlaqəli fəaliyyətləri həyata keçirən gənclərin (15-24 yaş arası)⁷ və böyüklərin (15 yaş və yuxarı) həmin yaş qrupundakı payını ölçür. Bu göstərici İKT-dən istifadə bacarıqlarına malik olan gənclərin və böyüklərin sayının həmin yaş qrupu üzrə əhalinin sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

The proportion of youth and adults with ICT skills measures the share of youth (15-24 years)⁷ and adults (15 years and above) who use ICT equipment and undertake certain computer-related activities in the same age group. This indicator is calculated as the number of youth and adults with ICT skills divided by the number of population in the same age group multiplied by 100.

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarından (İKT) istifadə bacarıqlarına malik olan gənclərin (15-24 yaş) və böyüklərin (15 yaş və yuxarı) xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of youth (15-24 years) and adults (15 years over) with information and communications technology (ICT) skills, in percentage

2015-2022-ci illər ərzində İKT-dən istifadə bacarıqlarına malik olan gənclərin xüsusi çəkisi 85,3 faizdən 93,6 faizədək, böyüklərin xüsusi çəkisi isə 60,2 faizdən 75,1 faizədək yüksəlmişdir. Həm gənclər, həm də böyüklər arasında xüsusi proqramlaşdırma

During 2015-2022 years proportion of youth with ICT skills increased from 85,3 percent to 93,6 percent and the proportion of adults rose from 60,2 percent to 75,1 percent. Both among youth and adults the skill of writing a computer program using a specialised

⁷ Azərbaycan Respublikasının "Gənclər siyasəti haqqında" Qanununa əsasən gənclər dedikdə yaşı 14-dən 29-dək olan şəxslər başa düşülür. Lakin göstərici üzrə beynəlxalq müqayisəliliyi təmin etmək üçün BMT tərəfindən təsdiqlənmiş metodologiyaya uyğun olaraq gənclər dedikdə 15-24 yaş arasında olan şəxslər nəzərdə tutulduğuna görə bu nəşrdə həmin yaşda olan şəxslərin sayı təhlil olunmuşdur.

⁷ According to the Law of the Republic of Azerbaijan "On the Youth Policy", the youth means persons at the aged group from 14 to 29. However, in order to ensure international comparisons, this indicator is calculated for the persons aged 15-24, in accordance with the methodology adopted by UN.

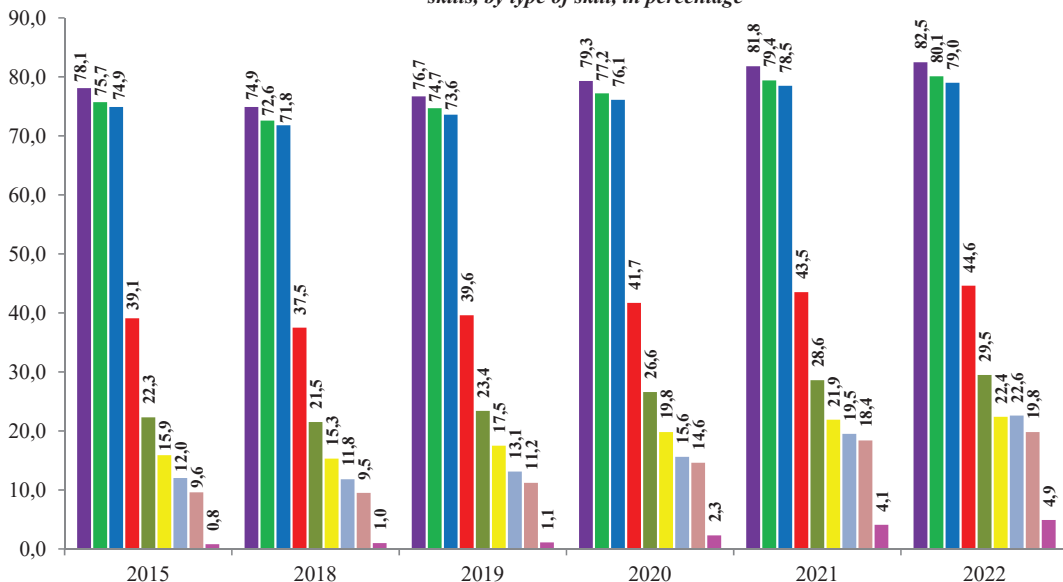
4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL

4. QUALITY EDUCATION

dilindən istifadə etməklə kompüter *programming language is still low compared to* proqramlarının yazılması bacarığı İKT-dən *other ICT skills.* digər istifadə bacarıqlarına nisbətən hələ ki, aşağı səviyyədədir.

İKT-dən istifadə bacarığına malik olan gənclərin (15-24 yaş) xüsusi cəkisi, bacarıq növləri üzrə bölgüdə, faizlə
Proportion of youth (15-24 years) with information and communications technology (ICT) skills, by type of skill, in percentage

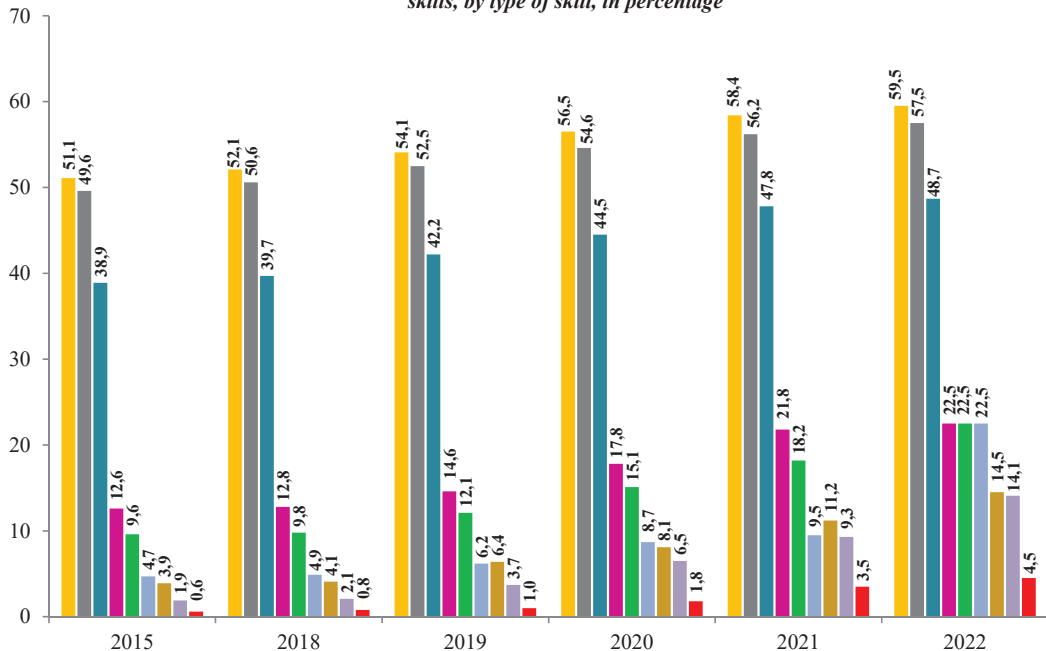
- fayl və ya qovluğun üzünün çıxarılması və ya yerinin dəyişdirilməsi bacarığı olanlar
copying or moving a file or folder
- sənəd daxilində eyni məlumatın yazılması və ya yerinin dəyişdirilməsi üçün surətinin çıxarılması bacarığı olanlar
using copy and paste tools to duplicate or move information within a document
- elektron poçt vasitəsilə faylların (sənəd, şəkil, video və s.) göndərilməsi bacarığı olanlar
sending e-mails with attached files (e.g. document, picture, and video)
- elektron cədvəllərdə əsas hesablama düsturlarından istifadə edilməsi bacarığı olanlar
using basic arithmetic formulas in a spreadsheet
- əlavə qurğuların kompüterə qoşulması (modem, kamera, printer və s.) bacarığı olanlar
connecting and installing new devices (e.g. modem, camera, printer)
- proqram təminatının axtarışı, yüklənməsi, quraşdırılması və konfigurasiya edilməsi bacarığı olanlar
finding, downloading, installing and configuring software
- elektron təqdimatların hazırlanması bacarığı olanlar
creating electronic presentations with presentation software
- faylların kompüterdən digər qurğulara ötürülməsi bacarığı olanlar
transferring files between a computer and other devices
- xüsusi proqramlaşdırma dilindən istifadə etməklə kompüter proqramının yazılması bacarığı olanlar
writing a computer program using a specialised programming language

4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL

4. QUALITY EDUCATION

İKT-dən istifadə bacarığına malik olan böyüklərin (15 yaş və yuxarı) xüsusi çəkisi, bacarıq növləri üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of adults (15 years over) with information and communications technology (ICT) skills, by type of skill, in percentage

■ fayl və ya qovluğun üzünün çıxarılması və ya yerinin dəyişdirilməsi bacarığı olanlar
copying or moving a file or folder

■ sənəd daxilində eyni məlumatın yazılması və ya yerinin dəyişdirilməsi üçün surətinin çıxarılması bacarığı olanlar
using copy and paste tools to duplicate or move information within a document

■ elektron poçt vasitəsilə faylların (sənəd, şəkil, video və s.) göndərilməsi bacarığı olanlar
sending e-mails with attached files (e.g. document, picture, and video)

■ elektron cədvəllərdə əsas hesablama düsturlarından istifadə edilməsi bacarığı olanlar
using basic arithmetic formulas in a spreadsheet

■ əlavə qurğuların kompüterə qoşulması (modem, kamera, printer və s.) bacarığı olanlar
connecting and installing new devices (e.g. modem, camera, printer)

■ proqram təminatının axtarışı, yüklənməsi, quraşdırılması və konfigurasiya edilməsi bacarığı olanlar
finding, downloading, installing and configuring software

■ elektron təqdimatların hazırlanması bacarığı olanlar
creating electronic presentations with presentation software

■ faylların kompüterdən digər qurğulara ötürülməsi bacarığı olanlar
transferring files between a computer and other devices

■ xüsusi proqramlaşdırma dilindən istifadə etməklə kompüter proqramının yazılması bacarığı olanlar
writing a computer program using a specialised programming language

4.5.1 Təhsildə gender bərabərliyi indeksi⁸ 4.5.1 Gender parity index in education⁸

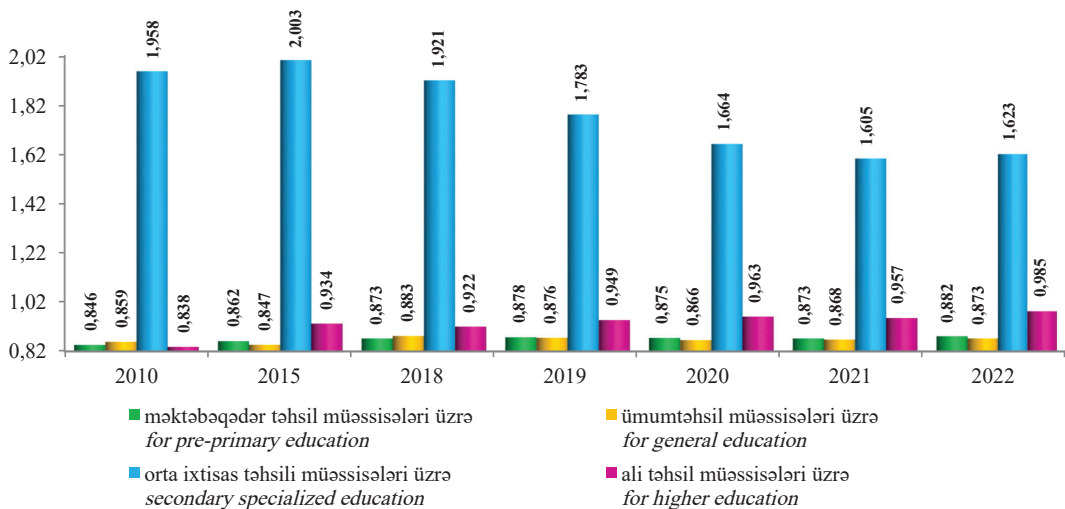
Son dövrlərdə dünyada təhsil ocaqlarının, şagird və tələbələrin sayında artım tendensiyası müşahidə olunur. Bu artımda qızların və qadınların qlobal, regional, milli və yerli səviyyədə iştirakının qiymətləndirilməsi zəruridir. Bu məqsədlə təhsildə gender bərabərliyi indeksindən istifadə olunur.

Təhsildə gender bərabərliyi indeksi kişi və qadınların təhsildə iştirak bərabərliyini səciyyələndirən göstəricidir. Bu göstərici qadınların təhsildə iştirak səviyyəsinin kişilərin təhsildə iştirak səviyyəsinə nisbəti kimi hesablanır. Bərabərlik indeksi vahiddən nə qədər uzaq qiymət alarsa, cinslər arasında bərabərsizlik də bir o qədər böyük olacaqdır.

Recently, in the world there has been noticed a trend towards an increase in the number of educational institutions, pupils and students. It is necessary to assess the participation of girls and women in this increase at the global, regional, national and local levels. For this purpose, the gender parity index in education is used.

The gender parity index in education is an indicator that characterizes the equality of participation of men and women in education. This indicator is calculated as the ratio of participation of women in education to participation of men in education. The further from 1 the parity index lies, the greater the disparity between the sexes will be.

Təhsildə gender bərabərliyi indeksi
Gender parity index in education

⁸ BMT-nin qlobal göstəricilər sistemində bu göstərici "4.5.1 Bu siyahıda təhsilə aid olan və dezaqreqasiya oluna bilən bütün göstəricilər üzrə bərabərlik indeksləri (qadın/kişi, şəhər/kənd yeri, aşağı/yuxarı rifah kvintilinin əhalisi və məlumatların mövcudluğundan asılı olaraq digərləri, məsələn əlillər, yerli xalqlar və münaqişənin təsirinə məruz qalmış insanlar)" kimi müəyyən edilmişdir. Göstərici nəşrdə rəsmi statistika məlumatları əsasında milli kontekstdə verilmişdir.

⁸ In The UN Global Indicator Framework this indicator defined as "4.5.1 Parity indices (female/male, rural/urban, bottom/top wealth quintile and others such as disability status, indigenous peoples and conflict-affected, as data become available) for all education indicators on this list that can be disaggregated". The indicator given in the publication is represented as proportion population in a given age group achieving at least a fixed level of proficiency in functional literacy skills by sex, calculated based on the official statistics data and presented in publication.

4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL 4. QUALITY EDUCATION

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə ölkə üzrə təhsildə gender bərabərliyi indeksi məktəbəqədər təhsil müəssisələri üzrə 0,846-dan 0,882-dək, ümumtəhsil müəssisələri üzrə 0,859-dan 0,873-dək, ali təhsil müəssisələri üzrə 0,838-dən 0,985-dək yüksəlmiş, orta ixtisas təhsil müəssisələri üzrə isə 1,958-dən 1,623-dək enmişdir.

2010-2022-ci illər ərzində məktəbəqədər təhsil müəssisələrində oğlanların sayı 16,0 faiz artaraq 61140 nəfərdən 70939 nəfərə, qızların sayı 20,9 faiz artaraq 51752 nəfərdən 62553 nəfərə, ümumtəhsil müəssisələrində oğlanların sayı 28,0 faiz artaraq 711504 nəfərdən 910770 nəfərə, qızların sayı 29,6 faiz artaraq 613060 nəfərdən 794814 nəfərə, orta ixtisas təhsili müəssisələrində oğlanların sayı 36,5 faiz artaraq 18078 nəfərdən 24672 nəfərə, qızların sayı 13,1 faiz artaraq 35392 nəfərdən 40042 nəfərə, ali təhsil müəssisələrində isə oğlanların sayı 46,5 faiz artaraq 79067 nəfərdən 115815 nəfərə, qızların sayı 72,2 faiz artaraq 66248 nəfərdən 114067 nəfərə yüksəlmişdir.

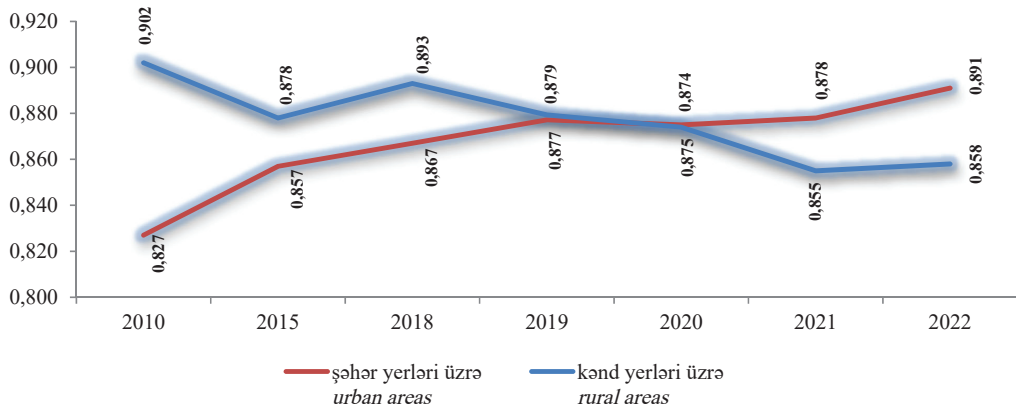
Göstərici baxılan dövr ərzində məktəbəqədər təhsil müəssisələri üzrə şəhərlərdə 0,827-dən 0,891-dək yüksəlmiş, kənd yerlərində isə 0,902-dən 0,858-dək azalmışdır. Ümumtəhsil müəssisələri üzrə göstərici şəhərlərdə 0,831-dən 0,872-dək yüksəlmiş, kənd yerlərində isə 0,895-dən 0,874-dək enmişdir.

Compared to 2010 the gender parity index in the country in 2022 increased from 0,846 up to 0,882 in pre-school, from 0,859 up to 0,873 in general education, from 0,838 up to 0,985 in higher education, and decreased from 1,958 up to 1,623 in secondary specialized education.

In 2010-2022, the number of boys in pre-school educational institutions increased by 16,0 percent from 61140 boys to 70939 boys, and the number of girls increased by 20,9 percent from 51752 girls to 62553 girls, the number of boys in general educational institutions increased by 28,0 percent from 711504 boys to 910770 boys, and the number of girls increased by 29,6 percent from 613060 girls to 794814 girls, the number of boys in secondary specialized educational institutions increased by 36,5 percent from 18078 boys to 24672 boys, and the number of girls increased by 13,1 percent from 35392 girls to 40042 girls, the number of boys in higher educational institutions increased by 46,5 percent from 79067 boys to 115815 boys, and the number of girls increased by 72,2 percent from 66248 girls to 114067 girls.

During the reviewed period this indicator for pre-school education rose from 0,827 up to 0,891 in urban areas and fall from 0,902 to 0,858 in rural areas. The indicator for general education increased from 0,831 to 0,872 in urban areas and fall from 0,895 to 0,874 in rural areas.

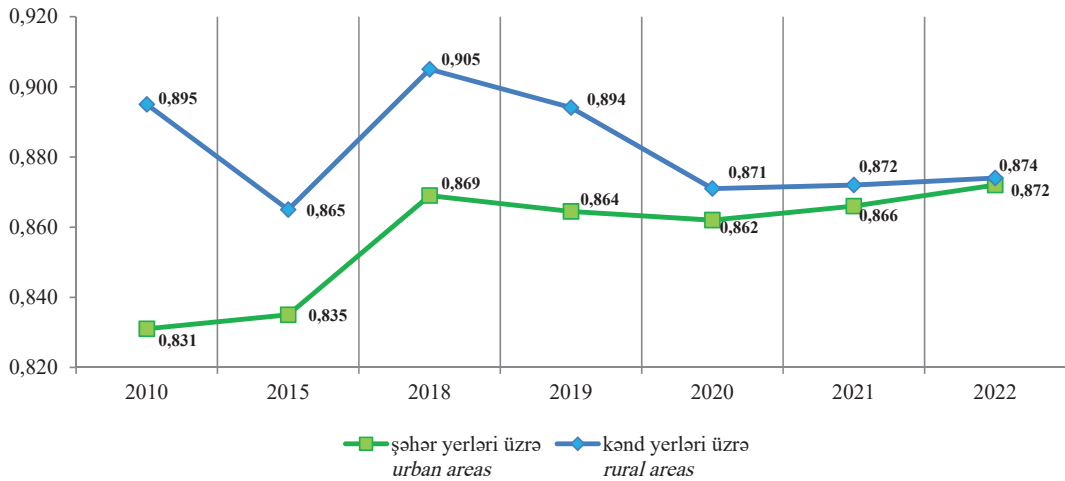
Məktəbəqədər təhsil müəssisələri üzrə gender bərabərliyi indeksi,
yaşayış yerləri üzrə bölgədə
Gender parity index in preprimary education, by location

4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL 4. QUALITY EDUCATION

Ümumtəhsil müəssisələri üzrə gender bərabərliyi indeksi, yaşayış yerləri üzrə bölgədə
Gender parity index in general education, by location

4.6.1 Verilmiş yaş qrupunda ən azı müəyyən edilmiş funksional savadlılıq səviyyəsinə çatmış əhəlinin xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgədə⁹

4.6.1 Proportion of population in a given age group achieving at least a fixed level of proficiency in functional literacy skills, by sex⁹

Verilmiş yaş qrupunda ən azı müəyyən edilmiş funksional savadlılıq səviyyəsinə çatmış əhəlinin xüsusi çəkisi müəyyən edilmiş funksional savadlılıq səviyyəsinə çatmış və ya artıq o səviyyəni keçmiş gənclərin (15-24 yaş) və böyüklərin (15 və yuxarı yaş) həmin yaş qrupundakı əhəlinin ümumi sayında payını əks etdirir.

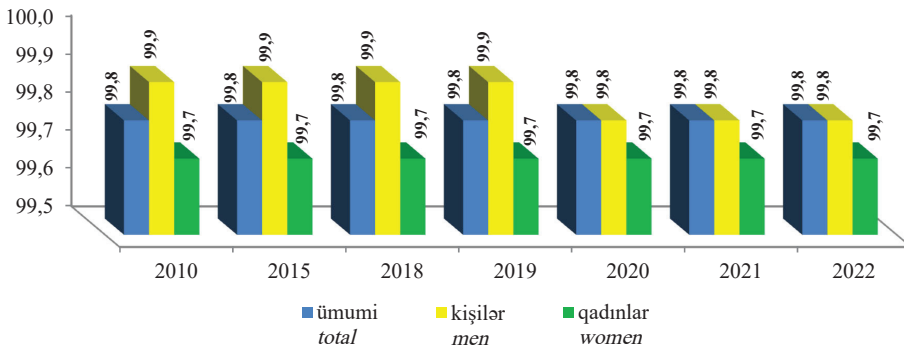
Bu göstərici ən azı ümumi orta təhsili olan gənclərin və böyüklərin sayının həmin yaş qrupundakı əhəlinin ümumi sayına nisbətini 100-ə hasili kimi hesablanır.

The proportion of population in a given age group achieving at least a fixed level of proficiency in functional literacy skills describes the share of youth (15-24 years) and of adults (15 years and above) who have achieved or exceeded a given level of proficiency in literacy in the total population in the same age group.

This indicator is calculated as the number of youth and of adults with at least general secondary education divided by the total population in the same age group multiplied by 100.

15 və yuxarı yaş qrupunda ən azı müəyyən edilmiş funksional savadlılıq səviyyəsinə çatmış böyüklərin xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgədə, faizlə

Proportion of adults in a 15 years and above age group achieving at least a fixed level of proficiency in functional literacy skills, by sex, in percentage

2010-2022-ci illər ərzində 15 və yuxarı yaş qrupunda ən azı müəyyən edilmiş funksional savadlılıq səviyyəsinə çatmış böyüklərin xüsusi çəkisi 99,8 faiz, qadınlar üzrə 99,7 faiz təşkil etmiş, kişilər üzrə isə 99,9 faizdən 99,8 faizə enmişdir.

During 2010-2022 the proportion of adults in a 15 years and above age group who have achieved at least a fixed level of proficiency in functional literacy skills was 99,8 percent, 99,7 percent for women and decreased from 99,9 percent to 99,8 percent for men.

⁹ BMT-nin qlobal göstəricilər sistemində bu göstərici "4.6.1 Verilmiş yaş qrupunda ən azı müəyyən edilmiş funksional a) savadlılıq və b) riyazi savadlılıq səviyyəsinə çatmış əhəlinin xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgədə" kimi müəyyən edilmişdir. Nəşrdə verilən göstərici mövcud rəsmi statistika məlumatları əsasında hesablanmış yalnız a) savadlılığın ən azı müəyyən edilmiş funksional səviyyəsinə çatmış əhəlinin həmin yaş qrupundakı xüsusi çəkisini əks etdirir.

⁹ In The UN Global Indicator Framework as "4.6.1 Proportion of population in a given age group achieving at least a fixed level of proficiency in functional (a) literacy and (b) numeracy skills, by sex". The indicator given in the publication is represented as proportion population in a given age group achieving at least a fixed level of proficiency in functional literacy skills by sex, calculated based on the official statistics data and presented in publication.

4.a.1 Əsas xidmətlərə əlyətərliliyi təmin edən məktəblərin xüsusi çəkisi, xidmət növləri üzrə bölgüdə

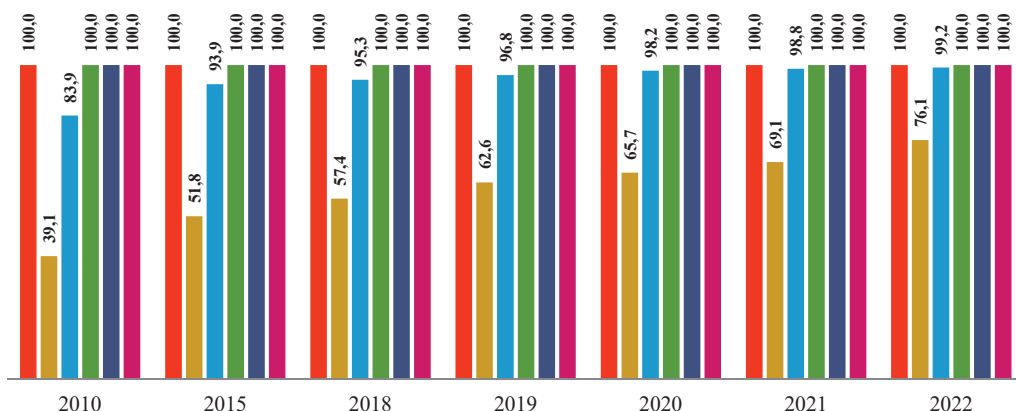
4.a.1 Proportion of schools offering basic services, by type of service

Bu göstərici məktəblərdə bütün şagirdlər üçün təhlükəsiz və səmərəli təhsil mühitinin yaradılması məqsədilə tələb olunan əsas xidmətlər və imkanlara əlyətərliliyi əks etdirir. Göstərici verilmiş vasitə və ya xidmətlə təchiz edilmiş məktəblərin sayının məktəblərin ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator demonstrates the access in schools to key basic services and facilities necessary to ensure a safe and effective learning environment for all students. The indicator is calculated as the number of schools provided with the given facility or service divided by the total number of schools multiplied by 100.

Əsas xidmətlərə əlyətərliliyi təmin edən məktəblərin xüsusi çəkisi, xidmət növləri üzrə bölgüdə, faizlə

Proportion of schools offering basic services, by type of service, in percentage

■ a) elektrik enerjisi ilə;
electricity;

■ b) təhsil məqsədləri üçün internetə çıxışla (kompüterli olan məktəblərdə payı);
the Internet for pedagogical purposes (the proportion of schools with computers);

■ c) təhsil məqsədləri üçün kompüterlərlə;
computers for pedagogical purposes;

■ d) içməli suyun əsas mənbələri ilə;
basic drinking water;

■ e) oğlan və qızlar üçün ayrılıqda minimum şəraiti olan sanitariya qovşaqlarla;
single-sex basic sanitation facilities;

■ f) əl yumaq üçün əsas vasitələrlə (hamı üçün su təchizatı, sanitariya və gigiyena təşəbbüsünün göstəricilərinin təriflərinə uyğun olaraq)
basic handwashing facilities (as per the "water, sanitation and hygiene for all" initiative indicator definitions)

4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL 4. QUALITY EDUCATION

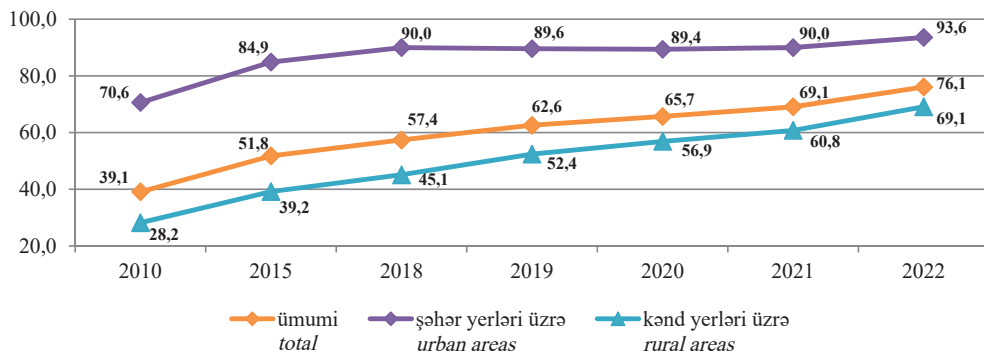
2010-2022-ci illər ərzində ölkənin şəhər və kənd yerlərində elektrik enerjisi, əsas içməli su mənbələri, oğlan və qızlar üçün ayrılıqda minimum şəraiti olan sanitariya qovşaqlarla və əl yumaq üçün əsas vasitələrlə təmin edilmiş məktəblərin xüsusi çəkisi 100 faiz təşkil etmişdir.

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə ölkə üzrə təhsil məqsədləri üçün internetə çıxışla təmin edilmiş məktəblərin xüsusi çəkisi 37,0 faiz bəndi artaraq 39,1 faizdən 76,1 faizədək, təhsil məqsədləri üçün kompüterlərlə təchiz edilmiş məktəblərin xüsusi çəkisi isə 15,3 faiz bəndi artaraq 83,9 faizdən 99,2 faizə çatmışdır.

In 2010-2022 the proportion of schools with access to electricity, basic drinking water, single-sex basic sanitation facilities and basic handwashing facilities in urban and rural areas in the country was 100 percent.

Compared to 2010 in 2022 the proportion of schools with access to internet for pedagogical purposes increased by 37,0 percentage points from 39,1 percent to 76,1 percent, and the proportion of schools with access to computers for pedagogical purposes increased by 15,3 percentage points from 83,9 percent to 99,2 percent.

Təhsil məqsədləri üçün internetə çıxışla təmin edilmiş məktəblərin xüsusi çəkisi, yaşayış yerləri üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of schools with access to the Internet for pedagogical purposes, by location, in percentage

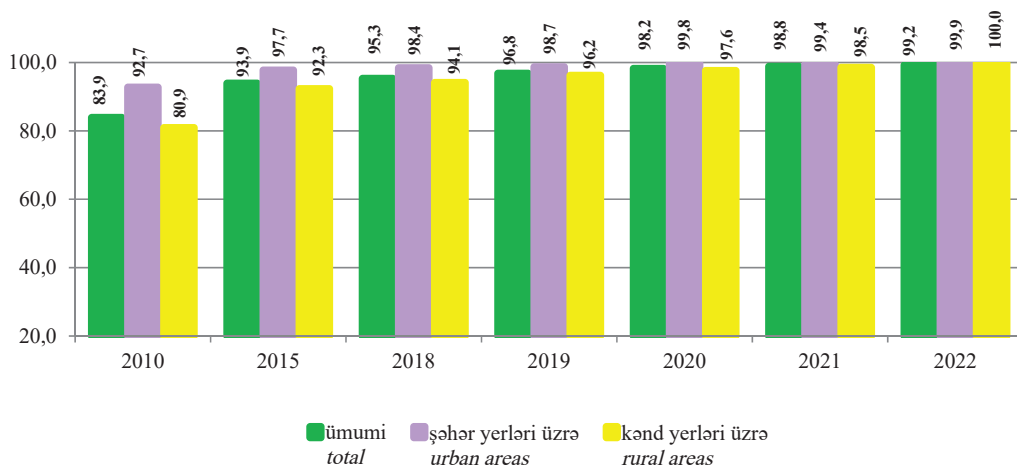

2022-ci ildə şəhər yerlərindəki məktəblərin 99,9 faizi təhsil məqsədləri üçün kompüterlərlə, 93,6 faizi isə təhsil məqsədləri üçün internetə çıxışla təmin edilmişdir. Kənd yerlərinə gəldikdə isə təhsil məqsədləri üçün kompüter və internetlə təminat səviyyəsi müvafiq olaraq 100,0 və 69,1 faiz olmuşdur.

In 2022, 99,9 percent of schools of urban areas were provided with access to computers for pedagogical purposes, and 93,6 percent of schools were provided with access to internet for pedagogical purposes. As for rural areas, the level of providing schools with access to computers and internet for pedagogical purposes was 100,0 percent and 69,1 percent, respectively.

Təhsil məqsədləri üçün kompüterlərlə təmin edilmiş məktəblərin xüsusi çəkisi,
yaşayış yerləri üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of schools with computer for pedagogical purposes, by location, in percentage

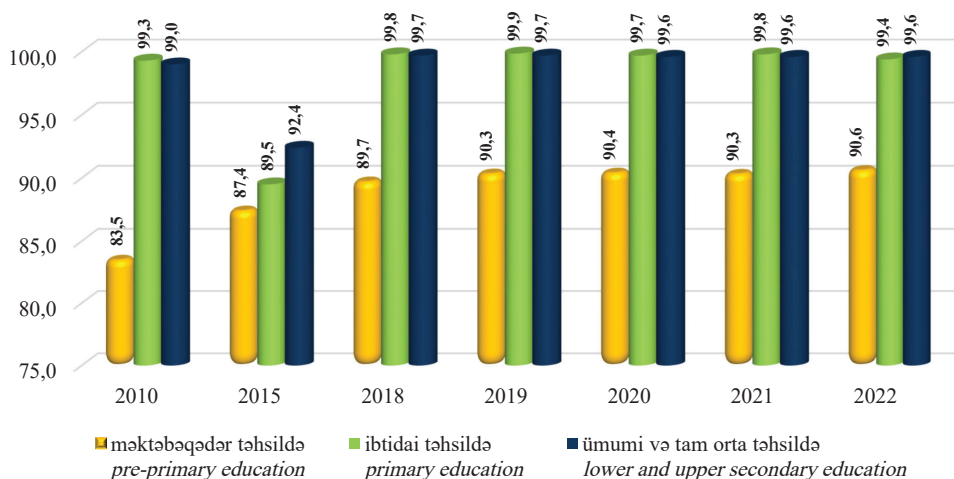
4.c.1 Tələb olunan minimal kvalifikasiyalara malik olan müəllimlərin xüsusi çəkisi, təhsil səviyyəsi üzrə bölgədə

4.c.1 Proportion of teachers with the minimum required qualifications, by education level

Bu göstərici işə qəbul olunanadək və ya təhsil müəssisələrində işlədiyi vaxt ərzində müvafiq səviyyəyə uyğun ölkədə tələb olunan minimal peşə hazırlığı keçmiş müəllimlərin xüsusi çəkisini müəyyən edir. Tələb olunan minimal kvalifikasiyalara malik olan müəllimlərin xüsusi çəkisi minimal peşə hazırlığı keçmiş müəllimlərin sayının müəllimlərin ümumi sayına nisbəti kimi faizlə müvafiq təhsil səviyyəsi üzrə hesablanır.

This indicator determines the proportion of teachers who have received at least the minimum organized teacher training pre-service or in-service required for teaching at the relevant level in the country. The proportion of teachers with the minimum required qualifications is calculated as of the ratio of the number of teachers who have received at least the minimum organized teacher training to the total number of teachers in relevant level of education, and expresses in percentage.

Tələb olunan minimal kvalifikasiyalara malik olan müəllimlərin xüsusi çəkisi, təhsil səviyyəsi üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of teachers with the minimum required qualifications, by education level, in percentage

2010-2022-ci illər ərzində minimal peşə hazırlığı keçmiş müəllimlərin xüsusi çəkisi məktəbəqədər təhsil müəssisələri üzrə 7,1 faiz bəndi artaraq 83,5 faizdən 90,6 faizə, ibtidai təhsil üzrə 0,1 faiz bəndi artaraq 99,3 faizdən 99,4 faizə, ümumi və tam orta təhsil səviyyəsi üzrə isə 0,6 faiz bəndi artaraq 99,0 faizdən 99,6 faizə çatmışdır.

Göstərici 2022-ci ildə dövlət və qeyri-dövlət təhsil müəssisələri üzrə müvafiq olaraq məktəbəqədər təhsil müəssisələrində 90,7 faiz və 89,5 faiz, ibtidai təhsil müəssisələrində 99,5

In 2010-2022, the proportion of teachers who have received at least the minimum organized teacher training in pre-primary education institutions increased by 7,1 percentage points from 83,5 percent to 90,6 percent, in primary education increased by 0,1 percentage points from 99,3 percent to 99,4 percent, in lower and upper secondary education institutions rose by 0,6 percentage points from 99,0 percent to 99,6 percent.

In 2022, the indicator for state and private educational institutions was 90,7

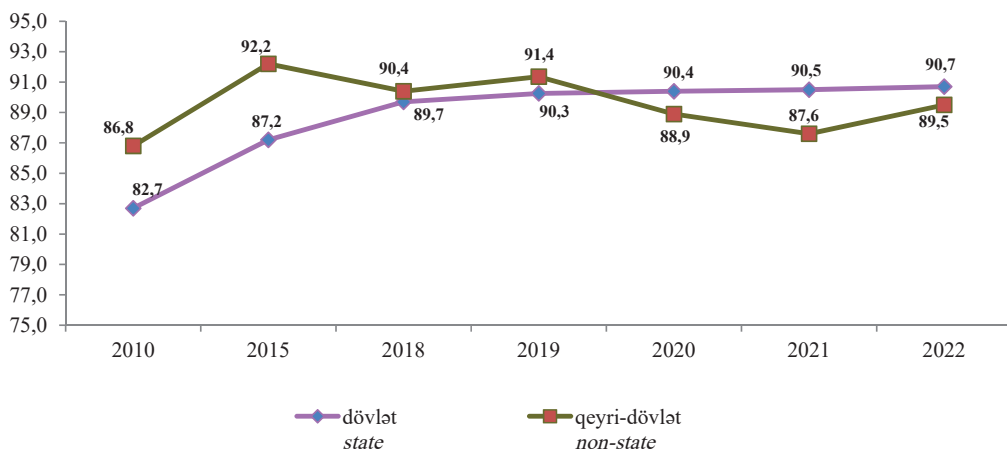
4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL 4. QUALITY EDUCATION

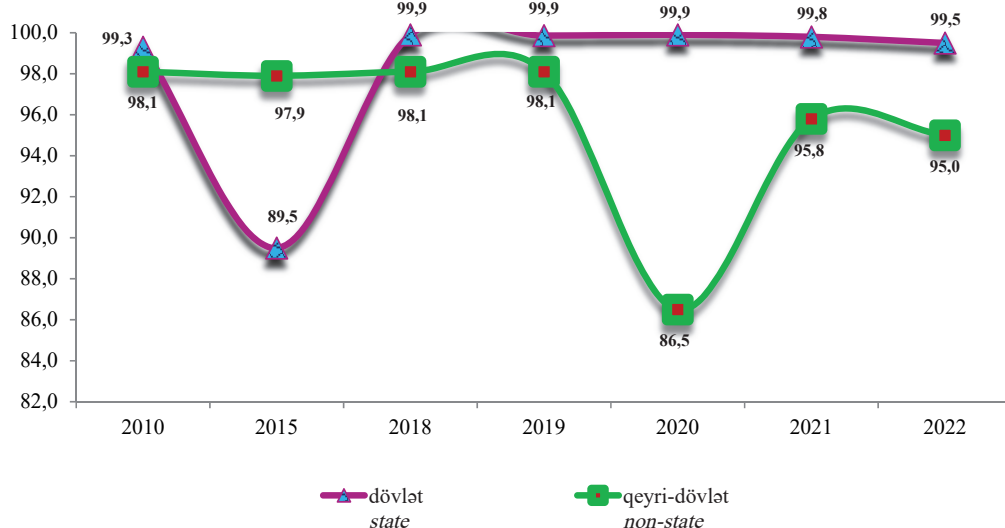
faiz və 95,0 faiz, ümumi və tam orta təhsil müəssisələrində isə 99,5 faiz və 90,1 faiz təşkil etmişdir.

percent and 89,5 percent in pre-school education institutions, 99,5 percent and 95,0 percent in primary education institutions, 99,5 percent and 90,1 percent in lower and upper secondary education institutions, respectively.

Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində tələb olunan minimal kvalifikasiyalara malik olan müəllimlərin xüsusi çəkisi, mülkiyyət növləri üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of teachers with the minimum required qualifications in pre-primary education, by property type, in percentage

İbtidai təhsil müəssisələrində tələb olunan minimal kvalifikasiyalara malik olan müəllimlərin xüsusi çəkisi, mülkiyyət növləri üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of teachers with the minimum required qualifications in primary education, by property type, in percentage

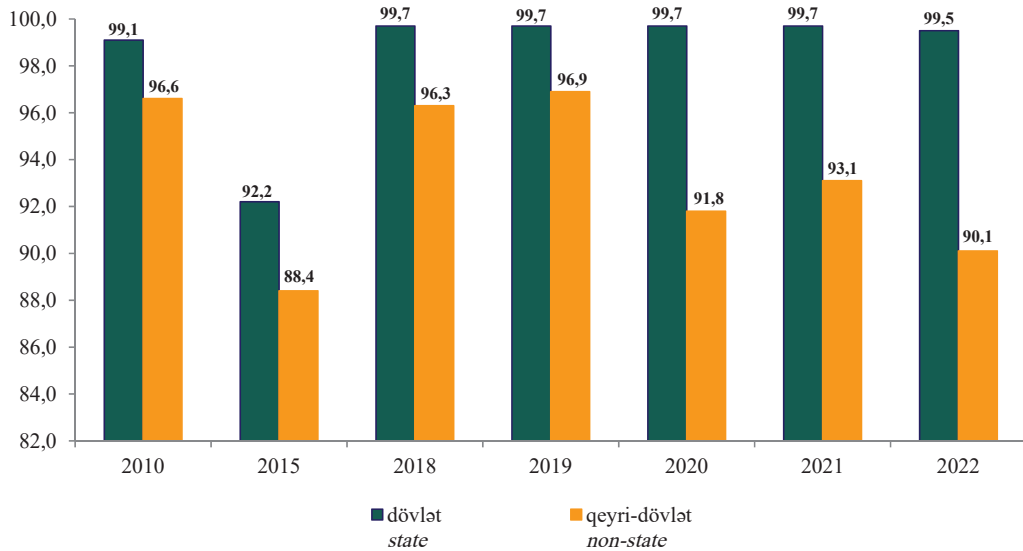

4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL

4. QUALITY EDUCATION

Ümumi və tam orta təhsil müəssisələrində tələb olunan minimal kvalifikasiyalara malik olan müəllimlərin xüsusi çəkisi, mülkiyyət növləri üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of teachers with the minimum required qualifications in lower and upper secondary education, by property type, in percentage

5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

5. GENDER EQUALITY

5 GENDER
BƏRABƏRLİYİ

Gender bərabərliyinə nail olmaq, bütün qız və qadınların hüquq və imkanlarını genişləndirmək
Achieve gender equality and empower all women and girls

5 GENDER
EQUALITY

Gender bərabərliyi fundamental insan hüququ olaraq sülhsevər və firavan cəmiyyətin təməlidir. Bu istiqamətdə əldə edilmiş irəliləyişlərə baxmayaraq dünyanın hər yerində qadın və qızlara qarşı ayrı-seçkilik və zorakılıq halları hələ də mövcuddur. Belə ki, dünyada erkən nikahların sayı son on ildə 30 faiz azalsa da, çox təəssüf ki, hazırda 15-49 yaş arasında olan hər beş qadın və qızlardan biri son 12 ay ərzində intim partnyoru tərəfindən fiziki və/və ya cinsi zorakılığa məruz qalıb.

Ümumi məqsədlər naminə dayanıqlı inkişafı canlandırmaq, cəmiyyətdə və insanlığa daha böyük fayda vermək üçün qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyə son qoyulmalı, siyasi və iqtisadi qərarların qəbulu proseslərində onların iştirakı artırılmalıdır.¹

BMT-nin məlumatına əsasən, 2022-ci ildə dünyada 18 yaşadək olan qızların 19 faizi erkən nikaha daxil olmuşdur. 25 il əvvəl isə bu göstərici 25 faiz idi. Erkən nikahlar daha çox sub-Saxara Afrikasında qeydə alınmışdır. Bu tempin saxlanılacağı halda, uşaq nikahlarına yalnız 300 ildən sonra son qoyula bilər.

1 yanvar 2023-cü il tarixinə milli parlamentlərdə təmsil olunan qadınların xüsusi çəkisi 2015-ci illə müqayisədə 4,2 faiz bəndi artaraq 26,5 faizə çatmışdır. Bu tempin davam

Gender equality as the fundamental human right is the basis of a peaceful and prosperous society. Despite the progress made in this area, there are still cases of discrimination and violence against women and girls around the world. Although the number of early marriages in the world has declined by 30 percent over the last decade, unfortunately, one in five women and girls aged 15-49 have experienced physical and/or sexual violence by an intimate partner within the last 12 months.

Discrimination against women should be ended, and their participation in political and economic decision-making process should be broadened in order to vitalize sustainable development, and to bring great benefit to society and humanity, for common purposes¹.

According to the information by United Nations, 19 percent of girls were married before their 18th birthday in 2022. 25 years ago this indicator was 25 percent. The highest rates of child marriage is found in sub-Saharan Africa. If this pace is maintained, child marriage can be stopped only after 300 years.

As of 1 January 2023, women's representation in national parliaments increased by 4.2 percentage points compared to

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/>

5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

5. GENDER EQUALITY

etməsi halında milli parlamentlərdə gender paritetinə nail olmaq üçün ən azı 40 il tələb olunacaq. 2021-ci ildə dünyada məşğul əhəlinin demək olar ki, 40 faizini qadınlar təşkil etmiş, bununla belə rəhbər vəzifələr tutan qadınların xüsusi çəkisi sadəcə 28,2 faiz olmuşdur².

DİM 5 hər yerdə qadın və qızlara qarşı zorakılığın bütün formalarına, o cümlədən insan alverinə, cinsi və digər növlərdə istismara son qoyulmasını, uşaq, erkən və məcburi nikahın aradan qaldırılmasını, hamı üçün cinsi və reproduktiv sağlamlıq xidmətlərinə çıxış imkanının təmin edilməsini, ödənişsiz qayğı və ev işinin dəyərləndirilməsini, ev təsərrüfatında və ailədə ümumi öhdəliklərin təşviqini nəzərdə tutur.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, gender bərabərliyinin təşviq olunması, bütün səviyyələrdə qadın və qızların imkanlarının genişləndirilməsi üçün əsaslı siyasət müəyyən edilməli və qanunvericilik bazası gücləndirilməli, qadın və qızların informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə imkanları genişləndirilməlidir³.

2015 and amounted by 26.5 percent. At this pace, it will take no fewer than 40 years to achieve gender parity in national parliaments. In 2021, women accounted for 40 percent of total employment. However, the share of women in managerial positions worldwide was 28,3 percent².

SDG 5 aims to eliminate all forms of violence against women and girls everywhere, including trafficking and sexual and other types of exploitation, to eliminate child, early and forced marriages, to ensure universal access to sexual and reproductive health, to recognize and value unpaid care and domestic work, to promote shared responsibility within the household and the family.

In view of the above, sound policies for the promotion of gender equality and the empowerment of all women and girls at all levels should be adopted, and the legal framework should be strengthened, women's and girls' access to information and communication technologies should be enhanced³.

² <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

³ BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

³ "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

5.1.1 Cins əlamətinə görə bərabərlik və qeyri-ayrıseçkiliyin təşviqi, təmin edilməsi və nəzarəti üçün hüquqi çərçivələrin mövcudluğu

5.1.1 Existence of legal frameworks, which promotes, enforces and monitors equality and non-discrimination on the basis of sex

Azərbaycanda cins əlamətinə görə bərabərlik və qeyri-ayrıseçkiliyin təşviqi, təmin edilməsi və nəzarəti üçün zəruri hüquqi çərçivələr mövcuddur. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 25-ci maddəsinə əsasən kişi ilə qadının eyni hüquqları və azadlıqları vardır və dövlət vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının bərabərliyinə təminat verir.

Bununla yanaşı, cinsi mənsubiyyətə görə ayrıseçkiliyin bütün formalarını aradan qaldırmaqla, kişi və qadınlara ictimai həyatın siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni və digər sahələrində bərabər imkanlar yaratmaqla gender bərabərliyinin təmin edilməsi sahəsində ictimai münasibətlərin tənzimlənməsi “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə təmin edilir. Qanunun 3-cü maddəsinə əsasən cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin bütün formaları qadağandır. Qanunun 6-cı maddəsinə əsasən, cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılması, kişi və qadınlara bərabər imkanların yaradılması, dövlətin idarə olunmasında və qərarların qəbul edilməsində bir cinsin nümayəndələrinin üstünlüyünə yol verilməməsi üçün dövlət tədbirlər görür.

Əmək münasibətləri sahəsinə gəldikdə, cinsindən asılı olmayaraq bir iş yerində işləyən, eyni ixtisas dərəcəsinə malik olan, eyni iş şəraitində işləyən və eyni dəyərli işi yerinə yetirən işçilərə əməkhaqqı, həmçinin mükafatlar və işçini həvəsləndirmək məqsədilə ödənilən digər maddi ödənişlər eyni ödənilməli, eyni işlə məşğul olan işçilərə isə eyni iş şəraiti yaradılmalıdır.

Yaxın qohumluq münasibətlərindən, birgə və ya əvvəllər birgə yaşayışdan sui-istifadə etməklə törədilən zorakılığın və onun doğurduğu mənfi hüquqi, tibbi və sosial nəticələrin qarşısının alınması, məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərin sosial müdafiəsi və hüquqi yardımla təmin edilməsi, habelə məişət zorakılığına səbəb olan halların

There are in place legal frameworks, which promotes, enforces and monitors equality and non-discrimination on the basis of sex in Azerbaijan. According to Article 25 of the Constitution of the Republic of Azerbaijan men and women possess equal rights and freedoms, and the state shall guarantee the equality of rights and freedoms to citizens.

In addition, the Law of the Republic of Azerbaijan “On Guarantees of Equal Rights for Women and Men” regulates public relations in the area of ensuring of gender equality by eliminating all forms of gender discrimination and creating equal opportunities for men and women in the political, economic, social, cultural and other spheres of public life. In accordance with the Article 3 of the Law, all forms of discrimination on the basis of sex are prohibited. According to Article 6 of the Law, State undertakes measures to eliminate all forms of gender discrimination, to create equal opportunities for men and women, and to prevent the dominance of the same gender in government and decision-making.

When it comes to the field of labor relations, salaries, as well as bonuses and other material benefits should be paid equally to employees of the same workplace, the same qualifications, working in the same working environment and performing the same value, and the same working conditions should be created for employees engaged in the same work, regardless of gender.

The measures undertaken in order to prevent violence due to abuse of close kinship, joint or former joint residence, and legal, medical and social adverse consequences caused by it, to provide social protection and legal assistance to victims of domestic violence, as well as to address the causes of domestic violence, are regulated by the Law of the Republic of Azerbaijan “On the Prevention of Domestic Violence”. The law prohibits sexual harassment.

5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

5. GENDER EQUALITY

aradan qaldırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərin hüquqi əsasları “Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir. Qanunla seksual qısıma qadağandır.

Gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi həyata keçirir⁴.

The State Committee for Family, Women and Children Affairs is responsible for gender equality control⁴.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi

Source: The State Committee for Family, Women and Children Affairs of the Republic of Azerbaijan

⁴ Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 9 avqust tarixli, 444 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi haqqında Əsasnamə”

⁴ "Statue of the State Committee of the Republic of Azerbaijan for Family, Women and Children Affairs" approved by Decree No.444 dated August 9, 2006 of the President of the Republic of Azerbaijan

5.3.1 15 yaşadək və 18 yaşadək nikaha və ya ittifaqa daxil olmuş 20-24 yaşda olan qadınların xüsusi çəkisi

5.3.1 Proportion of women aged 20–24 years who were married or in a union before age 15 and before age 18

“15 yaşadək və 18 yaşadək nikaha və ya ittifaqa daxil olmuş 20-24 yaşda olan qadınların xüsusi çəkisi” göstərici insan hüquqlarının əsas pozuntularından biri hesab olunan uşaq nikahları ilə bağlı vəziyyəti səciyyələndirir. Uşaq nikahı adətən erkən hamiləlik və sosial təcrid, qızın məktəb təhsilinin dayandırılması, karyera və peşə irəliləyişi imkanlarının məhdudlaşması ilə nəticələnməklə, onun inkişafına xələl yetirir. Uşaq nikahı təcübəsi gender bərabərsizliyinin birbaşa təzahür formalarındandır.

Bu göstərici rəsmi nikahlarla yanaşı qeyri-rəsmi ittifaqları da əhatə edir və ilk dəfə 15 yaşadək (və ya 18 yaşadək) nikaha və ya ittifaqa daxil olmuş 20-24 yaşlı qadınların sayının 20-24 yaşlı qadınların ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

2019-cu ildə keçirilmiş əhalinin siyahıyaalınmasının nəticələrinə əsasən Azərbaycanda 15 yaşadək nikaha və ya ittifaqa daxil olmuş 20-24 yaşda olan qadınların xüsusi çəkisi 0,0 faiz, 18 yaşadək nikaha və ya ittifaqa daxil olmuş qadınların xüsusi çəkisi isə 5,1 faiz təşkil etmişdir.

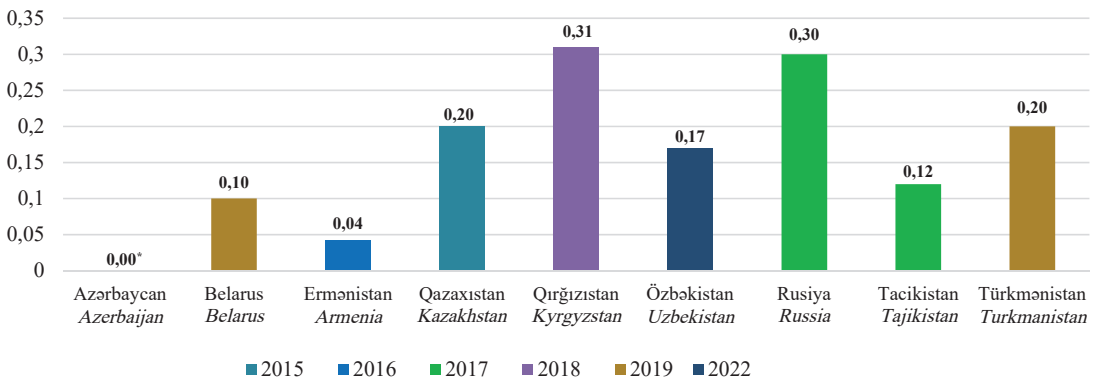
“Proportion of women aged 20–24 years who were married or in a union before age 15 and before age 18” indicator marriage before the age of 18 is a fundamental violation of human rights. Child marriage often compromises a girl’s development by resulting in early pregnancy and social isolation, interrupting her schooling, limiting her opportunities for career. The practice of child marriage is a direct manifestation of gender inequality.

Both formal and informal marriages are covered under this indicator. This indicator is calculated as the number of women aged 20-24 who were first married or in union before age 15 (or before age 18) divided by the total number of women aged 20-24 in the population multiplied by 100.

According to the results of the population census conducted in 2019, the proportion of women aged 20-24 who entered into marriage or union before age of 15 in Azerbaijan was 0,0 percent, and the proportion of women who entered into marriage or union before age of 18 was 5,1 percent.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi Comparison of the indicator among the CIS countries

15 yaşadək nikaha və ya ittifaqa daxil olmuş 20-24 yaşda olan qadınların xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of women aged 20–24 years who were married or in a union before age 15, in percentage

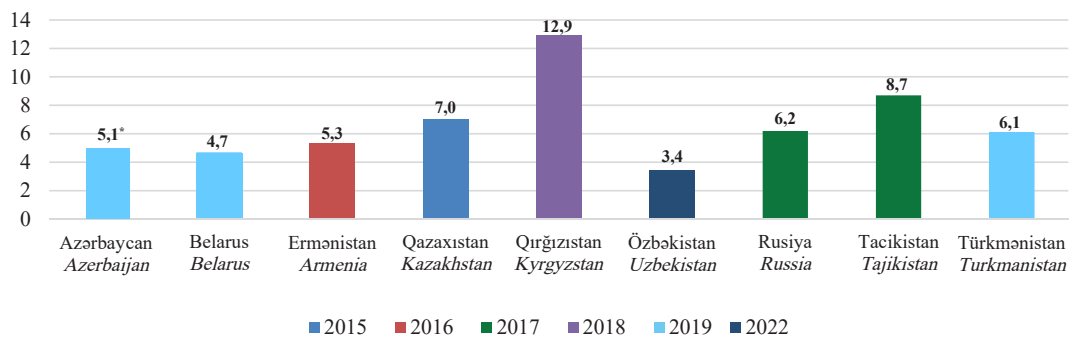

5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

5. GENDER EQUALITY

18 yaşadək nikaha və ya ittifaqa daxil olmuş 20-24 yaşda olan qadınların xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of women aged 20-24 years who were married or in a union before age 18, in percentage

* 2019-cu ildə keçirilmiş əhəlinin siyahıyaalınmasının nəticələrinə əsasən
 * According to the results of the population census conducted in 2019

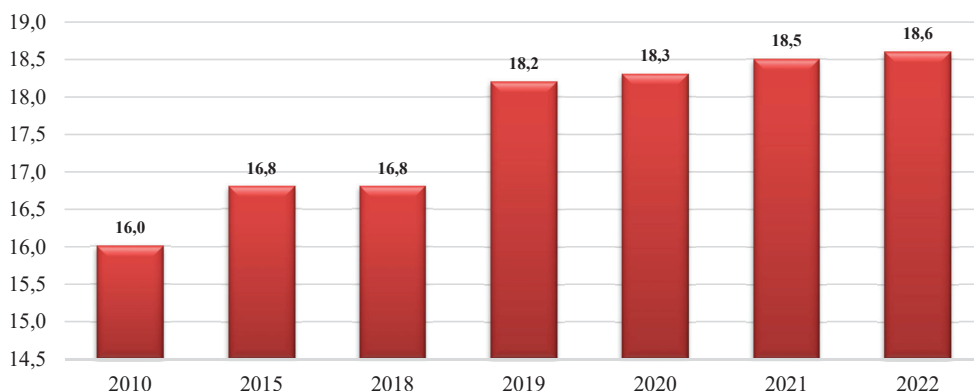
5.5.1 Milli parlamentdə (Milli Məclis) qadınlar tərəfindən tutulan yerlərin xüsusi çəkisi⁵

5.5.1 Proportion of seats held by women in national parliament (Milli Majlis)⁵

Milli Məclisdə qadınlar tərəfindən tutulan yerlərin xüsusi çəkisi ölkə parlamentində qadınların iştirak səviyyəsini göstərir. Bu göstərici hesabat ilində Milli Məclisdə qadınlar tərəfindən tutulan yerlərin sayının bütün tutulmuş yerlərin sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

The proportion of seats held by women in the Milli Majlis indicates the participation level of women in the country's parliament. This indicator is calculated as the number of seats held by women in the Milli Majlis divided by all occupied seats in reporting year multiplied by 100.

Milli Məclisdə qadınlar tərəfindən tutulan yerlərin xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of seats held by women in Milli Majlis, in percentage

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə Milli Məclisdə qadınlar tərəfindən tutulan yerlərin xüsusi çəkisi 2,6 faiz bəndi artaraq 18,6 faizə çatmışdır.

Hazırda bir palatadan ibarət olan parlament üzvlərinin 22 nəfəri qadınlardan ibarətdir⁶.

Compared to 2010, in 2022 the proportion of seats held by women in the Milli Majlis increased by 2,6 percentage points and appointed to 18,6.

Currently, 22 members of the parliament, which consists of one chamber, are women⁶.

⁵ BMT-nin global göstəricilər sistemində bu göstərici "5.5.1 a) milli parlamentlərdə və b) yerli hakimiyyət orqanlarında qadınlar tərəfindən tutulan yerlərin xüsusi çəkisi" kimi müəyyən edilmişdir. Göstərici rəsmi statistika məlumatları əsasında milli kontekstdə verilmişdir.

⁵ In The UN Global Indicator Framework this indicator defined as "5.5.1 Proportion of seats held by women in (a) national parliaments and (b) local governments". The indicator is based on official statistics and presented in the national context.

⁶ <http://www.meclis.gov.az/?/az/content/1>

5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

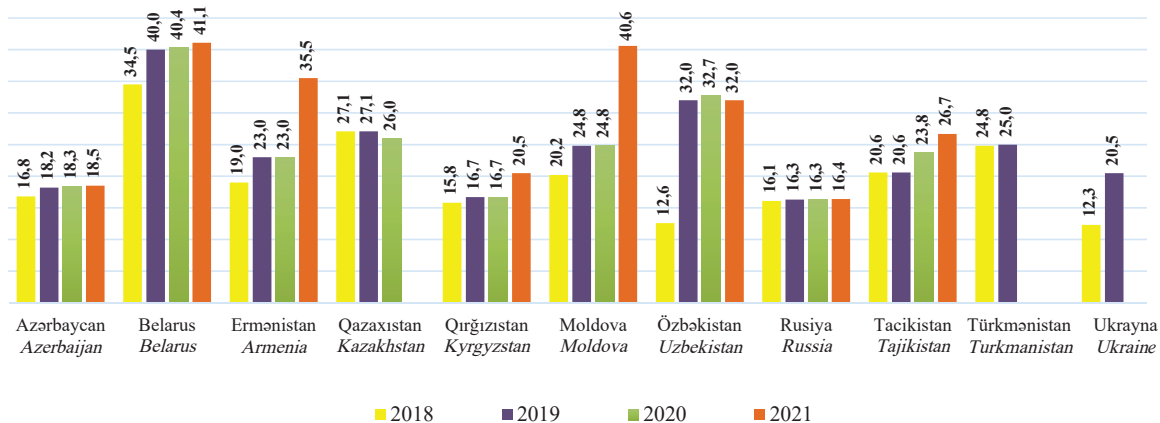
5. GENDER EQUALITY

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi

Comparison of the indicator among the CIS countries

Milli parlamentdə qadınlar tərəfindən tutulan yerlərin xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of seats held by women in the national parliaments

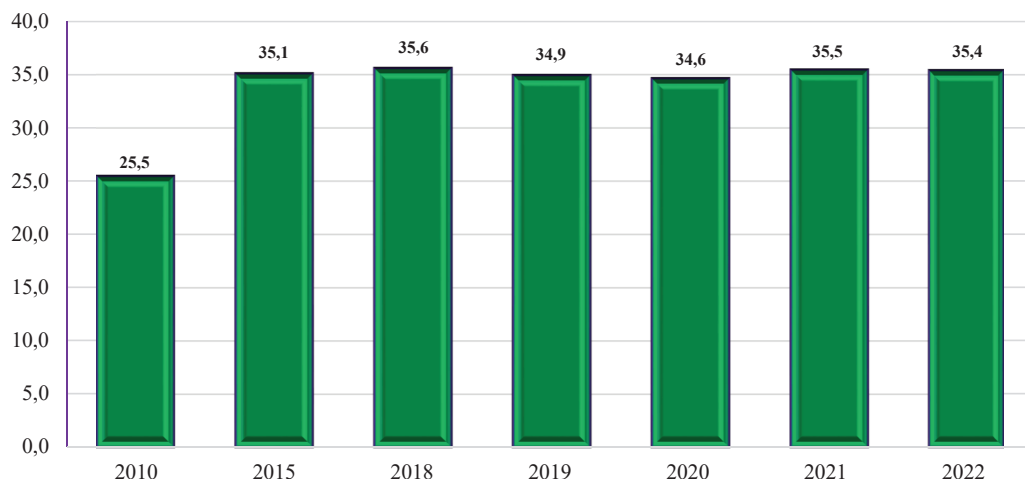

5.5.2 Rəhbər vəzifələr tutan qadınların xüsusi çəkisi
5.5.2 Proportion of women in managerial positions

Bu göstərici Məşğulluğun Beynəlxalq Standart Təsnifatı əsasında hazırlanmış Milli Məşğulluq Təsnifatına əsasən birinci əsas qrup üzrə rəhbər və orta səviyyəli idarəetmədə olan işçilərin ümumi sayında qadınların xüsusi çəkisini göstərir.

This indicator shows the share of women in the total number of managers and mid-level managers in the first main group, according to the National Employment Classification, developed on the basis of the International Standard Classification of Occupations.

Rəhbər vəzifələr tutan qadınların xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of women in managerial positions, in percentage

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə rəhbər vəzifələr tutan qadınların xüsusi çəkisi 9,9 faiz bəndi artaraq 25,5 faizdən 35,4 faizə qədər yüksəlmişdir.

2022-ci ildə rəhbər vəzifələr tutan qadınların sayı 21829 nəfər olmuşdur ki, bu da 2021-ci ilə nəzərən 1,9 faiz çoxdur.

Compared to 2010, in 2022 the proportion of women in managerial positions increased by 9,9 percentage points rising from 25,5 percent to 35,4 percent.

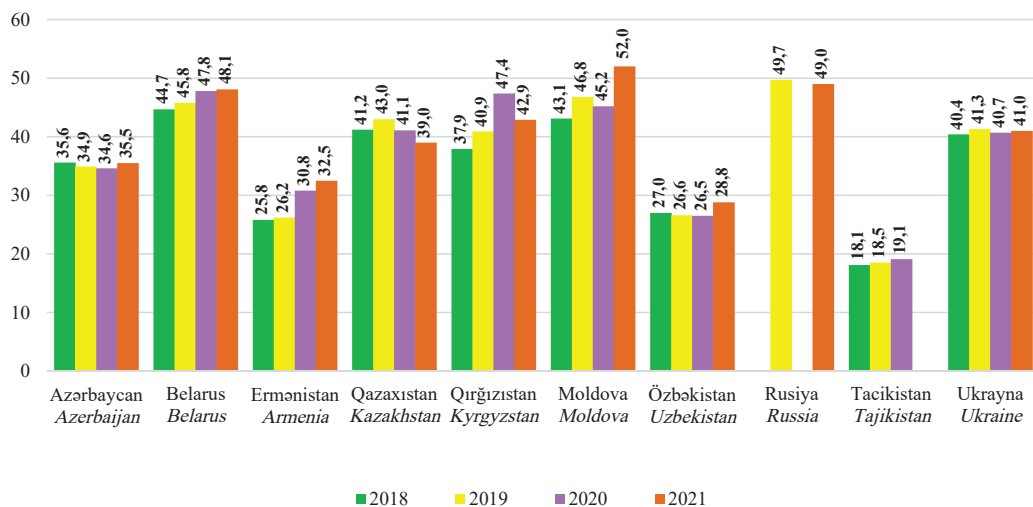
In 2022, the number of women in managerial positions was 21829, which is 1,9 percent more than in 2021.

5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

5. GENDER EQUALITY

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

5.6.2 15 və yuxarı yaşda olan qadın və kişilərə cinsi və reproduktiv sağlamlığın qorunması üzrə xidmətlərə və bu sahədə informasiya və maarifləndirməyə tam və bərabər çıxış imkanını təmin edən qanun və digər hüquqi aktların mövcudluğu

5.6.2 Status of laws and regulations providing full and equal access to sexual and reproductive health services and information and education for women and men aged 15 and over

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 25-ci maddəsinin III hissəsinə görə dövlət cinsindən asılı olmayaraq hər kəsin hüquq və azadlıqlarının bərabərliyinə təminat verir. İnsan və vətəndaş hüquqlarını və azadlıqlarını cinsi mənsubiyyətə görə məhdudlaşdırmaq qadağandır. Həmçinin Konstitusiyanın 41-ci maddəsinə əsasən hər kəsin sağlamlığını qorumaq hüququ vardır.

“Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən ictimai həyatın siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni və digər sahələrində kişi və qadınların hüquq bərabərliyinə təminat verilir.

Əhalinin sağlamlığının qorunması sahəsində vətəndaşlarla dövlət orqanları, eləcə də dövlət və qeyri-dövlət səhiyyə sistemlərinin subyektləri arasında yaranan münasibətlər “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir. Həmçinin Qanunun V fəslilə ailənin planlaşdırılması və insanın reproduktiv funksiyalarının tənzimlənməsini əhatə edir.

“Gənclər siyasəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 4.0.13-cü maddəsinə uyğun olaraq gənclərə ailə planlaşdırılması və reproduktiv sağlamlıq sahəsində biliklərin verilməsi, bu sahədə xidmət göstərən müəssisələrin işinin təkmilləşdirilməsi dövlətin vəzifələrinə aid edilmişdir. Bu Qanunun 7.1-ci maddəsinə müvafiq olaraq Gənclər və İdman Nazirliyi və yerli icra hakimiyyəti orqanları Səhiyyə Nazirliyi ilə birlikdə fiziki və reproduktiv sağlamlığın təmin edilməsi sahəsində tədbirləri həyata keçirirlər.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq edilmiş bir sıra dövlət proqramlarında reproduktiv sağlamlıqla bağlı tədbirlər nəzərdə tutulmuşdur.

Ailə Məcəlləsinin (bundan sonra- Məcəllə) 1.4-cü maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasında nikah və ailə münasibətlərinin hüquqi baxımdan tənzimlənməsi dövlət tərəfindən həyata keçirilir və yalnız qeydiyyat şöbəsi, konsulluq idarəsi və icra hakimiyyəti

According to Part III of Article 25 of the Constitution of the Republic of Azerbaijan, the state guarantees equality of rights and freedoms for everyone, regardless of gender. Restrictions on human and civil rights and freedoms on the basis of sexual orientation are prohibited. Also, according to Article 41 of the Constitution, everyone has the right to health protection.

According to the Law of the Republic of Azerbaijan, Law on Gender Equality, equality between men and women in political, economic, social, cultural and other spheres of public life is guaranteed.

Relations between citizens and state bodies, as well as subjects of state and non-state health care systems in the field of public health protection are regulated by the Law of the Republic of Azerbaijan on Public Health Protection. Chapter V of the Law also covers family planning and regulation of human reproductive functions.

In accordance with Article 4.0.13 of the Law of the Republic of Azerbaijan on Youth Policy, the state is responsible for providing young people with knowledge in the field of family planning and reproductive health, and improving the work of enterprises providing services in this field. In accordance with Article 7.1 of this Law, the Ministry of Youth and Sports and local executive authorities together with the Ministry of Health take measures to ensure physical and reproductive health.

At the same time, a number of state programs approved by the President of the Republic of Azerbaijan envisage measures related to reproductive health.

We note that according to Article 1.4 of the Family Code (hereinafter - this Code), the legal regulation of marriage and family relations in the Republic of Azerbaijan is carried out by the state and only marriages

5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

5. GENDER EQUALITY

nümayəndəliyində bağlanmış nikah tanınır.

Məcəllənin 1.5-ci maddəsinə görə dini kəbinkəsmə (dini nikah) hüquqi əhəmiyyətə malik deyildir.

“Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” 2011-ci il 15 noyabr tarixli 255-IVQD nömrəli Qanuna əsasən qadınlar üçün minimal nikah yaşı kişilərlə bərabərləşdirilərək bir il artırılmış və 18 yaş müəyyən edilmişdir.

Məcəllənin 10.2-ci maddəsinə görə üzürlü səbəblər olduqda, nikaha daxil olmaq istəyən və nikah yaşına çatmamış şəxslərin yaşadıkları ərazinin yerli icra hakimiyyəti orqanı onların xahişi ilə nikah yaşının 1 ildən çox olmayaraq azaldılmasına icazə verə bilər.

Məcəllənin 11-ci maddəsinə uyğun olaraq nikah yaşına çatmayan şəxslər arasında nikahın bağlanmasına yol verilmir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 23 iyun tarixli 213 nömrəli qərarı ilə “Gənclər arasında ailənin və nikahın əhəmiyyəti, onun qorunması və möhkəmləndirilməsi məqsədilə erkən nikahın və qohumlar arasında nikahın mənfəi nəticələrinə dair maarifləndirmə Qaydası” təsdiq edilmişdir.

concluded at the registry office, consulate and executive authority are recognized.

According to Article 1.5 of the Code, religious marriage (religious marriage) has no legal significance.

According to the Law No. 255-IVQD of November 15, 2011 “On Amendments to the Family Code of the Republic of Azerbaijan”, the minimum marriage age for women was increased by one year and set at 18 years, equal to that of men.

According to Article 10.2 of the Code, if there are good reasons, the local executive authority of the area where the persons wishing to enter into marriage and the minor live may, at their request, allow the age of marriage to be reduced by no more than 1 year.

According to Article 11 of the Code, marriages between minors are not allowed.

Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan No. 213 of June 23, 2020 approved the “Rules for raising awareness among young people about the importance of family and marriage, the negative consequences of early marriage and consanguineous marriage in order to protect and strengthen it”.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi

Source: Ministry of Justice of the Republic of Azerbaijan

5.a.2 Qadınların torpağa dair bərabər mülkiyyət hüquqlarına zəmanət verən hüquqi çərçivənin mövcudluğu⁷

5.a.2 Existence of the legal framework, which guarantees women's equal rights to land ownership⁷

Ölkəmizdə mülkiyyət hüququ sahəsində mövcud olan qanunvericilik, eyni zamanda mülkiyyət hüquqlarının tənzimlənməsi mexanizmi qadınların torpağa dair bərabər mülkiyyət hüquqlarına zəmanət verir. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 29-cu maddəsinə əsasən hər kəsin mülkiyyət hüququ vardır və hər kəsin mülkiyyətində daşınar və daşınmaz əmlak ola bilər. Mülkiyyət hüququ mülkiyyətçinin təkbəşinə və ya başqaları ilə birlikdə əmlaka sahib olmaq, əmlakdan istifadə etmək və onun barəsində sərəncam vermək hüquqlarından ibarətdir.

“Torpaq islahatı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 17-ci maddəsinə əsasən torpaq mülkiyyətçilərinin torpağa sahiblik, torpağı təyinatına görə istifadə etmək, icarəyə vermək, satmaq, bağışlamaq, dəyişmək, girov qoymaq, vərəsəlik üzrə və irsən vermək hüquqları vardır. Torpaq mülkiyyətçilərinin hüquqları Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi, Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsi və digər normativ hüquqi aktlar ilə tənzimlənir.

Bundan əlavə, “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunun 15.1-ci maddəsinə əsasən dövlət kişi və qadınların mülkiyyət hüququnun həyata keçirilməsinə və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün bərabər imkanların yaradılmasına təminat verir.

The existing legislation in the field of property rights in our country, as well as the mechanism for regulating of property rights, guarantee women's equal rights to land ownership. According to Article 29 of the Constitution of the Republic of Azerbaijan, everyone has the right to own property and everyone might possess movable and real property. Right of ownership envisages the right of owner to possess, use and dispose of the property himself/herself or jointly with others.

In accordance with the Article 17 of the Law of the Republic of Azerbaijan "On Land Reform", land owners have the rights to possess, to use for appropriate purpose, to lease, to sell, to donate, to change, to pledge, to bequeath and to inherit the land. The rights of landowners are governed by the Civil Code of the Republic of Azerbaijan, the Land Code of the Republic of Azerbaijan and other regulatory legal acts.

In addition, according to Article 15.1 of the Law of the Republic of Azerbaijan "On Guarantees of Equal Rights for Women and Men", the state ensures equal ownership rights and opportunities for entrepreneurship for men and women.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi

Source: The State Committee for Family, Women and Children Affairs of the Republic of Azerbaijan

⁷ BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sistemində göstərici “5.a.2 Qadınların torpağa dair bərabər mülkiyyət və/və ya sərəncam vermək hüquqlarına zəmanət verən hüquqi çərçivəsi (o cümlədən adi hüquq) olan ölkələrin xüsusi çəkisi” kimi müəyyən edilmişdir. Bu göstəricinin milli səviyyədə tətbiqi sözügedən sahədə hüquqi bazanın mövcudluğunu nəzərdə tutur.

⁷ In The UN Global Indicator Framework this indicator defined as “5.a.2 Proportion of countries where the legal framework (including customary law) guarantees women's equal rights to land ownership and/or control”. Application of this indicator at the national level means the existence of a legal framework in this area.

5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

5. GENDER EQUALITY

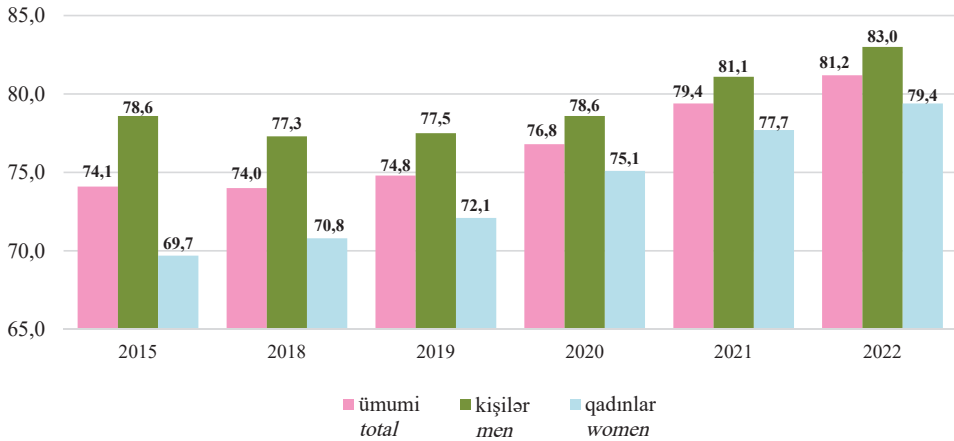
5.b.1 Mobil telefonu olan şəxslərin xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgədə

5.b.1 Proportion of individuals who own a mobile telephone, by sex

Mobil telefonu olan şəxslərin xüsusi çəkisi ölkədə mobil telefonlardan istifadə səviyyəsini əks etdirir. Bu göstərici mobil telefon istifadəçilərinin sayının əhəlinin ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

The proportion of individuals who own a mobile telephone determine the level of mobile phone usage in the country. This indicator is calculated as the number of mobile phone users divided by the total population multiplied by 100.

Mobil telefonu olan şəxslərin xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of individuals who own a mobile telephone, by sex, in percentage

2015-2022-ci illər ərzində mobil telefonu olan şəxslərin xüsusi çəkisi 7,1 faiz bəndi artaraq 74,1 faizdən 81,2 faizədək yüksəlmişdir. Bu illər ərzində mobil telefonu olan kişilərin xüsusi çəkisi 4,4 faiz bəndi artaraq 78,6 faizdən 83,0 faizə, qadınların xüsusi çəkisi isə 9,7 faiz bəndi artaraq 69,7 faizdən 79,4 faizədək qalxmışdır.

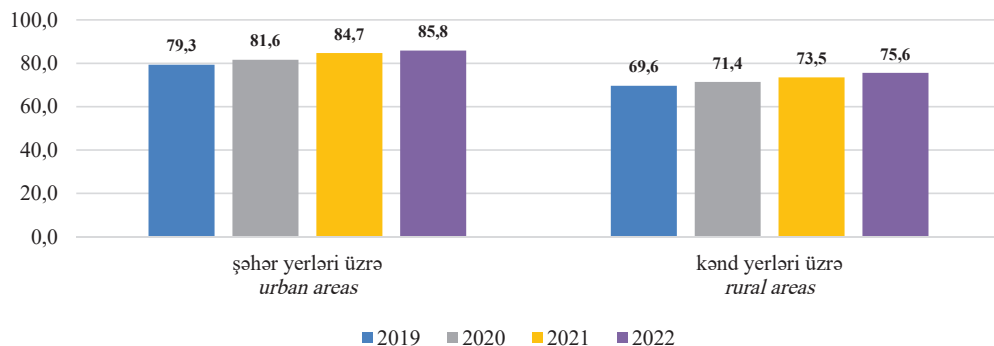
In 2015-2022, the proportion of individuals who own a mobile telephone increased by 7,1 percentage points from 74,1 percent to 81,2 percent. During these years, the proportion of men who own a mobile telephone increased by 4,4 percentage points from 78,6 percent to 83,0 percent, and the proportion of women increased by 9,7 percentage points from 69,7 percent to 79,4 percent.

5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

5. GENDER EQUALITY

Mobil telefonu olan şəxslərin xüsusi çəkisi, yaşayış yerləri üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of individuals who own a mobile telephone, by location, in percentage

Mobil telefonu olan şəxslərin xüsusi çəkisi əvvəlki illə müqayisədə 2022-ci ildə şəhər yerləri üzrə 84,7 faizdən 85,8 faizədək, kənd yerləri üzrə isə 73,5 faizdən 75,6 faizədək yüksəlmişdir.

Compared to previous year in 2022, the proportion of individuals who own a mobile telephone increased from 84,7 percent to 85,8 percent in urban areas and from 73,5 percent to 75,6 percent in rural areas.

6. TƏMİZ SU VƏ SANİTARIYA 6. CLEAN WATER AND SANITATION

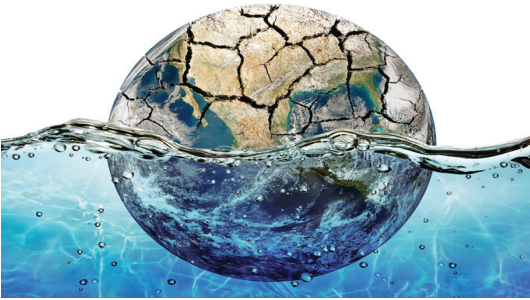
6 TƏMİZ SU VƏ
SANİTARIYA

**Hamı üçün su və sanitariyaya əlçatanlığı və
dayanıqlı idarə etməni təmin etmək**

*Ensure availability and sustainable management of
water and sanitation for all*

6 CLEAN WATER
AND SANITATION

Dünyada yetərinə şirin su ehtiyatının mövcud olmasına baxmayaraq, təmiz içməli suya əlçatanlığın təmin edilməsinə nail olmaq ən vacib global problemlərdən biridir. Təəssüflər olsun ki, kifayət qədər inkişaf etməmiş iqtisadiyyat və ya infrastruktur səbəbindən hər il uşaqlar da daxil olmaqla milyonlarla insan zəif su təchizatı, sanitariya və gigiyena ilə əlaqədar xəstəliklərdən həyatını itirir.

Hal-hazırda iki milyarddan çox insan şirin su mənbələrinə məhdud çıxış riski ilə yaşayır və 2050-ci ilədək hər dörd nəfərdən biri içməli su çatışmazlığı ilə üzləşəcək. Buna görə də hamı üçün təhlükəsiz, əlçatan və bərabər şəkildə içməli suya çıxışın təmin edilməsinə nail olmaq başlıca məsələdir¹.

BMT-nin məlumatlarına əsasən, 2015-ci illə müqayisədə dünyada 2022-ci ildə təhlükəsiz idarə olunan içməli su xidmətlərindən istifadə edən əhalinin xüsusi çəkisi 69 faizdən 73 faizə, təhlükəsiz idarə olunan sanitariya xidmətlərindən istifadə edən əhalinin xüsusi çəkisi 49 faizdən 57 faizə, əsas gigiyena xidmətlərindən istifadə edən əhalinin xüsusi çəkisi 67 faizdən 75 faizə yüksəlmişdir. Bununla belə, 2022-ci ildə 2,2 milyard insanın təhlükəsiz idarə olunan içməli su xidmətlərinə, 3,5 milyard insanın təhlükəsiz idarə

There is sufficient fresh water on the planet, but ensuring access to safe drinking water is one of the major global challenges. Unfortunately, due to bad economics or poor infrastructure, millions of people including children die every year from diseases associated with inadequate water supply, sanitation and hygiene.

Currently, more than two billion people are living with the risk of reduced access to freshwater resources and by 2050, at least one in four people affected by shortages of freshwater. Therefore, to achieve ensuring safe, affordable and equal access to drinking water for all is a key issue¹.

According to UN data, compared to 2015, in 2022 the proportion of the global population using safely managed drinking water services increased from 69 percent to 73 percent, the proportion of the population using safely managed sanitation services increase from 49 percent to 57 percent, the proportion of the population using basic hygiene services increased from 67 percent to 75 percent. However, in 2022, 2,2 billion people did not have access to safely managed drinking water services, 3,5 billion people did not have access

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/water-and-sanitation/>

6. TƏMİZ SU VƏ SANİTARIYA 6. CLEAN WATER AND SANITATION

olunan sanitariya xidmətlərinə çıxışı olmamış, 2 milyard insanın evində əllərin sabun və su ilə yuyulması üçün adi qurğular olmamışdır. 2030-cu ilədək hər kəsin içməli su, sanitariya və gigiyena xidmətlərinə çıxışının təmin edilməsi üçün hazırkı inkişaf tempinin müvafiq olaraq 6 dəfə, 5 dəfə və 3 dəfə qaldırılması tələb olunur.²

DİM 6 hər yerdə hamı üçün təhlükəsiz və bərabər şəkildə içməli suya, sanitariya və gigiyena xidmətlərinə əlverişliliyin təmin edilməsini, habelə su çatışmazlığının aradan qaldırılması və su çatışmazlığından əziyyət çəkən insanların sayının əhəmiyyətli dərəcədə azaldılması məqsədilə bütün sahələrdə içməli suyun dayanıqlı istifadə və təchizatının təmin edilməsini nəzərdə tutur. Bu da öz növbəsində, çirklənməni azaltmaqla zərərli kimyəvi maddələrin və materialların atılmasını minimuma endirməklə, təmizlənməmiş çirkab suların xüsusi çəkisini yarıyadək azaltmaqla, habelə təkrar emalı və təhlükəsiz təkrar istifadəni əhəmiyyətli dərəcədə artırmaqla qlobal səviyyədə suyun keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasını zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, su və sanitariya sahəsində tədbir və proqramlarla bağlı potensialın inkişafına dəstək artırılmalı və beynəlxalq əməkdaşlıq genişləndirilməli, transsərhəd əməkdaşlıq vasitəsilə bütün səviyyələrdə vahid su resursları idarəçiliyi tətbiq edilməli, su ilə bağlı ekosistemlər mühafizə və bərpa edilməlidir. Bununla yanaşı, su və sanitar xidmətlərin idarə olunmasında yerli icmaların iştirakı genişləndirilməlidir³.

to safely managed sanitation services, and 2 billion people did not have access to regular handwashing facilities with soap and water at home. In order to ensure everyone's access to drinking water, sanitation and hygiene services by 2030, the current growth rate needs to be increased by 6 times, 5 times and 3 times, respectively.²

SDG 6 aims to achieve universal and equitable access to safe and affordable drinking water for all, substantially increase water-use efficiency across all sectors, and ensure sustainable withdrawals and supply of freshwater to address water scarcity and substantially reduce the number of people suffering from water scarcity. This in turn, makes improvement of water quality by reducing pollution and minimizing release of hazardous chemicals and materials, as well as halving the proportion of untreated wastewater and substantially increasing recycling and safe reuse globally necessary.

In view of the above, international cooperation and capacity-building support in water- and sanitation-related activities and programmes should be expanded, integrated water resources management should be implemented at all levels through transboundary cooperation, and water-related ecosystems should be protected and restored. At the same time, the participation of local communities in improving water and sanitation management should be strengthened³.

² <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

³ BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

³ "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

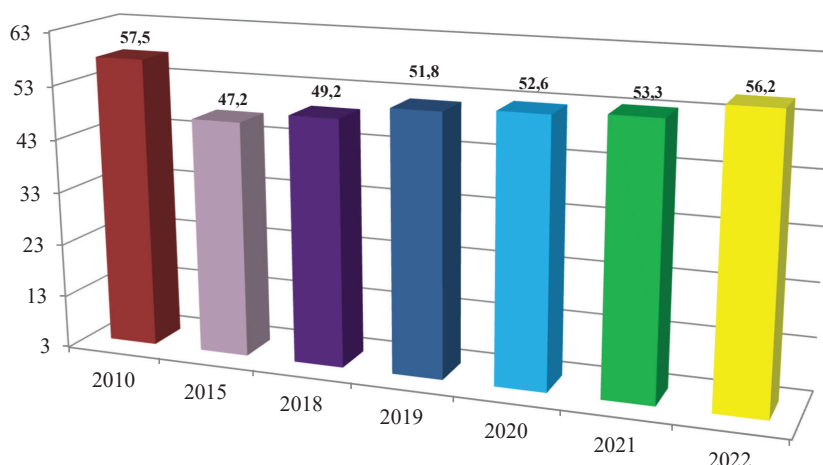

6.3.1 Təhlükəsiz qaydada təmizlənən çirkab suların xüsusi çəkisi⁴ 6.3.1 Proportion of wastewater safely treated⁴

Təhlükəsiz qaydada təmizlənən çirkab suların xüsusi çəkisi təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində yaranan və müəyyən olunmuş təmizləmə mərhələlərini keçməklə təhlükəsiz şəkildə təmizlənən çirkab suların həcmnin təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində yaranan çirkab suların ümumi həcminə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

The proportion of wastewater safely treated is calculated as the volume of wastewater generated by economic activities and safely treated through treatment ladders divided by the total volume of wastewater generated by economic activity multiplied by 100.

Təhlükəsiz qaydada təmizlənən çirkab suların xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of wastewater safely treated, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
Source: Azerbaijan Amelioration and Water Farm Open Joint Stock Company

2010-2022-ci illər ərzində təhlükəsiz qaydada təmizlənən çirkab suların xüsusi çəkisi 1,3 faiz bəndi azalaraq 57,5 faizdən 56,2 faizə düşmüşdür.

2021-ci ilə nisbətən 2022-ci ildə atılan çirkab suların ümumi həcmi 3,0 faiz azalaraq 5237,1 milyon kub metrədən 5082,6 milyon kub metrə düşmüşdür.

During 2010-2022 years, the proportion of wastewater safely treated decreased by 1,3 percentage points from 57,5 percent to 56,2 percent.

Compared to 2021, the total volume of wastewater discharged in 2022 decreased by 3,0 percent from 5237,1 million cubic meters to 5082,6 million cubic meters.

⁴ BMT-nin global göstəricilər sistemində bu göstərici "6.3.1 Təhlükəsiz qaydada təmizlənən məişət və sənaye çirkab su axınlarının xüsusi çəkisi" kimi müəyyən edilmişdir. Göstərici nəşrdə rəsmi statistika məlumatları əsasında milli kontekstdə verilmişdir.

⁴ In The UN Global Indicator Framework this indicator defined as " 6.3.1 Proportion of domestic and industrial wastewater flows safely treated ". The indicator is based on official statistics and presented in publication in the national context.

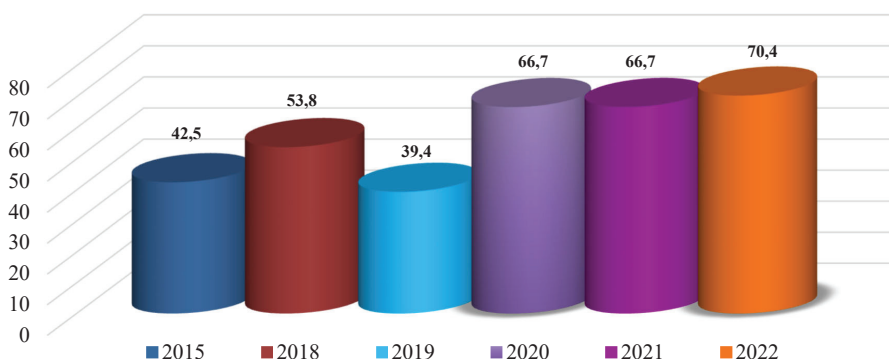

6.3.2 Keyfiyyətli suya malik su mənbələrinin xüsusi çəkisi 6.3.2 Proportion of bodies of water with good ambient water quality

Bu göstərici yaxşı keyfiyyətli suya malik su obyektlərinin sayının qiymətləndirilən su obyektlərinin ümumi sayına nisbəti kimi hesablanır. Suyun keyfiyyəti ilə bağlı məlumatlar monitorinqlər əsasında əldə edilir. Qlobal məlumatlara əsasən qiymətləndirilən su obyektindəki suyun tərkibi müəyyənləşdirilmiş fiziki-kimyəvi parametrlərə ən azı 80 faiz uyğun gəlsə, həmin su obyekti keyfiyyətli suya malik su obyekti kimi təsnifləşdirilir.

This indicator is calculated as the ratio of the number of water bodies with good quality water to the total number of assessed water bodies. Water quality information is obtained through monitoring. According to global metadata, if the water content of the assessed water body meets at least 80 percent of the established physical and chemical parameters, the water body is classified as a water body with quality water.

Keyfiyyətli suya malik su mənbələrinin xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of bodies of water with good ambient water quality, in percentage

2022-ci ildə 54 su obyektində (38 çay, 6 su anbarı, 10 göl) aparılan monitorinqin nəticələrinə əsasən, su obyektlərinin 38-i və ya 70,4 faizi keyfiyyətli suya malik olmuşdur. Monitorinq aparılmış 38 çaydan (Kür, Araz, Tovuzçay, Qanıx, Viləşçay, Oxçuçay, Bəsitçay, Bərgüşadçay, Həkəriçay və s.) 29-nun (76,3 faiz), 10 göldən (Candargöl, Böyükşor, Bülbülə, Qırmızıgöl və s.) 3-ünün (30,0 faiz) suyu keyfiyyətli hesab olunmuşdur. Monitorinqə 6 su anbarı (Mingəçevir, Suqovuşan, Köndələnçay, Xaçınçay və s.) cəlb olunmuşdur ki, onların hər birinin suyu fiziki-kimyəvi parametrlərə tam uyğun olmuşdur.

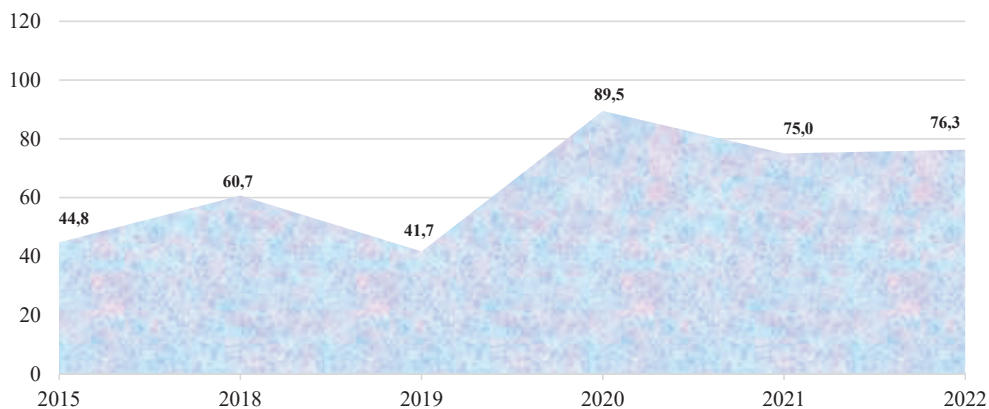
According to the results of monitoring conducted in 54 water bodies (38 rivers, 6 reservoirs, 10 lakes) in 2022, 38 or 70.4 percent of water bodies had quality water. Of the 38 monitored rivers (Kur, Araz, Tovuzchay, Ganikh, Vilashchay, Okchuchay, Basitchay, Bargushadchay, Hekarichay, etc.), 29 (76.3 percent), 10 lakes (Chandargol, Boyukshor, Bulbula, Kirmizigol, etc.) The water of 3 (30.0 percent) was considered to be of good quality. 6 water reservoirs (Mingachevir, Sugovushan, Kondalanchay, Khachinchay, etc.) were involved in the monitoring, and the water of each of them fully corresponded to the physical and chemical parameters.

6. TƏMİZ SU VƏ SANİTARIYA

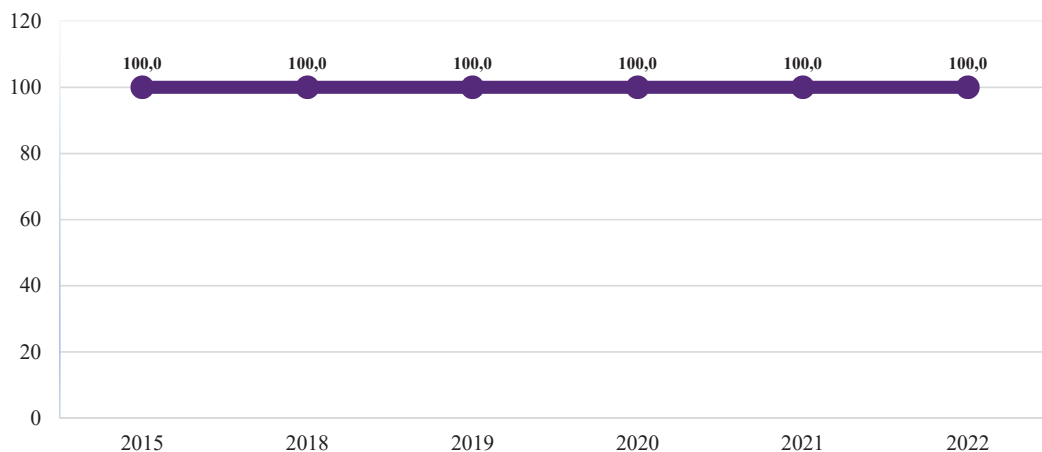
6. CLEAN WATER AND SANITATION

Keyfiyyətli suya malik çayların xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of rivers of water with good ambient water quality, in percentage

Keyfiyyətli suya malik su anbarlarının xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of water reservoirs with good ambient water quality, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

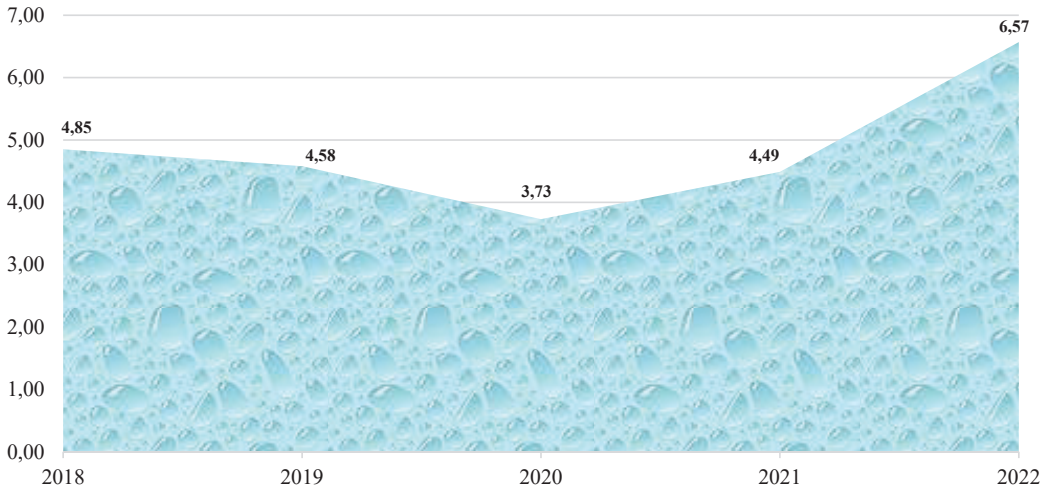

6.4.1 Sudan istifadə səmərəliliyinin dəyişməsi 6.4.1 Change in water-use efficiency over time

Sudan istifadə səmərəliliyi bir kub metr sudan istifadə nəticəsində əldə olunmuş əlavə dəyərin həcmi bildirir. Sudan istifadə səmərəliliyi göstəricisi iqtisadiyyatın bütün sahələrində yaranmış əlavə dəyərin istifadə olunmuş suyun ümumi həcminə nisbəti kimi hesablanır.

The water-use efficiency shows the value added resulting from the use of one cubic meter of water. The water-use efficiency indicator is calculated as the value added created in all economic sectors divided by the total volume of used water.

Sudan istifadə səmərəliliyinin dəyişməsi, ABŞ dolları/m³
Change in water-use efficiency over time, USD/m³

Ölkədə sudan istifadə səmərəliliyi 2018-ci ildə 4,85 ABŞ dolları/m³ -dən 2020-ci ildə 3,73 ABŞ dolları/m³-dək azalmış, sonrakı illərdə artma meyli olaraq 2021-ci ildə 4,49 ABŞ dolları/m³, 2022-ci ildə isə 6,57 ABŞ dolları/m³-dək yüksəlmişdir.

2022-ci ildə ölkədə 10528 milyon m³ su istifadə olunmuşdur ki, bu da 2021-ci illə müqayisədə 0,02 faiz çoxdur. 2022-ci ildə təbii mənbələrdən götürülmüş suyun 76,1 faizi istifadə olunmuşdur.

The country's water use efficiency decreased from 4,85 USD/m³ in 2018 to 3,73 USD/m³ in 2020, with a increasing trend in the following years to 4,49 USD/m³ in 2021 and increased again in 2022 to 6,57 USD/m³.

In 2022, 10528 million m³ of water was used in the country, which is 0,02 percent more than in 2021. In 2022, 76,1 percent of water withdrawal from natural sources was used.

6.4.2 Su ehtiyatlarına düşən yükün səviyyəsi: götürülmüş şirin suyun mövcud şirin su ehtiyatlarında xüsusi çəkisi

6.4.2 Level of water stress: freshwater withdrawal as a proportion of available freshwater resources

Su ehtiyatlarına düşən yükün səviyyəsi təbii mənbələrdən götürülən şirin suyun həcmnin suya olan ekoloji tələbat nəzərə alınmaqla, ölkənin bərpa olunan şirin su ehtiyatlarının ümumi həcminə nisbətinin faiz ifadəsidir. Bu göstərici bəzi mənbələrdə “su resurslarının istifadə indeksi” kimi də təqdim olunur. Göstəricinin məqsədi ölkənin bərpa olunan şirin su ehtiyatlarına göstərilən təzyiqi qiymətləndirmək, suya olan tələbatı qarşılamaq üçün su ehtiyatlarının nə dərəcədə istismar olunduğunu, eləcə də sudan dayanıqlı istifadə istiqamətində ortaya çıxan çətinlikləri müəyyən etməkdir.

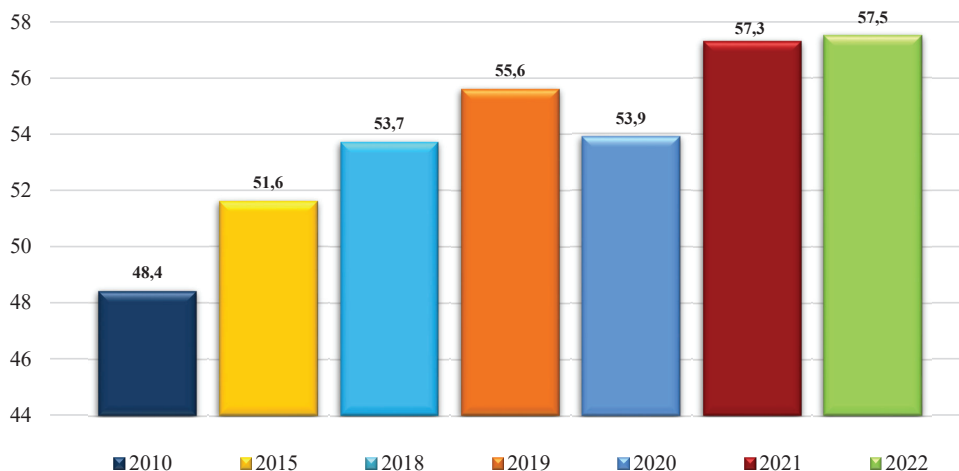
Su ehtiyatlarına düşən yükün səviyyəsi təbii mənbələrdən götürülmüş şirin suyun ümumi illik həcmnin bərpa olunan şirin su ehtiyatlarının ümumi illik həcmi ilə suya olan ekoloji tələbatın həcmi arasındakı fərqə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

The level of water stress is a percentage of the country's volume of renewable freshwater resources, taking into account the environmental demand for freshwater. This indicator is also known as "the water resources sustainability index" in some sources. The purpose of the indicator is to assess the country's pressure on renewable freshwater resources, to identify the extent to which water resources are utilized to meet water demand, as well as to define the challenges faced by sustainable water use.

The level of water stress is calculated as the total annual volume of freshwater withdrawal from natural sources divided by the the difference between the total annual volume of renewable freshwater resources and the amount of environmental demand for water multiplied by 100.

Su ehtiyatlarına düşən yükün səviyyəsi: götürülmüş şirin suyun mövcud şirin su ehtiyatlarında xüsusi çəkisi, faizlə

Level of water stress: freshwater withdrawal as a proportion of available freshwater resources, in percentage

6. TƏMİZ SU VƏ SANİTARIYA

6. CLEAN WATER AND SANITATION

2010-2022-ci illər ərzində istifadə üçün götürülmüş şirin suyun mövcud şirin su ehtiyatlarında xüsusi çəkisi 9,1 faiz bəndi artaraq 48,4 faizdən 57,5 faizədək yüksəlmişdir.

2022-ci ildə təbii mənbələrdən götürülmüş şirin suyun həcmi 2010-cu illə müqayisədə 18,8 faiz artaraq 13028 milyon m³ olmuşdur.

In 2010-2022, the proportion of freshwater withdrawal for using in available freshwater resources increased by 9,1 percentage points from 48,4 percent to 57,5 percent.

In 2022, the volume of water withdrawal from natural sources increased by 18,8 percent compared to 2010 and amounted to 13028 million m³.

6.5.1 Su ehtiyatları üzrə integrasiyalı idarəetmənin tətbiqi səviyyəsi 6.5.1 Degree of integrated water resources management

Beynəlxalq səviyyədə razılaşdırılmış tərifə əsasən, Su Ehtiyatları üzrə İnteqrasiyalı İdarəetmə (SEİİ) həyatı əhəmiyyət daşıyan ekosistemlərin dayanıqlılığına xələl gətirmədən iqtisadi və sosial rifahı ədalətli şəkildə maksimum səviyyəyə çatdırmaq məqsədilə su, torpaq və əlaqəli resursların əlaqələndirilmiş şəkildə inkişafını və idarə olunmasını yaxşılaşdıran prosesdir (Qlobal Su Tərəfdaşlığı 2010).

“Su ehtiyatları üzrə İnteqrasiyalı İdarəetmənin tətbiqi səviyyəsi” göstəricisi faizlə ifadə olunur və ölkədə su ehtiyatlarının idarəçiliyinin nə dərəcədə inteqrasiyalı olduğunu səciyyələndirir. BMT-nin ətraf mühit Proqramı tərəfindən göstəricinin qiyməti üzrə 6 kateqoriya müəyyənləşdirilib: çox aşağı (0-10 faiz); aşağı (11-30 faiz), orta aşağı (31-50 faiz); orta yüksək (51-70 faiz); yüksək (71-90 faiz); çox yüksək (91-100 faiz).

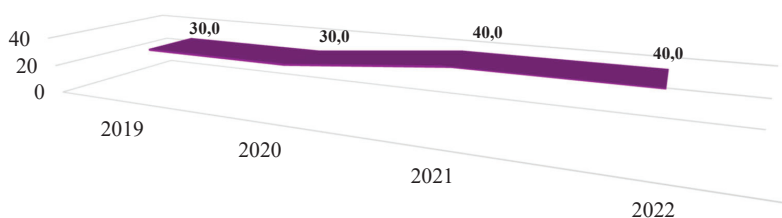
Göstərici üzrə qiymətləndirmələr 4 komponent (normativ-hüquqi baza; SEİİ-nin tətbiqinə dəstək göstərən təşkilatlar və onların vəzifələri; idarəetmə vasitələri; maliyyələşdirmə) əsasında aparılır.

According to an internationally agreed definition, Integrated Water Resources Management (IWRM) is a process which promotes the coordinated development and management of water, land and related resources in order to maximize economic and social well-being in an equitable manner without compromising the sustainability of vital ecosystems (Global Water Partnership 2010).

The indicator “Level of implementation of Integrated Water Resources Management” is expressed as a percentage and characterizes the degree of integration of water resources management in the country. Six categories based on the value of the indicator were identified by The United Nations Environment Program: very low (0-10); low (11-30), medium low (31-50); medium high (51-70); high (71-90); very high (91-100).

Assessments on the indicator are conducted on the basis of 4 components (regulatory framework; organizations supporting the implementation of SEII and their responsibilities; management instruments; financing).

Su ehtiyatları üzrə integrasiyalı idarəetmənin tətbiqi səviyyəsi, faizlə
Level of application of integrated water resources management, in percentage

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən aparılan qiymətləndirmənin nəticələrinə əsasən Azərbaycan Respublikasında su ehtiyatları üzrə integrasiyalı idarəetmənin tətbiqi səviyyəsi 2019-cu və 2020-ci illərdə 30 faiz (“aşağı”), 2021-ci və 2022-ci illərdə 40 faiz (“orta aşağı”) təşkil etmişdir.

According to the results of the assessment conducted by the Ministry of Ecology and Natural Resources for 2019 and 2020, the level of application of integrated water resources management in the Republic of Azerbaijan was 30 percent (“low”), in 2021 and 2022, it was 40 percent (“medium low”).

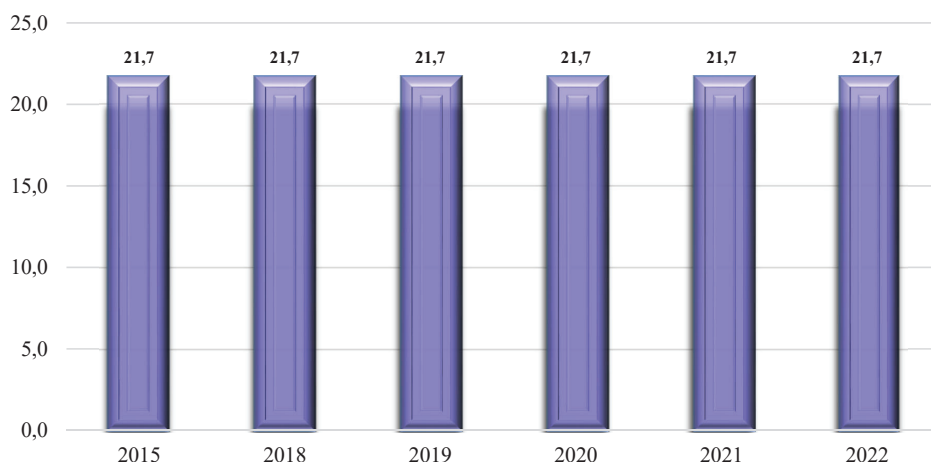
6.5.2 Suyun istifadəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında sazişlərlə əhatə olunan transsərhəd su hövzələrinin xüsusi çəkisi

6.5.2 Proportion of transboundary basin area with an operational arrangement for water cooperation

Suyun istifadəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında sazişlərlə əhatə olunan transsərhəd su hövzələrinin xüsusi çəkisi transsərhəd hövzələrin suyun istifadəsi sahəsində əməkdaşlığa dair işlək sazişə malik ölkənin daxilində olan hissəsinin sahəsidir. Bu göstərici işlək sazişlə əhatə olunan transsərhəd yerüstü su hövzələrinin və transsərhəd sulu layların (transsərhəd hövzələr) ölkə daxilindəki hissələri cəmini ölkədəki bütün transsərhəd hövzələrin (həm sutoplayıcı hövzələr, həm də sulu laylar) ümumi sahəsinə bölüb 100-ə vurmaqla hesablanır.

Proportion of transboundary basin area with an operational arrangement for water cooperation is the area of the transboundary basins within the country that has a operational agreement on water use cooperation. This figure is calculated by adding up the total area of transboundary surface water basins and transboundary aquifers (transboundary basins) covered by a operational agreement divided by the total area of all transboundary basins (both catchment area and aquifers) in the country multiplied by 100.

Suyun istifadəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında sazişlərlə əhatə olunan transsərhəd su hövzələrinin xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of transboundary basin area with an operational arrangement for water cooperation, in percentage

2015-2022-ci illər ərzində suyun istifadəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında sazişlərlə əhatə olunan transsərhəd su hövzələrinin xüsusi çəkisi 21,7 faiz təşkil etmişdir.

During 2015-2022, proportion of transboundary basin area with an operational arrangement for water cooperation was 21,7 percent.

7. SƏRFƏLİ VƏ TƏMİZ ENERJİ

7. AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY

7 SƏRFƏLİ VƏ TƏMİZ ENERJİ

Hamının sərfəli, etibarlı, dayanıqlı və müasir enerji mənbələrinə çıxışını təmin etmək

Ensure access to affordable, reliable, sustainable and modern energy for all

7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY

Enerji dayanıqlı inkişafa nail olunması və yoxsulluğun aradan qaldırılması üçün mühüm amildir. İnsanların səmərəli fəaliyyət göstərməsi və onların bərabər inkişafı etibarlı və sərfəli enerjiden asılıdır. Bu baxımdan biznes, tibb və təhsildən tutmuş kənd təsərrüfatı, infrastruktur, kommunikasiya və yüksək texnologiyalara kimi bütün sahələrin enerji təchizatının yaxşılaşdırılması əsas şərtdir.

BMT-nin açıqladığı məlumata əsasən, 2015-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə elektrik enerjisinə qlobal çıxış səviyyəsi 87 faizdən 91 faizə yüksəlmiş və bununla da, elektrik enerjisi ilə təmin olunmayan insanların sayı 675 milyon nəfər olmuşdur. Elektrik enerjisinə çıxışı olmayan əhalinin 567 milyon nəfəri Sub-Sahara Afrikasında yaşayır. Bu tendensiya davam edərsə, 2030-cu ildə dünyada 660 milyon insanın işıqsız qalacağı gözlənilir.

Qlobal səviyyədə, yemək hazırlamaq üçün təmiz yanacaq və texnologiyalara çıxışı olan əhalinin xüsusi çəkisi 2015-ci ilə nəzərən 7 faiz bəndi artaraq 2021-ci ildə 71 faiz təşkil etmişdir, lakin bu irəliləyişə baxmayaraq 2,3 milyarda yaxın insan yemək hazırlamaq üçün hələ də əsasən səmərəsiz və çirkəndirici sistemlərdən istifadə edir.

2020-ci ildə dünyada bərpa olunan

Energy is an important factor for achieving sustainable development and eradicating poverty. Effective activity and equal development of population depend on reliable and affordable energy services. In this regard, it is essential to improve energy supply in all areas, from business, health and education to agriculture, infrastructure, communications and high technology.

According to the information released by the UN, in 2021, compared to 2015, the level of global access to electricity increased from 87 percent to 91 percent, and with this, the number of people without electricity was 675 million. 567 million people live in sub-Saharan Africa without access to electricity. If this trend continues, it is expected that 660 million people in the world will be without electricity in 2030.

Globally, the proportion of the population with access to clean fuels and technologies for cooking has increased by 7 percentage points from 2015 to 71 percent in 2021, but despite this progress, some 2.3 billion people still use largely inefficient and polluting systems for cooking.

In 2020, the share of energy from renewable sources in the world's final energy consumption reached 19,1 percent, which is 2,4

7. SƏRFƏLİ VƏ TƏMİZ ENERJİ

7. AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY

mənbələrdən enerjinin son enerji istehlakında payı 19,1 faizə çatmışdır ki, bu, 2015-ci illə müqayisədə 2,4 faiz bəndi çoxdur. Göstərilən dövrdə bərpa olunan mənbələrdən enerji istehlakının ümumi həcmi 16 faiz artmışdır. Ekoloji təmiz enerjini dəstəkləmək üçün inkişaf etməkdə olan ölkələrə beynəlxalq dövlət maliyyə axını 2021-ci ildə 2020-ci ilə nəzərən 12 faiz azalmış və 10,8 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir¹.

DİM 7 hamı üçün əlçatan, etibarlı, dayanıqlı və müasir enerji mənbələrinə çıxış imkanının təmin edilməsini, qlobal enerji təchizatında bərpa olunan enerjinin payının əhəmiyyətli dərəcədə artırılmasını, enerji səmərəliliyinin artırılması səviyyəsinin ikiqat qaldırılmasını nəzərdə tutur. Bu da, öz növbəsində, bütün ölkələrdə hamının müasir və dayanıqlı enerji xidmətləri ilə təchiz edilməsi üçün enerji infrastrukturunun genişləndirilməsini və texnologiyaların yenilənməsini zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, təmiz enerjiyə dair tədqiqat və texnologiyaya çıxış imkanlarının genişləndirilməsi üçün beynəlxalq əməkdaşlıq gücləndirilməli, enerji infrastrukturu və təmiz enerji texnologiyasına investisiyalar təşviq edilməlidir².

percentage points more than in 2015. In the indicated period, the total volume of energy consumption from renewable sources increased by 16 percent. International public financial flows to developing countries to support clean energy decreased by 12 percent in 2021 compared to 2020 and amounted to USD 10,8 billion¹.

SDG 7 aims to ensure universal access to affordable, reliable and modern energy services, to increase substantially the share of renewable energy in the global energy mix, to double the global rate of improvement in energy efficiency. This in turn makes the expansion of the energy infrastructure and the upgrading of technologies for supplying modern and sustainable energy services for all in all countries necessary.

In this regard, international cooperation should be strengthened to expand access to clean energy research and technology, and investment in energy infrastructure and clean energy technology should be encouraged².

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

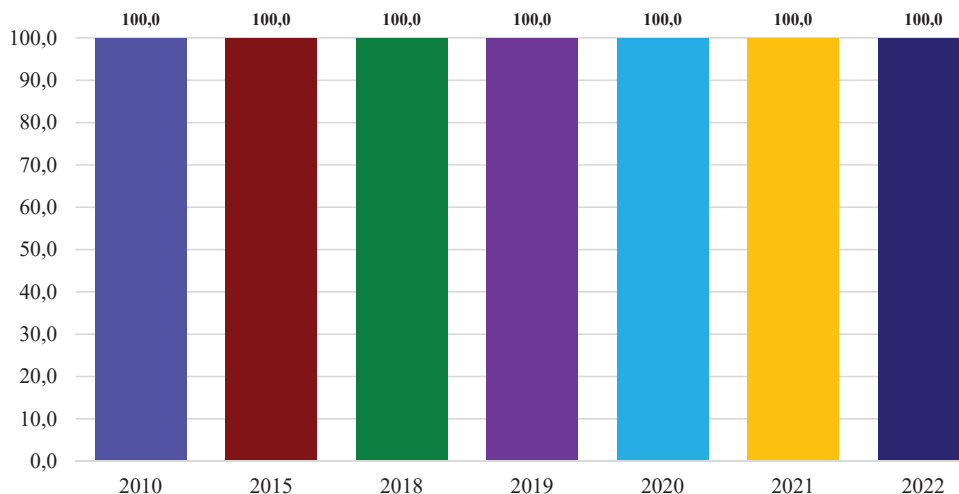

7.1.1 Elektrik enerjisinə çıxışı olan əhəlinin xüsusi çəkisi 7.1.1 Proportion of population with access to electricity

Elektrik enerjisinə çıxışı olan əhəlinin xüsusi çəkisi əhəlinin elektrik enerjisi ilə təminat səviyyəsini ölçür. Bu göstərici elektrik enerjisinə çıxışı olan əhəlinin sayının əhəlinin ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Proportion of population with access to electricity measures the level of power supply to the population. This indicator is calculated as the number of people with access to electricity divided by the total population multiplied by 100.

Elektrik enerjisinə çıxışı olan əhəlinin xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of population with access to electricity, in percentage

Baxılan dövrdə ölkədə elektrik enerjisinə çıxış hamı üçün əlçatan olmuşdur. Belə ki, 2010-2022-ci illər ərzində elektrik enerjisinə çıxışı olan əhəlinin xüsusi çəkisi 100,0 faiz təşkil etmişdir.

During the reviewed period, access to electricity in the country was accessible for everyone. Thus, in 2010-2022, the proportion of population with access to electricity was 100,0 percent.

7.2.1 Son enerji istehlakının ümumi həcmində bərpa olunan enerjinin xüsusi çəkisi

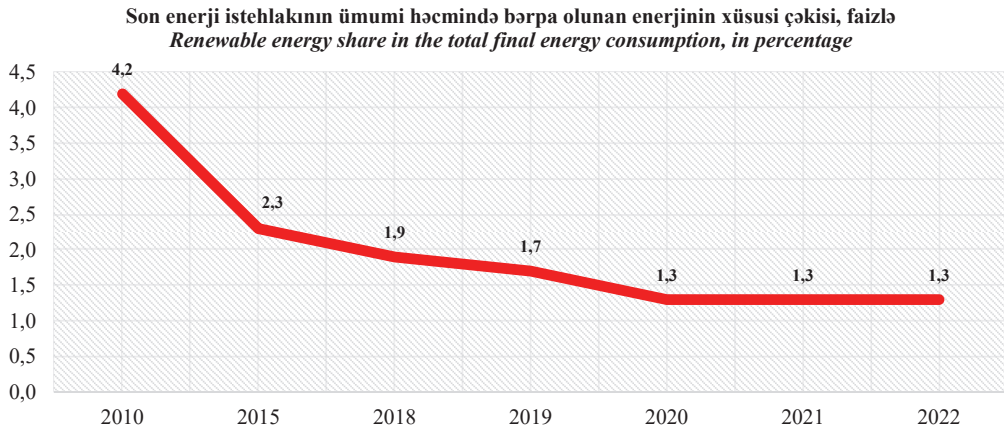
7.2.1 Renewable energy share in the total final energy consumption

Son enerji istehlakının ümumi həcmində bərpa olunan enerji mənbələrinin xüsusi çəkisi bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə səviyyəsini əks etdirir. Bu göstərici bərpa olunan enerjinin miqdarının il ərzində istehlak edilmiş enerjinin ümumi miqdarına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Bərpa olunan enerji daim bərpa olunan təbii proseslərdən alınan enerjidir. Bu zaman təbiətdə daim baş verən proseslərdən istifadə olunur və bu mənbələr insan istifadəsi nəticəsində tükənə bilməz. Bərpa olunan enerji mənbələrinə su elektrik stansiyalarının elektrik enerjisi, külək enerjisi, qabarma, dalğa və okean enerjisi, günəş enerjisi, geotermal enerji, bərk biokütlə, bioqazlar, maye bioyanacaq aiddir.

The renewable energy share in total final consumption represents the level of use of renewable energy. This indicator is calculated as the amount of renewable energy divided by the total final energy consumption in a year multiplied by 100.

The renewable energy is energy that is constantly recovered from natural processes. At this time, natural processes are constantly being used and these resources cannot be exhausted by human use. Renewable energy sources include hydroelectric power plants, wind energy, turbulence, wave and ocean energy, solar energy, geothermal energy, solid biomass, biogas, biofuels and e.g.

2010-2022-ci illər ərzində ümumi enerji təchizatında bərpa olunan enerjinin xüsusi çəkisi 2,9 faiz bəndi azalaraq 4,2 faizdən 1,3 faizədək enmişdir.

2022-ci ildə bərpa olunan mənbələrdən enerji təchizatı 2010-cu ilə nisbətən 36,4 faiz azalaraq 245,7 min neft ekvivalenti tonu (NET) təşkil etmiş və onun 55,9 faizi sudan, 39,1 faizi biokütlə (bioyanacaq) və tullantılarından, 2,1 faizi günəş enerjisindən, 2,9 faizi isə küləkdən alınmışdır.

In 2010-2022, the renewable energy share in the total energy supply decreased by 2,9 percentage points from 4,2 percent to 1,3 percent.

Compared to 2010, in 2022 energy supply from renewable sources decreased by 36,4 percent and amounted to 245,7 thousand tonnes of oil equivalent (TOE), and of which 55,9 percent derived from hydro, 39,1 percent from biomass (biofuel) and wastes, 2,1 percent from solar and 2,9 percent from wind.

7.3.1 İlkin enerji istehlakının ÜDM-ə nisbəti kimi hesablanan enerji tutumu 7.3.1 Energy intensity measured in terms of primary energy and GDP

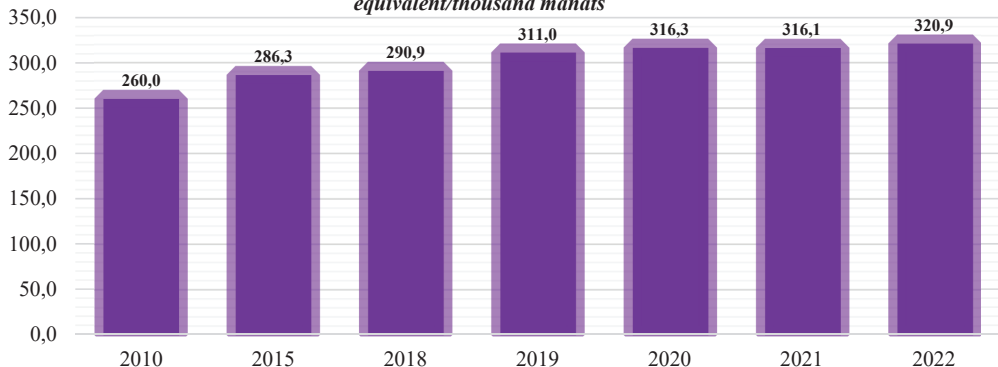
Enerji tutumu iqtisadiyyatda enerji istehlakı və ümumi enerji effektivliyinin ölçüsüdür. Bu göstərici ölkədaxili ilkin enerji sərfiyyatının ümumi daxili məhsula (ÜDM) nisbəti kimi hesablanır.

Enerji intensivliyi iqtisadiyyatın ümumi məhsul buraxılışının bir vahidini istehsal etmək üçün istifadə olunan enerjinin həcmi ifadə edir. Başqa sözlə, bu, iqtisadiyyatın enerjiden səmərəli istifadə etmə göstəricisidir.

Energy intensity is the measure of energy consumption and overall energy efficiency in the economy. This indicator is calculated as the ratio of domestic primary energy consumption to GDP.

Energy intensity defines the amount of energy supplied to the economy to produce per unit value of economic output. In other words, it is an indicator of the efficient use of energy by the economy.

İlkin enerji istehlakının ÜDM-ə nisbəti kimi hesablanan enerji tutumu, 2015-ci ilin qiymətləri ilə, kq neft ekvivalenti/min manat
Energy intensity measured in terms of primary energy and GDP, by 2015 prices, kg oil equivalent/thousand manats

2010-cu ilə nisbətən 2022-ci ildə hər min manatlıq məhsul istehsalına sərf olunan ilkin enerjinin həcmi, yəni enerji tutumu 21,1 faiz artmışdır.

2022-ci ildə ümumi enerji təchizatının 20,1 faizi transformasiya³ sektorunun proseslərinə, 4,0 faizi itkilərə, 4,5 faizi energetika sektorunun daxili istehlakına, 71,3 faizi son istehlaka və 0,1 faizi digər məqsədli istehlaka sərf edilmişdir.

Compared to 2010, in 2022, the volume of primary energy used for the production of per thousand manats, that is, the energy capacity, has increased by 21,1 percent.

In 2022, 20,1 percent of the total energy supply was spent on processes of the transformation³ sector, 4,0 percent on losses, 4,5 percent on internal consumption of the energy sector, 71,3 percent on final consumption and 0,1 percent on consumption for other purposes.

³ Transformasiya (çevrilmə) - prosesə daxil olan məhsulun bütün və ya bir qisim enerji tərkibinin prosesdən çıxan bir və ya daha artıq müxtəlif məhsullara doğru hərəkət prosesidir (məsələn, koks kömürü koksa, xam neft və neft məhsullarına, ağır yanacaq nefti elektrik enerjisinə).

³ Transformation - product included in the process is one or more parts of one or more energy moving towards one or more different products. (e.g., coal coke, crude oil and petroleum products, heavy fuels oil electricity).

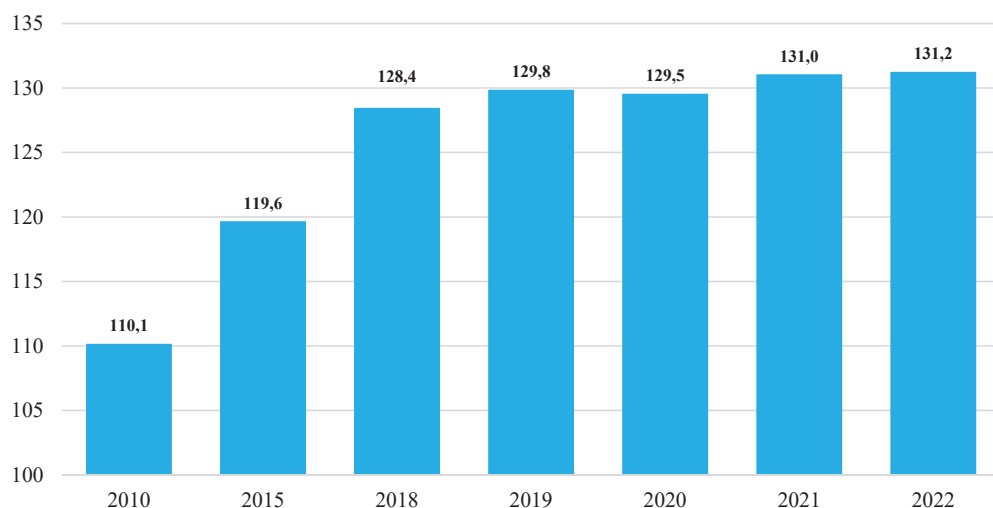
7.b.1 Bərpa olunan enerji daşıyıcıları əsasında işləyən generasiya qurğularının istehsal gücü (adambaşına vatt ilə)⁴

7.b.1 Installed renewable energy-generating capacity (in watts per capita)⁴

Göstərici bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsal edən elektrik stansiyalarının quraşdırılmış gücünü ölkənin ümumi əhalisinin sayına bölməklə hesablanır. Bərpa olunan enerji mənbələri Bərpa olunan Enerji Mənbələri üzrə Beynəlxalq Agentliyin (IRENA) Əsasnaməsinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

The indicator is defined as the installed capacity of power plants that generate electricity from renewable energy sources divided by the total population of a country. Renewable energy sources are determined in accordance with the Regulations of the International Renewable Energy Agency (IRENA).

Bərpa olunan enerji istehsalı qurğularının istehsal gücü (adambaşına vatt ilə)
Installed renewable energy-generating capacity (in watts per capita)

2010-cu ildə bərpa olunan enerji daşıyıcıları əsasında işləyən generasiya qurğularının istehsal gücü adambaşına 110,1 vatt olmuşdursa, sonrakı illərdə göstərici artım meyli almış və 2022-ci ildə 131,2 vatt təşkil etmişdir.

2022-ci ildə elektrik enerjisi istehsal edən su elektrik stansiyalarının istehsal gücü 1164,7 MVt, günəş enerji stansiyalarının istehsal gücü 51,2 MVt, külək elektrik stansiyalarının istehsal gücü isə 64,0 MVt olmuşdur.

In 2010, the production capacity of renewable energy generating facilities was 110,1 watts per capita, but in subsequent years, the figure increased and in 2022 amounted to 131,2 watts.

In 2022, the production capacity of hydroelectric power plants was 1164,7 MW, the production capacity of Solar power plants was 51,2 MW and the production capacity of wind power plants was 64,0 MW.

⁴ BMT-nin DİM üzrə qlobal göstəricilər sistemində bu göstərici “7.b.1 İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə bərpa olunan enerji istehsalı qurğularının istehsal gücü (adambaşına vatt ilə)” kimi müəyyən edilmişdir.

⁴ According to the UN SDG's Global Indicator Framework, this indicator defined as “7.b.1 Installed renewable energy-generating capacity (in watts per capita) in developing countries (in watts per capita)”.

8. LAYİQLİ ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM

8. DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

8 LAYİQLİ ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM

Davamlı, inklüziv və dayanıqlı iqtisadi artımı, hamı üçün tam və məhsuldar məşğulluğu və layiqli işi təşviq etmək

Promote sustained, inclusive and sustainable economic growth, full and productive employment and decent work for all

8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

Qlobal işsizlik səviyyəsinin 5,7 faiz olduğuna baxmayaraq dünya əhalisinin yarısına yaxını hələ də gündə təxminən 2 ABŞ dolları ekvivalentində olan məbləğlə yaşayır. Ancaq bir çox ərazilərdə iş yerinə sahib olmaq yoxsulluqdan qurtulmağa zəmanət vermir. Yoxsulluqla mübarizə sahəsində mövcud olan yavaş və qeyri-bərabər irəliləyiş bu mübarizəyə yönəlmiş iqtisadi və sosial siyasətlərin yenidən nəzərdən keçirilməsini tələb edir.

BMT-nin məlumatlarına əsasən, hazırda global iqtisadi canlanma prosesi qeyri-stabildir. 2015-2019-cu illərdə dünyada adambaşına düşən real ÜDM hər il orta hesabla 1,8 faiz artmış, 2020-ci ildə pandemiya səbəbindən 4,1 faiz azalmış, 2021-ci ildə isə yenidən 5,2 faiz artmışdır. 2022-ci ildə isə bu göstərici üzrə artım nisbətən yavaşlamışdır: 2,2 faiz.

2022-ci ildə dünyada işsizlik səviyyəsi əhəmiyyətli dərəcədə azalaraq 2020-ci ildəki 6,6 faizlik rekord səviyyədən 5,8 faizə düşmüş və bununla da, işsizlərin sayı 192 milyon nəfər olmuşdur. 2023-cü ildə isə planetdə işsizlik səviyyəsinin 5,3 faizədək azalacağı proqnozlaşdırılır.¹

DİM 8 milli şəraitə uyğun olaraq əhalinin hər nəfərinə düşən iqtisadi artımın qorunmasını, şaxələndirmə, texnoloji yenilənmə və innovasiyalar vasitəsilə iqtisadi məhsuldarlığın daha da yüksək səviyyələrinə nail olunmasını, tam və məhsuldar

Roughly half the world's population still lives on the equivalent of about 2 US dollars a day with global unemployment rates of 5,7 percent. So having a job doesn't guarantee the ability to escape from poverty in many places. The slow and uneven progress in the field of eradicating poverty requires the reviewing of economic and social policies aimed at this combat.

According to UN data, currently, the global economic recovery process is unstable. In the world, from 2015 to 2019, real GDP per capita increased by an average of 1,8 percent annually, decreased by 4,1 percent in 2020 due to the pandemic, and increased again by 5,2 percent in 2021. In 2022, the growth of this indicator slowed down relatively: 2,2 percent.

In 2022, the world unemployment rate decreased significantly from the record level of 6,6 percent in 2020 to 5,8 percent, bringing the number of unemployed people to 192 million. In 2023, the level of unemployment on the planet is predicted to decrease to 5,3 percent¹.

SDG 8 aims to sustain per capita economic growth in accordance with national circumstances, to achieve higher levels of economic productivity through diversification, technological upgrading and innovation, to achieve full and productive employment and

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

8. LAYIQLI ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM

8. DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

məşğulluğun və hamı üçün layiqli işin təmin edilməsini, məcburi əməyin ləğv edilməsi, müasir köləliyə, insan alverinə və bütün formalarda uşaq əməyinə son qoyulması üçün tədbirlərin görülməsini, bərabər dəyərli işə görə bərabər ödənişin təmin edilməsini nəzərdə tutur. Bu da, öz növbəsində, məhsuldar fəaliyyət, layiqli iş yerlərinin yaradılması, sahibkarlıq, yaradıcılıq və innovasiyalara dəstək göstərən inkişaf yönümlü siyasətlərin təşviq edilməsinə, mikro, kiçik və orta sahibkarların maliyyə xidmətlərinə çıxışının təmin edilməsinə, məşğulluqda, təhsildə və ya təlimdə iştirak etməyən gənclərin xüsusi çəkisinin əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmasına zəmin yaradır.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, iqtisadi artım ilə ətraf mühitin korlanması arasında əlaqə zəiflədilməli, əmək hüquqları qorunmalı, bütün işçilər üçün etibarlı və təhlükəsiz iş mühiti təşviq edilməli, iş yerləri yaradan, yerli mədəniyyətləri və məhsulları təşviq edən dayanıqlı turizmin inkişafına yönələn siyasətlər müəyyənəşdirilməli və həyata keçirilməli, hamının bank, sığorta və maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarını təşviq etmək və genişləndirmək üçün daxili maliyyə institutlarının potensialı gücləndirilməli, gənclərin məşğulluğu üzrə global strategiya işlənib hazırlanmalı və həyata keçirilməlidir².

decent work for all, to take measures to eradicate forced labour, end modern slavery, human trafficking and child labour in all its forms, to achieve equal pay for work of equal value. In this turn, promotion of development-oriented policies that support productive activities, decent job creation, entrepreneurship, creativity and innovation, ensuring access of micro-, small- and medium-sized enterprises to financial services, reducing substantially the proportion of youth not in employment, education or training are important.

With regards to the above, economic growth should be decoupled from environmental degradation, labour rights should be protected, safe and secure working environments for all workers should be promoted, policies to promote sustainable tourism that creates jobs and promotes local culture and products should be devised and implemented, the capacity of domestic financial institutions should be strengthened to encourage and expand access to banking, insurance and financial services for all, a global strategy for youth employment should be developed and operationalized².

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

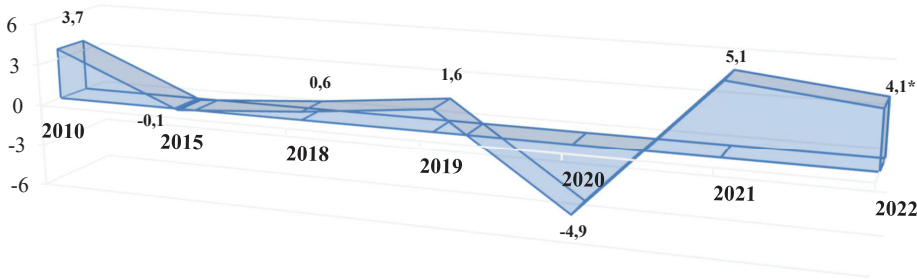

8.1.1 Əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti
8.1.1 Annual growth rate of real GDP per capita

Əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti iki ardıcıl il arasında əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-dəki dəyişikliyi faizlə ifadə edir. Əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM ölkə əhalisinin orta yaşayış səviyyəsinin göstəricisidir. Əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürətinin müsbət olması ölkədə əhalinin orta yaşayış səviyyəsinin artması kimi şərh edilə bilər. Əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti hesabat ilinin əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-i ilə əvvəlki ilin əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-i arasındakı fərqin əvvəlki ilin əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-nə nisbətinin 100-ə hasilə kimi hesablanır.

The annual growth rate of real GDP per capita determines the percentage change in real GDP per capita between two consecutive years. The real GDP per capita is a proxy for the average standard of living of residents in a country. A positive percentage change in annual real GDP per capita can be interpreted as an increase in the average standard of living of the residents in a country. The annual growth rate of real GDP per capita is calculated as the difference between the real GDP per capita of the reported year and the real GDP per capita of the previous year divided by the real GDP per capita of the previous year multiplied by 100.

**Əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti,
əvvəlki ilə nisbətən, faizlə**
**Annual growth rate of real GDP per capita,
compared to previous year, in percentage**

2022-ci ildə əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM əvvəlki ilə nisbətən 4,1 faizədək artmışdır.

İlkin məlumatlara görə 2022-ci ildə ölkənin ÜDM-i 133825,8 milyon manat olmuşdur ki, bunun da 52,2 faizi iqtisadiyyatın qeyri neft-qaz sahələrində, 47,8 faizi isə neft-qaz sektorunda istehsal edilmişdir. ÜDM istehsalının 51,1 faizi sənayenin, 8,2 faizi ticarət

In 2022, real GDP per capita increased by 4,1 percent compared to the previous year.

According to preliminary data in 2022, the GDP of the country was 133825,8 million manat, of which 52,2 percent was produced in the non-oil and gas sectors of the economy and 47,8 percent in the oil and gas sector. The share of industry in GDP was 51,1 percent, trade and repair of vehicles contributed 8,2 percent,

* İlkin məlumatlara əsasən

* According to preliminary data

8. LAYİQLİ ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM

8. DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

və nəqliyyat vasitələrinin təmiri sahələrinin, 4,8 faizi tikintinin, 6,0 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatının, 4,8 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılığın, 1,6 faizi turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai iaşənin, 1,4 faizi informasiya və rabitə sahələrinin, 14,7 faizi isə digər sahələrin payına düşmüş, məhsula və idxala xalis vergilər isə ÜDM-in 7,4 faizini təşkil etmişdir.

construction 4,8 percent, transport and warehousing 6,0 percent, agriculture, forestry and fishery 4,8 percent, tourist accommodation and public catering 1,6 percent, information and communication 1,4 percent, other sectors 14,7 percent, and net taxes on products and import 7,4 percent.

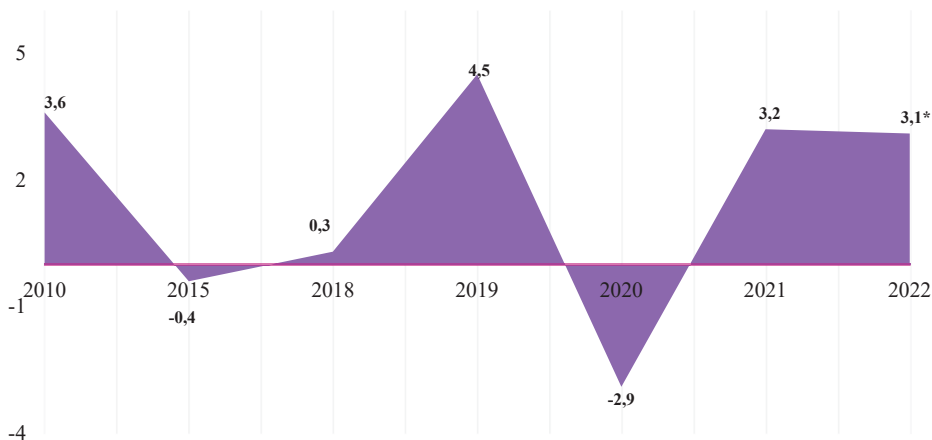

8.2.1 Məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti
8.2.1 Annual growth rate of real GDP per employed person

Məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-dəki illik dəyişikliyi faizlə ifadə edir. Məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM əmək məhsuldarlığının ölçüsü olduğuna görə bu göstərici əmək məhsuldarlığının artım səviyyəsini əks etdirərək istehsal prosesində insan kapitalının təkamülü, səmərəliliyi və keyfiyyəti haqqında məlumat verir. Məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti hesabat ilinin məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM ilə əvvəlki ilin məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM arasındakı fərqin əvvəlki ilin məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-ə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

The annual growth rate of real GDP per employed person conveys the annual percentage change in real GDP per employed person. The real GDP per employed person being a measure of labour productivity, this indicator represents a measure of labour productivity growth, thus providing information on the evolution, efficiency and quality of human capital in the production process. The annual growth rate of real GDP per employed person is calculated as the difference between the real GDP per employed person of the reported year and the real GDP per employed person of the previous year divided by the real GDP per employed person of the previous year multiplied by 100.

Məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti, əvvəlki ilə nisbətən, faizlə
Annual growth rate of real GDP per employed person, compared to previous year, in percentage

2021-ci ilə nisbətən 2022-ci ildə məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM 3,1 faiz artmışdır.

Compared to 2021, in 2022 the real GDP per employed person increased by 3,1 percent.

* İlkin məlumatlara əsasən

* According to preliminary data

8. LAYIQLI ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM

8. DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

2022-ci ildə iqtisadiyyatda məşğul olan əhalinin sayı 2010-cu illə müqayisədə 13,2 faiz artaraq 4329,1 min nəfərdən 4901,1 min nəfərə çatmışdır. Həmin ildə ümumi məşğul əhalinin 35,8 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 14,3 faizi ticarət və nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 7,7 faizi təhsil, 7,7 faizi tikinti, 4,8 faizi dövlət idarəetməsi, müdafiə və sosial təminat, 5,6 faizi emal sənayesi, 4,1 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 3,8 faizi səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi, 16,2 faizi isə iqtisadiyyatın digər sahələrinin payına düşmüşdür.

Mülkiyyət növləri bölgüsünə gəldikdə isə qeyri-dövlət sektorunda məşğul əhalinin sayı dövlət sektoruna nisbətən daha çox olmuşdur. Belə ki, məşğul əhalinin 78,1 faizi, yəni 3825,4 min nəfəri qeyri-dövlət sektorunda, 21,9 faizi yəni 1075,7 nəfəri isə dövlət sektorunda məşğul olmuşlar.

Compared to 2010, in 2022 the number of peoples employed in the economy increased by 13,2 percent from 4329,1 thousand persons to 4901,1 thousand persons. In the same year, 35,8 percent of the total employed population was engaged in agriculture, forestry and fishing, 14,3 percent in trade and repair of vehicles, 7,7 percent in education, 7,7 percent in construction, 4,8 percent in public administration, defense and social security, 5,6 percent in process industry, 4,1 percent in transport and warehousing, 3,8 percent in health and social services, and 16,2 percent in other sectors.

As for the disaggregation by types of ownership, the number of persons employed in the private sector was greater than in the public sector. Thus, 78,1 percent of the employed population or 3825,4 thousand persons were employed in the private sector, and 21,9 percent or 1075,7 thousand persons in the public sector.

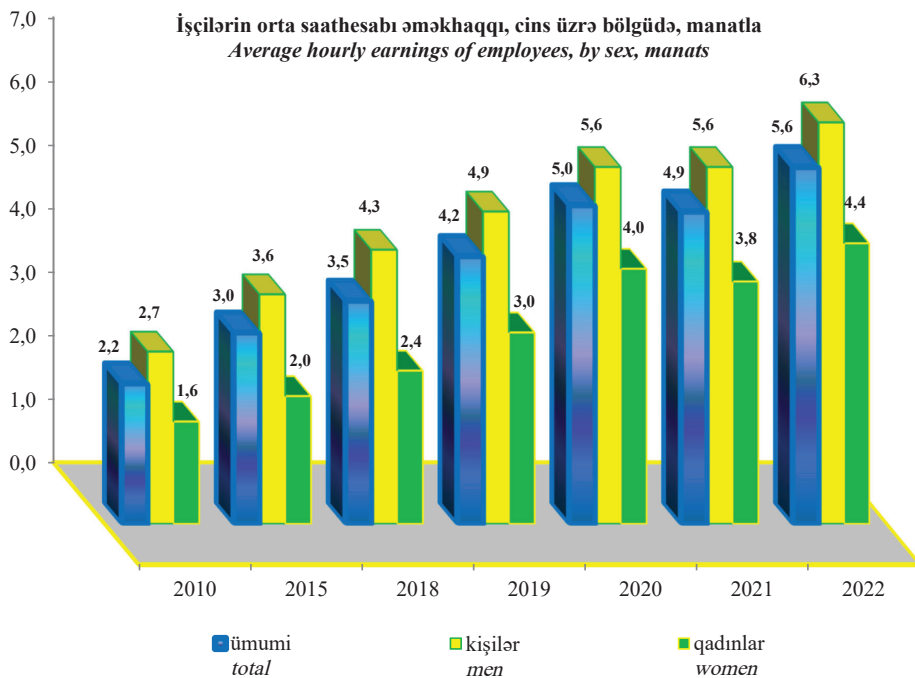
8.5.1 İşçilərin orta saathesabı əməkhaqqı, cins üzrə bölgədə 8.5.1 Average hourly earnings of employees, by sex

Muzdlu işçilərin orta saathesabı əməkhaqqı göstəricisi orta aylıq nominal əməkhaqqının işlənmiş orta aylıq faktiki iş saatlarına nisbəti kimi hesablanır.

Əməkhaqqı dedikdə, müvafiq iş vaxtı ərzində əmək funksiyasını yerinə yetirmək üçün əmək müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş, işçinin gördüyü işə (göstərdiyi xidmətlərə) görə işəgötürən tərəfindən pul və ya natura formasında ödənilən gündəlik və ya aylıq məbləğ, habelə ona edilən əlavələrin, mükafatların və digər ödənişlərin məcmusu başa düşülür.

The average hourly earnings of employees is calculated as the average monthly nominal wages and salaries divided by the actual average monthly working hours.

Wages and salaries means the amount of daily or monthly payments determined by the employment contract for the performance of employment during the relevant working hours paid by an employer in the form of cash or in kind, as well as the amount of supplements, bonuses and other payments.

2010-2022-ci illər ərzində ümumilikdə işçilərin orta saathesabı əməkhaqqı 2,5 dəfə artaraq 2,2 manatdan 5,6 manatadək yüksəlmişdir. Bu dövrdə qadınların orta saathesabı əməkhaqqı 2,8 dəfə artaraq 1,6 manatdan 4,4 manatadək, kişilərin orta saathesabı əməkhaqqı isə 2,3 dəfə artaraq 2,7

In 2010-2022, the average hourly earnings of employees rose by 2,5 times from 2,2 manats to 5,6 manats. During this period, the average hourly earnings of female employees increased by 2,8 times from 1,6 manats to 4,4 manats, and the average hourly earnings of male employees increased by 2,3

manatdan 6,3 manatadək yüksəlmişdir.

2022-ci ildə kişilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı 967,5 manat, qadınların isə 649,1 manat olmuşdur. İşçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı dövlət sektoruna nisbətən qeyri-dövlət sektorunda daha çox olmuşdur. Belə ki, qadınlar dövlət sektorunda 647,4 manat, qeyri-dövlət sektorunda 652,9 manat orta aylıq nominal əməkhaqqı ilə çalışmışlar. Kişilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı müvafiq olaraq 959,5 manat və 973,2 manat təşkil etmişdir.

2022-ci ildə iqtisadi rayonlar üzrə bölgədə işçilərin orta saathesabı əməkhaqqı göstəricisi üzrə ən yüksək hədd Bakı şəhərində 7,3 manat, ən aşağı hədd isə Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda 3,4 manat olaraq qeydə alınmışdır.

times from 2,7 manat to 6,3 manat.

In 2022, the average monthly nominal wages and salaries of men was 967,5 manats, and of women was 649,1 manats. The average monthly nominal wages and salaries of employees were higher in the non-public sector than in the public sector. Thus, women worked in the public sector with 647,4 manats average monthly nominal wages and salaries and 652,9 manats in the non-public sector. The average monthly nominal wages and salaries of men was 959,5 manats and 973,2 manats, respectively.

In 2022, disaggregation by economic regions, the highest threshold of the average hourly earnings was 7,3 manat in Baku and the lowest was 3,4 manat in the Shaki-Zagatala economic region.

8.5.2 İşsizlik səviyyəsi, cins və yaş qrupları üzrə bölgədə

8.5.2 Unemployment rate, by sex and age

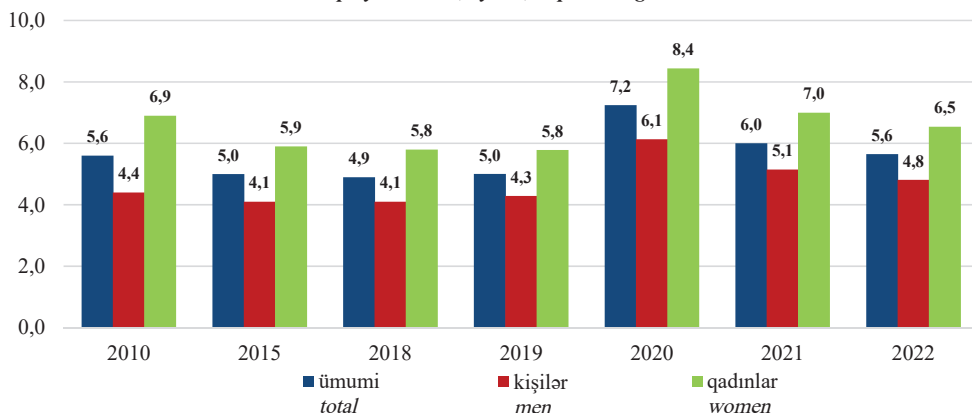
İşsizlik səviyyəsi işçi qüvvəsində işsiz əhalinin payını göstərir. İşsizlik səviyyəsi işsiz əhalinin sayının işçi qüvvəsinə nisbətinin 100-ə hasil kimi hesablanır.

İşçi qüvvəsi (iqtisadi fəal əhali) dedikdə, məşğul və işsiz əhalinin ümumi sayı nəzərdə tutulur.

The unemployment rate shows the share of unemployed persons in the labour force. The unemployment rate is calculated as the number of unemployed persons divided by the labor force multiplied by 100.

The labor force (economically active population) means the total number of employed and unemployed persons.

İşsizlik səviyyəsi, cins üzrə bölgədə, faizlə
Unemployment rate, by sex, in percentage

2010-2018-ci illərdə ölkə üzrə işsizlik səviyyəsi azalma meyli olaraq, 5,6 faizdən 4,9 faizə düşmüşdür. COVID-19 pandemiyasının tüğyan etdiyi 2020-ci ildə göstəricinin qiyməti 7,2 faizə yüksəlsə də, növbəti illərdə azalma meyli almış və 2022-ci ildə 5,6 faiz təşkil etmişdir. 2022-ci ildə ölkədə işsiz əhalinin sayı 293,3 min nəfər olmuşdur ki, bunlardan da 129,2 min nəfəri kişilər, 164,1 min nəfəri isə qadınlardır.

2022-ci ildə yaşayış yerinə görə qadınlar arasında işsizlik səviyyəsi şəhər yerlərində 7,9 faiz, kənd yerlərində 5,2 faiz, kişilər arasında işsizlik səviyyəsi şəhər yerlərində 5,7 faiz, kənd yerlərində 3,9 faiz təşkil etmişdir.

İqtisadi rayonlar üzrə bölgədə işsiz şəxslərin sayı ən çox Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda qeydə alınmışdır.

In 2010-2018, the unemployment rate across the country decreased from 5,6 percent to 4,9 percent. Although the price of the indicator rose to 7,2 percent in 2020, when the COVID-19 pandemic broke out, it began to decline in the following years and reached 5,6 percent in 2022. In 2022, the number of unemployed people in the country was 293,300, of which 129,200 were men and 164,100 were women.

In 2022, as to geographical location, the unemployment rate among women was 7,9 percent in urban areas, 5,2 percent in rural areas, and unemployment rate among men was 5,7 percent in urban areas and 3,9 percent in rural areas.

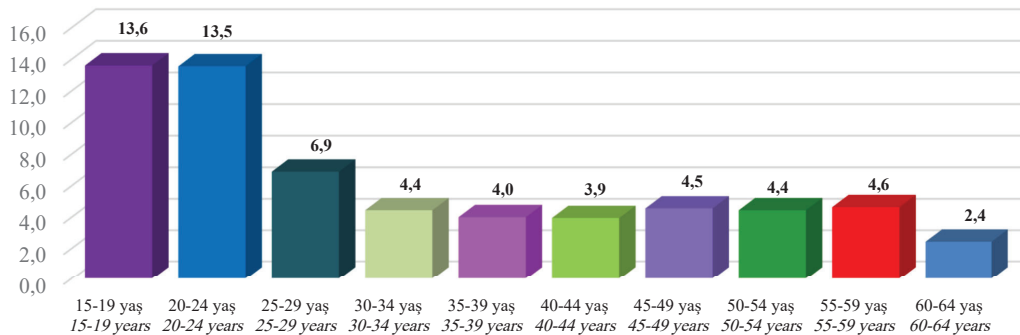
Disaggregation by economic regions, the highest number of unemployed persons was recorded in Eastern Zangazur economic region.

8. LAYİQLİ ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM

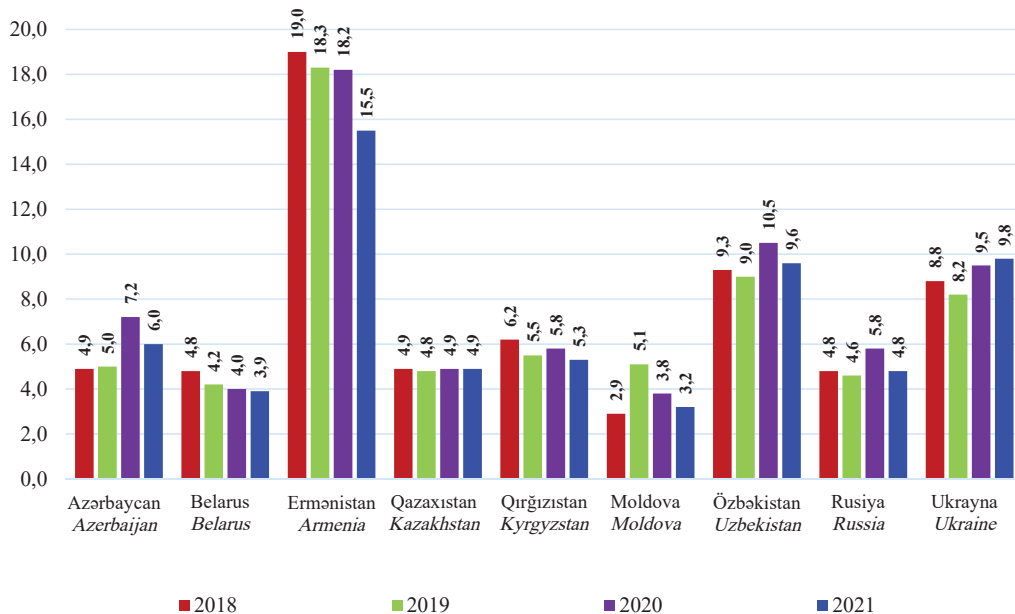
8. DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

İşsizlik səviyyəsi (2022-ci ilin məlumatları əsasında), yaş qrupları üzrə bölgədə, faizlə
Unemployment rate (regarding data to 2022), by age, in percentage

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

8.6.1 İşləməyən, təhsil almayan və ya peşə təlimi keçməyən gənclərin (15-24 yaşda olan) xüsusi çəkisi

8.6.1 Proportion of youth (aged 15–24 years) not in education, employment or training

Göstərici işləməyən, təhsil almayan və ya peşə təlimi keçməyən 15-24 yaşlı əhəlinin sayının həmin yaşda olan əhəlinin ümumi sayındakı xüsusi çəkisini ifadə edir. “NEET (*not in education, employment or training*) dərəcəsi” də adlandırılan bu göstərici 15-24 yaşlı əhəlinin ümumi sayından həmin yaşda olan məşğul əhəlinin və işləməyən, lakin təhsil və ya peşə təlimi alan əhəlinin sayını çıxıb alınan nəticəni 15-24 yaşlı əhəlinin ümumi sayına bölüb 100-ə vurmaqla hesablanır.

Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) metodologiyası əsasında keçirilmiş işçi qüvvəsinə dair seçmə statistik müayinənin nəticələrinə əsasən 2022-ci ildə ölkədə işləməyən, təhsil almayan və ya peşə təlimi keçməyən 15-24 yaşlı gənclərin xüsusi çəkisi 19,8 faiz təşkil etmişdir. 2022-ci ildə işləməyən, təhsil almayan və ya peşə təlimi keçməyən 15-24 yaşlı gənclərin ümumi sayı 270640 nəfər olmuşdur və onların da 50,3 faizi kişilər, 49,7 faizi qadınlar olmuşdur*.

*The indicator expresses the specific weight of the 15-24 years old population who do not work, do not study or undergo vocational training in the total population of that age. This indicator, which is also called "NEET (*not in education, employment or training*) rate", is obtained by subtracting the number of the employed (working) population and who are not working, but receiving education or vocational training at the age of 15-24 years from the total number of the population aged 15-24 years dividing by the total number of population aged 15-24 and multiplying by 100.*

Based on the results of a sample statistical examination on the labor force based on the methodology of the International Labor Organization (ILO) in 2022, the percentage of 15-24 years old youth not in education, employment or training in the country is 19,8 percent. In 2022, the total number of 15-24 years old youths not in education, employment or training was 270,640, and 50,3% of them were men and 49,7% were women.*

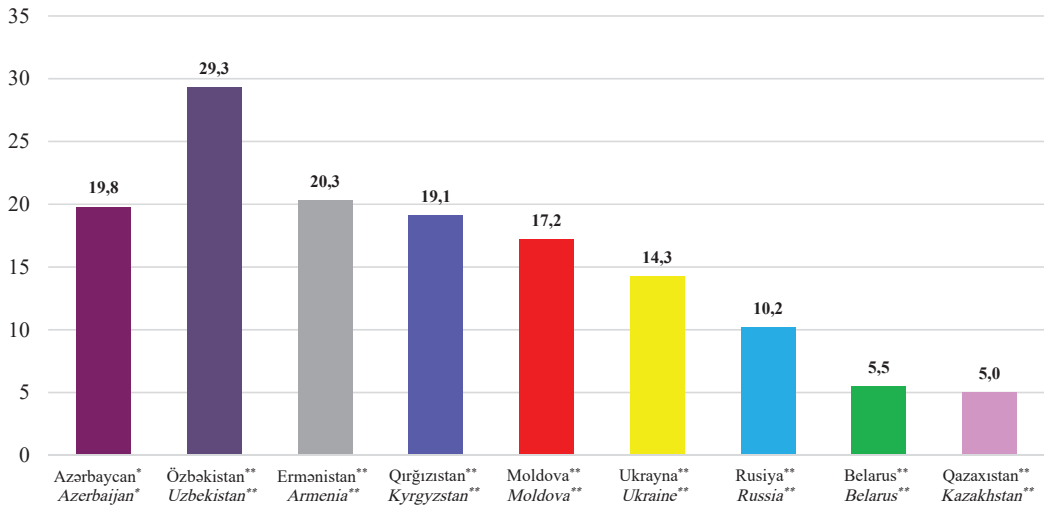
* Əvvəlki illərdə keçirilmiş oxşar müayinələrin anket formasında bu göstəricinin hesablanması üçün zəruri suallar nəzərdə tutulmadığından, hesablamalar yalnız 2022-ci il üzrə aparılmışdır.

* Since there was no data for the calculation of this indicator in the questionnaires of similar examinations conducted in previous years, calculations were made only for 2022.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

İşləməyən, təhsil almayan və ya peşə təlimi keçməyən 15-24 yaşlı gənclərin xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of youth (aged 15–24 years) not in education, employment or training, in percentage

* 2022-ci ilin məlumatlarına əsasən

* Based on 2022 data

** 2021-ci ilin məlumatlarına əsasən

** Based on 2021 data

8.8.1 Hər 100000 işləyənin düşən istehsalatda həlak olma və xəsarət alma halları, cins üzrə bölgədə

8.8.1 Fatal and non-fatal occupational injuries per 100000 workers, by sex

Bu göstərici istehsalatda həlak olan və xəsarət alan şəxslərin ümumi sayının maddə ilə işləyən işçilərin ümumi sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır. Göstərici müvafiq olaraq qadın və kişilər üçün ayrıca hesablanır.

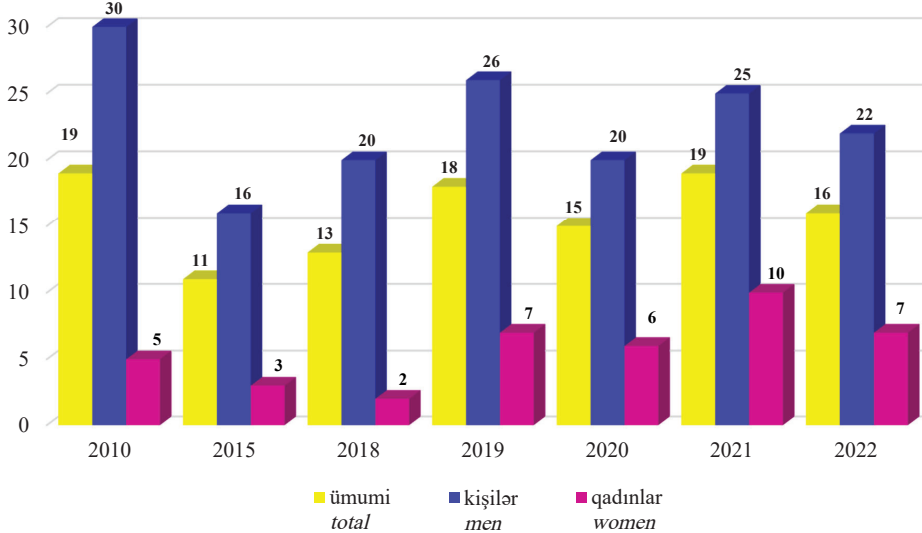
İstehsalatda bədbəxt hadisə nəticəsində işçilərin aldıkları xəsarət- əmək vəzifələrini yerinə yetirərkən işçinin bədən üzvlərinin, toxumalarının zədələnməsi ilə sağlamlığının qəflətən və kəskin pozulması halıdır³.

This indicator is calculated as the total number of people who received fatal and non-fatal occupational injuries divided by the total number of employees multiplied by 100000. The indicator is calculated separately for both men and women.

Injury incurred by workers as a result of an occupational accident is a sudden and severe deterioration of the worker's health due to the injury of the organs and tissues while performing their duties³.

Hər 100000 işləyənin düşən istehsalatda həlak olma və xəsarət alma halları, cins üzrə bölgədə

Fatal and non-fatal occupational injuries per 100,000 workers, by sex

³ Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2000-ci il 28 fevral tarixli, 27 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "İstehsalatda baş verən bədbəxt hadisələrin təhqiqi və uçota alınması Qaydaları"

³ "Rules for the Investigation and Registration of Accidents Occurring in the Production Process", approved by the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan Resolution of No.27 of February 28, 2000

8. LAYİQLİ ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM

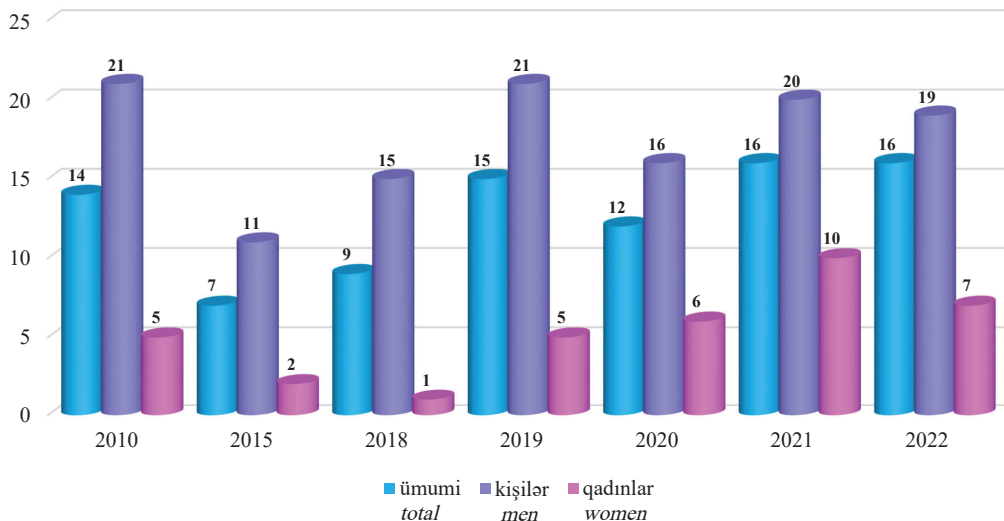
8. DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

Hər 100000 işləyəne düşən istehsalatda həlak olma halları, cins üzrə bölgədə
Fatal occupational injuries per 100,000 workers, by sex

Hər 100000 işləyəne düşən istehsalatda xəsarət alma halları, cins üzrə bölgədə
Non-fatal occupational injuries per 100,000 workers, by sex

Hər 100000 işləyəne istehsalatda həlak olma və xəsarət alma hallarının sayı 2022-ci ildə 2021-ci illə müqayisədə 3 hal azalaraq 16 təşkil etmişdir.

Baxılan dövr ərzində istehsalatda həlak olan şəxslərin sayı 51 nəfərdən 34 nəfərədək, xəsarət alan şəxslərin sayı isə 211 nəfərdən 201 nəfərədək azalmışdır.

The frequency rates of fatal and non-fatal occupational injuries per 100000 workers in 2022 compared 2021 decreased 3 case and amounted 16.

During this period, the number of people with fatal occupational injuries decreased from 51 persons to 34 persons, and the number of people with non-fatal occupational injuries

8. LAYİQLİ ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM

8. DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

2022-ci ildə iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə istehsalatda həlak olmuş və xəsarət almış şəxslərin sayı kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq sahəsində 11, mədənçixarma sənayesində 13, emal sənayesində 32, elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı sahələrində 18, su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sahələrində 4, tikintidə 81, nəqliyyat və anbar təsərrüfatında 19, informasiya və rabitə sahələrində 5, digər iqtisadi fəaliyyət növlərində isə 98 nəfər olmuşdur.

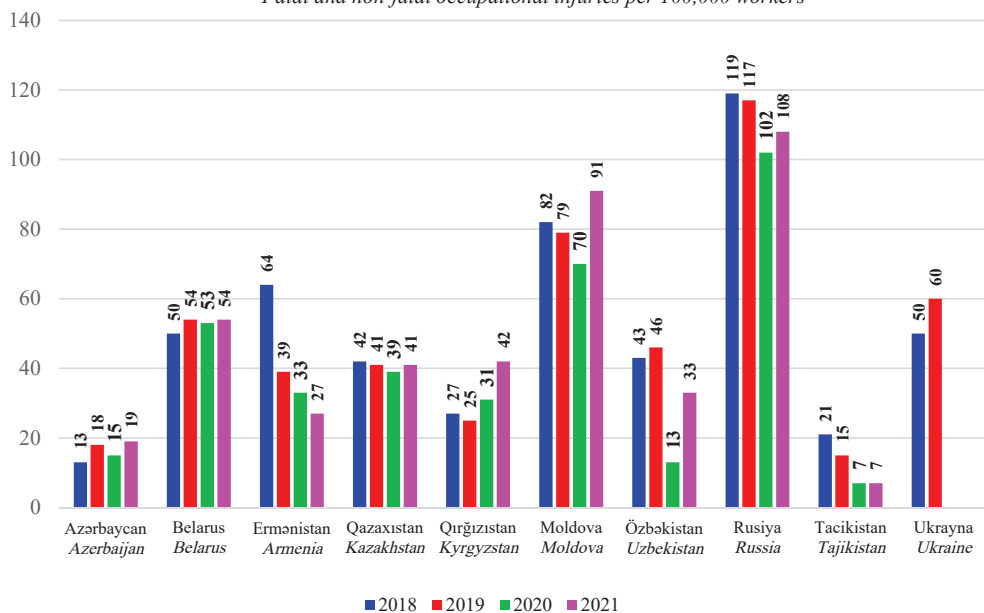
decreased from 211 persons to 201 persons.

In 2022, the number of people with fatal occupational injuries and loss of work ability by types of economic activities were in the field of agriculture, forestry and fisheries 11, in mining industry 13, in manufacturing industry 32, in electricity, gas and steam production, distribution and supply 18, in water supply, waste treatment and disposal 4, in construction 81, in transportation and storage 19, in information and communication 5, and in other types of economic activities 98 persons.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi

Comparison of the indicator among the CIS countries

Hər 100000 işləyəne düşən istehsalatda həlak olma və xəsarət alma halları
Fatal and non-fatal occupational injuries per 100,000 workers

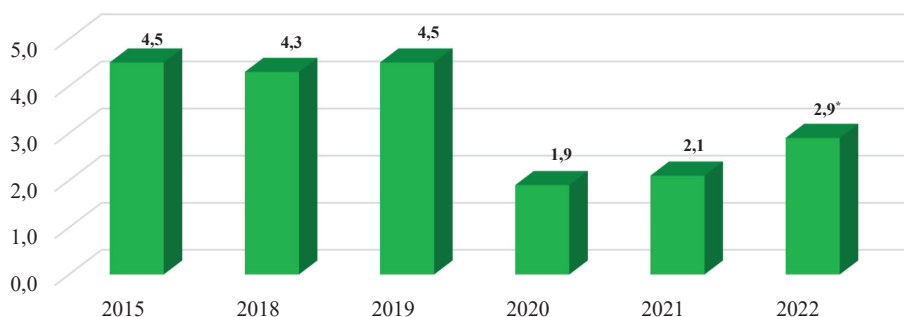
8.9.1 Turizmin ÜDM-in həcmində və artım tempinə birbaşa təsiri
8.9.1 Tourism direct GDP as a proportion of total GDP and in growth rate

Turizmin ÜDM-in həcmində birbaşa təsiri
Tourism direct GDP as a proportion of total GDP

Bu altgöstərici turizm üçün xarakterik sahələrdə yaradılmış əlavə dəyərin ÜDM-də payını əks etdirir və turizm üçün xarakterik sahələrdə yaradılmış əlavə dəyərin həcmnin ÜDM-ə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This sub indicator shows the share of value added created in the areas specific to tourism in GDP and is calculated as the value added created in the areas specific to tourism divided by the GDP multiplied by 100.

Turizmin ÜDM-in həcmində birbaşa təsiri, faizlə
Tourism direct GDP as a proportion of total GDP, in percentage

2018-ci ildəki 4,3 səviyyəsi istisna olmaqla, 2015-2019-cu illərdə göstəricinin qiyməti 4,5 faiz səviyyəsində qalmış, COVID-19 pandemiyasının yayıldığı 2020-ci ildə isə 2,6 faiz bəndi azalaraq 1,9 faizə düşmüş, növbəti illərdə yenidən artım meyli alaraq 2022-ci ildə 2,9 faizə qalxmışdır. Turizm üçün xarakterik sahələrdə yaradılmış əlavə dəyərin həcmi 2022-ci ildə 2015-ci illə müqayisədə 60,7 faiz artaraq 2437,3 milyon manatdan 3917,8 milyon manatadək qalxmışdır.

Except for the level of 4,3 in 2018, the value of the indicator remained at the level of 4,5 percent in 2015-2019, and In 2020, when the spread of the COVID-19 pandemic, it decreased by 2,6 percentage points to 1,9 percent, and in the following years it started to increase again, and in 2022 it rose to 2,9 percent. The volume of value added created in the areas typical for tourism in 2022 increased by 60,7 percent compared to 2015 and increased from 2437,3 million manat to 3917,8 million manat.

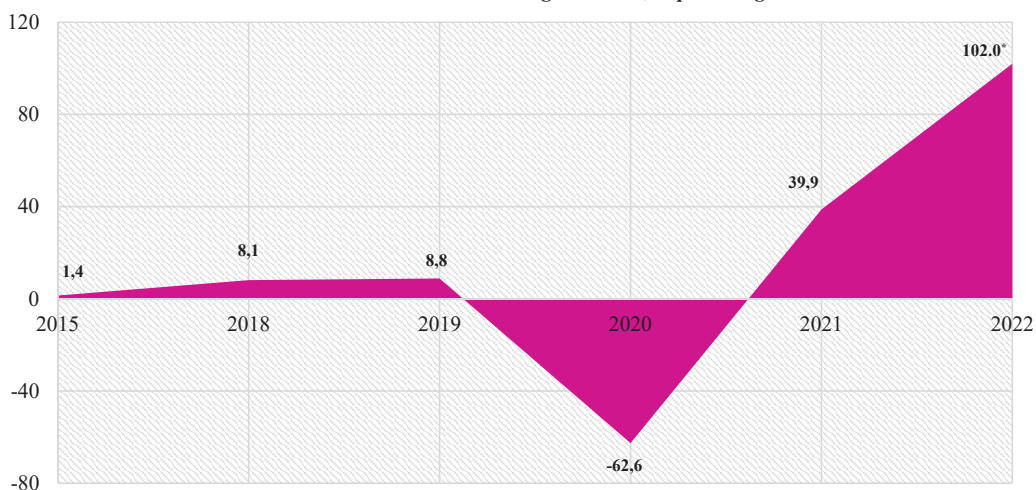

Turizmin ÜDM-in artım tempinə birbaşa təsiri
Tourism direct GDP in growth rate

Bu altgöstərici turizm üçün xarakterik sahələrdə yaradılmış əlavə dəyərin həcmnin artım sürətini əks etdirir və hesabat ilində turizm üçün xarakterik sahələrdə yaradılmış əlavə dəyərin həcmi ilə əvvəlki ildə turizm üçün xarakterik sahələrdə yaradılmış əlavə dəyərin həcmi arasındakı fərqi əvvəlki ildə turizm üçün xarakterik sahələrdə yaradılmış əlavə dəyərin həcminə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This sub indicator represents growth rate of value added created in the areas specific to tourism and is calculated as the difference between the value added created in the areas specific to tourism in the reporting year and the value added created in the areas specific to tourism in the previous divided by the value added created in the areas specific to tourism the in the previous year multiplied by 100.

Turizmin ÜDM-in artım tempinə birbaşa təsiri, faizlə
Tourism direct GDP in growth rate, in percentage

Pandemiyanın tüğyan etdiyi 2020-ci ildə göstəricinin qiyməti əvvəlki illə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə azalaraq -62,6 faiz təşkil etmiş, 2021-ci ildə 2020-ci ilə nəzərən 39,9 faiz, 2022-ci ildə isə 2021-ci ilə nəzərən 102,0 faizədək artmışdır.

In 2020, when the pandemic broke out, the price of the indicator decreased significantly compared to the previous year and amounted to -62,6 percent, in 2021, it increased to 39,9 percent compared to 2020, and in 2022 to 102,0 percent compared to 2021.

* İlkin məlumatlara əsasən

* According to preliminary data

8.10.1 Böyüklərin hər 100000 nəfərinə düşən a) kommersiya banklarının filiallarının və b) bankomatların sayı

8.10.1 a) Number of commercial bank branches per 100000 adults and b) number of automated teller machines (ATMs) per 100000 adults

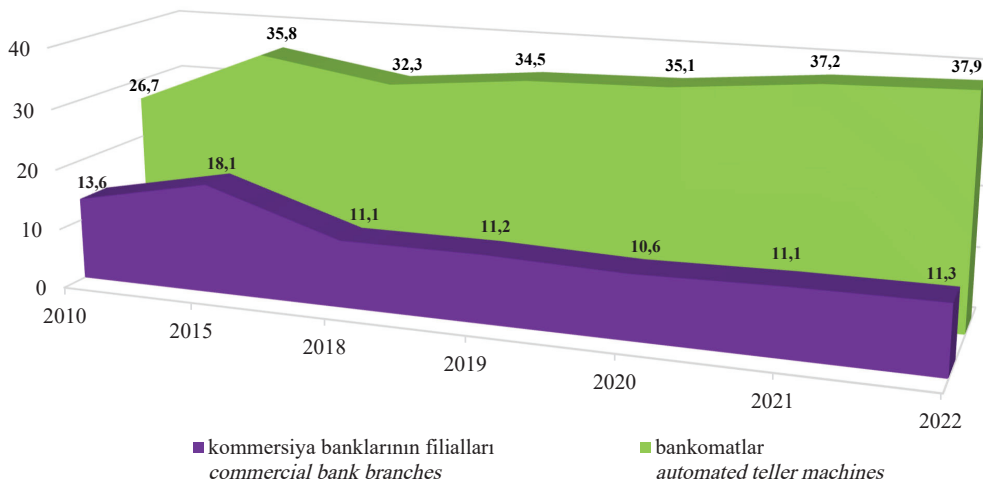
Rəsmi maliyyə xidmətlərinə əlverişlilik və onlardan istifadə olduqca vacibdir. Əmanət, sığorta, ödənişlər, kredit və pul köçürmələri kimi xidmətlər insanlara həyatlarını idarə etməyə, xərcləri planlaşdırmağa və ödəməyə, bizneslərini inkişaf etdirməyə və ümumi rifahlarını yaxşılaşdırmağa imkan verir. Banklar rəsmi maliyyə xidmətlərinə əlverişliliyi təmin edən əsas qurumlar olduğuna görə, əlçatan bir bank filialının mövcud olması maliyyə xidmətlərinə çıxışın və onlardan istifadənin mühüm ilkin nöqtəsidir. Eyni zamanda, rəsmi maliyyə xidmətlərinə əlverişliliyin ən ucqar yerlərdə təmin edilməsində bütün rəsmi maliyyə qurumlarının bankomatlarının vacib rolu vardır.

Bu göstəricilər ölkədə kommersiya banklarının filial və rəsmi maliyyə qurumlarının bankomat şəbəkələrinin genişliyini əks etdirir və kommersiya banklarının filiallarının və rəsmi maliyyə qurumlarının bankomatlarının sayının (hər biri ayrılıqda) böyüklərin (15 və yuxarı yaşda olan əhali) sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır.

Access to and use of formal financial services is essential. Services such as savings, insurance, payments, credit and remittances allow people to manage their lives, plan and pay expenses, grow their businesses and improve their overall welfare. As banks remain one of the key institutions for access to formal financial services, having an accessible bank branch is an important initial point of access to financial services and therefore use of them. At the same time, ATMs of all formal financial institutions play remarkable role in ensuring access to financial services in remote locations.

This indicators reflect the breadths of commercial bank branches network and network of ATMs of formal financial institutions in the country, and are calculated as the number of commercial bank branches and the number of ATMs of formal financial institutions (separately) divided by adult population (aged 15 and above) multiplied by 100000.

a) Kommersiya banklarının filiallarının və b) bankomatların sayı, böyüklərin hər 100000 nəfərinə
a) Number of commercial bank branches and b) number of ATMs per 100000 adults

8. LAYİQLİ ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM

8. DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

15 və yuxarı yaşda olan əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən kommersiya banklarının filiallarının sayı 2010-cu ildəki 13,6-dan 2022-ci ildə 11,3-dək azalmış, bankomatların sayı isə 26,7-dən 37,9-dək artmışdır.

2010-cu ildə ölkədəki bankomatların sayı 1892 ədəd (bunlardan 1053 ədədi Bakı şəhərində, 839 ədədi regionlarda) olmuşdursa, 2022-ci ilin sonuna bu göstərici 2997 ədədə (bunlardan 1565 ədədi Bakı şəhərində, 1432 ədədi regionlarda) çatmışdır.

2022-ci ildə ölkədə fəaliyyət göstərən 25 banka (bunlardan 2-si dövlət, 23-ü özəl sektora aiddir) aid 487 filial mövcud olmuşdur⁴.

The number of commercial bank branches per 100000 adults declined from 13,6 in 2010 to 11,3 in 2022, and the number of ATMs per 100000 adults increased from 26,7 to 37,9.

In absolute terms, the number of ATMs in the country in 2010 was 1892 (1053 of them in Baku, 839 in the regions), and by the end of 2022 this figure was 2997 (1565 in Baku and 1432 in the regions).

In 2022, there were 487 branches of 25 banks operating in the country (2 of which are state-owned and 23 belong to private sector)⁴.

⁴ <https://www.cbar.az/page-188/credit-institutions>

8.b.1 Məşğulluq sahəsində milli strategiya çərçivəsində və ya ayrıca strategiya kimi gənclərin məşğulluğu üzrə milli strategiyanın mövcudluğu və onun həyata keçirilməsi

8.b.1 Existence of a developed and operationalized national strategy for youth employment, as a distinct strategy or as part of a national employment strategy.

Bu göstərici ölkələrdə gənclərin məşğulluğu üzrə strategiyanın işlənilib hazırlanması, onun həyata keçirilməsi və Beynəlxalq Əmək Təşkilatının Qlobal Məşğulluq Paktının yerinə yetirilmə vəziyyətini bildirir.

Ölkədə əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsi, əhəlinin məşğulluq və sahibkarlıq imkanlarının genişləndirilməsi, layiqli əməyin dəstəklənməsi, işçi qüvvəsinin rəqabətqabiliyyətliliyinin artırılması və əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsi hesabına iqtisadi inkişafın təmin edilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələrində başlıca məqsəd olaraq müəyyən edilmişdir. Bu baxımdan səmərəli məşğulluğun təmin edilməsinə yönəldilmiş uzunmüddətli dövlət məşğulluq siyasətinin formalaşdırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 30 oktyabr tarixli Sərəncamı ilə “2019–2030-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası” təsdiq edilmişdir⁵.

Strategiyanın məqsədi məşğulluq siyasətinin ekstensiv mərhələdən intensiv mərhələyə keçidini təmin etmək, əhəlinin məşğulluq səviyyəsini artırmaq, tam məşğulluğu təmin etmək, layiqli əməyi dəstəkləmək və əmək məhsuldarlığını yüksəltməkdir.

Gənclərin peşə təhsilindən əmək bazarına inteqrasiyasını gücləndirmək məqsədilə karyera (peşə)- məsləhət və karyera- planlaşdırma xidmətlərinin təkmilləşdirilməsi, o cümlədən rəqəmsal texnologiyalardan geniş istifadəyə keçidin təmin edilməsi Strategiyanın prioritet istiqaməti kimi müəyyən edilib.

This indicator reflects the state of development and operationalization of a global strategy for youth employment and of implementation of the Global Jobs Pact of the International Labour Organization.

Ensuring economic development through effective use of labor resources in the country, expansion of employment and entrepreneurship opportunities of the population, support of decent work, increasing the competitiveness of the labor force and increasing labor productivity, has been identified as a priority goal in the strategic roadmaps for the national economy and key sectors of the economy, approved by the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan dated December 6, 2016, No 1138. In this regard, “Employment Strategy of the Republic of Azerbaijan for 2019-2030” was adopted by the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan dated October 30, 2018, in order to create a long-term state employment policy aimed at ensuring effective employment⁵.

The goal of the strategy is to ensure shift of the employment policy from an extensive to an intensive phase, to increase the level of employment of the population, to provide full employment, to support decent work and increase labor productivity.

Improvement of career-guidance and career-planning services, including ensuring shift to broader use of digital technologies, in order to strengthen the integration of young people from vocational education to the labor market, defined as a priority direction of the Strategy.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi

Source: Ministry of Labour and Social Protection of Population of the Republic of Azerbaijan

⁵ <https://e-qanun.az/framework/40416>

9 SƏNAYE, İNNOVASIYA
VƏ İNFRASTRUKTUR

Möhkəm infrastruktur yaratmaq, inklüziv və dayanıqlı sənayeləşməni təşviq etmək və innovasiyalara dəstək vermək

Build resilient infrastructure, promote inclusive and sustainable industrialization and foster innovation

9 INDUSTRY, INNOVATION
AND INFRASTRUCTURE

Texnologiya və innovasiyalar olmadan sənayeləşmə baş verə bilməz, sənayeləşmə olmadan da inkişaf ola bilməz. Bu baxımdan, sənaye infrastrukturuna investisiya qoyuluşları dayanıqlı inkişafa nail olmaq üçün vacib şərtidir. Belə ki, inklüziv və dayanıqlı sənayeni inkişaf etdirməklə texnoloji irəliləyişə nail olaraq insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması mümkündür¹.

BMT-nin açıqladığı məlumatlara əsasən dünyada emal sənayesinin artım tempi 2021-ci ildə 7,4 faiz təşkil etsə də, 2022-ci ildə yüksək inflyasiya, enerji daşıyıcılarının qiymətinin kəskin artması, xammal və yarımfabrikatlarla təchizatda fasilələrin yaranması səbəbindən 3,3 faizə enmişdir. Emal sənayesində çalışanların ümumi məşğul əhəlidəki xüsusi çəkisi 2015-ci ildəki 14,3 faizdən 2021-ci ildə 13,6 faizə düşmüşdür. Buna baxmayaraq, emal sənayesinin adambaşına qlobal əlavə dəyəri 2015-ci ildəki 1646 ABŞ dollarından 2022-ci ildə 1879 ABŞ dollarına (2015-ci ilin daimi qiymətləri ilə) yüksəlmişdir. Sözügedən göstərici 2022-ci ildə Avropa və Şimali Amerikada rekord həddə çataraq 5093 ABŞ dolları, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə isə 159 ABŞ dolları olmuşdur².

DİM 9 milli xüsusiyyətlərə uyğun olaraq inklüziv və dayanıqlı sənayeləşmənin təşviq

Industrialization is impossible without technology and innovation, and development without industrialization is impossible. In this regard, investment in industrial infrastructure is a prerequisite for achieving sustainable development. Thus, improvement of the living standard of people is possible by achieving technological progress through the development of inclusive and sustainable industry¹.

According to the data released by the UN, although the growth rate of the world's manufacturing industry was 7,4 percent in 2021, it decreased to 3,3 percent in 2022 due to high inflation, a sharp increase in the price of energy carriers, and interruptions in the supply of raw materials and semi-finished products. The specific weight of workers in the processing industry in the total employed population decreased from 14,3 percent in 2015 to 13,6 percent in 2021. Nevertheless, global value added per capita of the manufacturing industry increased from 1,646 US\$ in 2015 to 1,879 US\$ in 2022 (at constant 2015 prices). In 2022, the mentioned indicator reached a record level of 5,093 US\$ in Europe and North America, and 159 US\$ in developing countries.²

SDG 9 aims to promote inclusive and sustainable industrialization and significantly

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/infrastructure-industrialization/>

² <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

9. SƏNAYE, İNNOVASIYA VƏ İNFRASTRUKTUR

9. INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE

edilməsini, habelə məşğulluqda və ÜDM-də sənayenin payının əhəmiyyətli dərəcədə yüksəldilməsini, resurslardan istifadə səmərəliliyinin artırılmasını, ekoloji təmiz texnologiyaların daha geniş şəkildə tətbiq edilməsini, iqtisadi inkişafa və insan rifahına dəstək göstərmək üçün dayanıqlı infrastrukturun yaradılmasını nəzərdə tutur. Bu da, öz növbəsində, sənaye sahəsində elmi tədqiqatların genişləndirilməsini, innovasiyaların stimullaşdırılmasını və tədqiqatçıların sayının, habelə tədqiqat və inkişaf üçün tələb olunan məsrəflərin əhəmiyyətli şəkildə artırılmasını ön plana çəkir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, texnologiyaların inkişafına, sənayenin inkişafı sahəsində tədqiqatlara və innovasiyalara dəstək artırılmalı, sənayenin şaxələndirilməsi üçün əlverişli siyasi mühit, sənaye müəssisələrinin müasir texnologiyalardan geniş istifadəsi, onların maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanları, habelə bazarlara inteqrasiyası təmin edilməlidir³.

raise industry's share of employment and GDP, in line with national circumstances, to increase resource-use efficiency, to wider adopt environmentally sound technologies, to develop sustainable infrastructure in order to support economic development and human well-being. In this turn, enhancing scientific research, encouraging innovation and substantially increasing the number of research workers and research and development spending are essential.

In view of the above, support for technology development, industry research and innovation should be enhanced, a favorable policy environment for industrial diversification, greater use of modern technologies by industrial enterprises, access to financial services as well as market integration should be ensured³.

³ BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

³ "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

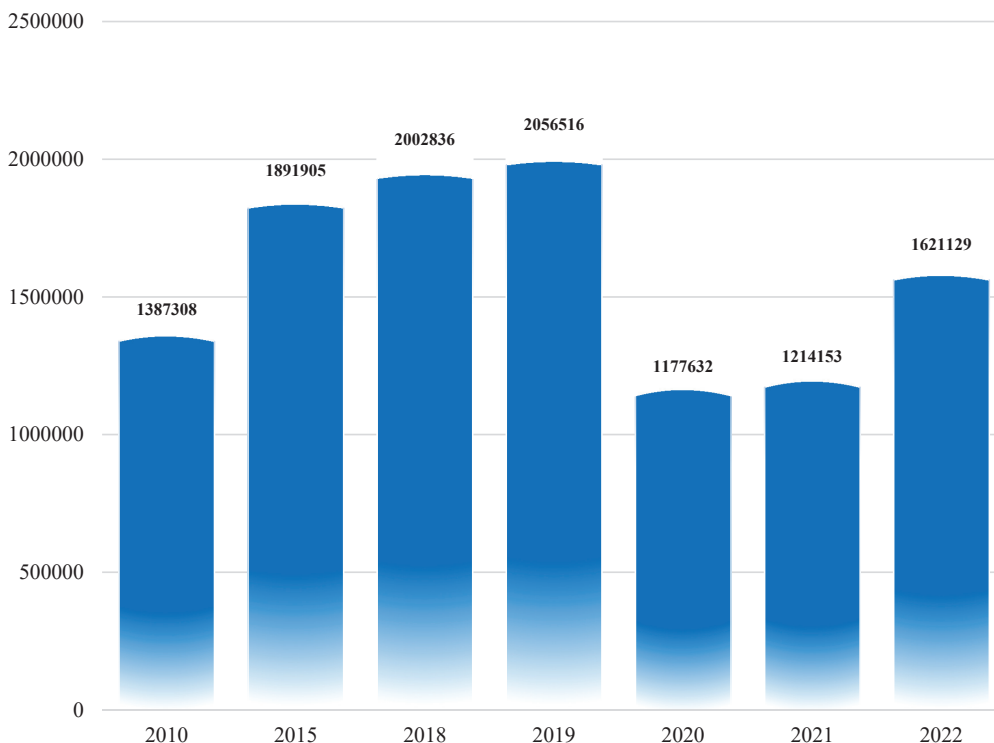
9.1.2 Sərnişin və yük daşımalarının həcmi, nəqliyyat növləri üzrə bölgədə 9.1.2 Passenger and freight volumes, by mode of transport

Sərnişin daşımalarının həcmi, nəqliyyat növləri üzrə bölgədə Passenger volumes, by mode of transport

Nəqliyyat sektorunda sərnişin daşımalarının həcmi ölkədəki mövcud nəqliyyat növlərilə il ərzində daşınan sərnişinlərin sayını göstərir.

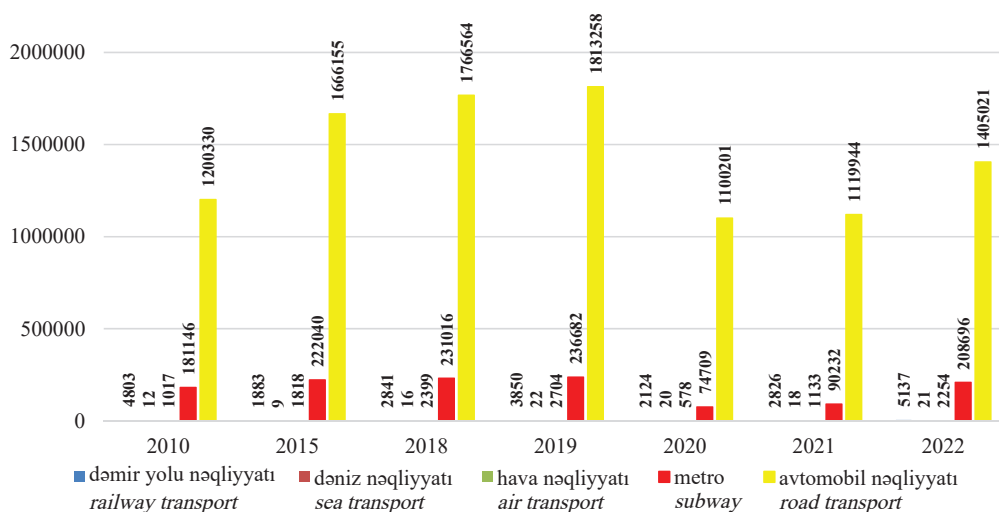
The passenger volume in transport sector indicates the number of passengers transported by existing modes of transport in the country in the year.

Nəqliyyat sektorunda sərnişin daşımaları, min nəfərlə
The passenger volume in transport sector, by thousand persons

Nəqliyyat sektorunda sərnəşin daşımaları, nəqliyyat növləri üzrə, min nəfər
The passenger volume in transport sector, by mode of transport, by thousand persons

2010-2019-cu illər ərzində nəqliyyat sektorunda sərnəşin daşımalarının həcmi hər il ardıcıl olaraq artsa da, 2020-ci ildə bu göstərici 2019-cu illə müqayisədə 42,7 faiz azalmışdır. 2022-ci ildə nəqliyyat sektorunda sərnəşin daşımalarının həcmi əvvəlki ilə nəzərən 33,5 faiz artmasına baxmayaraq, pandemiya-qədərki dövrlə (2019-cu il) müqayisədə 21,2 faiz aşağı olmuşdur.

2022-ci ildə 2021-ci illə müqayisədə beynəlxalq sərnəşin daşımalarının həcmi 612 min sərnəşindən 1525 min sərnəşinədək artmış, ölkədaxili sərnəşin daşımalarının həcmi isə 1213541 min sərnəşindən 1619604 min sərnəşinədək artmışdır.

İqtisadi rayonlar üzrə bölgədə 2022-ci ildə avtomobil nəqliyyatında sərnəşin daşınması ən çox Bakı şəhərində 620472 min nəfər, ən az isə Şərqi-Zəngəzur iqtisadi rayonunda 11566 min nəfər qeydə alınmışdır.

Although the volume of passenger transportation in the transport sector increased every year during 2010-2019, in 2020 this indicator decreased by 42,7 percent compared to 2019. In 2022, the volume of passenger transportation in the transport sector increased by 33,5 percent compared to the previous year, but it was 21,2 lower than in the period before the pandemic (2019).

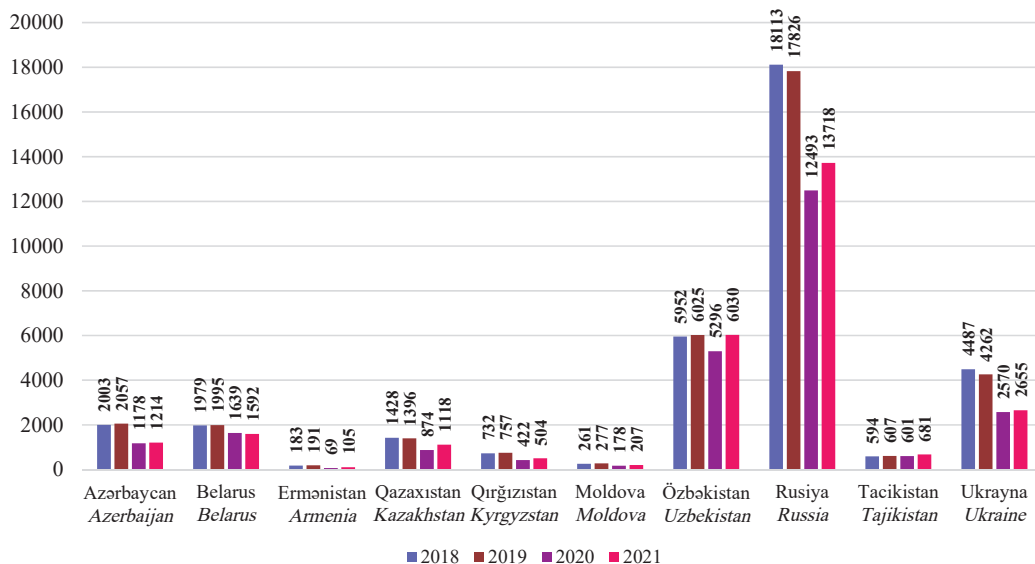
Compared to 2021, in 2022, the international passenger transport volume decreased from 612 thousand passengers to 1525 thousand passengers, and internal passenger transport volume increased from 1213541 thousand passengers to 1619604 thousand passengers.

In 2022, by economic region disaggregation 620472 thousand passengers with the highest volume were by road recorded in Baku and 11566 thousand passengers with the lowest volume in Eastern Zangazur.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

Nəqliyyat sektorunda səmşin daşınması, milyon nəfərlə
The passenger volume in transport sector, by million persons

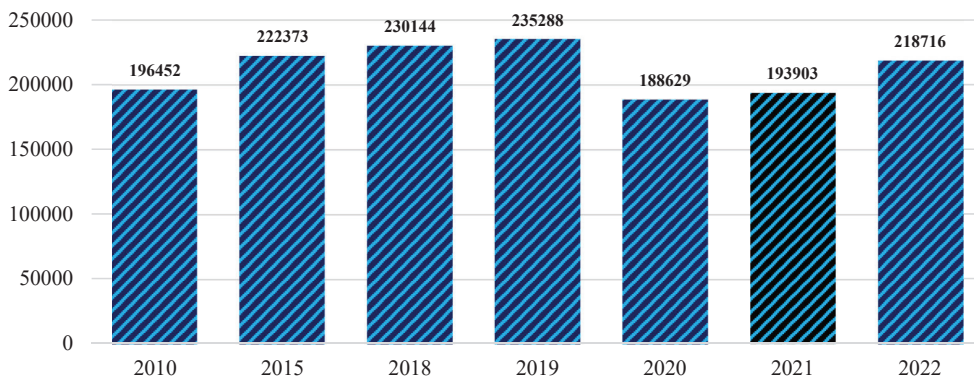

Yük daşımalarının həcmi, nəqliyyat növləri üzrə bölgədə
Freight volume, by mode of transport

Nəqliyyat sektorunda yük daşımalarının həcmi ölkədəki mövcud nəqliyyat növlərilə il ərzində kommersiya məqsədilə daşınan yüklərin çəkisini bildirir.

The freight volume in transport sector represents the volumes of freight transported for commercial purpose by the existing modes of transport in the country in the year.

Nəqliyyat sektorunda yük daşınması, min tonla
The freight volume in transport sector, by thousands ton

2010-2019-cu illər ərzində nəqliyyat sektorunda yük daşımalarının həcmi hər il ardıcıl olaraq artsa da, 2020-ci ildə bu göstəricinin qiyməti 2019-cu illə müqayisədə 19,8 faiz azalmışdır. 2022-ci ildə nəqliyyat sektorunda yük daşınmasının həcmi əvvəlki ilə nəzərən 12,8 faiz artmasına baxmayaraq, pandemiyaqədərki dövrlə (2019-cu il) müqayisədə 7,0 faiz aşağı olmuşdur.

2022-ci ildə avtomobil nəqliyyatı sektorunda yük daşımalarının həcmi Bakı şəhəri üzrə 57107 min ton, Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə 16927 min ton, Abşeron-Xızı iqtisadi rayon üzrə 4574 min ton, Dağlıq-Şirvan iqtisadi rayonu üzrə 3189 min ton, Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu üzrə 6012 min ton, Qarabağ iqtisadi rayonu üzrə 4006 min ton, Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu üzrə 5324 min ton, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu 3461 min ton, Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu üzrə 6433 min ton, Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu üzrə

Although the volume of cargo transportation in the transport sector increased every year during 2010-2019, in 2020 the value of this indicator decreased by 19.8 percent compared to 2019. In 2022, the volume of cargo transportation in the transport sector increased by 12.8 percent compared to the previous year, but it was 7.0 percent lower than in the pre-pandemic period (2019).

In 2022, the freight volumes in the road transport sector were 57107 thousand tons in Baku city, 16927 thousand tons in Nakhchivan Autonomous Republic, 4574 thousand tons in Absheron-Khizi economic region, 3189 thousand tons in Daghligh-Shirvan, 6012 thousand tons in Ganja-Dashkasan economic region, 4006 thousand tons in Garabakh economic region, 5324 thousand tons in Gazakh-Tovuz economic region, 3461 thousand tons in Guba-Khachmaz economic region, 6433 thousand tons in

9. SƏNAYE, İNNOVASIYA VƏ İNFRASTRUKTUR

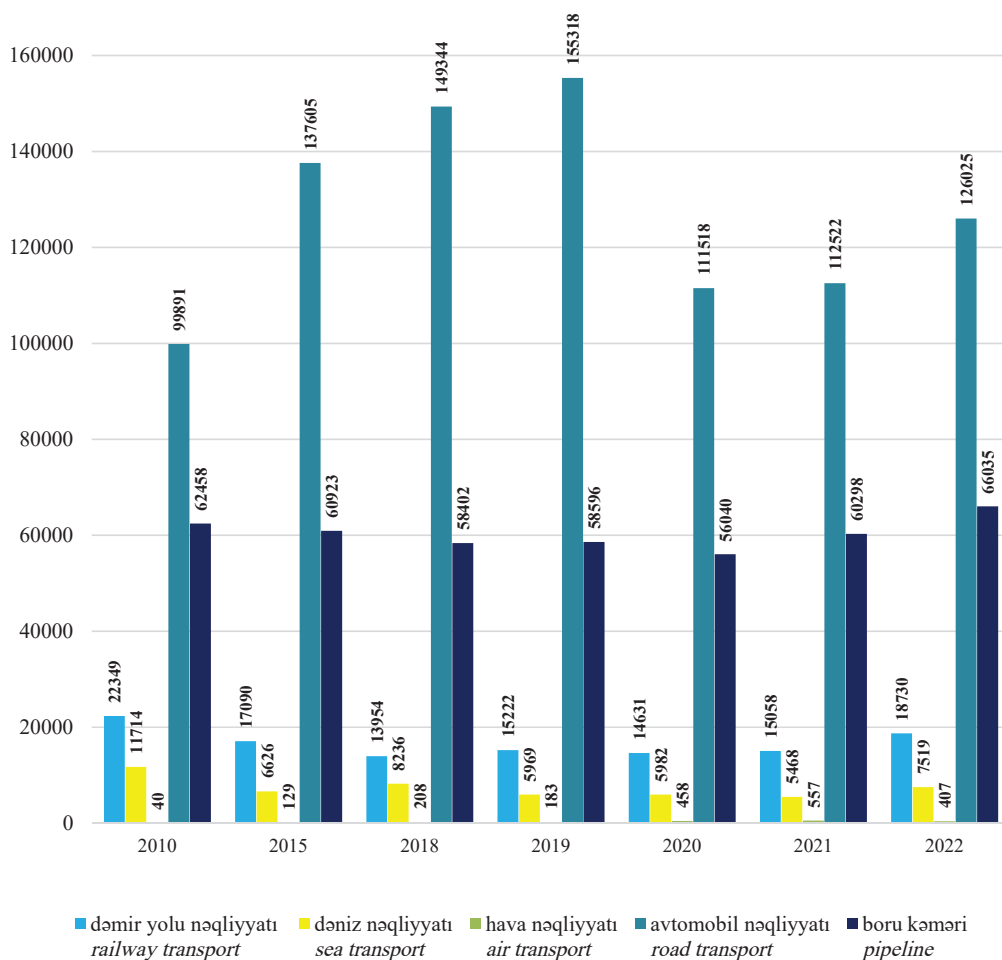
9. INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE

5977 min ton, Mil-Muğan iqtisadi rayonu üzrə 3034 min ton, Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu üzrə 6609 min ton, Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu üzrə 820 min ton, Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu üzrə 2552 min ton təşkil etmişdir.

Lankaran-Astara economic region, 5977 thousand tons in Central Aran economic region, 3034 thousand tons in Mil-Mugan economic region, 6609 thousand tons in Shaki-Zagatala economic region, 820 thousand tons in Eastern Zangazur economic region, 2552 thousand tons in Shirvan-Salyan economic region.

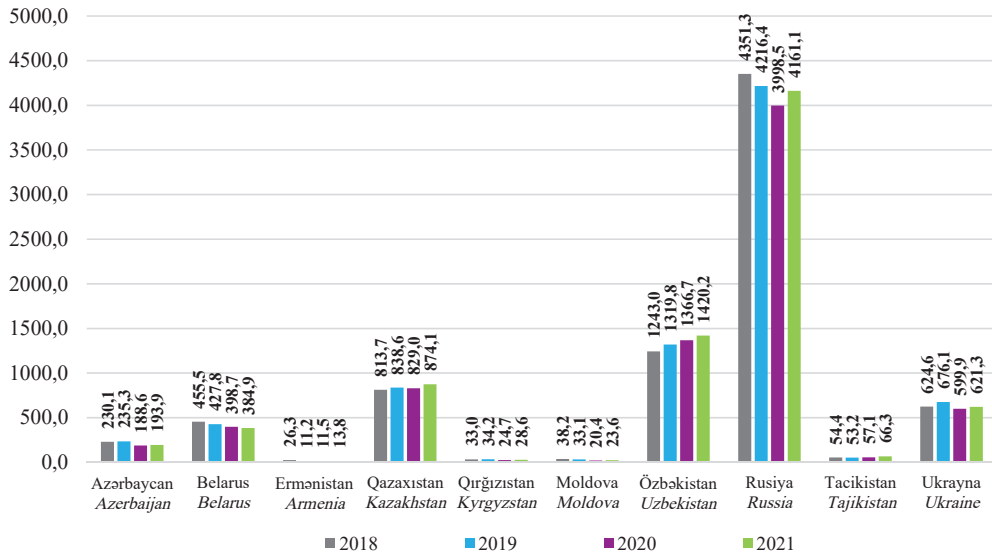
Nəqliyyat sektorunda yük daşınması, nəqliyyat növləri üzrə, min tonla
The freight volume in transport sector, by mode of transport, by thousand tons

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

Nəqliyyat sektorunda yük daşınması, milyon tonla
The freight volume in transport sector, by million tons

9.2.1 Emal sənayesinin əlavə dəyərinin ÜDM-ə faiz nisbəti və onun əhalinin hər nəfərinə düşən məbləği

9.2.1 Manufacturing value added as a proportion of GDP and per capita

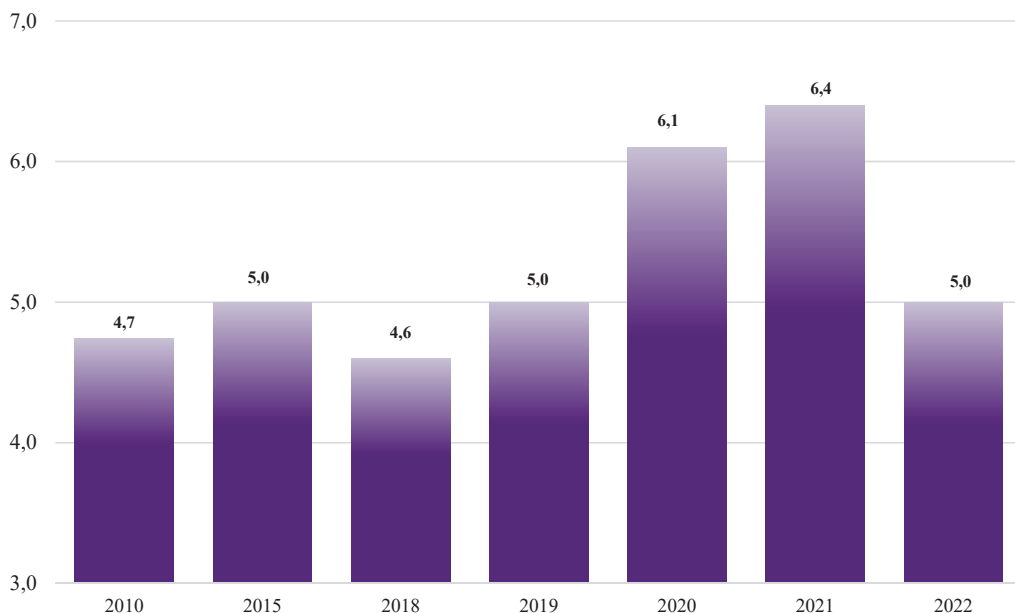
Emal sənayesinin əlavə dəyərinin ÜDM-ə faiz nisbəti

Manufacturing value added as a proportion of GDP

Emal sənayesinin əlavə dəyərinin ÜDM-ə faiz nisbəti emal sənayesində yaradılmış əlavə dəyər ÜDM-də payını göstərir. Bu alt göstərici emal sənayesinin əlavə dəyərinin ÜDM-ə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Manufacturing value added as a proportion of GDP represents the share of value added of the manufacturing industry in GDP. This sub indicator is calculated as the value added of the manufacturing industry divided by the GDP multiplied by 100.

Emal sənayesinin əlavə dəyərinin ÜDM-ə nisbəti, faizlə
Manufacturing value added as a proportion of GDP, in percentage

Emal sənayesinin əlavə dəyərinin ÜDM-dəki payında 2010-2022-ci illər ərzində azalma və artma qeydə alınmış və bu göstərici 2021-ci ildə 6,4 faiz olmaqla ən yüksək qiymətini almışdır. 2022-ci ildə bu göstərici 1,4 faiz bəndi azalaraq, 5,0 faiz olmuşdur. Emal sənayesində yaradılmış əlavə dəyər 2022-ci ildə 6699,1 milyon manat təşkil etmişdir.

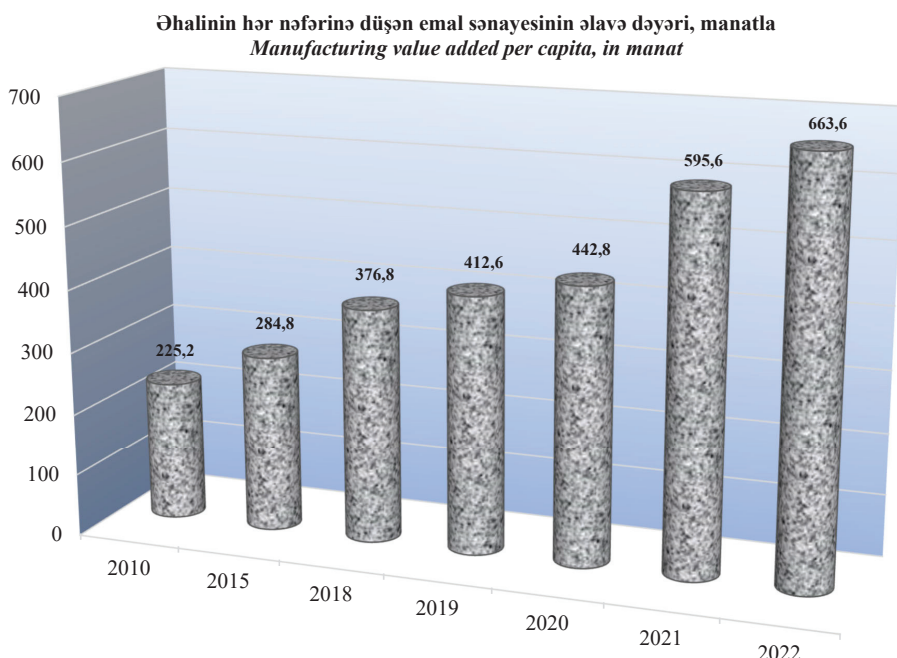
In 2010-2022, increasing and decreasing was recorded in the manufacturing value added as a proportion of GDP and this indicator reached its highest value 6,4 percent in 2021. In 2022, this indicator decreased by 1,4 percentage points to 5,0 percent. In 2022, the value added in the manufacturing industry was 6699,1 million manat.

Əhalinin hər nəfərinə düşən emal sənayesinin əlavə dəyəri
Manufacturing value added per capita

Bu altgöstərici emal sənayesində yaradılmış əlavə dəyərin əhalinin hər nəfərinə düşən məbləğini bildirir. Əhalinin hər nəfərinə düşən emal sənayesinin əlavə dəyəri emal sənayesinin əlavə dəyərinin ölkə əhalisinin sayına nisbəti kimi hesablanır.

This sub indicator determines the amount of manufacturing value added per capita. The manufacturing value added per capita is calculated as the value added of the manufacturing industry divided by the population of the country.

2010-2022-ci illər ərzində əhalinin hər nəfərinə düşən emal sənayesinin əlavə dəyəri 2,9 dəfə artaraq 225,2 manatdan 663,6 manatadək yüksəlmişdir. Sözügedən göstərici 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə 11,4 faiz artmışdır.

In 2010-2022, the manufacturing value added per capita increased by 2,9 from 225,2 manats to 663,6 manats. This indicator increased by 11,4 percent in 2022, compared to 2021.

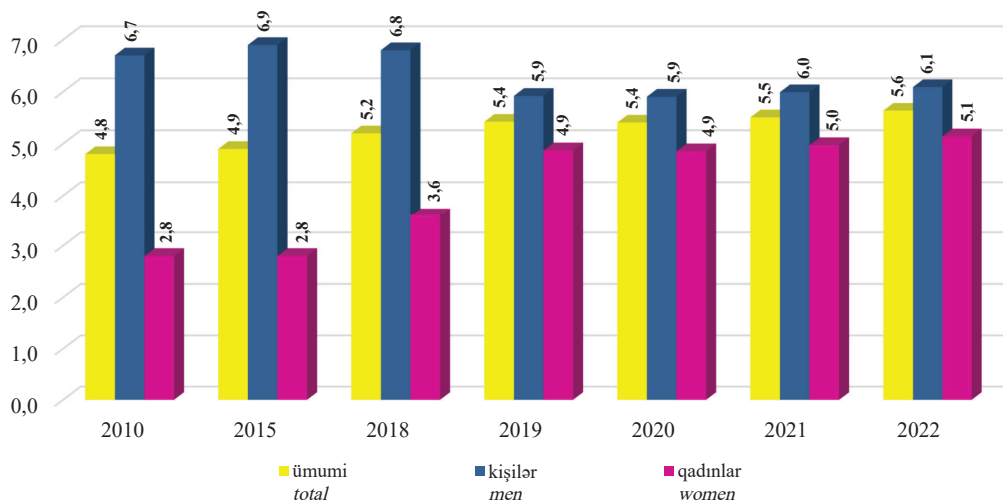

9.2.2 Emal sənayesində məşğulluğun ümumi məşğulluqda xüsusi çəkisi 9.2.2 Manufacturing employment as a proportion of total employment

Emal sənayesində məşğulluğun ümumi məşğulluqda xüsusi çəkisi emal sənayesi sahəsində məşğul olanların sayının iqtisadiyyatda məşğul olanların ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

The manufacturing employment as a proportion of total employment is calculated as the number of people employed in the manufacturing industry divided by the total number of people employed in the economy multiplied by 100.

Emal sənayesində məşğulluğun ümumi məşğulluqda xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgüdə, faizlə
Manufacturing employment as a proportion of total employment, by sex, in percentage

2010-2022-ci illər ərzində emal sənayesində məşğulluğun ümumi məşğulluqda xüsusi çəkisi 0,8 faiz bəndi artaraq 4,8 faizdən 5,6 faizədək yüksəlmişdir.

Bu illər ərzində emal sənayesində məşğul olan şəxslərin sayı 32,3 faiz artaraq 208,9 min nəfərdən 276,3 min nəfərə çatmışdır ki, onun da 155,7 min nəfəri və ya 56,4 faizi kişilər, 120,6 min nəfəri və ya 43,6 faizi isə qadınlar olmuşdur.

İqtisadi rayonlar üzrə bölgüdə 2022-ci ildə sözügedən göstəricinin ən yüksək həddi Bakı şəhərində 11,0 faiz, ən aşağı həddi isə Qazax-Tovuz iqtisadi rayonunda 1,2 faiz olaraq qeydə alınmışdır.

In 2010-2022, the manufacturing employment as a proportion of total employment increased by 0,8 percentage points from 4,8 percent to 5,6 percent.

During these years, the number of people employed in the manufacturing industry increased by 23,3 percent from 208,9 thousand people to 276,3 thousand people, of which 155,7 thousand people or 56,4 percent were men, and 120,6 thousand people or 43,6 percent were women.

In terms of economic regions, in 2022, the highest level of this indicator was recorded in the Baku city 11,0 percent, and the lowest level in the Gazakh-Tovuz economic region as 1,2 percent.

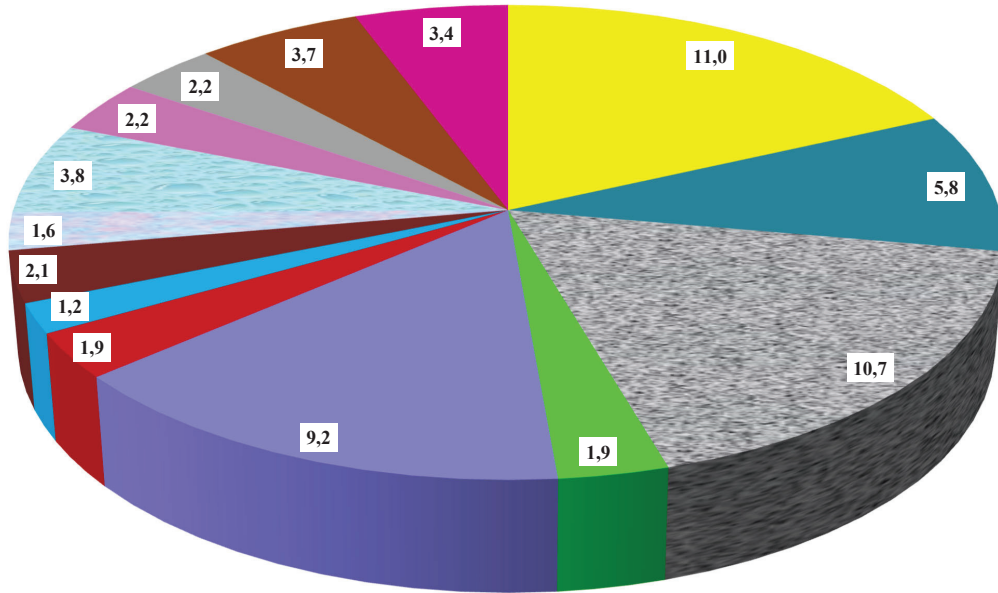
9. SƏNAYE, İNNOVASIYA VƏ İNFRASTRUKTUR

9. INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE

2022-ci ildə emal sənayesində məşğulluğun ümumi məşğulluqda xüsusi çəkisi, iqtisadi rayonlar üzrə bölgədə, faizlə

In 2022 manufacturing employment as a proportion of total employment, by economic regions, in percentage

■ Bakı şəhəri
Baku city

■ Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu
Daglig Shirvan economic region

■ Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu
Gazakh-Tovuz economic region

■ Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu
Central Aran economic region

■ Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu
Eastern Zangazur economic region

■ Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nakhchivan Autonomous Republic

■ Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu
Ganja-Dashkasan economic region

■ Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu
Guba-Khachmaz economic region

■ Mil-Muğan iqtisadi rayonu
Mil-Mughan economic regio

■ Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu
Shirvan-Salyan economic region

■ Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu
Absheron-Khizi economic region

■ Qarabağ iqtisadi rayonu
Karabagh economic region

■ Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu
Lankaran-Astara economic region

■ Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu
Shaki-Zagatala economic regions

9.3.1 Sənayenin ümumi əlavə dəyərində kiçik müəssisələrin xüsusi çəkisi

9.3.1 Proportion of small-scale industries in total industry value added

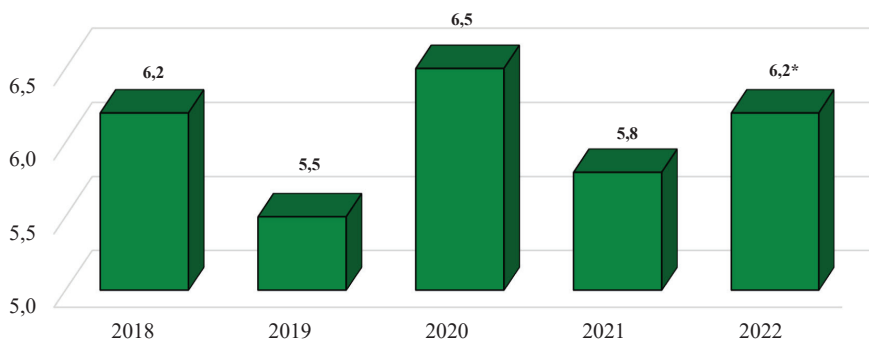
Sənayenin ümumi əlavə dəyərində kiçik müəssisələrin xüsusi çəkisi göstəricisi emal sənayesindəki kiçik müəssisələr tərəfindən yaradılmış əlavə dəyərin emal sənayesində yaradılmış ümumi əlavə dəyərdəki payını bildirir. Bu göstərici emal sənayesindəki kiçik müəssisələr tərəfindən yaradılmış əlavə dəyərin emal sənayesində yaradılmış ümumi əlavə dəyərə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Kiçik müəssisələr dedikdə, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 21 dekabr tarixli 556 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Mikro, kiçik, orta və iri sahibkarlıq subyektlərinin bölgüsü meyarları"na uyğun olaraq işçilərinin orta siyahı sayı 11 nəfərdən 50 nəfərədək, illik gəliri 200 min manatdan 3000 min manatadək olan sahibkarlıq subyektləri başa düşülür.

Proportion of small-scale industries in total industry value added indicator represents the share of manufacturing value added of small-scale manufacturing enterprises in the total manufacturing value added. This indicator is calculated as manufacturing value added of small-scale manufacturing enterprises divided by the total manufacturing value added multiplied by 100.

According to the "Criteria for classification of micro, small, medium and large entrepreneurship subjects" approved by the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan dated December 21, 2018, № 556 the small-scale enterprises means entrepreneurship subjects with average employee list from 11 to 50 and annual revenue from 200 thousand manats to 3000 thousand manats.

Sənayenin ümumi əlavə dəyərində kiçik müəssisələrin xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of small-scale industries in total industry value added, in percentage

Emal sənayesindəki kiçik müəssisələr tərəfindən yaradılmış əlavə dəyərin emal sənayesində yaradılmış ümumi əlavə dəyərdəki payı 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə 0,4 faiz bəndi artaraq 6,2 faiz təşkil etmişdir.

Compared to 2021, in 2022 the share of manufacturing value added of small-scale manufacturing enterprises in the total manufacturing value added increased by 0,4 percentage point and amounted 6,2 percent.

* İlkin məlumatlara əsasən

* According to preliminary data

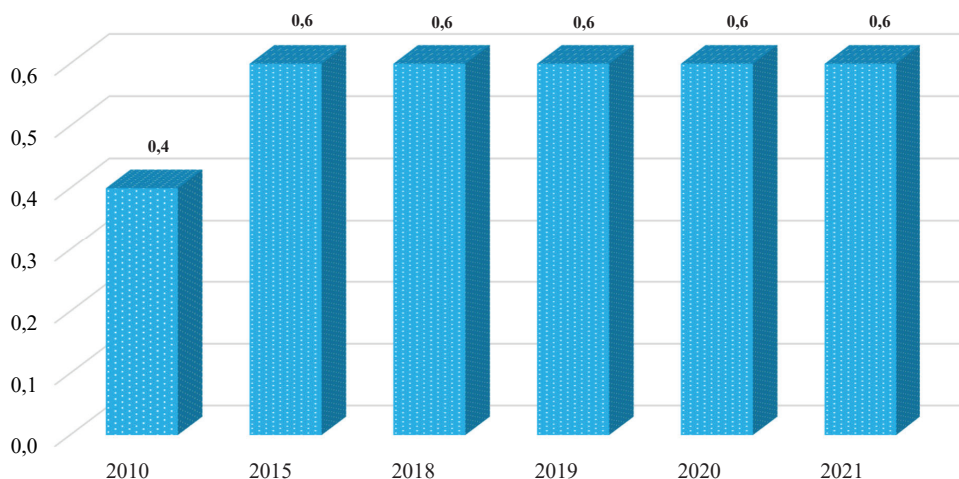

9.4.1 Əlavə dəyər vahidinə düşən karbon qazı (CO₂) tullantıları 9.4.1 Carbon dioxide (CO₂) emission per unit of value added

Əlavə dəyər vahidinə düşən CO₂ tullantıları göstəricisi hesabat ilində bir ABŞ dolları əlavə dəyərin istehsalı zamanı atmosfərə atılmış karbon qazının (CO₂) miqdarını ifadə edir. Bu göstərici yanacaqın yanmasından atmosfer havasına atılmış karbon qazının (CO₂) miqdarının ölkədə istehsal olunmuş əlavə dəyərin həcminə (2015-ci ilin sabit qiymətləri ilə, ABŞ dolları ilə) nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Carbon dioxide (CO₂) emission per unit of value added represents the amount of (CO₂) released into the atmosphere during the reporting year while producing one manat value added. This indicator is calculated as the ratio of the amount of carbon dioxide (CO₂) emitted into the atmosphere from fuel combustion to the volume of added value produced in the country (at constant prices of 2015, in US dollars) multiplied by 100.

Əlavə dəyər vahidinə düşən karbon qazı (CO₂) tullantıları, kq/ABŞ dolları
Carbon dioxide (CO₂) emission per unit of value added kg/US dollars

2010-2015-ci illərdə əlavə dəyər vahidinə düşən karbon qazı tullantıları göstəricisinin qiyməti 0,4 kq/ABŞ dollarından 0,6 kq/ABŞ dollarınadək yüksəlmiş və sonrakı illər ərzində bu qiymət dəyişməmişdir.

Atmosfer havasına atılmış karbon qazının həcmi isə 2010-cu ildəki 22,6 milyon tondan 2021-ci ildə 33,9 milyon tonadək artmışdır.

In 2010-2015, the price of carbon dioxide (CO₂) emissions per unit of added value increased from 0,4 kg/US dollars to 0,6 kg/US dollars, and the following years this price has not changed.

The amount of carbon dioxide released into the atmosphere increased from 22,6 million tons in 2010 to 33,9 million tons in 2021.

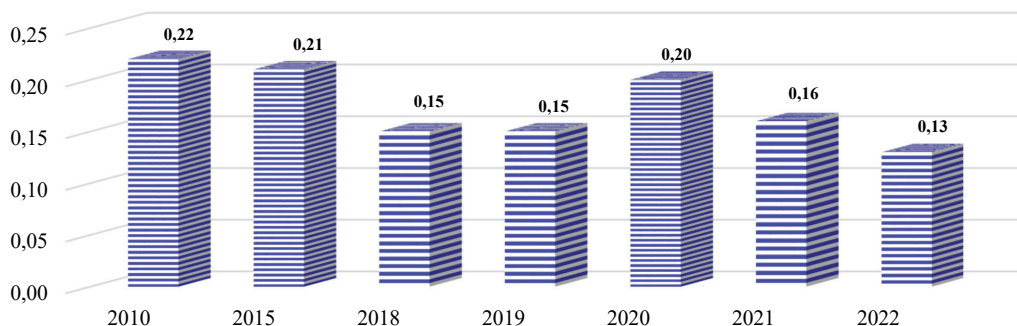
9.5.1 Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinə çəkilən xərclərin ÜDM-də xüsusi çəkisi

9.5.1 Research and development expenditure as a proportion of GDP

Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinə çəkilən xərclərin ÜDM-də xüsusi çəkisi maliyyə mənbələrindən asılı olmayaraq statistik vahidlər tərəfindən elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinə çəkilən daxili xərclərin ÜDM-ə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Research and development (R&D) expenditure as a proportion of GDP is calculated as the amount of internal expenditure of statistical units on R&D, regardless of financial sources, divided by the GDP multiplied by 100.

Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinə çəkilən xərclərin ÜDM-də xüsusi çəkisi, faizlə
Research and development expenditure as a proportion of GDP, in percentage

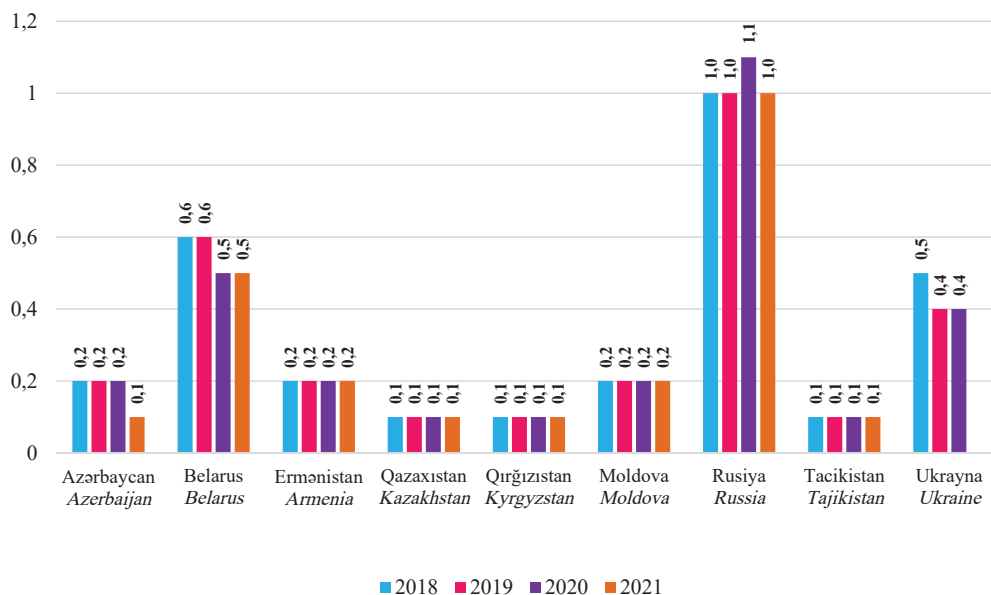

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinə çəkilən xərclərin ÜDM-də xüsusi çəkisində kiçik (0,09 faiz bəndi) azalma müşahidə olunmuşdur. Lakin bu illər ərzində maliyyə mənbələrindən asılı olmayaraq statistik vahidlər tərəfindən elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinə çəkilmiş xərclərin həcmi 93441,2 min manatdan 204238,1 min manatadək artmışdır.

Compared to 2010, a small (0.09 percentage point) decrease was observed in the specific weight of expenditures on scientific-research and experimental-constructive works in GDP in 2022. However, during these years, regardless of financial sources, the amount of expenditures of statistical units on R&D increased from 93441,2 thousand manats to 204238,1 thousand manats.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

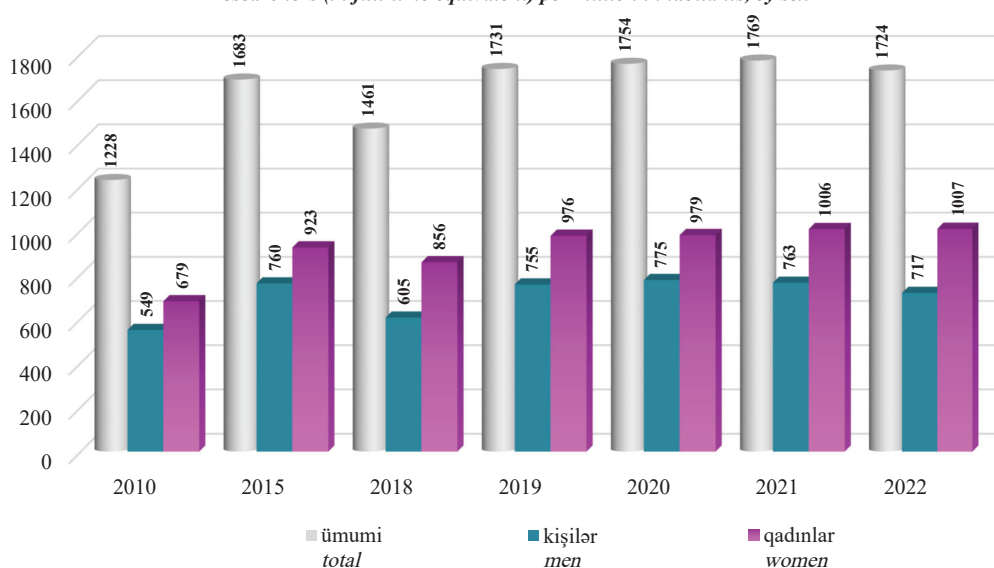
9.5.2 Əhalinin hər bir milyon nəfərinə düşən tədqiqatçıların sayı (tam məşğulluq ekvivalentində)

9.5.2 Researchers (in full-time equivalent) per million inhabitants

Bu göstərici elmi tədqiqatçıların sayının əhalinin ümumi sayına nisbətinin 1000000-a hasili kimi hesablanır.

This indicator is calculated as the number of research and development workers divided by the total population multiplied by 1000000.

Əhalinin hər bir milyon nəfərinə düşən tədqiqatçıların sayı (tam məşğulluq ekvivalentində), cins üzrə bölgədə
Researchers (in full-time equivalent) per million inhabitants, by sex

2010-2022-ci illər ərzində əhalinin hər 1000000 nəfərinə düşən tədqiqatçıların sayı 1228-dən 1724-dək artmışdır. Göstərici kişilər üzrə 549-dan 717-yə, qadınlar üzrə isə 679-dan 1007-yə yüksəlmişdir.

2022-ci ildə elmin sahələri üzrə əhalinin hər 1000000 nəfərinə düşən tədqiqatçıların sayı təbiət elmləri üzrə 503 nəfər, texniki elmlər üzrə 285 nəfər, tibb elmləri üzrə 218 nəfər, kənd təsərrüfatı üzrə 114 nəfər, ictimai elmlər üzrə 260 nəfər, humanitar elmlər üzrə isə 344 nəfər təşkil etmişdir. Hər 1000000 nəfərə düşən tədqiqatçıların sayı digər yaş qruplarına nəzərən 30-39 yaş qrupu üzrə daha yüksəkdir – 384 nəfər.

In 2010-2022, the researchers per million inhabitants increased from 1228 to 1724. The indicator rose from 549 to 717 for men, and from 679 to 1007 for women.

In 2022, the number of researchers per million inhabitants in the field of science were 503 persons for natural sciences, 285 persons for technical sciences, 218 persons for medical sciences, 114 persons for agriculture, 260 persons for social sciences, and 344 persons for humanities sciences. The number of researchers per 1000000 people is higher in the 30-39 age group than in other age groups - 384 persons.

9.b.1 Orta və yüksək texnoloji sənayenin əlavə dəyərinin ümumi əlavə dəyərdə xüsusi çəkisi

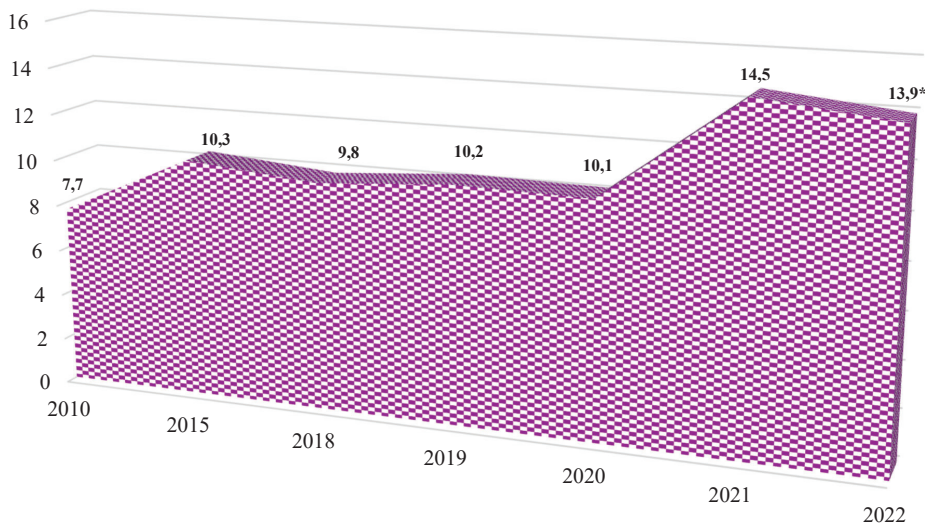
9.b.1 Proportion of medium and high-tech industry value added in total value added

Orta və yüksək texnoloji sənayenin əlavə dəyərinin ümumi əlavə dəyərdə xüsusi çəkisi orta və yüksək texnoloji sənaye sahələrində istehsal olunmuş əlavə dəyərin emal sənayesinin ümumi əlavə dəyərinə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

The proportion of medium and high-tech industry value added in total value added is calculated as the value added produced in the medium and high-tech industry divided by the total value added of manufacturing multiplied by 100.

Orta və yüksək texnoloji sənayenin əlavə dəyərinin ümumi əlavə dəyərdə xüsusi çəkisi, faizlə

Proportion of medium and high-tech industry value added in total value added, in percentage

2022-ci ildə orta və yüksək texnoloji sənayenin əlavə dəyərinin ümumi əlavə dəyərdə xüsusi çəkisi 2010-cu illə müqayisədə 6,2 faiz bəndi artaraq 7,7 faizdən 13,9 faizədək yüksəlmişdir.

Compared to 2010 in 2022, the proportion of medium and high-tech industry value added in total value added rose by 6,2 percentage points from 7,7 percent to 13,9 percent.

* İlkin məlumatlara əsasən

* According to preliminary data

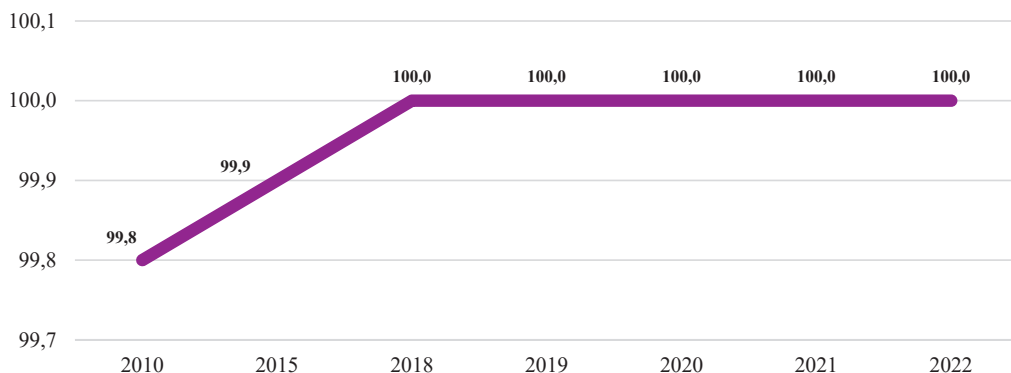
9.c.1 Mobil şəbəkə ilə əhatə edilən əhalinin xüsusi çəkisi, texnologiyalar üzrə bölgüdə

9.c.1 Proportion of population covered by a mobile network, in the distribution of mobile technologies

Mobil şəbəkə ilə əhatə edilən əhalinin xüsusi çəkisi mobil telefon rabitəsi abunəçiləri və ya istifadəçiləri olub-olmamasından asılı olmayaraq mobil telefon şəbəkəsinin siqnalının yayıldığı ərazi daxilində yaşayan əhalinin payını əks etdirir. Bu göstərici mobil telefon şəbəkəsinin siqnalının yayıldığı ərazi daxilində yaşayan əhalinin sayının əhalinin ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Proportion of population covered by a mobile network refers to the percentage of inhabitants living within range of a mobile-cellular signal, irrespective of whether or not they are mobile phone subscribers or users. This indicator is calculated as the number of inhabitants within range of a mobile-cellular signal divided by the total population multiplied by 100.

Mobil şəbəkə ilə əhatə edilən əhalinin xüsusi çəkisi, texnologiyalar üzrə bölgüdə, faizlə
Proportion of population covered by a mobile network, in the distribution of mobile technologies, in percentage

2010-cu ildə mobil şəbəkə ilə əhatə edilən əhalinin xüsusi çəkisi 99,8 faiz, 2018-2022-ci illər ərzində isə 100,0 faiz olmuşdur. 2022-ci ildə 3G və 4G mobil şəbəkələri ilə əhatə olunan əhalinin xüsusi çəkisi müvafiq olaraq 82,0 faiz və 88,0 faiz təşkil etmişdir.

The proportion of population covered by a mobile network was 99,8 percent in 2010, 100,0 percent in 2018-2022. In 2022, the share of the population covered by 3G and 4G mobile networks respectively was 82,0% and 88,0%.

10. BƏRABƏRSİZLİYİN AZALDILMASI 10. REDUCED INEQUALITIES

10 BƏRABƏRSİZLİYİN AZALDILMASI

Ölkədaxili və ölkələrarası bərabərsizliyi azaltmaq *Reduce inequality within and among countries*

10 REDUCED INEQUALITIES

Qlobal bərabərsizlik uzunmüddətli sosial və iqtisadi inkişafı təhlükə altında qoyaraq dayanıqlı inkişafa nailoma prosesini ləngidir. Hamı bu və ya digər səbəblərdən bir-biri ilə bağlıdır. Yoxsulluq, iqlim dəyişikliyi, miqrasiya və ya iqtisadi böhranlar kimi problemlər isə heç vaxt yalnız bir ölkə və ya bölgə ilə məhdudlaşmır. Bu baxımdan, bərabərsizliyi azaltmaq üçün bütün ölkələrdə transformativ islahatların həyata keçirilməsi zərurəti yaranır.

BMT-nin açıqladığı məlumatlara əsasən inkişaf etməkdə olan ölkələrdə əhalinin ən kasıb 20 faizinə daxil olan uşaqların ən zəngin kvintillərdəki uşaqlar ilə müqayisədə beş yaşınadək ölümə üzləşmək riski üç dəfə yüksəkdir. Eyni zamanda gəlir bərabərsizliyinin təxminən 30 faizi ev təsərrüfatları daxilində, o cümlədən qadın və kişi arasındakı bərabərsizlikdən qaynaqlanır.

2022-ci ilin sonuna dünyada müharibə, münafiqə, təqiblər, insan hüquqlarının pozulması və ictimai asayiş ciddi şəkildə pozan hadisələr səbəbindən öz ölkələrini tərk edərək qaçqın vəziyyətinə düşmüş insanların sayı 34,6 milyon nəfərə çatıb və bu da, hər 233 nəfərdən 1-nin ölkəsindən kənarda qaçqın həyatı yaşadığı mənasına gəlir. Qaçqınların 52 faizini Suriya (6,5 milyon nəfər), Ukrayna (5,7 milyon nəfər),

Global inequality delays the process of achieving sustainable development, putting long-term social and economic development at stake. Everyone is connected with each other for various reason. Issues such as poverty, climate change, migration, or economic crises are never limited to one country or region. From this point of view, there is a need to implement transformative reforms in all countries to reduce inequality.

According to UN's data, children in the poorest 20 percent of the populations of developing countries are still up to three times more likely to die before their fifth birthday than children in the richest quintiles. At the same time, about 30 percent of income inequality welded from inequality within households, including between women and men.

By the end of 2022, the number of people worldwide displaced by war, conflict, persecution, human rights abuses and events that seriously disrupt public order reached 34,6 million, and means that 1 in 233 lives a refugee life outside their country. 52 percent of refugees are those who left Syria (6,5 million people), Ukraine (5,7 million people) and Afghanistan (5,7 million people). Last year,

10. BƏRABƏRSİZLİYİN AZALDILMASI

10. REDUCED INEQUALITIES

Əfqanıstanı (5,7 milyon nəfər) tərk edənlər təşkil edir. Ötən il dünyada müxtəlif yollarla, hətta təhlükəli yollarla ölkəsini tərk edən 6876 nəfər həlak olmuşdur.¹

DİM 10 yaşından, cinsindən, əlillik vəziyyətindən, irqindən, etnik mənşəyindən, dinindən və s. xüsusiyyətlərindən asılı olmayaraq, hamının sosial, iqtisadi və siyasi həyatda aktiv iştiraka cəlb edilməsinin təşviqi və genişləndirilməsini, gəlirlər bərabərsizliyinin azaldılmasını, beynəlxalq iqtisadi və maliyyə institutlarının təkmilləşdirilməsini, habelə qanuni miqrasiyaya və insanların təhlükəsiz hərəkətinə şəraitin yaradılmasını nəzərdə tutur.

Bu da öz növbəsində, inklüziv sosial və iqtisadi artımın gücləndirilməsi, təhsil, səhiyyə və sosial müdafiəyə daha çox sərmayə qoyuluşu, ayrıseçkilik yaradan qanun və siyasətlərin aradan qaldırılması və planlaşdırılmış və düzgün idarə olunan miqrasiya siyasətlərinin həyata keçirilməsi üçün ciddi səylər tələb edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, beynəlxalq iqtisadi və maliyyə institutlarında qərarlar qəbul edilərkən inkişaf etməkdə olan ölkələr daha geniş təmsil olunmalı, Ümumdünya Ticarət Təşkilatının sazişlərinə uyğun olaraq, inkişaf etməkdə olan ölkələr və ən zəif inkişaf etmiş ölkələr üçün fərqli davranış prinsipi tətbiq edilməli, ehtiyacın ən böyük olduğu ölkələrə rəsmi inkişaf yardımları, maliyyə axınları, o cümlədən birbaşa xarici investisiyalar stimullaşdırılmalıdır².

6876 people died in the world who left their country in various ways, even dangerous ways.¹

SDG 10 calls for empowering and promoting the social, economic and political inclusion of all, irrespective of age, sex, disability, race, ethnicity, religion or other status, reducing income inequality as well as delivering of more effective, credible, accountable and legitimate institutions, and facilitating orderly, safe, regular and responsible migration and mobility of people.

This, in turn, requires substantial efforts to strengthen inclusive social and economic growth, to invest more in education, health and social protection, to eliminate discriminatory laws and policies, and to implement planned and well-managed migration policies.

In view of the above, representation and voice for developing countries in decision-making in global international economic and financial institutions should be enhanced, the principle of special and differential treatment for developing and least developed countries should be implemented, in accordance with World Trade Organization agreements, official development assistance and financial flows, including foreign direct investment, to States where the need is greatest, should be encouraged².

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

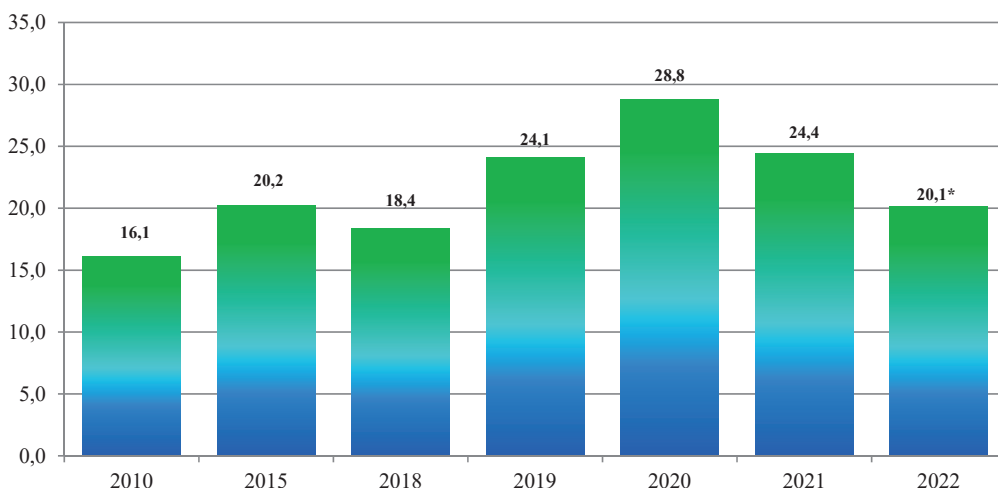

10.4.1 Əmək ödənişlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi
10.4.1 Labour share of GDP

Bu göstərici işçilərin əməkhaqqı və sosial müdafiə xətti ilə ödənişlərdən ibarət gəlirlərinin ÜDM-ə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator is calculated as the total compensation of employees, comprising wages and social protection transfers divided by GDP multiplied by 100.

Əmək ödənişlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi, faizlə
Labour share of GDP, in percentage

2010-cu ilə nisbətən 2022-ci ildə əmək ödənişlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi 4,0 faiz bəndi artaraq 16,1 faizdən 20,1 faizədək yüksəlmişdir.

Baxılan dövr ərzində əhəlinin nominal gəlirləri 2,7 dəfə artaraq 25,6 mlrd. manatdan 68,9 mlrd. manata çatmışdır.

Compared to 2010 in 2021, the labour share of GDP increased by 4,0 percentage points from 16,1 percent to 20,1 percent.

During this period the nominal income of the population increased 2,7 times from 25,6 billion manats and reached 68,9 billion manats.

* İlk məlumatlar əsasında

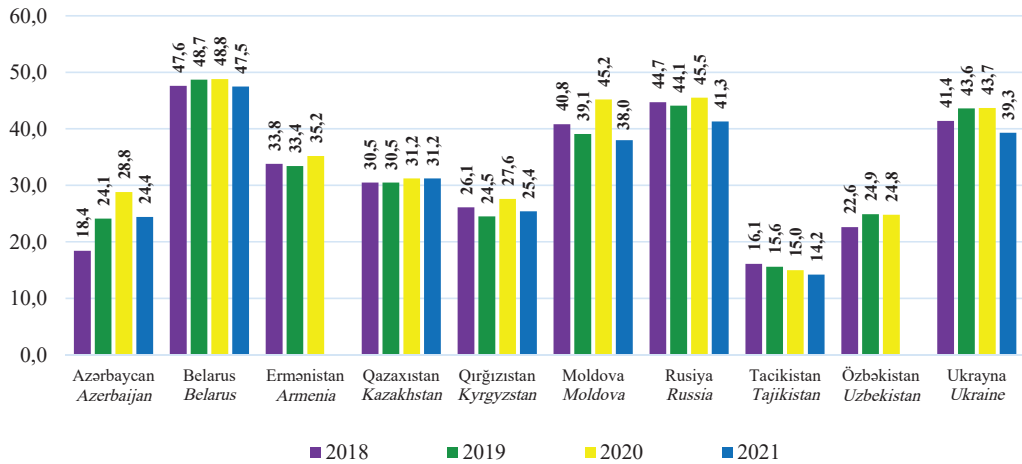
* According to preliminary data

10. BƏRABƏRSİZLİYİN AZALDILMASI

10. REDUCED INEQUALITIES

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

10.6.1 Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatların üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi və səsinin xüsusi çəkisi, faizlə

10.6.1 Proportion of membership and voting right of the Republic of Azerbaijan in international organizations, in percentage

Bu göstərici BMT-nin DİM üzrə qlobal göstəricilər sisteminə “İnkişaf etməkdə olan ölkələrin beynəlxalq təşkilatların üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi və onların səslərinin xüsusi çəkisi” kimi müəyyən edilmişdir və on bir beynəlxalq təşkilat üçün ayrı-ayrılıqda hesablanır: BMT-nin Baş Assambleyası, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası, Beynəlxalq Valyuta Fondu, BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurası, Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası, Afrika İnkişaf Bankı, Asiya İnkişaf Bankı, İnter-Amerika İnkişaf Bankı, Ümumdünya Ticarət Təşkilatı və Maliyyə Sabitliyi Şurası. Hesablama hər bir təşkilatın üzvləri barədə dərc olunmuş məlumatlar və onların illik hesabatlarında səslərin sayı ilə bağlı məlumatlardan istifadə edilərək aparılır. Üzvlərin xüsusi çəkisi inkişaf etməkdə olan ölkələr olan üzvlərin sayının üzvlərin ümumi sayına bölünməsi yolu ilə, səslərin xüsusi çəkisi isə inkişaf etməkdə olan ölkələrə ayrılan səslərin sayının səslərin ümumi sayına bölünməsi yolu ilə hesablanır.

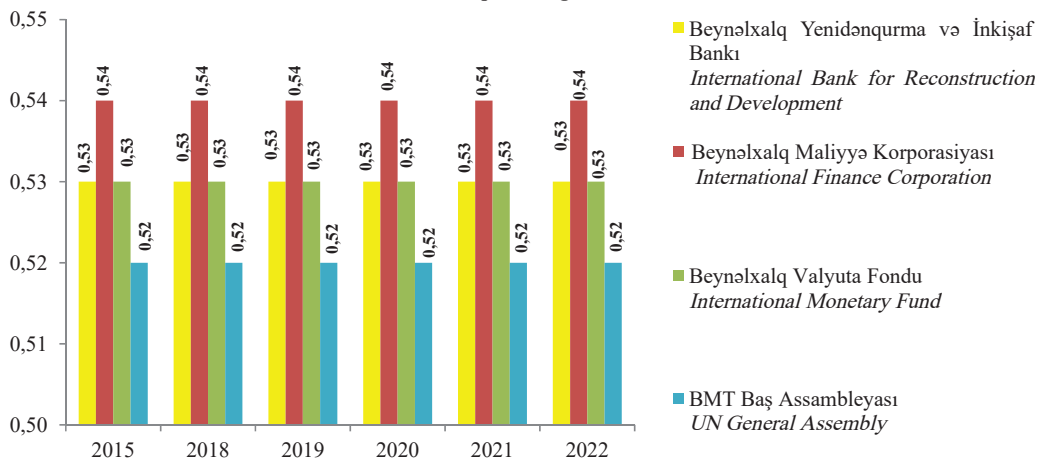
The indicator is defined as “Proportion of members and voting rights of developing countries in international organizations” and is calculated independently for eleven different international institutions: The United Nations General Assembly, the United Nations Security Council, the International Monetary Fund, the United Nations Economic and Social Council, the International Bank for Reconstruction and Development, the International Finance Corporation, the African Development Bank, the Asian Development Bank, the Inter-American Development Bank, the World Trade Organisation, and the Financial Stability Board. The computation uses each institutions’ own published membership and voting rights data from their respective annual reports. The proportion of voting rights is computed as the number of voting rights allocated to developing countries, divided by the total number of voting rights. The proportion of membership is calculated by taking the number of developing country members, divided by the total number of members.

10. BƏRABƏRSİZLİYİN AZALDILMASI

10. REDUCED INEQUALITIES

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatların üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi, faizlə³
Proportion of membership of the Republic of Azerbaijan in international organizations, in percentage³

2022-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankının üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi 0,53, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi 0,54, Beynəlxalq Valyuta Fondunun üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi 0,53, BMT Baş Assambleyasının üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi 0,52 faiz təşkil etmişdir. Baxılan dövrdə ölkəmizin səslərinin xüsusi çəkisi Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankında 0,13, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasında 0,11, Beynəlxalq Valyuta Fondunda 0,11 faiz olmuşdur.

In 2022, proportion of membership of the Republic of Azerbaijan in International Bank for Reconstruction and Development is 0,53, in International Finance Corporation is 0,54, in International Monetary Fund is 0,53, in UN General Assembly is 0,52 percent. In the reviewed period the special weight of the votes of our country in International Bank for Reconstruction and Development is 0,13, in International Finance Corporation is 0,11, International Monetary Fund is 0,11 percent.

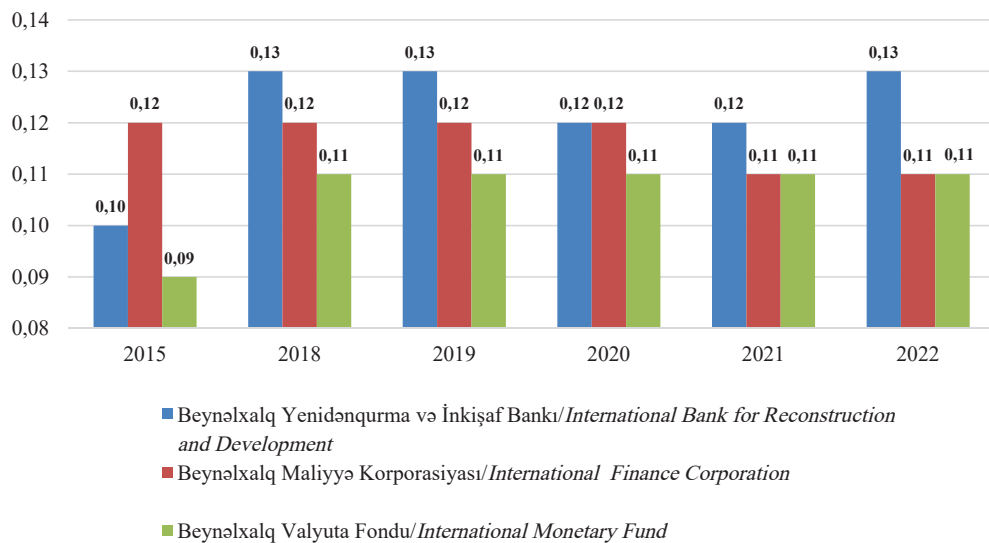
³ <https://unstats.un.org/sdgs/dataportal/database>

10. BƏRABƏRSİZLİYİN AZALDILMASI

10. REDUCED INEQUALITIES

Beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycan Respublikasının səslərinin xüsusi çəkisi, faizlə³
*The special weight of the votes of the Republic of Azerbaijan
in international organizations, in percentage³*

10.7.2 İnsanların nizamlı, təhlükəsiz, müntəzəm və məsuliyyətli miqrasiyasını və hərəkətililiyini asanlaşdıran miqrasiya siyasətinin mövcudluğu⁴

10.7.2 Existence of migration policy to facilitate orderly, safe, regular and responsible migration and mobility of people⁴

Göstərici miqrasiya və insanların hərəkətililiyi sahəsində hüquqi, institusional və təşkilati fəaliyyətin həyata keçirilmə vəziyyətini əks etdirir.

Azərbaycan Respublikasında miqrasiya sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi, miqrasiya proseslərinin və bu sahədə yaranan münasibətlərin tənzimlənməsi, habelə əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin Azərbaycan Respublikasında hüquqi vəziyyəti ilə bağlı normalar Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsi ilə müəyyənləşdirilir.

İnsanların miqrasiyası və hərəkətililiyi sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini, idarəetmə sisteminin inkişaf etdirilməsini, miqrasiya proseslərinin tənzimlənməsini və proqnozlaşdırılmasını, bu sahədə müvafiq dövlət orqanlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidməti (DMX) həyata keçirir. Ölkə hüdudlarında miqrasiya proseslərinin effektiv tənzimlənməsi, müraciət edənlərin rahatlığının təmin edilməsi, əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin müraciətlərinə baxılmasının asanlaşdırılması məqsədilə DMX-nin 8 regional idarəsi və dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində miqrasiya şöbələri fəaliyyət göstərir.

DMX miqrasiya idarəetmə sisteminin inkişaf etdirilməsi çərçivəsində “bir pəncərə” prinsipini tətbiq edərək əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti və daimi yaşamaq üçün icazələrin və müvafiq vəsiqələrin verilməsini, onların yaşayış yeri üzrə

The indicator reflects the situation of legal, institutional and organizational activities in the field of migration and mobility of people.

The Migration Code of the Republic of Azerbaijan establishes norms related to implementation of state policy in the field of migration in the Republic of Azerbaijan, regulation of migration processes and relations arising in this field, as well as legal status of foreigners and stateless persons in the Republic of Azerbaijan.

Implementation of state policy in the field of migration and mobility of people, development of management system, regulation and forecasting of migration processes, coordination of activities of the relevant state bodies in this area are carried out by the State Migration Service of the Republic of Azerbaijan. There are 8 regional offices of the State Migration Service and migration offices at the state border checkpoints to effectively regulate migration processes within the country, to ensure convenience of applicants, and to facilitate the handling of foreigners and stateless persons.

As part of the development of the migration management system, the SCC applied the principle of "one-stop-shop" to issue foreigners and stateless persons with permits for temporary and permanent residence on the territory of the Republic of Azerbaijan. Provides work permits, as well as work permits for paid employment in the country. Thus, it is necessary to regulate migration processes in the

⁴ Göstərici BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sistemində “10.7.2 İnsanların nizamlı, təhlükəsiz, müntəzəm və məsuliyyətli miqrasiyasını və hərəkətililiyini asanlaşdıran miqrasiya siyasəti olan ölkələrin sayı” kimi müəyyən edilmişdir. Göstəricinin milli səviyyədə tətbiqi sözügedən sahədə hüquqi, institusional və təşkilati fəaliyyətin həyata keçirilmə vəziyyətini nəzərdə tutur.

⁴ In the UN Global Indicators System, this indicator is defined as “10.7.2 Number of countries with migration policies that facilitate orderly, safe, regular and responsible migration and mobility of people”. The application of the indicator at the national level implies the state of implementation of legal, institutional and organizational activities in the field in question.

qeydiyyatdan alınmasını, Azərbaycan Respublikasına gələn əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ölkədə müvəqqəti olma müddətinin uzadılmasını, həmçinin ölkə ərazisində haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün iş icazələrinin verilməsini həyata keçirir. Bununla da ölkədə miqrasiya proseslərinin daha çevik və işlək mexanizmlər əsasında tənzimlənməsinə, dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffaflığın artırılmasına, vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin daha keyfiyyətli, rahat, yeni üslubda və müasir innovasiyaları tətbiq etməklə həyata keçirilməsinə, vətəndaş məmnunluğunun təmin olunmasına, miqrasiya idarəetmə mexanizminin təkmilləşdirilməsinə və sadələşdirilməsinə, həmçinin bu sahədə operativliyin və şəffaflığın təmin olunmasına nail olunmuşdur.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasında müvəqqəti olan, işləyən və yaşayan əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər haqqında dəqiq statistik məlumatlar DMX-nin Vahid Miqrasiya Məlumat Sistemində (VMMS) toplanır və onun digər dövlət orqanlarının müvafiq sistemlərinə inteqrasiyası təmin edilmişdir. Nəticədə Azərbaycan Respublikasında yaşayan, işləyən və müvəqqəti olan əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin uçotu aparılır, miqrasiya proseslərinin idarə olunmasında iştirak edən dövlət orqanları zəruri informasiya ilə təmin edilir, miqrasiya ilə bağlı sənədləşmə, yoxlama, sorğu və təhlil işləri avtomatlaşdırılmış və bu sahədə göstərilən elektron xidmətlər təkmilləşdirilmişdir.

country on the basis of more flexible and efficient mechanisms, to increase transparency in the activities of state bodies, to provide citizens with better, more comfortable, new methods and up-to-date innovations, to improve citizen satisfaction, it has achieved efficiency and transparency in this area.

In addition, accurate statistical data was collected in the State Migration Information System (EMC) on foreigners and stateless persons temporarily, working and living in the Republic of Azerbaijan, and its integration into other relevant government agencies. As a result, foreigners and stateless persons residing, working and temporarily residing in the Republic of Azerbaijan are recorded, the state bodies involved in migration management are provided with the necessary information, automation of documentation, verification, inquiry and analysis related to migration has been improved and electronic services in this area have been improved.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidməti
Source: The State Migration Service of the Republic of Azerbaijan

10.b.1 İnkişaf üçün resurs axınlarının məcmu həcmi, axınların növləri üzrə bölgədə
10.b.1 Total resource flows for development, by type of flow

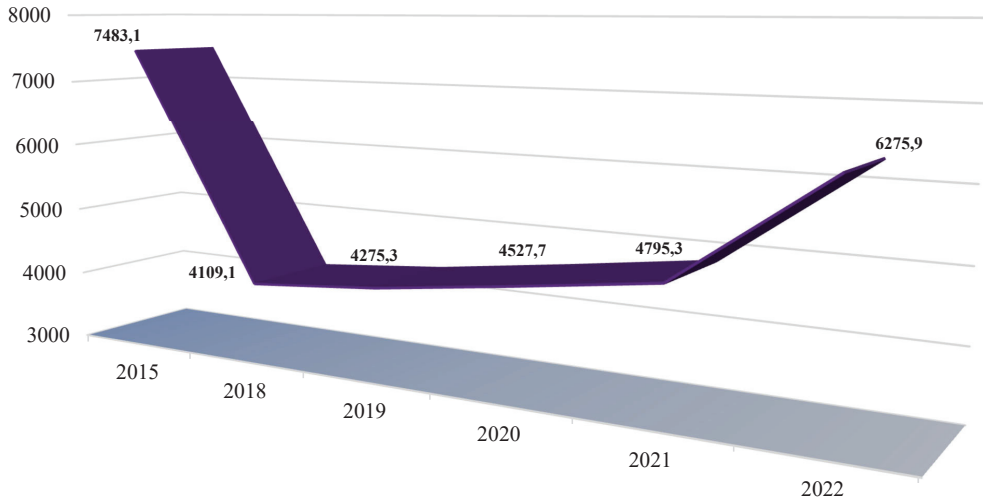
Ölkədaxili və ölkələrarası bərabərsizliyi azaltmaq məqsədilə milli planlara və proqramlara uyğun olaraq inkişaf etməkdə olan ölkələrə yönələn maliyyə axınlarını, o cümlədən birbaşa xarici yatırımları qiymətləndirmək üçün inkişaf üçün resurs axınının məcmu həcmi göstəricisindən istifadə edilir.

Bu göstərici Azərbaycana cəlb edilmiş və ölkədən xaricə yönəldilmiş birbaşa investisiyaların ümumi məbləğini bildirir.

The total resource flows for development indicator is used to estimate official financial flows to developing countries, including foreign direct investments, in accordance with their national plans and programmes, in order to reduce inequality within and among countries.

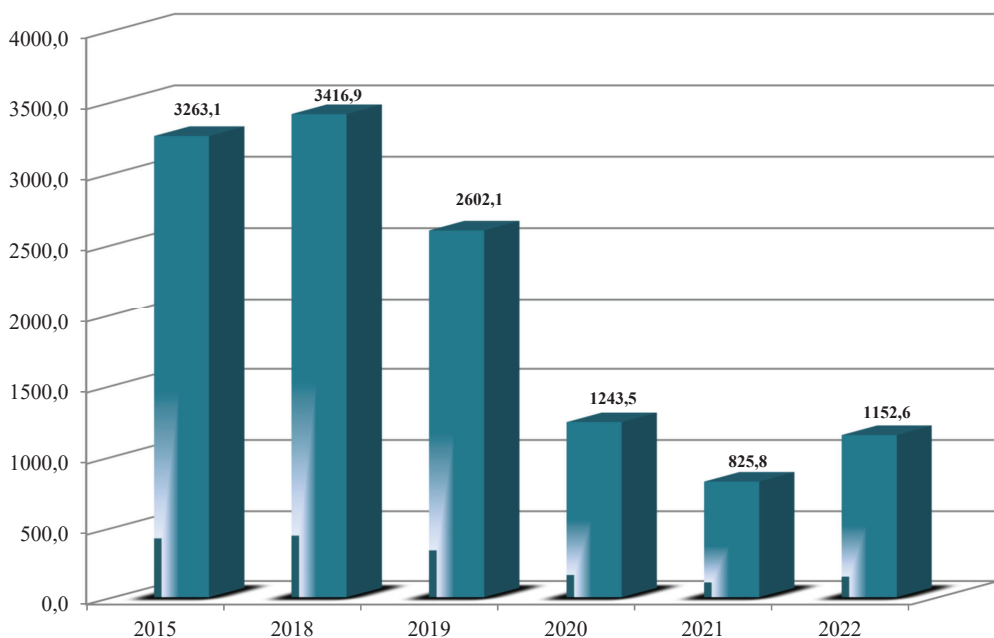
This indicator represents the total amount of direct investments attracted to Azerbaijan and direct foreign investments from the country.

Azərbaycana cəlb edilmiş birbaşa xarici investisiyalar, milyon ABŞ dolları ilə
Direct foreign investments attracted to Azerbaijan, in million US dollars

Azərbaycandan xaricə yönəldilmiş birbaşa investisiyalar, milyon ABŞ dolları ilə
Direct foreign investments from Azerbaijan, in million US dollars

2015-2022-ci illərdə ölkəyə cəlb edilmiş birbaşa xarici investisiyalar 16,1 faiz azalaraq 6275,9 milyon ABŞ dolları, xaricə yönəldilmiş birbaşa investisiyalar isə 64,7 faiz azalaraq 1152,6 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Buna baxmayaraq, 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə ölkəyə cəlb edilmiş birbaşa investisiyalarda 1480,6 milyon ABŞ dolları artım qeydə alınmışdır.

In 2015-2022, the total amount of direct investments attracted to the country declined by 16,1 percent and amounted to 6275,9 million US dollars, and the total amount of foreign direct investments decreased by 64,7 percent and amounted to 1152,6 million US dollars. However, compared to 2021, in 2022 there was recorded 1480,6 million US dollars increase in the total amount of direct investments attracted to the country.

11. DAYANIQLI ŞƏHƏRLƏR VƏ İCMALAR

11. SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

11 DAYANIQLI ŞƏHƏRLƏR VƏ İCMALAR

Şəhər və yaşayış məntəqələrinin açıqlığını, təhlükəsizliyini, davamlılığını və ekoloji dayanıqlılığını təmin etmək

Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable

11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

Şəhərlər insanlara sosial və iqtisadi cəhətdən inkişaf etməyə imkan verən ticarət, mədəniyyət, elm və məhsuldarlıq mərkəzləridir. Hamı üçün əsas xidmətlərdən, enerji, mənzil təminatı, ictimai nəqliyyat və digər imkanlardan rahat istifadə imkanları olan şəhərlər arzu etdiyimiz gələcəyin bir parçasıdır.

BMT-nin açıqladığı məlumata əsasən 2022-ci ilin noyabr ayı vəziyyətinə dünya əhalisinin yarıdan çoxu (55 faiz) şəhərlərdə məskunlaşıb, 2050-ci ildə bu göstəricinin 70 faizə yüksələcəyi proqnozlaşdırılır. Hazırda şəhərlərdə 1,1 milyard insan gəcəqondularda yaşayır və bu temp dəyişməzsə, 30 ildən sonra onların sayının 2 milyard nəfər çoxalacağı ehtimal olunur.

2022-ci ildə şəhər əhalisinin sadəcə yarısı ictimai nəqliyyata rahat çıxış imkanı əldə etmişdir. 2015-ci illə müqayisədə ötən il fəlakət risklərinin azaldılması sahəsində milli və yerli səviyyələrdə strategiyalar qəbul etmiş ölkələrin sayı 2 dəfə artmışdır¹.

DİM 11 hamı üçün tələblərə cavab verən, təhlükəsiz və əlçatan mənzil təchizatına və əsas xidmətlərə çıxış imkanının təmin edilməsini, ağır şəraitdə olan yaşayış məntəqələrinin müasirləşdirilməsini, xüsusən də çətin vəziyyətlərdə olan insanlara, qadınlara, uşaqlara, əlilliyi olanlara və yaşlılara xüsusi diqqət yetirməklə hamı üçün təhlükəsiz, əlçatan və dayanıqlı nəqliyyat sistemlərinin təmin edilməsini, şəhər əhalisinin hər

Cities are hubs for commerce, culture, science and productivity, and have enabled people to advance socially and economically. There needs to be a future in which cities provide opportunities for all, with access to basic services, energy, housing, transportation and more.

According to the information released by the UN, as of November 2022, more than half of the world's population (55 percent) lived in cities, and it is predicted that this indicator will increase to 70 percent in 2050. Currently, 1.1 billion people live in slums in cities, and if this pace does not change, their number is likely to increase by 2 billion in 30 years.

In 2022, only half of the city's population will have access to public transport. Compared to 2015, last year, the number of countries that adopted strategies at the national and local levels in the field of disaster risk reduction has doubled¹.

SDG 11 aims to ensure access for all to adequate, safe and affordable housing and basic services and upgrade slums, to provide access to safe, affordable, accessible and sustainable transport systems for all, improving road safety, notably by expanding public transport, with special attention to the needs of those in vulnerable situations, women, children,

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

11. DAYANIQLI ŞƏHƏRLƏR VƏ İCMALAR

11. SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

nəfərinə düşən mənfəi ekoloji təsirlərin azaldılmasını, fəlakətlər nəticəsində ölüm hallarının və onun təsirinə məruz qalanların sayının xeyli azaldılmasını, qlobal ÜDM-ə nisbətə birbaşa iqtisadi itkilərin əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmasını nəzərdə tutur. Bu da öz növbəsində, bütün ölkələrdə inklüziv və dayanıqlı urbanizasiyanın və yaşayış məntəqələrinin planlaşdırılması və idarə edilməsi üçün potensialın artırılmasını, mədəni və təbii irsi qorumaq və mühafizə etmək üçün səylərin gücləndirilməsini, milli və regional səviyyələrdə inkişafın planlaşdırılmasını gücləndirməklə şəhər, qəsəbə və kənd əraziləri arasında iqtisadi, sosial və ətraf mühitlə bağlı müsbət əlaqələrin genişləndirilməsini zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, inklüzivlik, resurslardan səmərəli istifadə, iqlim dəyişikliyinə uyğunlaşma və onun fəsadlarının yüngülləşdirilməsi, habelə fəlakətlərə qarşı davamlılığa dair siyasətlər və planlar qəbul edən və həyata keçirən şəhərlərin və yaşayış məntəqələrinin sayı əhəmiyyətli şəkildə artırılmalı, 2015-2030-cu illərdə Fəlakət Riskinin Azaldılması üzrə Senday Çərçivəsinə uyğun olaraq bütün səviyyələrdə vahid fəlakət riskinin idarə edilməsi tətbiq edilməlidir².

persons with disabilities and older persons, to reduce the adverse per capita environmental impact of cities, and significantly reduce the number of deaths and the number of people affected and substantially decrease the direct economic losses relative to global GDP caused by disaster. In this turn, enhancing of inclusive and sustainable urbanization, as well as of the capacity for human settlement planning and management in all countries, strengthening efforts to protect and safeguard the world's cultural and natural heritage, support of positive economic, social and environmental links between urban, peri-urban and rural areas by strengthening national and regional development planning are essential.

Regarding to the above, substantially increase the number of cities and human settlements adopting and implementing integrated policies and plans towards inclusion, resource efficiency, mitigation and adaptation to climate change, resilience to disasters, and develop and implement, in line with the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030, holistic disaster risk management at all levels².

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

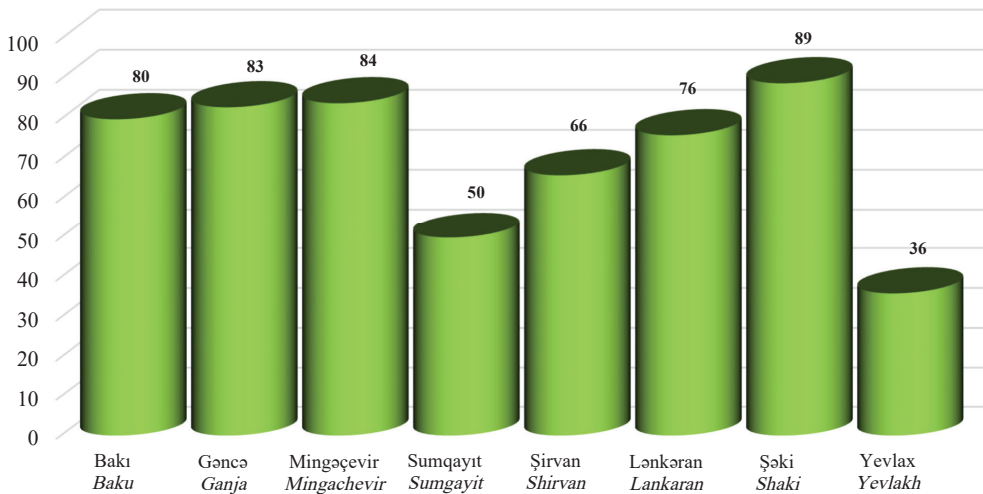
11.2.1 İctimai nəqliyyata rahat çıxışı olan əhalinin xüsusi çəkisi, cins, yaş və əlillik əlaməti üzrə bölgədə

11.2.1 Proportion of population that has convenient access to public transport, by sex, age and persons with disabilities

Bu göstərici ictimai nəqliyyata rahat çıxışı olan əhalinin sayının əhalinin ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır. İctimai nəqliyyata çıxış o halda rahat çıxış hesab olunur ki, ev, məktəb, iş yeri, bazar və s. ilə avtobus dayanacaqları arasındakı məsafə 500 metrden çox olmasın.

This indicator is calculated as the ratio of the number of people with easy access to public transport to the total population, multiplied by 100. Access to public transportation is considered appropriate if the distance between home, school, workplace, market, etc. bus does not exceed 500 meters.

İctimai nəqliyyata rahat çıxışı olan əhalinin xüsusi çəkisi (2022-ci ilin məlumatlarına əsasən), faizlə³
Proportion of population that has convenient access to public transport (according to 2022 data), in percentage³

2022-ci ildə ictimai nəqliyyata rahat çıxışı olan əhalinin xüsusi çəkisi Bakıda 80 faiz,

In 2022, the proportion of the population with convenient access to public transport was

³ "Azərbaycanda müqayisəli şəhər məlumatlarının əldə edilməsi üçün DEGURBA (urbanizasiya səviyyəsi) yanaşmasının tətbiqi" layihəsi çərçivəsində İqtisadiyyat Nazirliyi, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi, Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi, Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Geodeziya və Kartografiya Agentliyinin nümayəndələrindən ibarət yaradılmış İşçi Qrup tərəfindən BMT-nin Məskunlaşma Proqramının (UN-Habitat) metodologiyası əsasında hesablanmışdır.

³ Created within the framework of the project of the Ministry of Economy, the Ministry of Digital Development and Transport, the State Statistical Committee, the State Committee for Urban Development and Architecture, the Space Agency of the Republic of Azerbaijan, the State Service for Property Issues under the Ministry of Economy, Geodesy and Cartography Agency of the Ministry of Ecology and Natural Resources was calculated by the Working Group consisting of representatives of based on the methodology of the UN Settlement Program (UN-Habitat).

11. DAYANIQLI ŞƏHƏRLƏR VƏ İCMALAR

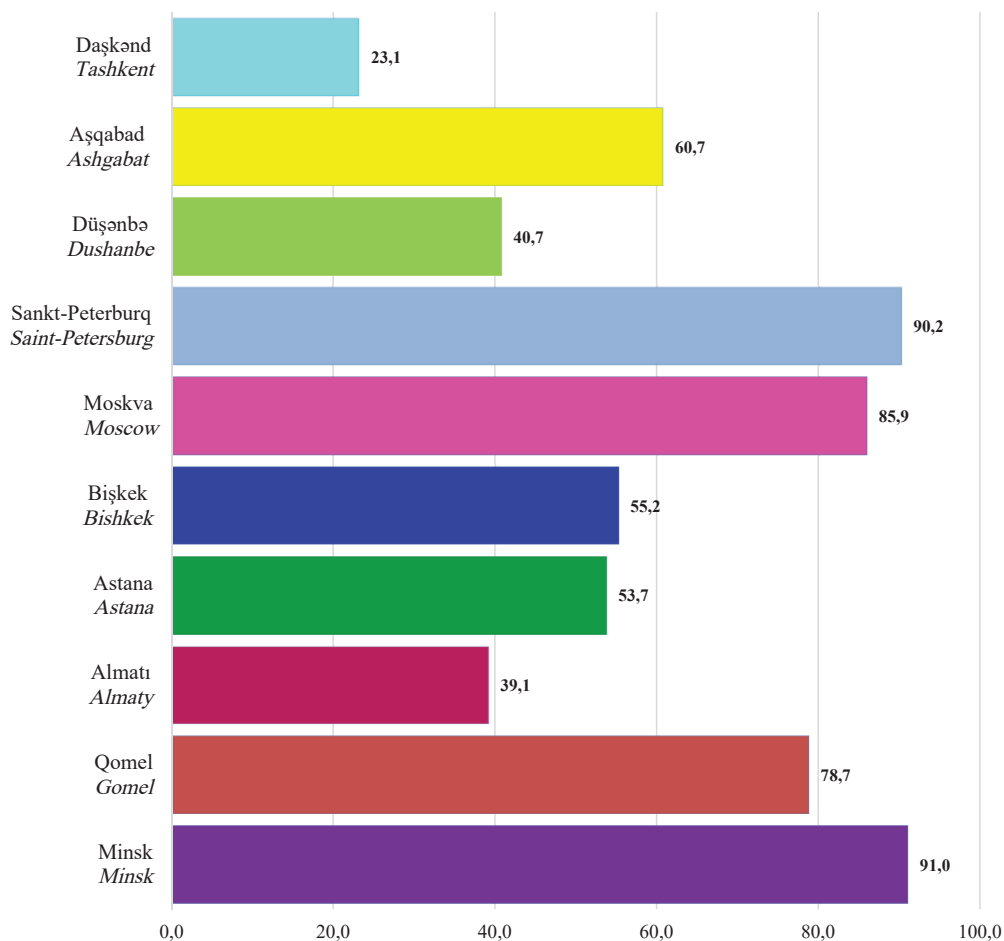
11. SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

Gəncədə 83 faiz, Mingəçevirdə 84 faiz, Sumqayıtda 50 faiz, Şirvanda 66 faiz, Lənkəranda 76 faiz, Şəkidə 89 faiz, Yevlaxda 36 faiz olmuşdur.

80 percent in Baku, 83 percent in Ganja, 84 percent in Mingachevir, 50 percent in Sumgait, 66 percent in Shirvan, 76 percent in Lankaran, 89 percent in Sheki, 36 percent in Yevlakh.

Göstəricinin MDB ölkələrinin bəzi şəhərləri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator between the some cities of the CIS countries

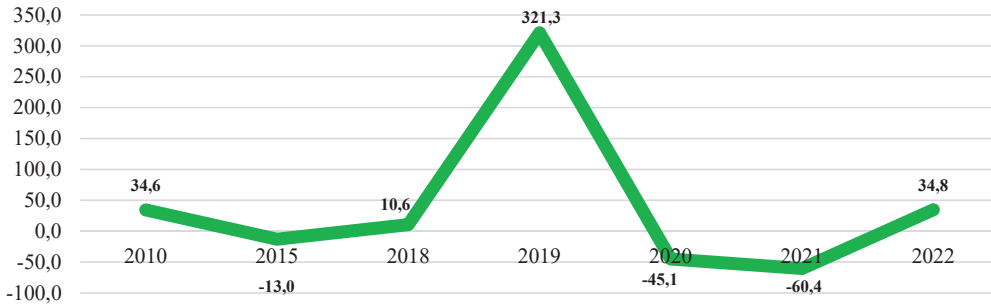
11.3.1 Tikilərək istifadəyə verilmiş yaşayış evlərinin sahəsinin artım tempinin əhalinin artım tempinə nisbəti⁴

11.3.1 Ratio of built and delivered residential areas growth rate to population growth rate⁴

Bu göstərici il ərzində tikilərək istifadəyə verilmiş yaşayış evlərinin sahəsinin illik artım sürətinin əhalinin illik artım sürətinə nisbəti kimi hesablanır.

This indicator is calculated as the growth rate of the built residential area in a year divided by the population annual growth rate.

Tikilərək istifadəyə verilmiş yaşayış evlərinin artım tempinin əhalinin artım tempinə nisbəti, əvvəlki ilə nisbətən, faizlə
Ratio of built and delivered residential areas growth rate to population growth rate, compared to previous years, in percentage

Əhalinin hər 1000 nəfərinə düşən istifadəyə verilmiş yaşayış evlərinin sahəsi 2010-cu ildə 229,0 kvadrat metrə 2022-ci ildə 279,0 kvadrat metrə yüksəlmişdir.

2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə istifadəyə verilmiş yaşayış evlərinin ümumi sahəsi 35,6 faiz artaraq 2815,7 min kvadrat metrə bərabər olmuşdur ki, bunun da 2211,7 min kvadrat metri və ya 78,5 faizi şəhər yerlərinin, 604,0 min kvadrat metri və ya 21,5 faizi isə kənd yerlərinin payına düşmüşdür.

The built and delivered residential area per 1000 people increased from 229,0 square meters in 2010 to 279,0 square meters in 2022.

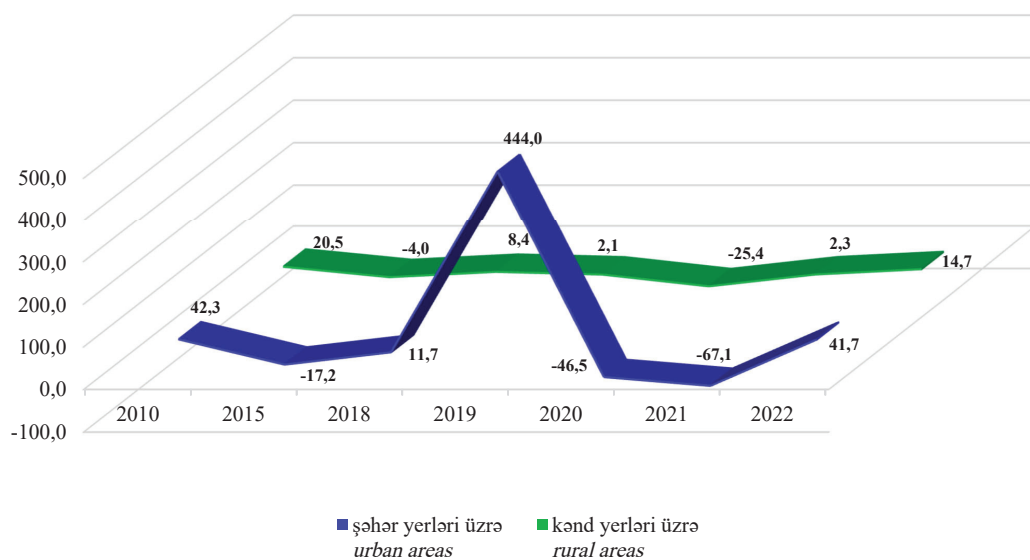
In 2022 compared to 2021 the total built and delivered residential areas increased by 35,6 percent and amounted to 2815,7 thousand square meters, from which 2211,7 thousand square meters or 78,5 percent was in the urban areas and 604 thousand square meters or 21,5 percent was in the rural areas.

⁴ BMT-nin global göstəricilər sistemində bu göstərici “11.3.1 Torpaqdan istifadə artımının əhalinin artım tempinə nisbəti” kimi müəyyən edilir. Nəşrdə yalnız torpaq üzərində tikilərək istifadəyə verilmiş yaşayış evləri üzrə rəsmi statistika məlumatları əsasında tərtib edilən göstərici nəzərdə tutulur.

⁴ This indicator defined as in the UN Global Indicator Framework “11.3.1 Ratio of land consumption rate to population growth rate”. The publication refers only to the indicator compiled on the basis of official statistics on built and delivered residential areas.

Tikilərək istifadəyə verilmiş yaşayış evlərinin sahəsinin artım tempinin əhalinin artım tempinə nisbəti, yaşayış yeri üzrə bölgədə, faizlə
Ratio of built and delivered residential areas growth rate to population growth rate, by location, in percentage

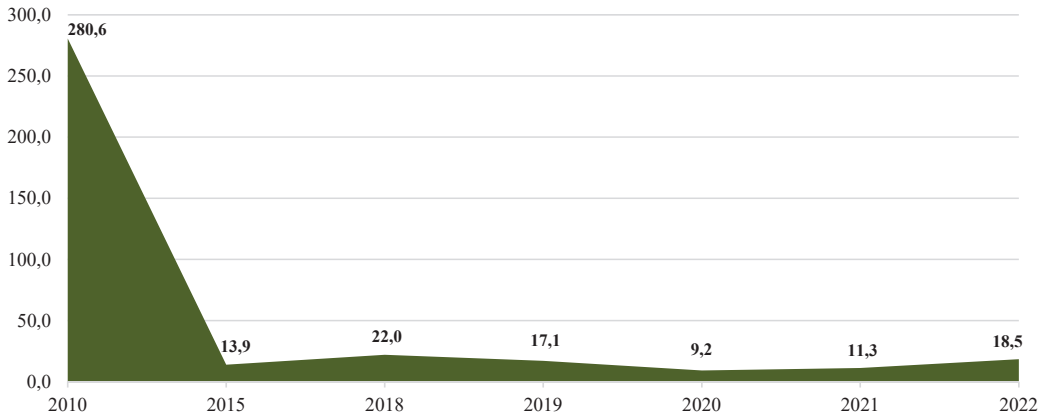
11.5.1 Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, əhalinin hər 100000 nəfərinə⁵

11.5.1 Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters per 100,000 population⁵

Ölkə əhalisinin iqlimlə əlaqəli ekstremal hadisələrə və digər iqtisadi, sosial və ekoloji sarsıntı və fəlakətlərə davamlılıq, məruz qalma və həssaslıq səviyyəsini ölçmək üçün bilavasitə fəlakət nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı göstəricisindən istifadə olunur. Bu göstərici fəlakət zamanı və ya ondan dərhal sonra həyatını itirmiş, xəstəliyə tutulmuş, xəsarət almış və ya sağlamlığına digər zərər dəymiş, xilas edilmiş və təxliyə olunmuş insanların əhalinin hər 100000 nəfərində sayını əks etdirir.

For measuring the level of resilience, exposure and vulnerability of the country's population to climate-related extreme events and other economic, social and environmental shocks and disasters the number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters indicator is used. This indicator reflects the number of people who died during the disaster or directly after, had suffered injury, illness or other health effects, rescued persons and evacuated persons per 100000 population.

Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, hər 100000 nəfərə
Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters, per 100000 population

2010-2022-ci illər ərzində əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə azalaraq 280,6-dan 18,5-dək enmişdir.

In 2010-2022, the number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters per 100000 population declined significantly from 280,6 to 18,5.

⁵ Göstərici BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sisteminə "11.5.1 Fəlakət nəticəsində həlak olmuş, itkin düşmüş və birbaşa zərər çəkmiş şəxslərin əhalinin hər 100000 nəfərə düşən sayı" kimi müəyyən edilmişdir. Nəşrdə inzibati məlumatlar əsasında göstərici milli kontekstdə verilmişdir.

⁵ This indicator defined as in the UN Global Indicator Framework "11.5.1 Number of deaths, missing persons and directly affected persons attributed to disasters per 100,000 population". The indicator is used administrative data presented in publication in the national context.

11. DAYANIQLI ŞƏHƏRLƏR VƏ İCMALAR

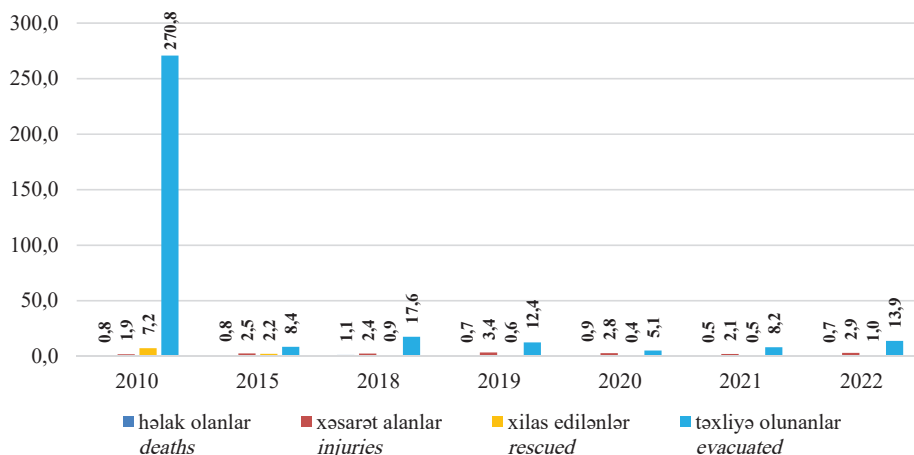
11. SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

2022-ci ildə fəlakətlər nəticəsində 67 nəfər həlak olmuş, 296 nəfər xəsarət almış, 1399 nəfər təxliyə olunmuş, 104 nəfər isə xilas olunmuşdur.

As a result of attributed to disaster, 67 persons died, 296 persons were injured, 1399 persons were evacuated and 104 persons were rescued in 2022.

Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, zərərçəkən növləri üzrə, hər 100000 nəfərə
Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters, by types of damage, per 100000 population

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi
Source: The Ministry of Emergency Situations of the Republic of Azerbaijan

11.6.2 Şəhərlərin atmosferində PM_{2,5} və PM₁₀ kiçik bərk hissəciklərin orta illik konsentrasiyası⁶

11.6.2 Average annual concentration of PM_{2,5} and PM₁₀ small solid particles in the atmosphere of cities⁶

Diametrləri 2,5 və 10 mikrodan aşağı olan kiçik bərk (dispers toz) hissəciklərin orta illik konsentrasiyası atmosfer havasının çirklənməsinin qiymətləndirilməsinin ümumi göstəricilərindəndir və şəhərlərin atmosferinin bir kub metrə düşən bərk (dispers toz) hissəciklərin orta illik miqdarını (mikroqramla) səciyyələndirir. Göstərici mq/m³ ilə ifadə olunur.

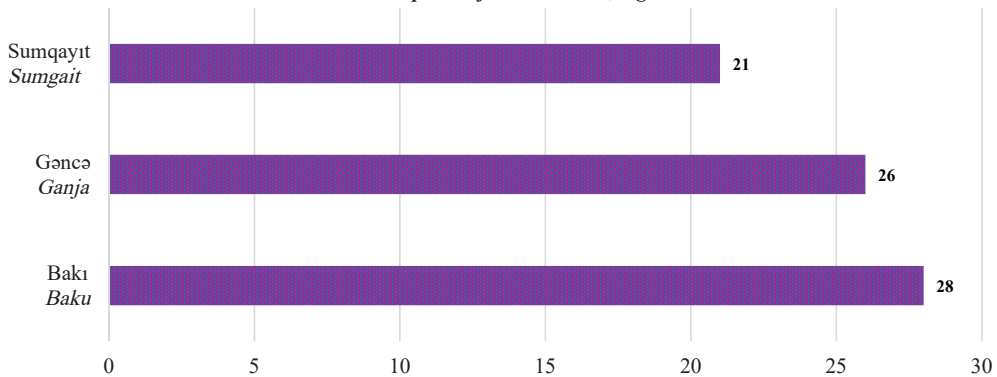
PM_{2,5} və PM₁₀ hissəcikləri tənəffüs yollarına dərinədən nüfuz edərək tənəffüs yollarının infeksiyası və xəstəlikləri, ağciyər xərçəngi və ürək-damar xəstəliklərinə yoluxma riskini artırmaqla insan sağlamlığına təhlükə yaradır.

The average annual concentration of fine solid particles with a diameter of less than 2,5 microns and a diameter of less than 10 microns is a general indicator of atmospheric air pollution and characterizes the average annual amount of dispersed dust particles of solid particles per cubic meter of territory. urban atmosphere in micrograms. The indicator is expressed in mg/m³.

PM_{2,5} and PM₁₀ particles penetrate deep into the respiratory tract and pose a threat to human health, increasing the risk of respiratory infections and diseases, lung cancer and some cardiovascular diseases.

2022-ci ildə şəhərlərin atmosferində PM_{2,5} kiçik bərk (dispers toz) hissəciklərin orta illik konsentrasiyası, mq/m³

Average annual concentration of PM_{2,5} small solid (dispersed dust) particles in the atmosphere of cities in 2022, mg/m³

2022-ci ildə PM_{2,5} dispers toz hissəciklərinin orta illik konsentrasiyası Bakı şəhərində 28 mq/m³, Gəncə şəhərində 26 mq/m³,

In 2022, the average annual concentration of PM_{2,5} dispersed dust particles was 28 mg/m³ in Baku city,

⁶Göstərici BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sistemində "11.6.2 Şəhərlərin atmosferində mövcud olan kiçik bərk hissəciklərin (məsələn, PM_{2,5} və PM₁₀ növləri) orta illik səviyyəsi (əhəlinin sayına uyğun hesablanmışdır.)" kimi müəyyən edilmişdir. Nəşrdə inzibati məlumatlar əsasında göstərici milli kontekstdə verilmişdir.

⁶This indicator defined as in the UN Global Indicator Framework "11.6.2 Annual mean levels of fine particulate matter (e.g. PM_{2,5} and PM₁₀) in cities (population weighted)". The indicator is used administrative data presented in publication in the national context. Calculated according to the population.

11. DAYANIQLI ŞƏHƏRLƏR VƏ İCMALAR

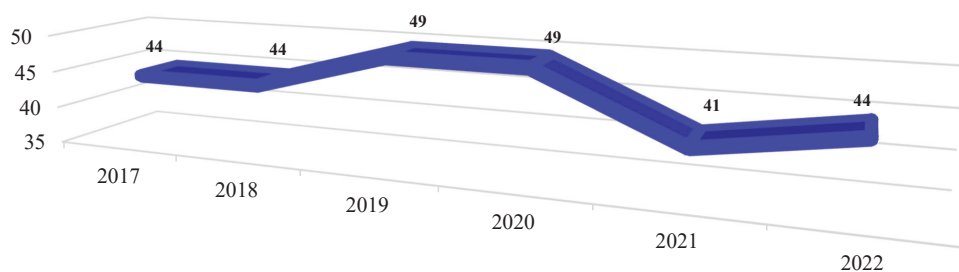
11. SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

Sumqayıt şəhərində 21 mq/m^3 , PM10 dispers toz hissəciklərinin orta illik konsentrasiyası isə Bakı şəhərində 44 mq/m^3 olmuşdur.

26 mg/m^3 in Ganja city, 21 mg/m^3 in Sumgait city, and the average annual concentration of PM10 dispersed dust particles was 44 mg/m^3 in Baku city.

Bakı şəhərinin atmosferində PM10 kiçik bərk (dispers toz) hissəciklərin orta illik konsentrasiyası, mq/m^3
Average annual concentration of PM10 small solid (dispersed dust) particles in the atmosphere of Baku city, mg/m^3

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Source: The Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

12. MƏSULİYYƏTLİ İSTEHLAK VƏ İSTEHSAL

12. RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

12 MƏSULİYYƏTLİ İSTEHLAK VƏ İSTEHSAL

İstehsal və istehlakın səmərəli modellərinə keçidi təmin etmək

*Ensure sustainable consumption and production
patterns*

12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

İstehlakın bir çox aspektləri vardır ki, onların sadə dəyişiklikləri bütövlükdə cəmiyyətə böyük təsir göstərir. Məsələn, hər il dəyəri 1 trilyon ABŞ dolları ekvivalentində olan 1,3 milyard ton istehsal edilən bütün ərzağın təxminən üçdə biri istifadəçilərin və ya satıcıların anbarlarında, habelə qeyri-qənaətbəxş daşınma və məhsul yığılı zamanı korlanır. Dayanıqlı istehlak və istehsal az resursla daha çox şeyə daha yaxşı şəkildə nail olmağı nəzərdə tutduğuna görə, həyat keyfiyyətinin səviyyəsinin artırılması və resurslardan səmərəli istifadə yolu ilə iqtisadi fəaliyyətlərdən əldə olunan fayda artırıla bilər. Məhz bunun üçün istehsalçıdan son istehlakçıya qədər tədarük zəncirinin bütün iştirakçıları arasında sistemli yanaşma və əməkdaşlıq tələb olunur.

BMT-nin açıqladığı məlumatlara əsasən 2021-ci ildə dünyada 828 milyon insanın aclıq təhlükəsi ilə üzləşməsinə baxmayaraq, məhsulun yığılımından pərakəndə satışınadək olan mərhələlərdə (daşınma, saxlanma və s.) ərzaq itkiləri 13,2 faiz təşkil etmişdir. Bununla yanaşı, istehlakçılara çatdırılmış ərzağın 17 faizi ev təsərrüfatları, ictimai iaşə və pərakəndə ticarət sistemi tərəfindən qida tullantıları kimi atılmışdır. Ərzaq itkiləri və qida tullantılarının çoxluğu qlobal problem olmaqla, dünyada ərzaq təhlükəsizliyi ilə yanaşı, ekoloji təhlükəsizlik

There are many aspects of consumption that have a great impact on society as a whole, with simple changes. For example, each year, an estimated 1/3 of all food produced – equivalent to 1,3 billion tons worth around 1 trillion USD – ends up rotting in the bins of consumers and retailers, or spoiling due to poor transportation and harvesting practices. Since sustainable consumption and production aims at “doing more and better with less,” net welfare gains from economic activities can increase by reducing resource use, while increasing quality of life. There also needs to be significant focus on operating on supply chain, involving everyone from producer to final consumer.

According to the United Nations, in 2021, although 828 million people were facing hunger, 13,2 percent of the world's food was lost after harvesting and before reaching retail markets (on transportation, storage, etc.). In addition, an estimated 17 percent of total food available to consumers is wasted at household, food service and retail levels. Food loss and food waste are global problems, threatening global food security as well as environmental security¹.

SDG 12 aims to achieve the sustainable management and efficient use of natural

üçün də təhdiddir¹.

DİM 12 təbii resursların dayanıqlı şəkildə idarə olunmasını və onlardan səmərəli istifadəni, pərakəndə satış və istehlakçı səviyyələrində adambaşına düşən qlobal ərzaq tullantılarının yarıya qədər azaldılmasını və məhsul yığımından sonrakı itkilər də daxil olmaqla, istehsal və təchizat şəbəkələri boyu ərzaq itkilərinin azaldılmasını, bütün tullantıların insan sağlamlığına və ətraf mühitə mənfi təsirlərinin minimuma endirilməsi məqsədilə onların havaya, suya və torpağa atılması hallarının əhəmiyyətli şəkildə azaldılmasını nəzərdə tutur. Bu da öz növbəsində, şirkətlər, xüsusən də iri və transmilli korporasiyalar tərəfindən dayanıqlıq təcrübələrinin tətbiqinin və onların dayanıqlılıq haqqında məlumatları öz hesabatlarına daxil edilməsinin həvəsləndirilməsini, iş yerləri yaradan, yerli mədəniyyəti və məhsulları təşviq edən dayanıqlı turizmin tətbiq edilməsini, kimyəvi maddələrin və bütün tullantıların ekoloji baxımdan düzgün idarəçiliyinə nail olunmasını zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, milli siyasətlərə və prioritetlərə uyğun olaraq, dayanıqlı dövlət satınalma təcrübələri təşviq edilməli, inkişaf etməkdə olan ölkələrə daha dayanıqlı istehsal və istehlak modellərinə doğru irəliləmək üçün öz elmi və texniki potensiallarını gücləndirməkdə dəstək göstərilməli, insanlar dayanıqlı inkişafa uyğun yaşayış tərzləri barədə məlumatlandırılmalıdır².

resources, to halve per capita global food waste at the retail and consumer levels and reduce food losses along production and supply chains, including post-harvest losses, significantly reduce the release of all wastes to air, water and soil in order to minimize their adverse impacts on human health and the environment. This in term, necessitates encouraging of companies, especially large and transnational companies, to adopt sustainable practices and to integrate sustainability information into their reporting cycle, developing of sustainable tourism that creates jobs and promotes local culture and products, achieving the environmentally sound management of chemicals and all wastes.

Due to the above, public procurement practices that are sustainable should be promoted in accordance with national policies and priorities, developing countries should be supported to strengthen their scientific and technological capacity to move towards more sustainable patterns of consumption and production, and people should be provided with information relevant to lifestyles in sustainable development manner².

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

12.4.1 İnformasiyanın ötürülməsi üzrə hər bir müvafiq sazişin tələblərinə uyğun olaraq təhlükəli tullantılar və digər kimyəvi maddələr üzrə öz öhdəlik və vəzifələrini yerinə yetirən beynəlxalq çoxtərəfli ekoloji sazişlərin tərəflərinin sayı
12.4.1 Number of parties to international multilateral environmental agreements on hazardous waste, and other chemicals that meet their commitments and obligations in transmitting information as required by each relevant agreement

Azərbaycan Respublikası BMT-nin “Təhlükəli tullantıların sərhədlərarası daşınmasına və kənarlaşdırılmasına nəzarət haqqında” Bazel Konvensiyasına 2001-ci ildə qoşulmuş, Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (ETSN) bu Konvensiya üzrə səlahiyyətli orqan təyin edilmişdir. Konvensiya üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədilə “Təhlükəli tullantıların pasportlaşdırılması” Qaydası və “Azərbaycan Respublikasında təhlükəli tullantıların idarə olunmasının Dövlət Strategiyası” hazırlanmış və təsdiq edilmişdir.

“Davamlı üzvi çirkləndiricilər haqqında” Stokholm Konvensiyası Azərbaycan Respublikası tərəfindən 2003-cü ildə ratifikasiya olunmuşdur. Konvensiya üzrə səlahiyyətli orqan kimi, ETSN Konvensiya ilə bağlı geniş məlumatlar toplamış, aidiyyəti təşkilatların mütəxəssislərindən ibarət işçi qrup yaratmış və müvafiq təkliflər planı hazırlamışdır.

“Ozon qatını dağıdan maddələr üzrə Montreal Protokolu”nu və Protokola aid olan müvafiq düzəlişləri Azərbaycan Respublikası 1996-cı ildə ratifikasiya etmişdir. Ötən müddət ərzində ölkədə illik istifadə edilən ozondağıdıcı maddələrin (ODM) miqdarı müəyyənləşdirilmiş və həmin maddələrin istifadəsinin mərhələlər üzrə azaldılmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının Ozon Strategiyası hazırlanmışdır. Strategiyaya uyğun olaraq Azərbaycanda ODM-in istifadəsinin mərhələlər üzrə azaldılması qrafiki tərtib edilərək Konvensiyanın Katibliyinə göndərilmişdir.

The Republic of Azerbaijan accedes The UN's Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal in 2001, and The Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan (MENR) was appointed as competent authority on this Convention. In order to execute the obligations under the Convention, The Procedure for Documentation of Hazardous Waste and The State Strategy on the management of hazardous waste in Azerbaijan Republic were developed and approved.

The Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants was ratified by the Republic of Azerbaijan in 2003. As competent authority on Convention, MENR collected extensive information related to the Convention, set up a working group of experts from relevant organizations and developed an appropriate proposal plan.

The Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer and corresponding Protocol amendments were ratified by the Republic of Azerbaijan in 1996. Over the past period, the annual amount of used ozone-depleting substances (ODS) in the country has been determined and The Ozone Strategy of the Republic of Azerbaijan has been developed, which intends phased reduction in the use of these substances. In accordance with the Strategy, the schedule of a phased reduction the use of ODS in Azerbaijan was drawn up and submitted to the Secretariat of the Convention.

12.4.2 a) Əhalinin hər nəfərinə düşən təhlükəli tullantıların yaranması və b) emal edilən təhlükəli tullantıların xüsusi çəkisi

12.4.2 a) Hazardous waste generated per capita and (b) proportion of hazardous waste treated

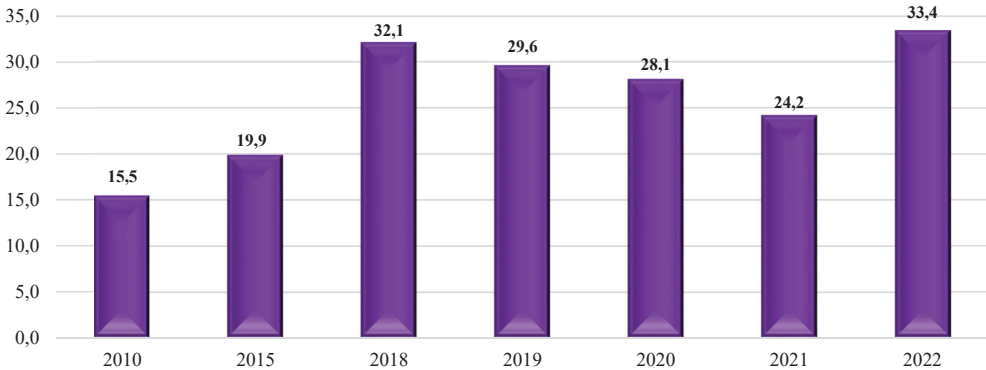
a) Əhalinin hər nəfərinə düşən təhlükəli tullantıların yaranması

a) Hazardous waste generated per capita

Əhalinin hər nəfərinə düşən yaranan təhlükəli tullantıların miqdarı il ərzində yaranan təhlükəli tullantıların miqdarının əhalinin orta illik sayına nisbəti kimi hesablanır. Təhlükəli tullantılar dedikdə, tərkibində təhlükəli xüsusiyyətlərə malik partlayıcı, yanma qabiliyyətli, oksidləşdirici, toksiki, infeksiya, korroziya təsirinə malik və ekotoksiki maddələr olan, əhalinin sağlamlığı və ətraf mühit üçün bilavasitə və ya potensial təhlükə yaradan tullantılar başa düşülür³.

The amount of hazardous waste generated per capita is calculated as the amount of hazardous waste generated per in a year divided by the average annual population. Hazardous waste means that contain hazardous properties: direct or potential hazards to public health and the environment, which are explosive, combustible, oxidizing, toxic, infectious, corrosive and ecotoxic substances³.

Əhalinin hər nəfərinə düşən yaranan təhlükəli tullantılar, kiloqramla
Hazardous waste generated per capita, in kilogram

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə əhalinin hər nəfərinə düşən yaranan təhlükəli tullantıların həcmi 2,2 dəfə artaraq 15,5 kq-dan 33,4 kq-dək yüksəlmişdir. Baxılan dövr ərzində ölkə üzrə yaranmış təhlükəli tullantıların ümumi həcmi 2,4 dəfə artaraq 140,0 min tondan 337,1 min tona çatmışdır.

Compared to 2010 in 2022, the volume of hazardous waste generated per capita increased by 2,2 times from 15,5 kg to 33,4 kg. During this period, the volume of generated hazardous waste increased by 2,4 times from 140,0 thousand tons to 337,1 thousand tons.

³ “İstehsalat və məişət tullantıları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu

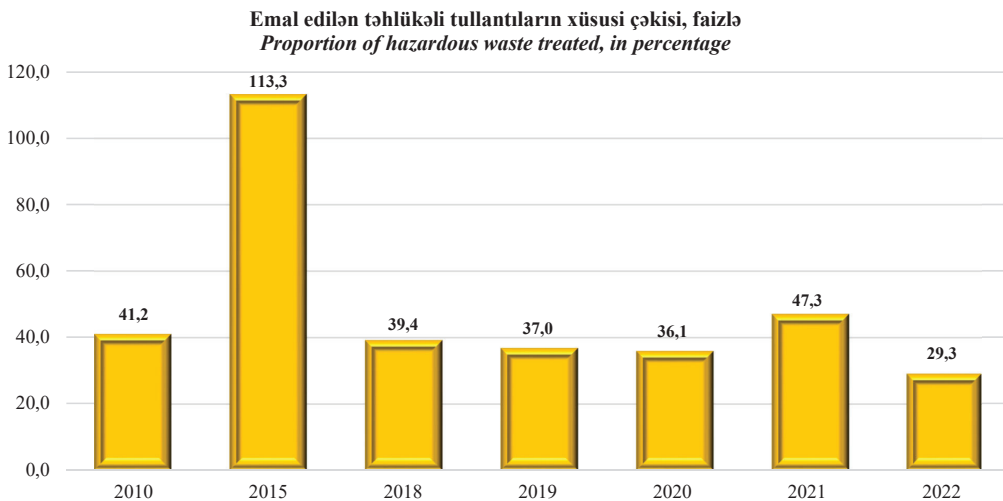
³ Law of the Republic of Azerbaijan on “Production and household waste”

b) Emal edilən təhlükəli tullantıların xüsusi çəkisi
b) Proportion of hazardous waste treated

Göstərici il ərzində emal olunmuş təhlükəli tullantıların miqdarının yaranmış təhlükəli tullantıların miqdarına nisbətinin 100-ə hasili şəklində hesablanır. Tullantıların emalı onların toplanması, saxlanması, çeşidlənməsi, daşınması və zərərsizləşdirilməsi prosesindən ibarət məqsədyönlü fəaliyyətdir⁴.

The indicator is calculated as the product of the ratio of the amount of hazardous waste processed during the year to the amount of hazardous waste generated by 100. Waste treatment is a purposeful activity consisting of the process of collecting, storing, sorting, transporting and disposing of waste⁴.

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə emal edilən təhlükəli tullantıların xüsusi çəkisi 11,9 faiz bəndi azalaraq 41,2 faizdən 29,3 faizə enmişdir.

Compared to 2010, the share of hazardous waste processed in 2022 decreased by 11,9 percentage points from 41,2% to 29,3%.

⁴ “İstehsalat və məişət tullantıları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu
⁴ Law of the Republic of Azerbaijan on production and household waste

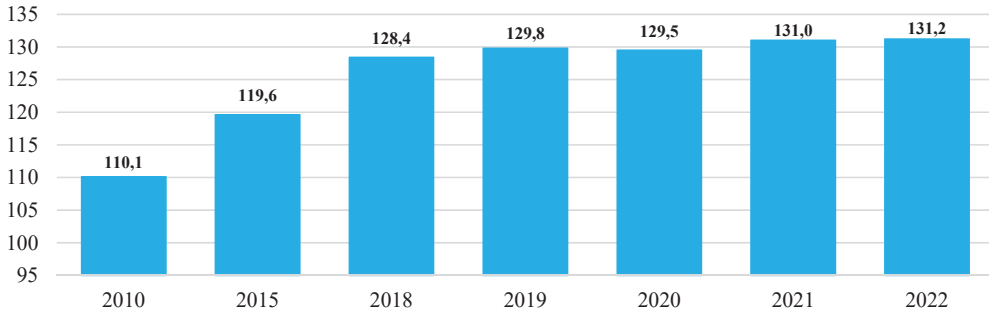
12.a.1 Bərpa olunan enerji daşıyıcıları əsasında işləyən generasiya qurğularının istehsal gücü (adambaşına vatt ilə)⁵

12.a.1 Installed renewable energy-generating capacity (in watts per capita)⁵

Göstərici bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsal edən elektrik stansiyalarının quraşdırılmış gücünü ölkənin ümumi əhalisinin sayına bölməklə hesablanır. Bərpa olunan enerji mənbələri Bərpa olunan Enerji Mənbələri üzrə Beynəlxalq Agentliyin (IRENA) Əsasnaməsinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

The indicator is defined as the installed capacity of power plants that generate electricity from renewable energy sources divided by the total population of a country. Renewable energy sources are determined in accordance with the Regulations of the International Renewable Energy Agency (IRENA).

Bərpa olunan enerji istehsalı qurğularının istehsal gücü (adambaşına vatt ilə)
Renewable power generating capacity (in watts per person)

2010-cu ildə bərpa olunan enerji daşıyıcıları əsasında işləyən generasiya qurğularının istehsal gücü adambaşına 110,1 vatt olmuşdursa, sonrakı illərdə göstərici artım meyli almış və 2022-ci ildə 131,2 vatt təşkil etmişdir.

2022-ci ildə elektrik enerjisi istehsal edən su elektrik stansiyalarının istehsal gücü 1164,7 MVt, günəş enerji stansiyalarının istehsal gücü 51,2 MVt, külək elektrik stansiyalarının istehsal gücü isə 64 MVt olmuşdur.

In 2010, the production capacity of renewable energy generating facilities was 110,1 watts per capita, but in subsequent years, the figure increased and in 2022, amounted to 131,2 watts.

In 2022, the production capacity of hydroelectric power plants was 1164,7 MW, the production capacity of Solar power plants was 51,2 MW and the production capacity of wind power plants was 64 MW.

⁵ BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sisteminə bu göstərici “12.a.1 İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə bərpa olunan enerji istehsalı qurğularının istehsal gücü (adambaşına vatt ilə)” kimi müəyyən edilmişdir.

⁵ According to the UN SDG's Global Indicator Framework, this indicator defined as “12.a.1 Installed renewable energy-generating capacity (in watts per capita) in developing countries (in watts per capita)”.

13. İQLİM DƏYİŞİKLİKLİYİNƏ QARŞI MÜBARİZƏ

13. CLIMATE ACTION

13 İQLİM DƏYİŞİKLİYİNƏ QARŞI MÜBARİZƏ

İqlim dəyişikliyi və onun təsirlərinə qarşı mübarizə üzrə təcili tədbirlər görmək

Take urgent action to combat climate change and its impacts

13 CLIMATE ACTION

İnsan fəaliyyəti nəticəsində yaranan “istixana effekti yaradan qazların” emissiyası nəticəsində baş verən iqlim dəyişikliyi milli sərhədlərə məhəl qoymayan elə bir qlobal problemdir ki, hər bir qitədə baş verən bu proses milli iqtisadiyyatlara neqativ təsirləri ilə insanları çətin hava şəraitinə məruz qoyur. Belə ki, heç bir tədbir görülməzsə, dünyanın ortasəth temperaturunun əlavə 3 dərəcə Selsiyədək artacağı və bəzi ərazilərin daha çox istiləşəcəyi gözlənilir.

BMT-nin açıqladığı məlumatlara əsasən 2019-2020-ci illər ərzində dünyada iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə məqsədi ilə ümumilikdə 803 milyard ABŞ dolları (2017-2018-ci illərə nəzərən 12 faiz çox) xərclənmişdir. Bununla belə, iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə çəkilən xərclər planetin orta temperaturunun yüksəlməsinin məhdudlaşdırılması üçün yetərli səviyyədə deyil. İqlim dəyişmələri səbəbindən okeanlarda suyun səviyyəsi 2013-2022-ci illərdə hər il orta hesabla 4,62 mm qalxmışdır ki, bu da 1993-2002-ci illərdəki illik 2,27 mm-lik artımdan 2 dəfə çoxdur. Bu, o deməkdir ki, istiləşmənin 1,5 °C həddində saxlanılması hədəfinə nail olunsun belə, yaxın yüzilliklərdə okeanlarda suyun səviyyəsinin qalxması davam edəcəkdir və bununla da bütün dünyada insanlar

Climate change as a result of greenhouse gas emissions resulting from human activities is a global problem that ignores national boundaries, and this process on every continent exposes people to adverse weather conditions with negative impact on national economies. If no action will taken, the average world temperature is expected to rise by an additional 3 degrees Celsius and some areas will be warmer.

According to the information released by the UN, in 2019-2020, a total of 803 billion US dollars (12 percent more than in 2017-2018) was spent to combat climate change. However, the costs of combating climate change are not sufficient to limit the increase in the average temperature of the planet. Due to climate change, ocean water levels will rise by an average of 4,62 mm per year from 2013 to 2022, which is more than twice the annual increase of 2,27 mm from 1993 to 2002. This means that even if the goal of limiting warming to 1,5 °C is achieved, ocean levels will continue to rise in the coming centuries, posing serious threats to people around the world¹.

This issue has to be coordinated at the international level and requires the establishment of international cooperation to

13. İQLİM DƏYİŞİKLİKLİYİNƏ QARŞI MÜBARİZƏ

13. CLIMATE ACTION

ciddi təhlükələrlə üzləşəcəklər¹.

Beynəlxalq səviyyədə koordinasiya edilməli olan iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı məsələnin həlli inkişaf etməkdə olan ölkələrin aşağı karbonlu iqtisadiyyata doğru keçidinə kömək etmək üçün beynəlxalq əməkdaşlığın qurulmasını tələb edir. Bu baxımdan, iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizənin gücləndirilməsi üçün ölkələr 2015-ci ilin dekabrın 12-də Parisdə Tərəflərin 21-ci Konfransında Paris Sazişini qəbul ediblər. Sazişə əsasən bütün ölkələr qlobal temperaturun artım səviyyəsini 2 dərəcə Selsidən aşağıda məhdudlaşdırmağa razılaşıldılar və ciddi riskləri nəzərə alaraq, 1,5 dərəcə Selsi olması üçün mübarizə aparırlar.

DİM 13 bütün ölkələrin iqlim dəyişikliyi ilə bağlı təhlükələrə və təbii fəlakətlərə qarşı dayanıqlığının artırılmasını və onlara uyğunlaşdırılmasını, iqlim dəyişikliyinə törətdiyi fəsadların aradan qaldırılması və onun təsirlərinin azaldılmasını nəzərdə tutur. Bu da öz növbəsində iqlim dəyişikliyi sahəsində erkən xəbərdarlıq tədbirlərinin gücləndirilməsini, o cümlədən təhsil, effektiv planlaşdırma və idarəçilik potensialının artırılması mexanizmlərinin təşviq edilməsini zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, iqlim dəyişikliyi ilə bağlı tədbirlər milli siyasətlərə, strategiyalara və planlaşdırma alətlərinə daxil edilməli, Yaşıl İqlim Fondunun tam şəkildə işə salınması üçün BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının iştirakçısı olan inkişaf etmiş ölkələr üzərinə götürdüləri öhdəlikləri yerinə yetirməlidir².

help developing countries move toward a low-carbon economy. In this regard, in order to strengthen the fight against climate change, the countries adopted the Paris Agreement on December 12, 2015 at the 21st Conference of the Parties in Paris. By the Agreement, all countries agreed to limit global temperature rise below 2 degrees Celsius and, taking into account serious risks, to struggle for limitation at 1,5 degrees Celsius.

SDG 13 aims to strengthen resilience and adaptive capacity to climate-related hazards and natural disasters in all countries, to mitigate climate change and reduce its impact. This, in turn, necessitates the strengthening early warning measures on climate change, including promotion of mechanisms for raising the capacity of effective planning and management.

In view of the above, climate change related activities should be included in national policies, strategies and planning tools, and the commitments of developed countries that are parties of the UN's Framework Convention on Climate Change should be fulfilled in order to fully operationalize the Green Climate Fund².

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

13. İQLİM DƏYİŞİKLİKLİYİNƏ QARŞI MÜBARİZƏ

13. CLIMATE ACTION

13.1.1 Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, əhalinin hər 100000 nəfərinə³

13.1.1 Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters per 100,000 population³

Ölkə əhalisinin iqlimlə əlaqəli ekstremal hadisələrə və digər iqtisadi, sosial və ekoloji sarsıntı və fəlakətlərə davamlılıq, məruz qalma və həssaslıq səviyyəsini ölçmək üçün bilavasitə fəlakət nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı göstəricisindən istifadə olunur. Bu göstərici fəlakət zamanı və ya ondan dərhal sonra həyatını itirmiş, xəstəliyə tutulmuş, xəsarət almış və ya sağlamlığına digər zərər dəymiş, xilas edilmiş və təxliyə olunmuş insanların əhalinin hər 100000 nəfərində sayını əks etdirir.

For measuring the level of resilience, exposure and vulnerability of the country's population to climate-related extreme events and other economic, social and environmental shocks and disasters the number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters indicator is used. This indicator reflects the number of people who died during the disaster or directly after, had suffered injury, illness or other health effects, rescued persons and evacuated persons per 100,000 population.

Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, hər 100000 nəfərə
Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters, per 100000 population

2010-2022-ci illər ərzində əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə azalaraq 280,6-dan 18,5-dək enmişdir.

In 2010-2022, the number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters per 100000 population declined significantly from 280,6 to 18,5.

³ Göstərici BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sisteminə "13.1.1 Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, itkin düşmüş və birbaşa zərər çəkmiş şəxslərin əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən sayı" kimi müəyyən edilmişdir. Nəşrdə inzibati məlumatlardan istifadə edilərək göstərici milli kontekstdə verilmişdir.

³ This indicator defined as in the UN Global Indicator Framework "13.1.1 Number of deaths, missing persons and directly affected persons attributed to disasters per 100,000 population". The indicator is used administrative data presented in publication in the national context.

13. İQLİM DƏYİŞİKLİKLİYİNƏ QARŞI MÜBARİZƏ

13. CLIMATE ACTION

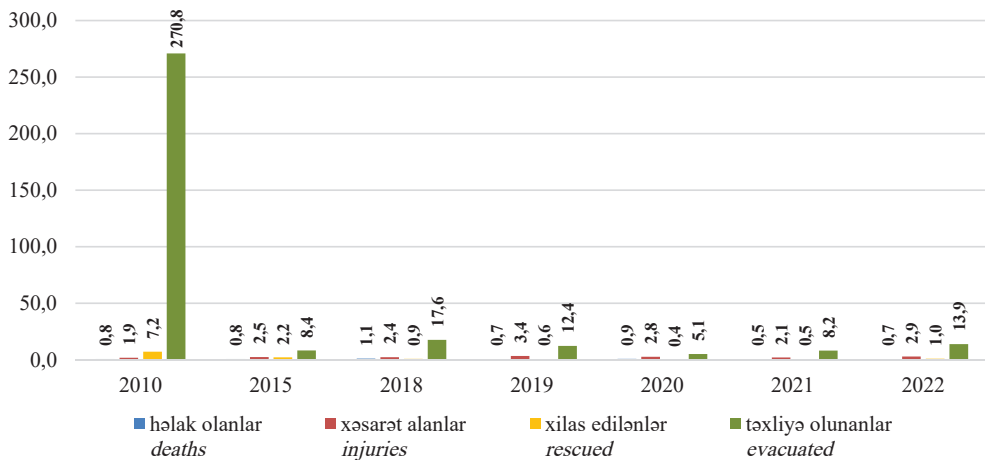

2022-ci ildə fəlakətlər nəticəsində 67 nəfər həlak olmuş, 296 nəfər xəsarət almış, 1399 nəfər təxliyə olunmuş, 104 nəfər isə xilas olunmuşdur.

As a result of attributed to disaster, 67 persons died, 296 persons were injured, 1399 persons were evacuated and 104 persons were rescued in 2022.

Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, zərərçəkən növləri üzrə, hər 100000 nəfərə

Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters, by types of damage, per 100000 population

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi

Source: The Ministry of Emergency Situations of the Republic of Azerbaijan

13. İQLİM DƏYİŞİKLİKLİYİNƏ QARŞI MÜBARİZƏ

13. CLIMATE ACTION

13.2.2 İstixana qazlarının ümumi illik emissiyaları 13.2.2 Total greenhouse gas emissions per year

İstixana qazlarının ümumi illik emissiyaları karbon qazı (CO₂), azot bir oksid (N₂O), metan (CH₄) və F-qazların CO₂ ekvivalentində miqdarlarının cəmi kimi hesablanır.

Total annual greenhouse gas emissions are calculated as the sum of the amounts of carbon dioxide (CO₂), nitric oxide (N₂O), methane (CH₄) and F-gases in the CO₂ equivalent.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

2021-ci ildə istixana qazlarının ümumi illik emissiyaları 2010-cu illə müqayisədə 26,3 faiz, 2020-ci illə müqayisədə isə 7,8 faiz artaraq 58,1 milyon ton təşkil etmişdir. 2021-ci ildə istilik effekti yaradan qazların 58,3 faizini (33,9 milyon ton) karbon qazı, 37,7 faizini (21,9 milyon ton) metan, 1,9 faizini (1,1 milyon ton) azot bir oksid və 2,1 faizini (1,2 milyon ton) F-qazlar təşkil etmişdir.

In 2021, the total annual emissions of greenhouse gases increased by 26,3 percent compared to 2010 and by 7,8 percent compared to 2020 and amounted to 58,1 million tons. In 2021 carbon dioxide accounted for 58,3 percent (33,9 million tons) of greenhouse gases, methane accounted for 37,7 percent (21,9 million tons), nitrous oxide accounted for 1,9 percent (1,1 million tons) and F-gases accounted for 2,1 percent (1,2 million tons).

14. DƏNİZ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

14. LIFE BELOW WATER

Dayanıqlı inkişaf naminə okeanları, dənizləri və dəniz ehtiyatlarını qorumaq və onlardan səmərəli istifadə etmək

Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development

Okeanlar Yer səthinin dördüdə üç hissəsini əhatə etməklə bəşəriyyətin yaşaması üçün əlverişli qlobal sistemləri formalaşdırır. Tarix boyu okeanlar və dənizlər ticarət və daşınma üçün mühüm kanallar, dünyanın ən böyük zülal mənbəyi olmaqla yanaşı, insanlar tərəfindən istehsal olunan karbon qazının təxminən 30 faizini udaraq, qlobal istiləşmənin təsirlərini azaldır.

BMT-nin açıqladığı məlumatlara əsasən son 30 ildə aparılan müşahidələr göstərir ki, atmosferdə olan CO₂ qazının okean suyunda həll olması nəticəsində yaranan okean turşuluğu sənayeləşmədən əvvəlki dövrdən bəri orta hesabla 26 faiz artmışdır. Əgər artım bu tempdə gedərsə əsrin sonunadək okean turşuluğunda 100-150 faiz artım gözlənilir ki, bu da dəniz canlıları üçün ciddi təhlükə deməkdir. Son onillikdə mühafizə olunan dəniz ərazilərinin sahəsi əhəmiyyətli dərəcədə artmış və 2021-ci ildə okean və sahil suları ərazisinin 8 faizini təşkil etmişdir. Bununla belə, hələ də dəniz ərazilərində mühüm bioloji müxtəlifliyə malik sahələrin 55 faizindən çoxu qorunmur.

2021-ci ildə dünya okeanına 17 milyon metrik ton plastik tullantı daxil olmuşdur. Bu temp davam edərsə, 2040-cı ildə okeanlara atılan plastik tullantıların həcmi 2 və ya 3 dəfə arta bilər ki, bu da dəniz ekosistemi üçün böyük

Oceans cover three quarters of the Earth's surface, forming a favorable global system for survival of mankind. Throughout history, oceans and seas have been vital conduits for trade and transportation, in addition to being absorb about 30 percent of carbon dioxide produced by humans, buffering the impacts of global warming.

According to the UN's data long-term observations of ocean acidification in the last 30 years show that ocean acidity, caused by the dissolution of atmospheric CO₂ in ocean water, has increased by an average of 26 percent since the pre-industrial era. If an increase continues at this rate, an increase of 100 to 150 percent is predicted by the end of the century, with serious consequences for marine life. In 2021, the area of protected marine areas increased significantly and amounted to 8 percent of ocean and coastal waters between 2000 and 2020. However, more than 55 percent of key biodiversity areas of marine are still not safeguarded.

In 2021, a study estimated that more than 17 million metric tons of plastic entered the world's ocean. If this pace continues, the volume of plastic pollution entering the ocean each year is expected to double or triple by 2040, threatening all marine life¹.

14. DƏNİZ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

14. LIFE BELOW WATER

təhlükədir¹.

DİM 14 bütün formalarda dənizlərin çirklənməsi hallarının qarşısının alınmasını, dəniz və sahiləyən ekosistemlərin dayanıqlı idarə edilməsini və mühafizəsini, təmiz və məhsuldar okeanlara nail olunmasını, xırda peşəkar balıqçıların dəniz resurslarına və bazarlara çıxış imkanının təmin edilməsini, elmi əməkdaşlığı genişləndirməklə okeanların turşulaşmasının yaratdığı təsirlərin qarşısının alınmasını, balıqçılıq təsərrüfatları, akvakultur² və dəniz ehtiyatlarının dayanıqlı idarəedilməsini, sahiləyən və dəniz ərazilərinin ən azı 10 faizinin mühafizəsinə nail olunmasını nəzərdə tutur. Bu da, öz növbəsində, dəniz biomüxtəlifliyi sahəsində elmi biliklərin və tədqiqat potensialının artırılmasını, dəniz texnologiyaları sahəsində ölkələrarası mübadilənin genişləndirilməsini, hədsiz balıq ovuna şərait yaradan, qanunsuz, məlumat verilmədən və tənzimlənməyən şəkildə balıq ovuna şərait yaradan subsidiyaların aradan qaldırılmasını zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar BMT-nin Dəniz hüququ üzrə Konvensiyasına uyğun olaraq, okeanlarda mövcud olan resurslar qorunmalı, onların dayanıqlı istifadəsi artırılmalı, həddən artıq balıq ovu, qanunsuz, məlumat vermədən və tənzimlənməyən şəkildə balıq ovu və ziyanlı şəkildə balıq ovu hallarına son qoyulmalı və mümkün olan ən qısa müddətdə, onların bioloji xüsusiyyətlərinə görə müəyyənləşdirilən maksimum dayanıqlı məhsul verə bilən səviyyəyə qədər balıq ehtiyatlarını bərpa etmək üçün elmi əsaslı idarəçilik planları hazırlanmalı və həyata keçirilməlidir³.

SDG 14 aims to prevent marine pollution of all kinds, to manage sustainably and protect marine and coastal ecosystems, to achieve healthy and productive oceans, to provide access for small-scale artisanal fishers to marine resources and markets, to prevent the impacts of ocean acidification, including through enhanced scientific cooperation, to manage sustainably fisheries, aquaculture² and marine resources, to achieve conserve at least 10 percent of coastal and marine areas. This, in turn, necessitates increasing scientific knowledge, develop research capacity, enhancing exchange among countries in the field of marine technology, eliminating subsidies that contribute to overcapacity and overfishing, illegal, unreported and unregulated fishing.

In view of the above, in accordance with the UN Convention on the Law of the Sea, oceans resources should be protected, their sustainable use should be increased, overfishing, illegal, unreported and unregulated fishing and destructive fishing practices should be ended, and science-based management plans, in order to restore fish stocks in the shortest time feasible, at least to levels that can produce maximum sustainable yield as determined by their biological characteristics should be developed and implemented³.

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

² **Akvakultura** (latın *akua* – su, + *kultus* – yetişdirmək, becərmək) – su mühitində faydalı orqanizmlərin – yosunların, xərçənglərin, molyuskaların, balıqların və s. yetişdirilməsi

³ **Aquaculture** (latın *aqua* - water, + *cultivation* - cultivation) - a variety of beneficial organisms in the aquatic environment - algae, crustaceans, clams, fish, etc.

³ BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş “Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik”

³ “Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development”, approved by UN General Assembly resolution A/RES/70/1 of September 25, 2015

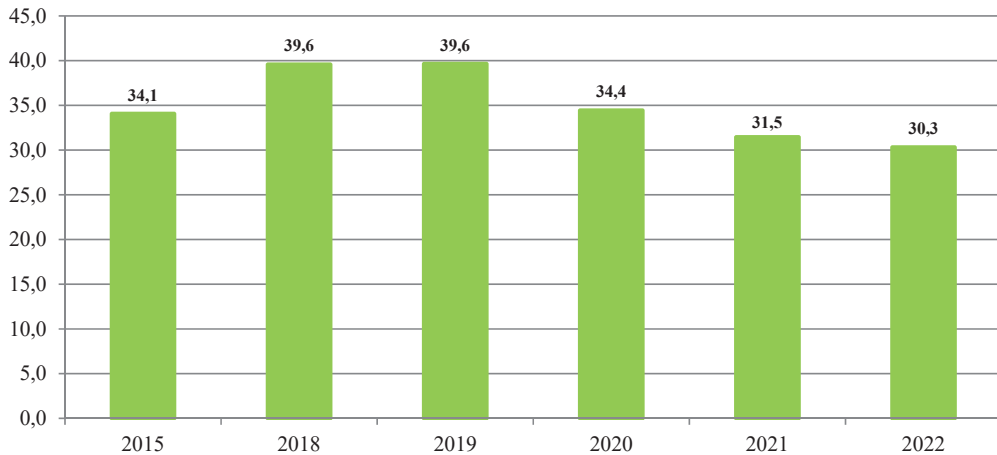

14.4.1 Bioloji dayanıqlı həddə olan balıq ehtiyatlarının xüsusi çəkisi
14.4.1 Proportion of fish stocks within biologically sustainable levels

Bioloji dayanıqlı həddə olan balıq ehtiyatlarının xüsusi çəkisi vətəgə əhəmiyyətli balıq növləri üzrə bioloji dayanıqlı həddə olan balıq ehtiyatlarının ümumi balıq ehtiyatlarında payını əks etdirməklə, balıqçılığın dayanıqlığını göstərir. Balıqçılığın dayanıqlığı isə balıq ehtiyatlarının bolluğu ilə müəyyənləşdirilir.

The proportion of fish stocks within biologically sustainable levels shows the sustainability of fishery, reflecting the share of fish stocks within biologically sustainable levels in total fish stocks, by species. Fishery sustainability is determined by the abundance of fish stocks.

Bioloji dayanıqlı həddə olan balıq ehtiyatlarının xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of fish stocks within biologically sustainable levels, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

Bioloji dayanıqlı həddə olan balıq ehtiyatlarının xüsusi çəkisi 2015-ci ildə 34,1 faiz olmuş, sonrakı illərdə artaraq 2018-ci və 2019-cu illərdə ən yüksək qiymətini almış (39,6 faiz), növbəti illərdə azalma meyli almış və 2022-ci ildə 30,3 faiz təşkil etmişdir. Bu dövrdə bioloji dayanıqlı həddə olan vətəgə əhəmiyyətli balıq ehtiyatlarında kılqələrin, siyənəklərin, kütümün, şərçəpağının, Kür (Azərbaycan) külməsinin, dabanbalığının payı artmış, kefalın, çəkinin, çay sifinin, Xəzər qarasolunun, adi naxa və adi durnabalığının payı isə azalmışdır.

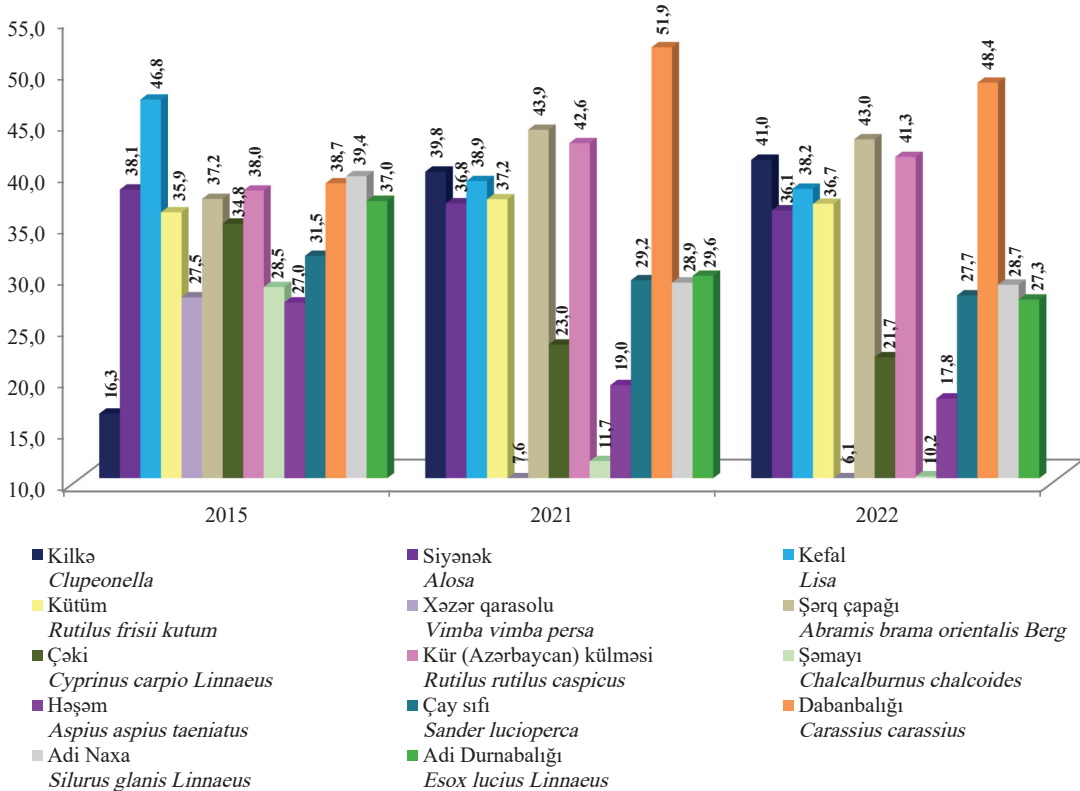
Proportion of fish stocks within biologically sustainable levels was 34,1 percent in 2015, and increased during subsequent years and peaked in 2018 and 2019 years (39,6 percent). In the following years, it received a downward trend and amounted to 30,3 percent in 2022. During this period, in fish stocks within biologically sustainable levels the proportion of herbs, kittens, eastern lungs, Kura (Azerbaijan), hedgehogs increased, while the share of mullahs, weights, tea, Caspian geese, ordinary nakha and ordinary cereals decreased.

14. DƏNİZ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

14. LIFE BELOW WATER

Bioloji dayanıqlı həddə olan balıq ehtiyatlarının xüsusi çəkisi, vətəgə əhəmiyyətli balıq növləri üzrə bölgədə, faizlə
Proportion of fish stocks within biologically sustainable levels, by type of fisheries, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

14.b.1 Kiçik balıqçılıq müəssisələrinin balıq ehtiyatlarına çıxış hüquqlarının tanınması və müdafiəsini təmin edən normativ-hüquqi/strateji/institusional çərçivələrin tətbiqi dərəcəsi

14.b.1 Degree of application of a legal/regulatory/policy/institutional framework which recognizes and protects access rights for small-scale fisheries

“Balıqçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu Azərbaycan Respublikasında balıqçılığın, o cümlədən akvakulturanın təşkilinin, idarə edilməsinin, balıq və digər su bioresurslarının artırılmasının, istifadəsinin və mühafizəsinin hüquqi əsaslarını müəyyən edir.

Qanunda balıqçılıq sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsipləri, balıq və digər su bioresurslarından istifadə hüququnun əldə edilməsi, Azərbaycan Respublikasının hüquqi və fiziki şəxslərinin xarici dövlətlərin su hövzələrində balıq və digər su bioresurslarından istifadə hüququ, xarici dövlətlərin hüquqi və fiziki şəxslərinin Azərbaycan Respublikasının su hövzələrində balıq və digər su bioresurslarından istifadə hüququ, balıqçılıq subyektlərinin hüquqları, balıq məhsullarının ticarət dövriyyəsinə daxil edilməsi və aidiyyəti üzrə digər məsələlər təsbit olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş “Balıq və digər su bioresursları ovunun Qaydaları” (2017-ci il 2 iyun № 243) kiçik balıqçılıq müəssisələrinin balıq və digər su bioresurslarından istifadə etmək hüququnun əldə edilməsi mexanizmlərini tənzimləyir.

Sözügedən Qaydalarla balıq və digər su bioresurslarından istifadə etmək hüququnun əldə edilməsi üçün ərizə forması, tələb olunan sənədlərin siyahısı, ərizənin təqdim olunacağı təşkilat, balıq və digər su bioresursları ovunun məhdudlaşdırılması, dayandırılması və ya ona xitam verilməsi halları və qaydası, balıq və digər su bioresurslarının sənaye ovunun şərtləri və sahə ilə bağlı olan digər məsələlər müəyyən edilmişdir.

Balıq və digər su bioresurslarının sənaye ovu ilə məşğul olan subyektlər qüvvədə olan qanunvericilik çərçivəsində mövcud ehtiyatlardan daha səmərəli istifadə, yeni ov alətlərinin tətbiqi, balıq və digər su obyektlərinin kvotaya daxil edilməsi və digər məsələlərlə bağlı Ekologiya və Təbii Sərvətlər

The Law of the Republic of Azerbaijan “On Fisheries” defines the legal basis for the organization and management of fisheries, including aquaculture, the increase, use and protection of fish and other water bioresources in the Republic of Azerbaijan.

In the law, the main principles of state policy in the field of fisheries, obtaining the right to use fish and other water bioresources, the right of legal and natural persons of the Republic of Azerbaijan to use fish and other water bioresources in the water bodies of foreign countries, the right of legal and natural persons of foreign countries to use fish and other water bioresources in the water bodies of the Republic of Azerbaijan, the rights of fishing subjects, the inclusion of fish products in the trade turnover and other related issues have been identified.

The “Rules of fishing and other water bioresources” approved by the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan (June 2, 2017 No. 243) regulates the mechanisms for obtaining the right to use fish and other water bioresources for small-scale fisheries.

Rules contain the application form for obtaining to use fish and other water bioresources, the list of required documents, the organization to which the application will be submitted, the circumstances and procedure for restricting, suspending or terminating the fishing and other water bioresources, the conditions of industrial hunting of fish and other water bioresources and other issues related to this area.

Subjects engaged in industrial hunting of fish and other water bioresources have the right to apply to the Ministry of Ecology and Natural Resources and the government regarding more efficient use of existing resources, introduction of new fishing tools, to include fish and other water bodies in the quota and other issues within the framework of the current legislation. Applications received in this

14. DƏNİZ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

14. LIFE BELOW WATER

Nazirliyinə və hökumətə müraciət etmək hüququna malikdirlər. Bu istiqamətdə daxil olan müraciətlərə aidiyyəti üzrə ehtiyatların vəziyyəti, onlardan istifadənin dayanıqlılığının təmin edilməsi və mühafizəsi nəzərə alınmaqla elmi və hüquqi qiymət verilməklə baxılır.

Ehtiyac olduqda aidiyyəti üzrə qüvvədə olan normativ aktlarda dəyişiklik edilməsi ilə bağlı müvafiq sənədlər Nazirlər Kabinetinə təqdim edilir.

direction are considered by giving a scientific and legal evaluation, taking into account the status of the relevant resources, ensuring the sustainability of their use and protection.

If necessary, relevant documents making changes on normative legal acts are submitted to the Cabinet of Ministers.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

15. TORPAQ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

15. LIFE ON LAND

Yer ekosistemlərini mühafizə və bərpa etmək və onların səmərəli istifadəsinə dəstək vermək, meşələrdən səmərəli istifadə etmək, səhralaşmaya qarşı mübarizə aparmaq, torpaq degradasiyasını dayandırmaq, ona qarşı əks tədbirlər görmək və bioloji müxtəlifliyin itirilməsi prosesinin qarşısını almaq

Protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss

İnsan fəaliyyəti və iqlim dəyişikliyi təsiri ilə meşələrin qırılması və səhralaşma bütün bitki növlərinin məskənlərinin itirilməsinə, şirin suyun keyfiyyətinin azalmasına, torpaq eroziyası və degradasiyasının artmasına, habelə atmosfərə daha çox karbon qazının buraxılmasına səbəb olmaqla dayanıqlı inkişaf üçün böyük çətinliklər yaradır.

BMT-nin açıqladığı məlumata əsasən, meşələr planetimizin torpaq sahəsinin təxminən 31 faizini və ya 4,1 milyard hektar ərazini əhatə edir ki, bu da insanların ərzaq təhlükəsizliyi və sığınacağı təmin etməklə yanaşı, iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizənin aparılması və biomüxtəlifliyin qorunmasında vacib rol oynayır. Bununla belə, son 2 onillik ərzində planetdə meşələrin sahəsi 100 milyon hektar azalmışdır. Dünya üzrə meşə sahələrinin quru ərazilərdəki xüsusi çəkisi 2000-ci ildəki 31,9 faizdən (4,2 milyard hektar) 2020-ci ildə 31,2 faizə (4,1 milyard hektar) düşmüşdür. Bununla yanaşı, 2015-2019-cu illər ərzində hər il orta hesabla 100 milyon hektaradək torpaq sahəsi degradasiyaya uğramışdır. Göstərilən dövrdə degradasiyaya uğramış torpaqların sahəsi Qrenlandiyanın sahəsindən 2 dəfə çoxdur və bu

Deforestation and desertification, under the influence of human activities and climate change, create enormous challenges for sustainable development, with resulting in loss of habitat for all plant species, reduced freshwater quality, increased soil erosion and degradation, as well as more carbon emissions into the atmosphere.

According to the information released by the UN, forests cover about 31 percent of our planet's land area, or 4,1 billion hectares, which, in addition to providing people with food security and shelter, play an important role in combating climate change and protecting biodiversity. However, during the last 2 decades, the area of forests on the planet has decreased by 100 million hectares. The share of forest areas worldwide in dryland areas decreased from 31,9 percent (4,2 billion hectares) in 2000 to 31,2 percent (4,1 billion hectares) in 2020. In addition, during the years 2015-2019, an average of 100 million hectares of land was degraded every year. The area of degraded land during the indicated period is twice the area of Greenland, and this event affects the lives of 1,3 billion people in one way or another¹.

15. TORPAQ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

15. LIFE ON LAND

hadisə ümumilikdə 1,3 milyard insanın həyatına bu və ya digər dərəcədə təsir göstərir¹.

DİM 15 beynəlxalq sazişlər əsasında öhdəliklərə uyğun olaraq yer, su və dağ ekosistemlərinin qorunmasını, bərpasını və onlardan dayanıqlı istifadəni, ətraf mühitin korlanmasının və tükənməkdə olan növlərin kökünün kəsilməsinin qarşısının alınması üçün təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsini və biomüxtəlifliyin qorunmasını, genetik resursların ədalətli və bərabər şəkildə bölüşdürülməsini nəzərdə tutur. Bu da, öz növbəsində, bütün növlərdə meşələrin dayanıqlı idarə olunmasının təşviq edilməsini, meşələrin bərpasının əhəmiyyətli dərəcədə artırılmasını, torpaq və su ekosistemlərində zərərli kənar növlərin təsirinin qarşısının alınmasını, korlanmış torpaqların, o cümlədən səhrələşməyə, quraqlığa və daşqınlara məruz qalmış sahələrin bərpa edilməsini zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, meşə təsərrüfatı dayanıqlı idarə edilməli, o cümlədən biomüxtəliflik və ekosistemlərin qorunması üzrə tədbirlər milli və yerli proqramlara, strategiyalara və hesabatlara daxil edilməli, qorunan flora və fauna növlərinin qanunsuz istifadəsi və ticarətinə son qoymaq üçün təxirəsalınmaz tədbirlər görülməli və bu sahədə səylərə qlobal dəstək artırılmalıdır².

SDG 15 aims to provide immediate action and biodiversity conservation, fair and equitable distribution of genetic resources for ensuring the conservation, restoration and sustainable use of terrestrial, freshwater and mountains ecosystems, in line with obligations under international agreements. This, in turn, necessitates promotion of sustainable forest management in all species, significantly enhancing forest regeneration, preventing harmful externalities in soil and aquatic ecosystems, and eliminating degraded lands, including deserts, droughts and floods.

In view of the above, forestry should be managed sustainably, biodiversity and ecosystem conservation should be included in national and local programs, strategies and reports, and urgent action is needed to end the illegal use and trade of protected flora and fauna and global support in this area should be increased².

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

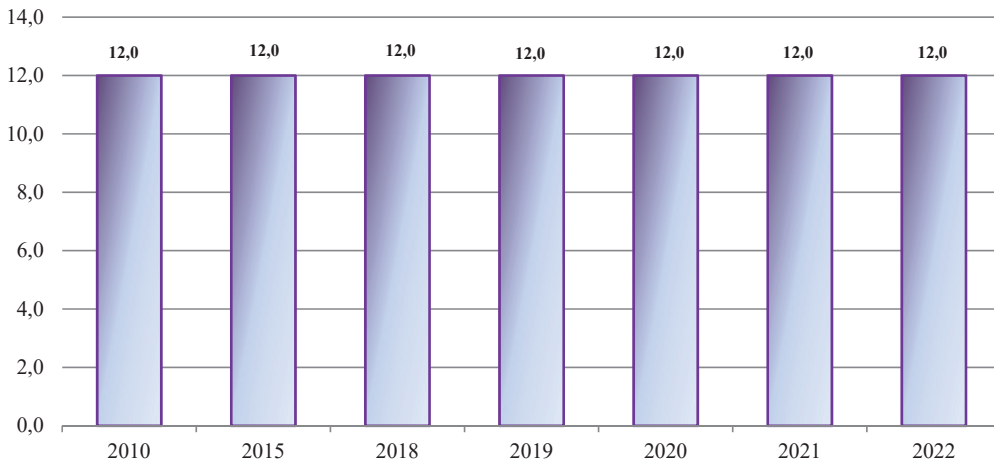

15.1.1 Meşə sahəsinin ümumi torpaq sahəsində xüsusi çəkisi
15.1.1 Forest area as a proportion of total land area

Meşələr bəşəriyyət üçün həyati vacib olan bir sıra funksiyaları, o cümlədən ağac və ağac olmayan meşə məhsullarının və bioloji müxtəliflik, karbon sekresiyası, sahillərin, torpaqların və suyun qorunması üçün mühitin təmin edilməsi funksiyalarını yerinə yetirir. Meşə sahəsinin ümumi torpaq sahəsində xüsusi çəkisi ölkədə meşə sahəsinin genişliyini səciyyələndirir və meşə sahəsinin ümumi torpaq sahəsinə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Forests perform a number of vital functions for humankind, including the provision of wood and non-timber forest products and the environment for biodiversity, carbon secretion, coastal, soil and water conservation. The forest area as a proportion of total land area provides a measure of the relative extent of forest in a country, and is calculated as the forest area divided by the total land area multiplied by 100.

Meşə sahəsinin ümumi torpaq sahəsində xüsusi çəkisi, faizlə
Forest area as a proportion of total land area, in percentage

2010-2022-ci illər ərzində meşə sahəsinin ümumi torpaq sahəsində xüsusi çəkisi dəyişməyərək 12,0 faiz təşkil etmişdir. Göstərilən dövr ərzində ölkə üzrə ümumi meşə sahələri 1040,7 min hektar olmuşdur.

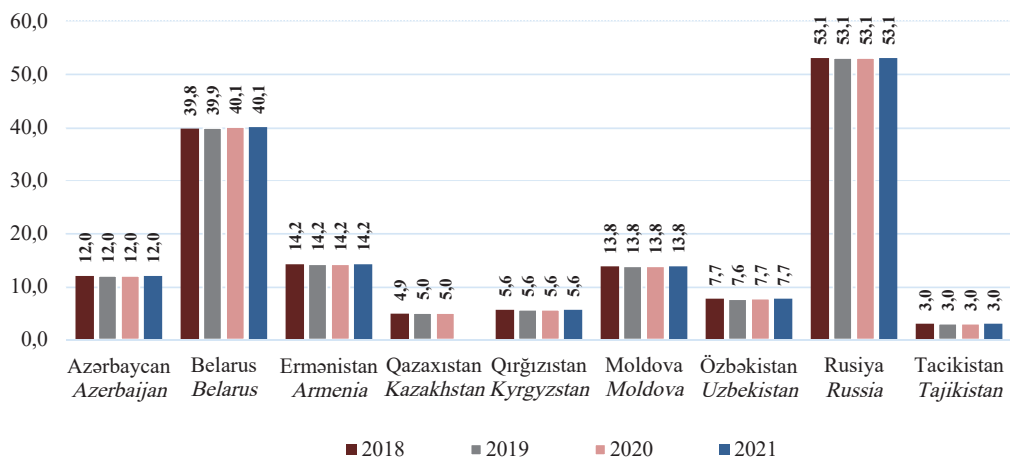
In 2010-2022, the forest area as a proportion of total land area remained unchanged at 12,0 percent. During the reviewed period, the total area of the forest in the country was 1040,7 thousand hectares.

15. TORPAQ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

15. LIFE ON LAND

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

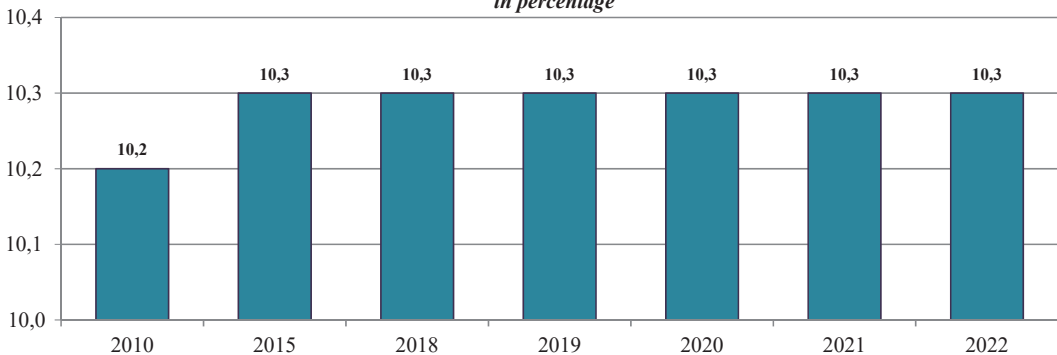

15.1.2 Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin ölkənin ümumi ərazisində payı³
15.1.2 Proportion of specially protected areas in the total nature territory of the country³

“Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri - xüsusi ekoloji, elmi, mədəni, estetik və sağlamlaşdırma əhəmiyyəti daşıyan təbiət komplekslərindən və obyektlərindən, nadir və nəsli kəsilmək təhlükəsi qarşısında olan bitki və heyvan növlərinin yayıldığı yerlərdən ibarət olan, təsərrüfat dövrüyləşmədən tamamilə və ya qismən, daimi və ya müvəqqəti çıxarılan torpaq, su (akvatoriya) sahələri və onların üzərindəki atmosfer məkandır. Azərbaycan Respublikasının ərazisində məqsədindən, mühafizə rejimindən və istifadə xüsusiyyətlərindən asılı olaraq xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə dövlət təbiət qoruqları, o cümlədən biosfer qoruqları, milli parklar, təbiət parkları, ekoloji parklar, dövlət təbiət yasaqlıqları, təbiət abidələri, zooloji parklar, nəbatat bağları və dendroloji parklar, müalicə-sağlamlaşdırma yerləri, kurortlar və geoloji parklar aid edilir.

According to the Law of the Republic of Azerbaijan "On specially protected nature territories and objects" special protected nature territories – are land, water (aquatoria) areas and the atmospheric space above them which they are permanently or partially removed from economic turnover that consist of special ecological, scientific, cultural, aesthetic and health-improving complexes and objects, areas where spread rare and endangered species of plants and animals. In the Republic of Azerbaijan, depending on their purpose, protection regime and use characteristics state nature reserves, also biosphere reserves, national parks, nature parks, ecological parks, state nature parks, nature monuments, zoological parks, and dendrums, vegetable gardens and dendrological parks, treatment facilities, resorts and geological parks are included to the special protected nature territories.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin⁴ ölkənin ümumi ərazisində payı, faizlə
Proportion of specially protected areas⁴ in the total nature territory of the country, in percentage

³ Göstərici BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sisteminə “15.1.2 Quruda və şirin suda biomüxtəliflik baxımından mühüm olan mühafizə edilən sahələrin xüsusi çəkisi, ekosistemlər üzrə bölgüdə” kimi müəyyən edilmişdir. Nəşrdə bu göstərici milli kontekstdə verilmişdir.

³ This indicator defined as in the UN Global Indicator Framework “15.1.2 Proportion of important sites for terrestrial and freshwater biodiversity that are covered by protected areas, by ecosystem type”. The indicator is presented in publication in the national context.

⁴ Dövlət təbiət qoruqları, milli parklar, dövlət təbiət yasaqlıqlarının əraziləri

⁴ State nature reserves, national parks, territories of state nature reserves

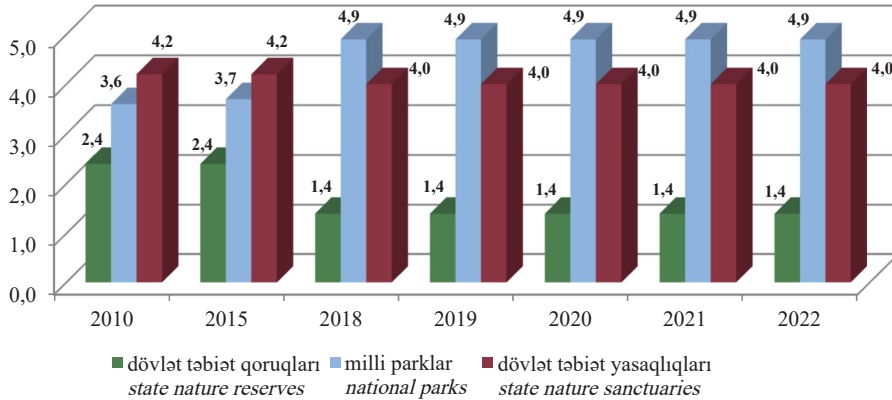
15. TORPAQ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

15. LIFE ON LAND

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin ölkənin ümumi ərazisində payı, növlər üzrə bölgədə, faizlə

Proportion of specially protected areas in the total nature territory of the country, in percentage

2015-2022-ci illərdə xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin ölkənin ümumi ərazisindəki payı 10,3 faiz təşkil etmişdir.

2022-ci ilin sonuna flora və faunanın qorunub saxlanması və təkrar istehsalı üçün ölkədə ümumi sahəsi 120,7 min hektar olan 10 dövlət təbiət qoruğu⁵, sahəsi 421,4 min hektar olan 10 milli park⁶ və sahəsi 350,8 min hektar olan 24 dövlət təbiət yasaqlığı⁷ mövcud olmuşdur.

In 2015-2022, proportion of specially protected nature areas in the total territory of the country was 10,3 percent.

By the end of the year 2022, in the country, there were a total of 10 state nature reserves⁵ with an area of 120,7 thousand hectares, 10 national parks⁶ covering an area of 421,4 thousand hectares, and 24 state nature sanctuaries⁷ with an area of 350,8 thousand hectares for the conservation and reproduction of flora and fauna.

⁵ **Dövlət təbiət qoruqları** - səciyyəvi və nadir təbiət komplekslərini və obyektlərini təbii vəziyyətində qoruyub saxlamaq, təbiət proseslərinin və hadisələrinin gedişini öyrənmək məqsədilə yaradılan təbiəti mühafizə və elmi müəssisə və ya təşkilat statusuna malik olan ərazilərdir.

⁵ **State nature reserves** - are territories with the status of nature protection and scientific enterprise or organization, designed due to preserve specific and unique natural complexes and objects in the natural form, to study the course of natural processes and events.

⁶ **Milli parklar** - xüsusi ekoloji, tarixi, estetik və digər əhəmiyyət daşıyan təbiət komplekslərinin yerləşdiyi və təbiəti mühafizə, maarifçilik, elmi, mədəni və digər məqsədlər üçün istifadə olunan təbiəti mühafizə və elmi müəssisə və ya təşkilat statusuna malik olan ərazilərdir.

⁶ **National parks** - are areas where special environmental, historical, aesthetic and other significant nature complexes are located and have the status of nature protection and scientific institution or organization are used for environmental protection, education, scientific, cultural and other purposes.

⁷ **Dövlət təbiət yasaqlıqları** - təbiət komplekslərinin və ya onların komponentlərinin qorunması və ya bərpası, habelə ekoloji tarazlığın saxlanması üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyan ərazilərdir.

⁷ **State nature sanctuaries** - are the areas had significant importance for the preservation or restoration of nature complexes or their components, as well as the preservation of ecological balance.

15.3.1 Deqradasiyaya məruz qalmış torpaq sahələrinin ümumi torpaq sahəsində xüsusi çəkisi

15.3.1 Proportion of land that is degraded over total land area

Bu göstərici deqradasiyaya məruz qalmış torpaq sahələrinin ölkənin ümumi torpaq sahəsinə (quru ərazilər) nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

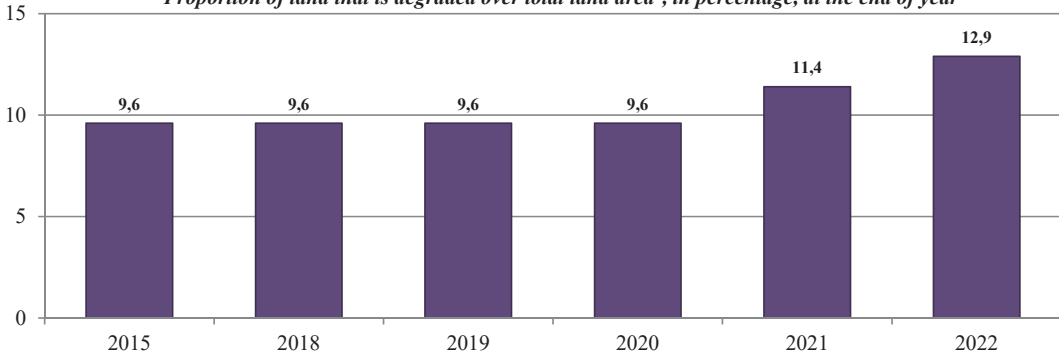
Torpağın deqradasiyası dedikdə torpaq sahələrinin (əkin sahələri, otlaqlar, meşəliklər və s.) bioloji və iqtisadi məhsuldarlığının itirilməsi və ya azalması başa düşülür.

This indicator is calculated as the ratio of degraded land to the total land area of the country (land areas) multiplied by 100.

Soil degradation is a loss or decrease in the biological and economic productivity of land (arable land, pastures, forests, etc.).

Deqradasiyaya məruz qalmış torpaq sahələrinin ümumi torpaq sahəsində xüsusi çəkisi⁸, faizlə, ilin sonuna

Proportion of land that is degraded over total land area⁸, in percentage, at the end of year

2015-2020-ci illər ərzində deqradasiyaya məruz qalmış torpaq sahələri ölkənin ümumi torpaq sahəsinin 9,6 faizini təşkil etmiş, 2022-ci ildə isə bu göstəricinin qiyməti 2021-ci illə müqayisədə 1,5 faiz bəndi artaraq 12,9 faiz olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti tərəfindən 2020-ci ilin sonunadək 2727583 hektar, 2021-ci ilin sonunadək 3026224 hektar, 2022-ci ilin sonunadək 3268511 hektar sahə tədqiq olunmuşdur. 2022-ci ilin sonuna deqradasiyaya uğramış torpaqların sahəsi 1064088,5 hektar təşkil etmişdir.

During 2015-2020, degraded land areas accounted for 9,6 percent of the country's total land area, and in 2022, the value of this indicator increased by 1,5 percentage points compared to 2021 and became 12,9 percent.

By the end of 2020, 2727583 hectares, 3026224 hectares by the end of 2021, and 3268511 hectares by the end of 2022 were studied by the State Service on Property Issues under the Ministry of Economy of the Republic of Azerbaijan. By the end of 2022, the area of degraded land was 1064088,5 hectares.

⁸ İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən təqdim olunmuş deqradasiyaya məruz qalmış torpaq sahələrinə dair məlumatlar əsasında hesablanmışdır.

⁸ It was calculated on the basis of data on degraded land areas provided by the State Service on Property Issues under the Ministry of Economy and the Ministry of Ecology and Natural Resources.

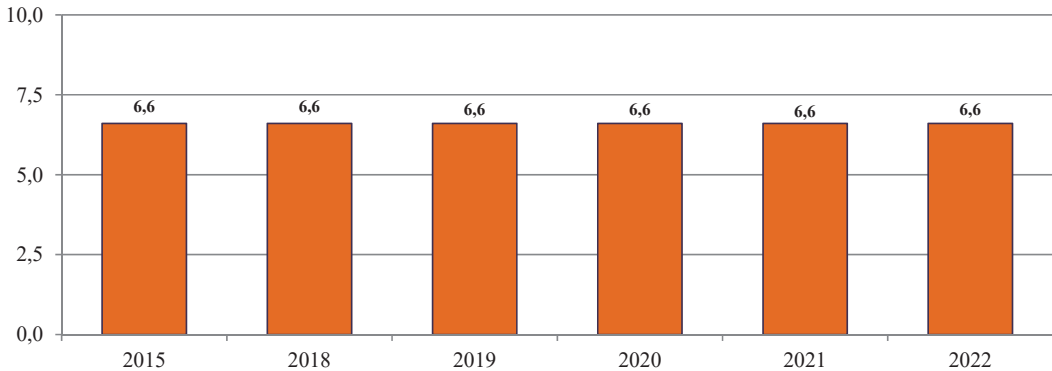
15.4.1 Biomüxtəliflik baxımından mühüm olan və qorunan dağ ərazilərinin xüsusi çəkisi

15.4.1 Coverage by protected areas of important sites for mountain biodiversity

Bu göstərici beynəlxalq sazişlərdən qaynaqlanan öhdəliklərə əsasən dağ ekosistemlərinin və onların xidmətlərinin qorunub saxlanması, bərpası və dayanıqlı istifadəsi istiqamətində əldə olunan irəliləyişi ölçür və mühafizə olunan ərazilərə daxil olan dağ sahələri ilə bağlı ənənəvi şəkildə qeydə alınan statistik məlumatlara əsaslanır. Göstərici ölkə daxilindəki mühafizə olunan dağ ərazilərinin ümumi sahəsinin ölkənin ümumi sahəsinə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator measures the progress made in the conservation, restoration and sustainable use of mountain ecosystems and their services in accordance with the obligations arising from international agreements, and is based on traditionally recorded statistics on mountain areas included in protected areas. The indicator is calculated as the ratio of the total area of protected mountainous areas within the country to the total area of the country multiplied by 100.

Biomüxtəliflik baxımından mühüm olan və qorunan dağ ərazilərinin xüsusi çəkisi, faizlə
Coverage by protected areas of important sites for mountain biodiversity, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

2015-2022-ci illərdə biomüxtəliflik baxımından mühüm olan və qorunan dağ ərazilərinin ölkənin ümumi sahəsindəki xüsusi çəkisi 6,6 faiz olmaqla sabit qalmışdır.

2022-ci ildə xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə düşən dağ ərazilərinin ümumi sahəsi 575638,18 hektar olmuşdur ki, bu da xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin ümumi sahəsinin 64,5 faizi qədərdir.

In 2015-2022, proportion of mountainous areas, which are protected and important in terms of biodiversity, in the total area of the country remained stable at 6,6 percent.

In 2022, the total area of mountainous areas falling into specially protected natural areas was 575638,18 hectares, which is 64,5 percent of the total area of specially protected natural areas.

15.4.2 Dağların bitki örtüyü indeksi 15.4.2 Mountain Green Cover Index

Dağların bitki örtüyü indeksi dağlıq ərazilərdəki yaşıl bitki ilə örtülmüş sahələrin (yaşıl sahələrin) dəyişməsinə səciyyəlidir və bitkilərlə örtülmüş dağ ərazilərinin sahəsinin dağların ümumi sahəsinə nisbətinin 100-ə hasili şəklində hesablanır.

Dağ ərazilərindəki yaşıl sahələrə meşələr, otlaqlar, kolluqlar, əkin sahələri, bataqlıqlar aid edilir. Dağlıq ərazilərdəki məskunlaşma sahələri və digər ərazilər (çılpaq sahələr, su hövzələri, daimi buz və qar altında olan sahələr) yaşıl sahələrə aid olunmur.

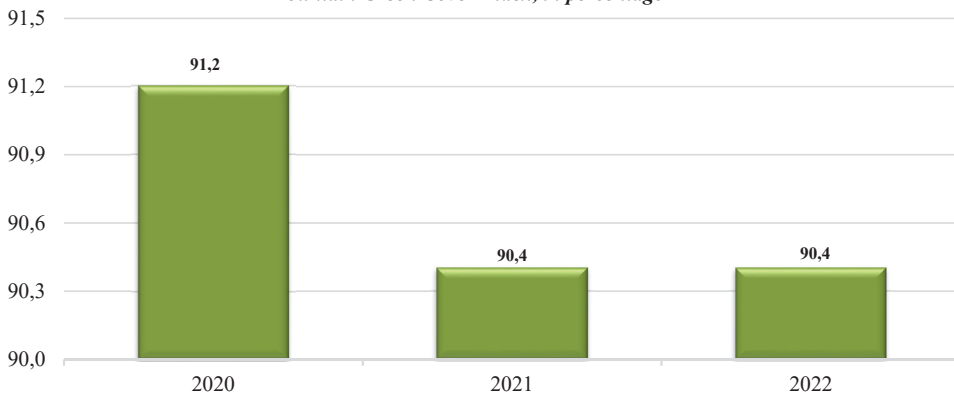
Göstəricinin qiymətinin azalması torpağın çılpaqlaşması, urbanizasiya, oduncaq hasilatının artması, meşə yanğınları, otlaqların istismarı və s. səbəblərlə, göstəricinin qiymətinin artması isə torpaq örtüyünün bərpa, meşəsalma və s. səbəblərlə əlaqədirdir.

The Mountain Green Cover Index characterizes the change in the areas of green spaces (green zones) in mountainous areas and is calculated as the ratio of mountainous areas covered with vegetation to the total mountainous area multiplied by 100.

Green areas in mountainous areas include forests, pastures, bushes, arable lands, swamps. Settlements and other areas (bare areas, water bodies, areas under permanent ice and snow) in mountainous areas are not considered green areas.

The decrease in the value of the indicator is caused by land clearing, urbanization, increased firewood production, forest fires, exploitation of pastures, etc. reasons, and the increase in the value of the indicator is the restoration of land cover, afforestation, etc. related to causes.

Dağların bitki örtüyü indeksi, faizlə
Mountain Green Cover Index, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi
Source: Space Agency of the Republic of Azerbaijan

2022-ci il üzrə dağların bitki örtüyü indeksi 2020-ci illə müqayisədə 0,8 faiz bəndi azalaraq 90,4 faiz olmuşdur. 2020-ci illə müqayisədə dağlıq ərazilərdə məskunlaşma sahələri 9,8 faiz, meşə sahələri 0,06 faiz, əkin

The vegetation index of the mountains for 2022 was 90,4 percent, decreasing by 0,8 percentage points compared to 2020. Compared to 2020, settlement areas in mountainous areas increased by 9,8 percent, forest areas by 0,06

15. TORPAQ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

15. LIFE ON LAND

sahələri 15,9 faiz, digər ərazilərin sahəsi 9,3 faiz artmış, otlaq və kolluqların sahəsi 3,3 faiz, azalmışdır.

2022-ci ildə Azərbaycanda dağların ümumi sahəsi 28430,42 km² olmaqla ölkə ərazisinin 33 faizini təşkil etmişdir. Dağ ərazilərinin 31,5 faizi və ya 8951,31 km²-i meşəlik, 52,3 faizi və ya 14860,7 km²-i otlaq və kolluq, 6,6 faizi və ya 1890,19 km²-i əkin sahələri, 2,8 faizi və ya 806,23 km²-i məskunlaşma əraziləri, 6,8 faizi və ya 1922,0 km²-i isə digər ərazilərdir.

BMT-nin Ətraf Mühit Proqramı - Ümumdünya Təbiətin Konservasiyasının Monitorinqi Mərkəzinin (UNEP-WCMC) təsnifatına əsasən dağlar 6 yüksəklik sinfinə ayrılır:

I sinif: yüksəklik > 4500 metr

II sinif: yüksəklik 3500 – 4500 metr

III sinif: yüksəklik 2500 – 3500 metr

IV sinif: yüksəklik 1500 – 2500 metr və maillik > 2

V sinif: yüksəklik 1000 – 1500 metr və maillik > 5 və ya yerli yüksəklik diapazonu (7 km radius) > 300 metr

VI sinif: yüksəklik 300 – 1000 metr və yerli yüksəklik aralığı (7 km radius) > 300 metr

Ölkəmizdə dağlıq ərazilərin 6680,46 km²-i VI sinifə, 8052,40 km²-i V sinifə, 10633,66 km²-i IV sinifə, 2983,27 km²-i III sinifə, 80,64 km²-i isə II sinifə aid olunur.

percent, agricultural areas by 15,9 percent, the area of other areas increased by 9,3 percent, and the area of pastures and bushes decreased by 3,3 percent.

In 2022, the total area of mountains in Azerbaijan is 28430,42 km², making up 33 percent of the country's territory. 31,5 percent or 8951,31 km² of the area of the mountain is forested, 52,3 percent or 14860,7 km² is pasture and bush, 6,6 percent or 1890,19 km² is cultivated land, 2,8 percent or 806,23 km² is settlement areas, 6,8 percent or 1922,0 km² is other areas make up.

According to the UN Environment Programme - World Conservation Monitoring Center (UNEP-WCMC) classification, mountains are divided into 6 altitude classes:

Class 1: Elevation > 4500 meters

Class 2: Elevation 3500 – 4500 meters

Class 3: Elevation 2500 – 3500 meters

Class 4: Elevation 1500 – 2500 meters and slope > 2

Class 5: Elevation 1000–1500 meters and slope > 5 or local elevation range (7 km radius) > 300 meters

Class 6: Elevation 300 – 1000 meters and local (7 km radius) elevation range > 300 meters

In our country, 6680,46 km² of mountainous areas belong to the VI class, 8052,40 km² to the V class, 10633,66 km² to the IV class, 2983,27 km² to the III class, and 80,64 km² to the II class.

2022-ci il üzrə dağların bitki örtüyü indeksi, dağ yüksəklikləri siniflərinə görə, faizlə
Mountain Green Cover Index in 2022, mountain heights by classes, in percentage

15. TORPAQ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ

15. LIFE ON LAND

VI sinif dağlıq ərazilərin 90,6 faizini, V sinif dağlıq ərazilərin 89,1 faizini, IV sinif dağlıq ərazilərin 94,9 faizini, III sinif dağlıq ərazilərin 79,8 faizini yaşıl sahələr təşkil edir. II sinif dağ ərazilərində isə yaşıl sahələr mövcud deyil.

Green areas make up 90,6 percent of Class VI mountainous areas, 89,1 percent of Class V mountainous areas, 94,9 percent of Class IV mountainous areas, and 79,8 percent of Class III mountainous areas. There are no green spaces in Class II mountain areas.

16. SÜLH, ƏDALƏT VƏ SƏMƏRƏLİ İNSTİTUTLAR

16. PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

16 SÜLH, ƏDALƏT VƏ
SƏMƏRƏLİ
İNSTİTUTLAR

Dayanıqlı inkişaf naminə dinc və inklüziv cəmiyyətləri təşviq etmək, hamının məhkəmə sistemində əlyətərliyini təmin etmək və bütün səviyyələrdə effektiv, məsuliyyətli və inklüziv institutları yaratmaq

Promote peaceful and inclusive societies for sustainable development, provide access to justice for all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels

16 PEACE, JUSTICE
AND STRONG
INSTITUTIONS

Beynəlxalq miqyasda qəsdən adam öldürmə halları, uşaqlara qarşı zorakılıq, insan alveri və cinsi zorakılıq təhdidlərinin aradan qaldırılması dayanıqlı inkişaf üçün sülhsevər və ədalətli cəmiyyətlərin təşviq edilməsi üçün vacibdir. Cinayətkarlıq və insan alveri ilə bağlı mübarizədə son on il ərzində əhəmiyyətli irəliləyişin əldə edilməsinə baxmayaraq, təcavüz və cinsi zorakılıq yolu ilə uşaq hüquqlarının pozulması dünyanın bir çox ölkələrini təşviş salmaqda davam edir.

BMT-nin açıqladığı məlumata əsasən, 2022-ci ilin sonuna olan vəziyyətə görə təqib olunma, silahlı münaqişə və zorakılıq nəticəsində dünyada 108,4 milyon insan yaşayış yerini dəyişməyə məcbur qalmışdır. 2021-2022-ci illərdə BMT tərəfindən 12 silahlı münaqişə nəticəsində 16988 mülki şəxsin ölümü qeydə alınmışdır ki, onların da beşdə biri qadınlardır. Dinc sakinlər arasında qəsdən adam öldürmə qurbanlarının sayı isə 2021-ci ildə 458 min nəfər olmuşdur və bu da son 20 il ərzində ən yüksək nəticədir. 141 ölkə üzrə əldə olunmuş məlumata görə, 2017-2020-ci illərdə 187915 nəfər insan alverinin qurbanı olmuşdur. Bununla belə, 2020-ci ildə insan alveri qurbanlarının sayı 2019-cu ilə nəzərən 11 faiz azalmışdır ki, bu da son 20 il ərzində baş vermiş

The threats of international homicide, violence against children, human trafficking and sexual violence are important to address to promote peaceful and inclusive societies for sustainable development. Despite significant progress in the fight against crime and human trafficking over the last decade, violations of children's rights through aggression and sexual violence continue to upset many countries around the world.

According to the information released by the UN, by the end of 2022, as a result of persecution, armed conflict and violence, 108.4 million people in the world were forced to change their place of residence. In 2021-2022, the UN recorded 16,988 civilian deaths as a result of 12 armed conflicts, one fifth of which were women. The number of victims of intentional homicide among civilians was 458,000 in 2021, which is the highest result in the last 20 years. According to the information obtained for 141 countries, 187,915 people were victims of human trafficking in 2017-2020. However, the number of victims of human trafficking in 2020 decreased by 11 percent compared to 2019, which is the first decrease in the last 20 years¹.

SDG 16 aims to reduce significantly all

16. SÜLH, ƏDALƏT VƏ SƏMƏRƏLİ İNSTITUTLAR

16. PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

ilk azalmazdır¹.

DİM 16 hər yerdə bütün formalarda zorakılığı və bununla bağlı ölüm səviyyələrini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmağı, uşaqlarla pis rəftar, onların istismarı, alveri və onlara qarşı işgəncələrə son qoymağı, doğum qeydiyyatı da daxil olmaqla, şəxsiyyətin qanuni şəkildə müəyyənəndirilməsinin təmin edilməsini, bütün formalarda korrupsiya və rüşvətxorluq hallarının əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmasını, qanunsuz maliyyə və silah axınlarının əhəmiyyətli dərəcədə azalmasını, ayrışdırıcıya yol verməyən qanunların və siyasətlərin təşviq edilməsini nəzərdə tutur. Bu da öz növbəsində, mütəşəkkil cinayətkarlığın bütün formaları ilə mübarizə aparılmasını, qlobal təşkilatlarda inkişaf etməkdə olan ölkələrin iştirakının genişləndirilməsini və səlahiyyətlərinin gücləndirilməsini, cəmiyyətin informasiyaya çıxış imkanının təmin edilməsini və əsas azadlıqların qorunmasını, bütün səviyyələrdə məsuliyyətli, inklüziv, iştiraka və təmsilçiliyə əsaslanan qərar qəbul etmənin təmin edilməsini zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, bütün səviyyələrdə effektiv, məsuliyyətli və şəffaf təşkilatlar yaradılmalı, zorakılığın qarşısını almaq, terrorçuluq və cinayətkarlıqla mübarizə aparmaq üçün müvafiq milli institutların potensialı gücləndirilməli, qanunun aliliyi təşviq edilməli və hamı üçün ədalət mühakiməsinə bərabər çıxış imkanı təmin edilməlidir².

forms of violence and related death rates everywhere, to end abuse, exploitation, trafficking and all forms of violence against and torture of children, to ensure legal identity for all, including birth registration, to reduce substantially corruption and bribery in all forms, to decrease significantly illicit financial and arms flows, and to promote non-discriminatory laws and policies. This, in turn, necessitates combating all forms of organized crime, broadening the participation and strengthening the power of developing countries in the global institutions, ensuring public access to information and protecting fundamental freedoms, ensuring responsive, inclusive, participatory and representative decision-making at all levels.

Due to the above, effective, accountable and transparent institutions should be developed at all levels, the capacity of relevant national institutions should be strengthened in order to prevent violence and combat terrorism and criminality, the supremacy of law should be promoted and equal access to justice for all should be ensured².

¹ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

² BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

² "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A/RES/70/1 of September 25, 2015

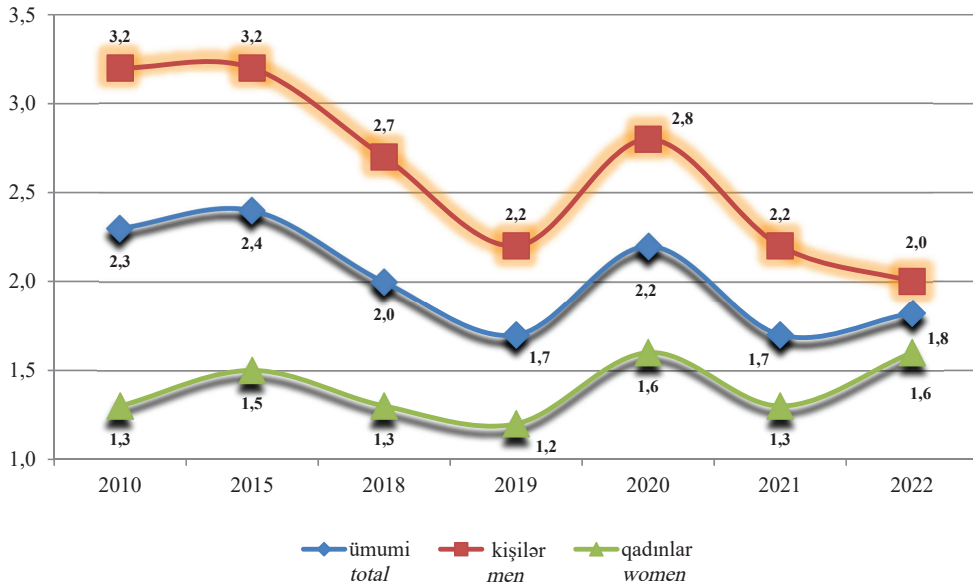
16.1.1 Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən qəsdən adam öldürmə qurbanlarının sayı, cins üzrə bölgədə

16.1.1 Number of victims of intentional homicide per 100000 population, by sex

Zorakılığa qarşı təhlükəsizliyin təmin olunması insanların təhlükəsiz və fəal həyat yaşamaları, habelə cəmiyyətin və iqtisadiyyatın sərbəst inkişafı üçün zəruri şərtidir. Təhlükəsizliyin olmamasının səciyyələndirilməsi və şiddətli cinayətkarlığın ən ekstremal formasının qiymətləndirilməsi üçün əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən qəsdən adam öldürmə qurbanlarının sayı göstəricisindən istifadə edilir. Bu göstərici il ərzində qəsdən adam öldürmə qurbanlarının sayının əhalinin sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır.

Security from violence is a prerequisite for individuals to enjoy a safe and active life and for societies and economies to develop freely. To ensure the providing of direct indication of lack of security and to measure the most extreme form of violent crime, the indicator the number of victims of intentional homicide per 100000 population is used. This indicator is calculated as the total number of victims of intentional homicide in a year divided by the total population multiplied by 100000.

Qəsdən adam öldürmə qurbanlarının sayı, cins üzrə bölgədə, hər 100000 nəfərə
Number of victims of intentional homicide, by sex, per 100000 population

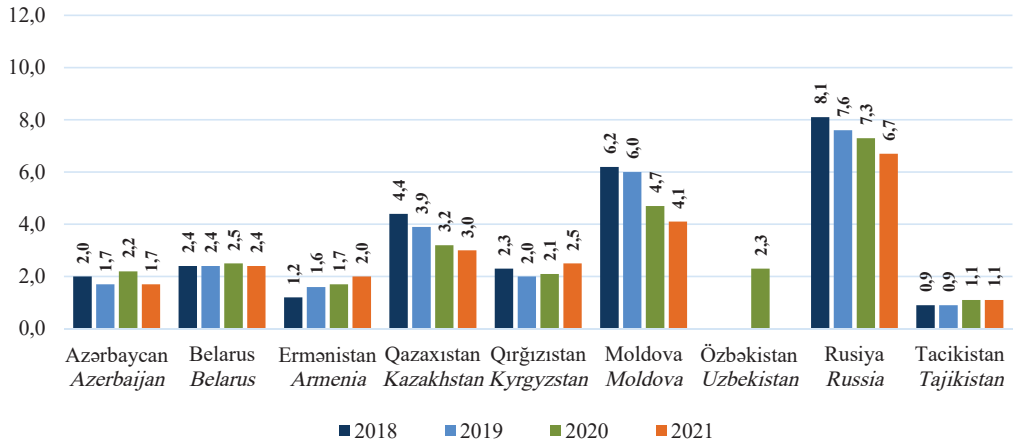

Qəsdən adam öldürmə qurbanlarının sayı 2010-cu ildəki 206 nəfərdən 2022-ci ildə 184 nəfərədək azalmışdır. Müqayisə edilən dövrdə əsas cinayət növləri üzrə qeydə alınmış cinayət hadisələrinin strukturunda adam öldürmə üzrə cinayətlərin xüsusi çəkisi 0,8 faizdən 0,5 faizə enmişdir.

The number of victims intentional homicide dropped from 206 persons in 2010 to 184 persons in 2022. In the comparable period, the share of homicide crimes in the structure of registered criminal cases on the main crime types dropped from 0,8 percent to 0,5 percent.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

16.1.3 Son 12 ay ərzində fiziki və cinsi zorakılığa məruz qalmış əhəlinin xüsusi çəkisi³

16.1.3 Proportion of population subjected to physical and sexual violence in the previous 12 months³

Bu göstərici fiziki və cinsi zorakılığa məruz qalmanın yayılma dərəcəsini ölçür və ayrı-ayrılıqda bunlara məruz qalanların sayının əhəlinin orta illik sayına nisbətinin 100-ə hasili şəklində hesablanır.

Statistik Məqsədlər üçün Cinayətlərin Beynəlxalq Təsnifatına (ICCSP) əsasən fiziki və cinsi zorakılıq halları aşağıdakı kimi müəyyən olunur.

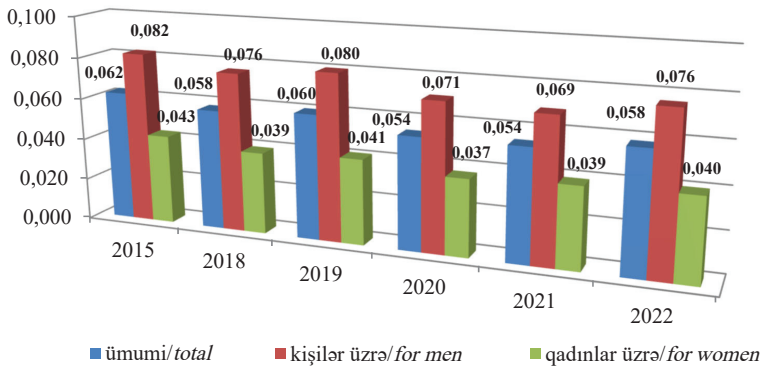
Fiziki zorakılıq: şəxsin bədəninə qəsdən və ya ehtiyatsızlıqdan fiziki güc tətbiq olunması. Buraya ağır bədən zədələri (odlu silah və ya güllə yaraları, kəsilmiş ətraflar, qırılmış sümüklər, daxili zədələr, digər kəskin və ya kritik zədələr), yüngül bədən zədələri (kəsiklər, sıyrıqlar, sınımış dişlər, şişkinlik, gözün qaralması və digər yüngül zədələr), ağır fiziki güc (güllələmək, bıçaqlamaq, əşya ilə vurmaq, zəhərləmək və s.) və yüngül fiziki güc (zərbə vurmaq, şillə vurmaq və s.) tətbiqetmələri daxildir.

This indicator measures the prevalence of exposure to physical and sexual violence and is calculated as the ratio of the number of victims of physical and sexual violence separately to the average annual number of the population multiplied by 100.

According to the International Classification of Crimes for Statistical Purposes (ICCSP), cases of physical and sexual violence are defined as follows.

Physical violence: intentionally or negligently inflicting physical force on a person's body. This includes serious bodily injuries (gunshot or bullet wounds, amputations, broken bones, internal injuries, other sharp or critical injuries), minor bodily injuries (cuts, scrapes, broken teeth, swelling, black eye and other minor injuries), severe physical force (being shot, stabbed, hit with an object, poisoned, etc.) and mild physical force (hitting, slapping, etc.) includes applications.

Fiziki zorakılığa məruz qalanların xüsusi çəkisi⁴, faizlə
Proportion of population subjected to physical violence⁴, in percentage

³ Bu göstərici BMT-nin DİM üzrə qlobal göstəricilər sisteminə "16.1.3 Son 12 ay ərzində a) fiziki zorakılığa, b) psixoloji zorakılığa və c) cinsi zorakılığa məruz qalmış əhəlinin xüsusi çəkisi" kimi müəyyən edilmişdir.

³ This indicator is defined in the UN's SDG global indicators system as "16.1.3 Proportion of population subjected to (a) physical violence, (b) psychological violence and (c) sexual violence".

16. SÜLH, ƏDALƏT VƏ SƏMƏRƏLİ İNSTITUTLAR

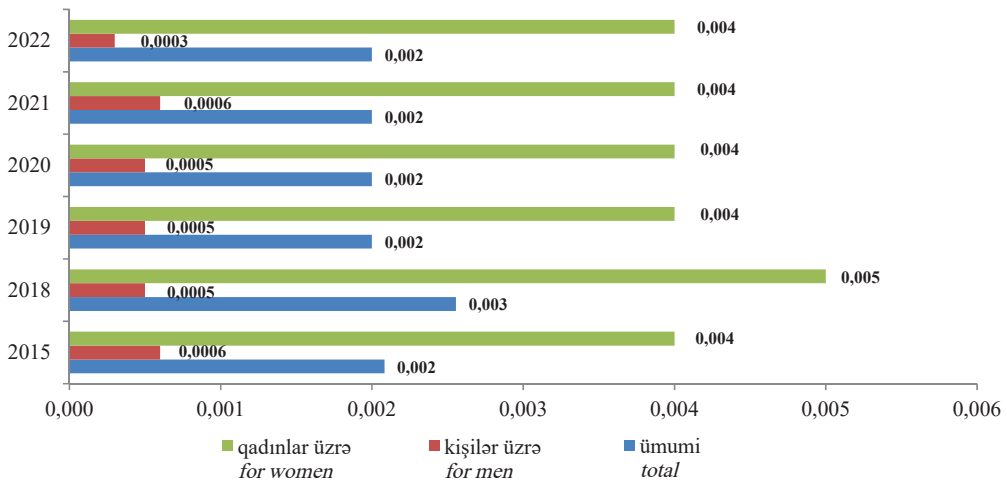
16. PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

Cinsi zorakılıq: hədə-qorxu, güc tətbiqi, dələduzluq, məcburetmə, hədələmə, aldatma, narkotik maddələrdən və ya spirtli içkidən istifadə, yaxud səlahiyyətdən sui-istifadə və ya həssas vəziyyətdən sui-istifadə nəticəsində lazımi razılıq olmadan və ya razılıqla, arzu edilməyən cinsi akt, cinsi akta cəhd, təmas və ya seksual diqqət.

Sexual violence: An unwanted sexual act without proper consent or with consent as a result of threats, force, fraud, coercion, intimidation, deception, use of drugs or alcohol, or abuse of power or a position of vulnerability, attempted sexual intercourse, contact or sexual attention.

Cinsi zorakılığa məruz qalanların xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of population subjected sexual violence, in percentage

2022-ci ildə fiziki zorakılığa məruz qalanların xüsusi çəkisi 0,058 faiz, cinsi zorakılığa məruz qalanların xüsusi çəkisi isə 0,002 faiz təşkil etmişdir.

2022-ci ildə 3814 kişi və 2049 qadın olmaqla ümumilikdə 5863 nəfər fiziki zorakılığa, 15 kişi və 219 qadın olmaqla ümumilikdə 234 nəfər cinsi zorakılığa məruz qalmışdır.

In 2022, the proportion of population subjected to physical violence was 0,058 percent, and the proportion of population subjected to sexual violence was 0,002 percent.

In 2022, a total of 5863 people, including 3814 men and 2049 women, were subjected to physical violence, and a total of 234 people, including 15 men and 219 women, were subjected to sexual violence.

⁴ Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatlarına əsasən.

⁴ According to the information of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan.

16.2.2 Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən insan alveri qurbanlarının sayı, cins üzrə bölgədə

16.2.2 Number of victims of human trafficking per 100000 population, by sex

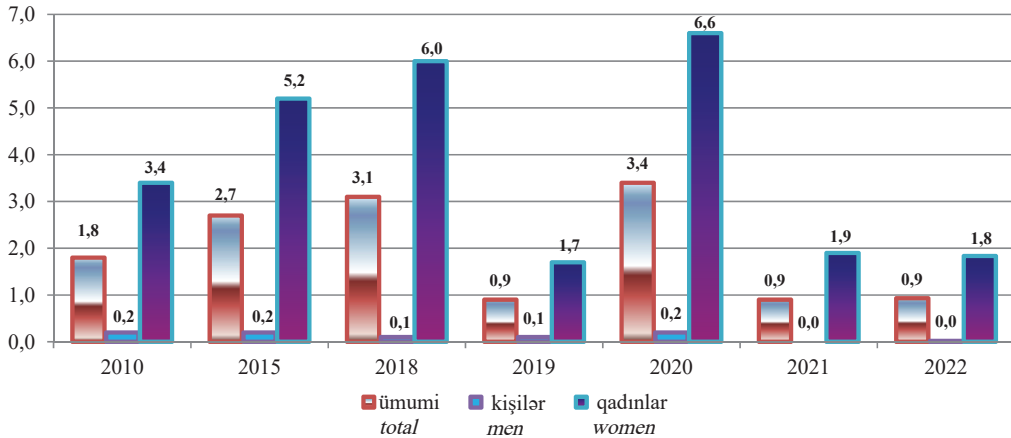
İnsan alveri hədə-qorxu, zor və ya məcburetmə, qaçırma, dələduzluq, aldatmanın digər formalarını tətbiq etməklə, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə və ya həssaslıq mövqeyindən istifadə edərək və ya başqa bir şəxs üzərində nəzarəti olan bir şəxsin razılığını əldə etmək üçün ödəniş və ya fayda almaq və ya verməklə istismar məqsədilə insanları işə götürmək, daşımaq, köçürmək, gizlətmək və ya qəbul etmək kimi əməlləri əhatə edir.

Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən insan alveri qurbanlarının sayı il ərzində ölkədə yaşayan və ya aşkar olunmuş insan alveri qurbanlarının sayının ölkənin ümumi rezident şəxslərinin sayına nisbətinin 100000-ə hasili kimi hesablanır.

Human trafficking is defined as the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation.

The number of victims of human trafficking per 100000 population is calculated as the total number of victims of trafficking in persons detected or living in a country in a year divided by the resident population in the country multiplied by 100000.

İnsan alveri qurbanlarının sayı, cins üzrə bölgədə, hər 100000 nəfərə
The number of victims of human trafficking, per 100000 population

2010-cu illə müqayisədə əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən insan alveri qurbanlarının sayı 2022-ci ildə 0,9 bənd azalaraq 0,9-a enmişdir. Baxılan dövrdə hər 100000 nəfərə insan alveri qurbanı olan kişilərin sayı 0,2-dən 0,0-a, qadınların sayı 3,4-dən 1,8-dək azalmışdır.

2022-ci ildə insan alveri qurbanlarının sayı 94 nəfər olmuşdur ki, onlardan da 1 nəfəri kişi, 93 nəfəri qadındır.

Compared to 2010, the number of victims of human trafficking per 100000 population decreased by 0,9 points in 2022 amounted to 0,9. During reviewed period, the number of men per 100000 victims of trafficking decreased from 0,2 to 0,0, the number of women decreased from 3,4 to 1,8.

In 2022, the number of victims of human trafficking amounted to 94 people, of which 1 was men and 93 were women.

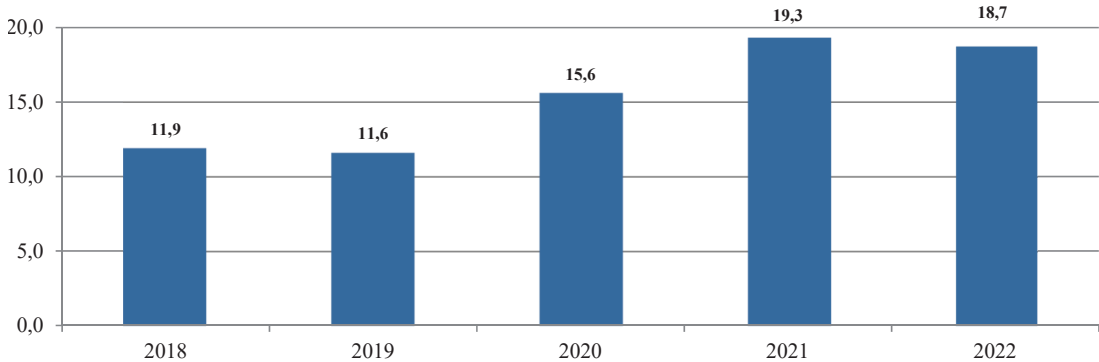
16.3.2 Hökm çıxarılmadan saxlanılan şəxslərin həbsdə olan şəxslərin ümumi sayında xüsusi çəkisi

16.3.2 Unsented detainees as a proportion of overall prison population

Milli və beynəlxalq səviyyələrdə qanunun aliliyinin təşviq edilmə və hamı üçün ədalət mühakiməsinə bərabər çıxış imkanının təmin olunma səviyyəsini ölçmək məqsədilə hökm çıxarılmadan saxlanılan şəxslərin həbsdə olan şəxslərin ümumi sayında xüsusi çəkisi göstəricisindən istifadə olunur. Bu göstərici hökm çıxarılmadan saxlanılan şəxslərin sayının həbsdə olan şəxslərin ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

In order to measure the level of promoting the rule of law at the national and international levels and ensuring equal access to justice for all unsentenced detainees as a proportion of overall prison population indicator is used. This indicator is calculated as the number of persons held in detention who have not yet been sentenced divided by the total number of persons held in detention multiplied by 100.

Hökm çıxarılmadan saxlanılan şəxslərin həbsdə olan şəxslərin ümumi sayında xüsusi çəkisi, faizlə
Unsented detainees as a proportion of overall prison population, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi
Source: Ministry of Justice of the Republic of Azerbaijan

Hökm çıxarılmadan saxlanılan şəxslərin həbsdə olan şəxslərin ümumi sayında xüsusi çəkisi 2022-ci ildə 2021-ci illə müqayisədə 0,6 faiz bəndi azalaraq 18,7 faiz təşkil etmişdir.

In 2022, compared to 2021, unsentenced detainees as a proportion of overall prison population decreased by 0,6 percentage points and amounted to 18,7 percent.

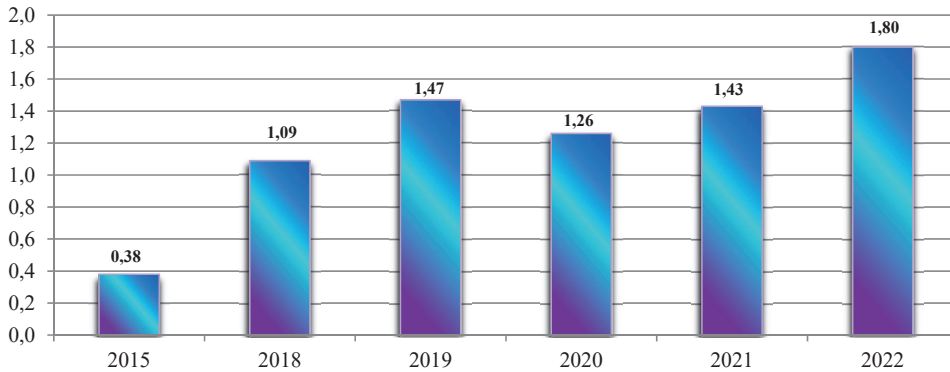

16.5.1 Rüşvət vermiş və ya rüşvət verməyə təhrik olunmuş şəxslərin xüsusi çəkisi⁵
16.5.1 Specific gravity of persons who have given or insisted on bribery⁵

Bu göstərici il ərzində ən azı bir dəfə rüşvət vermiş (pul, hədiyyə və ya əvəz olaraq əməl) və ya rüşvət verməyə təhrik olunmuş şəxslərin sayının bu cür əməllərə məruz qalmaları ilə bağlı müraciət etmiş şəxslərin sayına nisbətinin 100-ə hasili şəklində hesablanmışdır.

This indicator is defined as the product of the ratio of the number of persons who paid a bribe (money, gift or counter favour) at least once a year or insisted on giving a bribe to the number of persons who applied for such actions.

Rüşvət vermiş və ya rüşvət verməyə təkid edilən şəxslərin xüsusi çəkisi, faizlə
Specific gravity of persons who have given or insisted on bribery, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi
Source: The Anti-Corruption General Directorate with the Prosecutor General of the Republic of Azerbaijan

Rüşvət vermiş və ya rüşvət verməyə təhrik olunmuş şəxslərin xüsusi çəkisi 2022-ci ildə 2015-ci illə müqayisədə 1,42 faiz bəndi artaraq 1,80 faiz təşkil etmişdir.

2022-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinə rüşvət vermə və ya rüşvət verməyə təhrik edilmə ilə bağlı 5525 müraciət daxil olmuş və məhkəmə məsuliyyətinə verilmiş 100 təqsirləndirilən şəxslərdən 82 nəfəri kişi, 18 nəfəri qadın olmuşdur.

Specific gravity of persons who have given or insisted on bribery in 2022 increased by 1,42 percentage points compared to 2015 and amounted to 1,80 percent.

In 2022, 5525 applications related to bribery or bribery-related incitement were received by the Anti-Corruption General Directorate with the Prosecutor General of the Republic of Azerbaijan and out of 100 accused persons, 82 were men and 18 were women.

⁵ Göstərici BMT-nin DİM üzrə qlobal göstəricilər sistemində “16.5.1 Son 12 ay ərzində ən azı bir dəfə dövlət vəzifəli şəxslə təmasda olan və ona rüşvət verən və ya həmin dövlət vəzifəli şəxsin rüşvət vermə tələbi ilə qarşılanmış şəxslərin xüsusi çəkisi” kimi müəyyən edilmişdir. Nəşrdə bu göstərici inzibati məlumatlar əsasında milli kontekstdə verilmişdir.

⁵ The indicator is defined in the UN's SDG Global Indicators System as “Proportion of persons who had at least one contact with a public official and who paid a bribe to a public official, or were asked for a bribe by those public officials, during the previous 12 months”. In the publication, this indicator is given in the national context on the basis of administrative data.

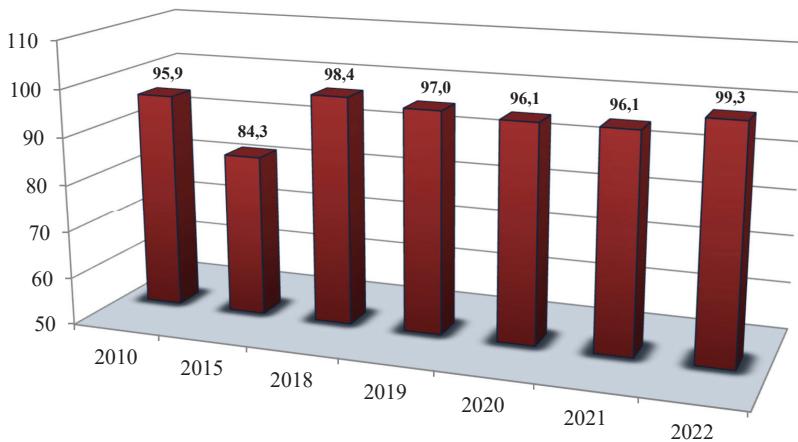
16.6.1 Hökumətin ilkin xərclərinin ilkin təsdiq edilmiş büdcə xərclərində xüsusi çəkisi

16.6.1 Primary government expenditures as a proportion of original approved budget

Bu göstərici icra olunmuş büdcə xərclərinin dövlət büdcəsi sənədləri ilə müəyyən edilmiş büdcə xərclərinə faiz nisbətini bildirir. Hökumətin ilkin xərclərinin ilkin təsdiq edilmiş büdcə xərclərində xüsusi çəkisi il ərzində icra olunmuş dövlət büdcəsi xərclərinin həmin il üçün təsdiq olunmuş dövlət büdcəsi xərclərinə (funksional təsnifatın bölmələri üzrə) nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator reflects the percentage of budget expenditure outturn to approved budget expenditures, as defined in government budget documentation. The primary government expenditures as a proportion of original approved budget is calculated as the executed expenditures of the state budget in a year divided by the approved state budget expenditures for the same year (by functional sections) multiplied by 100.

Hökumətin ilkin xərclərinin ilkin təsdiq edilmiş büdcə xərclərində xüsusi çəkisi, faizlə
Primary government expenditures as a proportion of original approved budget, in percentage

Hökumətin ilkin xərclərinin ilkin təsdiq edilmiş büdcə xərclərində xüsusi çəkisi 2010-cu ildəki 95,9 faizdən 3,4 faiz bəndi artaraq 2022-ci ildə 99,3 faiz olmuşdur.

İcra olunmuş dövlət büdcəsi xərclərinin həcmi 2022-ci ildə 32064,6 milyon manat olmuşdur ki, bu da 2010-cu ildəki 11765,9 milyon manatla müqayisədə 2,7 dəfə çoxdur. Təsdiq olunmuş dövlət büdcəsi xərclərinin həcmi isə 2010-cu illə (12275,0 milyon manat) müqayisədə 2022-ci ildə (32303,8 milyon manat) 2,6 dəfə çox olmuşdur.

The primary government expenditures as a proportion of original approved budget increased by 3,4 percentage points from 95,9 percent in 2010 to 99,3 percent in 2022.

The amount of executed state budget expenditures amounted to 32064,6 million manats in 2022, which is 2,7 times more than 11765,9 million manats in 2010. The amount of approved state budget expenditures in 2022 (32303,8 million manats) was more than 2,6 times in 2010 (12275,0 million manats).

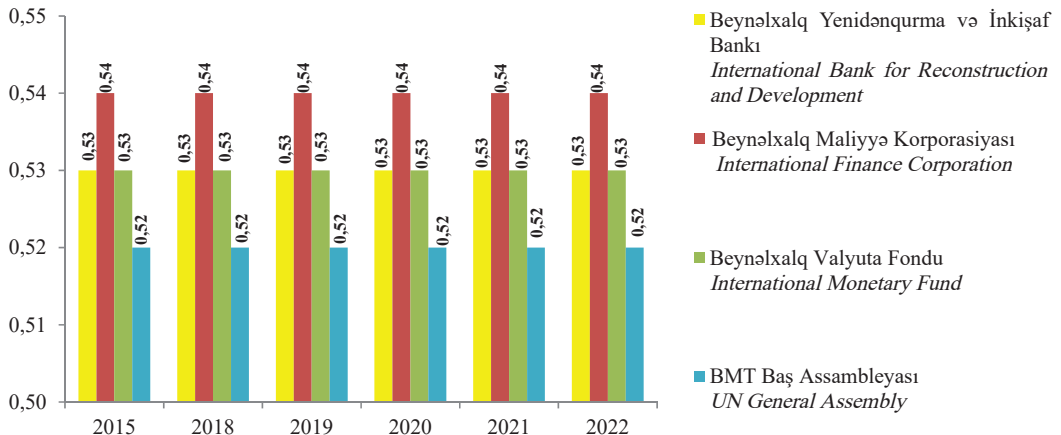
16.8.1 Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatların üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi və səsini xüsusi çəkisi

16.8.1 Proportion of membership and voting right of the Republic of Azerbaijan in international organizations

Bu göstərici BMT-nin DİM üzrə qlobal göstəricilər sisteminə “İnkişaf etməkdə olan ölkələrin beynəlxalq təşkilatların üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi və onların səslerinin xüsusi çəkisi” kimi müəyyən edilmişdir və on bir beynəlxalq təşkilat üçün ayrı-ayrılıqda hesablanır: BMT-nin Baş Assambleyası, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası, Beynəlxalq Valyuta Fondu, BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurası, Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası, Afrika İnkişaf Bankı, Asiya İnkişaf Bankı, İnter-Amerika İnkişaf Bankı, Ümumdünya Ticarət Təşkilatı və Maliyyə Sabitliyi Şurası. Hesablama hər bir təşkilatın üzvləri barədə dərc olunmuş məlumatlar və onların illik hesabatlarında səslərin sayı ilə bağlı məlumatlardan istifadə edilərək aparılır. Üzvlərin xüsusi çəkisi inkişaf etməkdə olan ölkələr olan üzvlərin sayının üzvlərin ümumi sayına bölünməsi yolu ilə, səslərin xüsusi çəkisi isə inkişaf etməkdə olan ölkələrə ayrılan səslərin sayının səslərin ümumi sayına bölünməsi yolu ilə hesablanır.

The indicator is defined as “Proportion of members and voting rights of developing countries in international organizations” and is calculated independently for eleven different international institutions: The United Nations General Assembly, the United Nations Security Council, the International Monetary Fund, the United Nations Economic and Social Council, the International Bank for Reconstruction and Development, the International Finance Corporation, the African Development Bank, the Asian Development Bank, the Inter-American Development Bank, the World Trade Organisation, and the Financial Stability Board. The computation uses each institutions’ own published membership and voting rights data from their respective annual reports. The proportion of voting rights is computed as the number of voting rights allocated to developing countries, divided by the total number of voting rights. The proportion of membership is calculated by taking the number of developing country members, divided by the total number of members.

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatların üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi, faizlə⁶
Proportion of membership of the Republic of Azerbaijan in international organizations,
in percentage⁶

16. SÜLH, ƏDALƏT VƏ SƏMƏRƏLİ İNSTİTUTLAR

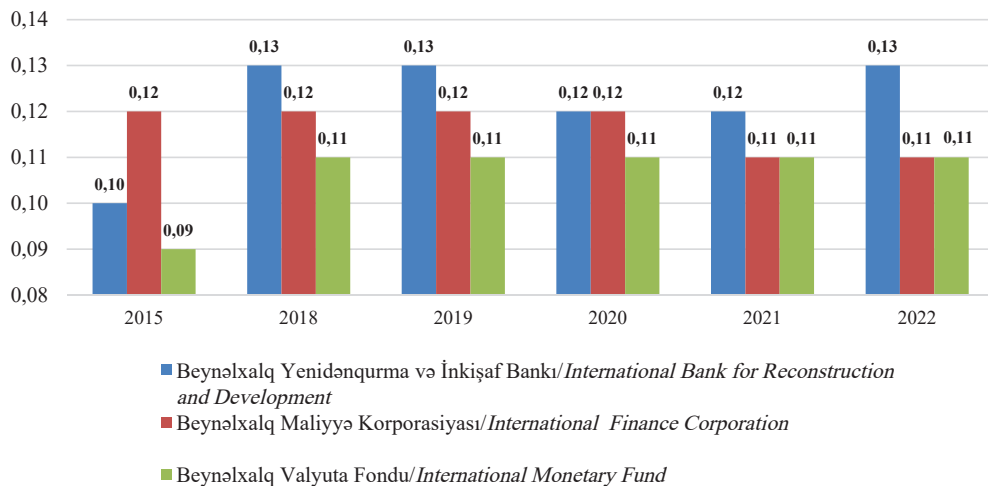
16. PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

2022-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankının üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi 0,53, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi 0,54, Beynəlxalq Valyuta Fondunun üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi 0,53, BMT Baş Assambleyasının üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi 0,52 faiz təşkil etmişdir. Baxılan dövrdə ölkəmizin səslərinin xüsusi çəkisi Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankında 0,13, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasında 0,11, Beynəlxalq Valyuta Fondunda 0,11 faiz olmuşdur.

In 2022, proportion of membership of the Republic of Azerbaijan in International Bank for Reconstruction and Development is 0,53, in International Finance Corporation is 0,54, in International Monetary Fund is 0,53, in UN General Assembly is 0,52 percent. In the reviewed period the special weight of the votes of our country in International Bank for Reconstruction and Development is 0,13, in International Finance Corporation is 0,11, International Monetary Fund is 0,11 percent.

Beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycan Respublikasının səsələrinin xüsusi çəkisi, faizlə⁶
The special weight of the votes of the Republic of Azerbaijan in international organizations, in percentage⁶

⁶ <https://unstats.un.org/sdgs/dataportal/database>

16.9.1 Doğumu rəsmi orqanlar tərəfindən qeydiyyatata alınmış beş yaşadək olan uşaqların xüsusi çəkisi

16.9.1 Proportion of children under 5 years of age whose births have been registered with a civil authority

Doğulmuş uşaqların qeydiyyatı onların qanuni tanınmaları, hüquqlarının qorunması və bu hüquqların hər hansı pozuntusunun diqqətdən kənarda qalmamasının təmin edilməsi üçün ilk addımdır.

Doğum qeydiyyatı, ölkənin qanuni tələblərinə uyğun olaraq doğuşların və onların xüsusiyyətlərinin vətəndaş qeydiyyatı reyestrində tam, daimi və universal şəkildə qeydiyyata alınmasıdır.

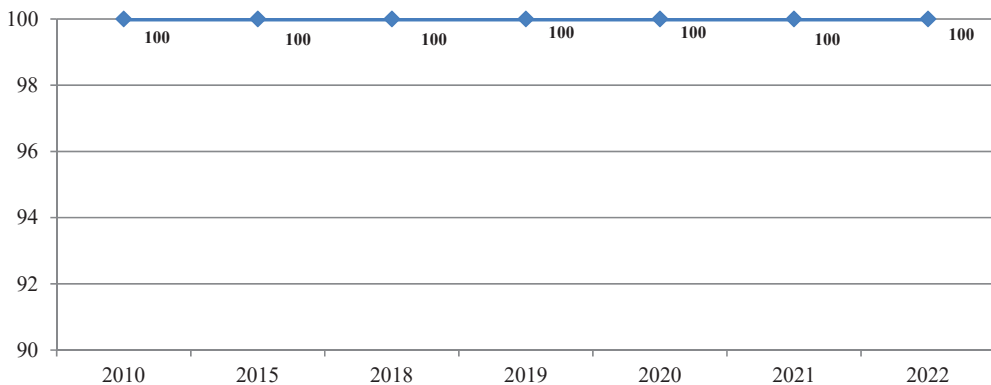
Doğumu rəsmi orqanlar tərəfindən qeydiyyata alınmış beş yaşadək olan uşaqların xüsusi çəkisi müvafiq ildə doğulan uşaqlara verilən doğum haqqında şəhadətnamələrinin sayının həmin ildə qeydə alınan doğumların sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Registering children at birth is the first step in securing their recognition before the law, safeguarding their rights, and ensuring that any violation of these rights does not go unnoticed.

Birth registration is defined as 'the continuous, permanent and universal recording, within the civil registry, of the occurrence and characteristics of births in accordance with the legal requirements of a country

The proportion of children under 5 years of age whose births have been registered with a civil authority is calculated as the number of birth certificates issued to children born in the corresponding year divided by the number of births registered in the same year multiplied by 100.

Doğumu rəsmi orqanlar tərəfindən qeydiyyatata alınmış beş yaşadək olan uşaqların xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of children under 5 years of age whose births have been registered with a civil authority, in percentage

2010-2022-ci illər ərzində doğumu rəsmi orqanlar tərəfindən qeydiyyatata alınmış beş yaşadək olan uşaqların xüsusi çəkisi 100 faiz təşkil etmişdir.

In 2010-2022, the proportion of children under 5 years of age whose births have been registered with a civil authority was 100 percent.

16.10.2 Vətəndaşların informasiyaya çıxışını təmin edən hüquqi və siyasi əsasların mövcudluğu⁷

16.10.2 Existence of legal and political frameworks that ensure for public access to information⁷

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 47-ci maddəsi ilə hər kəsin fikir və söz azadlığı təmin edilir. Bundan əlavə, Konstitusiyanın 50-ci maddəsinə uyğun olaraq hər kəsin istədiyi məlumatı qanuni yolla axtarmaq, əldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığı vardır. Belə ki, ölkə Konstitusiyasının 50-ci maddəsi ilə təsbit olunmuş məlumat əldə etmək hüququnun sərbəst, maneəsiz və hamı üçün bərabər şərtlərlə, açıq cəmiyyətin və demokratik hüquqi dövlətin prinsipləri əsasında təmin edilməsinin hüquqi əsasları “İnformasiya əldə etmək haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda təsbit edilmişdir.

Hər kəsin məlumat əldə etmək üçün müraciət etmək hüququ vardır ki, məlumat azadlığının həyata keçirilməsi ilə əlaqədar yaranan münasibətlər “Məlumat azadlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir.

Azərbaycan Respublikasında kütləvi informasiyanın axtarılması, əldə edilməsi, hazırlanması, ötürülməsi, istehsalı və yayımının ümumi qaydaları, habelə mətbuatın, informasiya agentliklərinin, televiziya və radio təşkilatlarının vətəndaşların tam, doğru-dürüst və operativ informasiya almaq hüququnun həyata keçirilməsinə yönəldilmiş fəaliyyətinin təşkilatı, hüquqi və iqtisadi əsasları “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir.

Belə ki, kütləvi informasiya azadlığı vətəndaşların qanuni yolla informasiya axtarmaq, əldə etmək, hazırlamaq, ötürmək, istehsal etmək və yaymaq hüququna dövlət tərəfindən təminat verilməsinə əsaslanır.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman)
Source: Commissioner for Human Rights (Ombudsman) of the Republic of Azerbaijan

Article 47 of the Constitution of the Republic of Azerbaijan guarantees the freedom of speech and expression. In addition, in accordance with Article 50 of the Constitution, everyone has the right to legally seek, receive, transmit, prepare and disseminate information that he or she wants. Thus, the Law of the Republic of Azerbaijan “On access to information” provides that the right of access to information as defined by Article 50 of the Constitution of the country is based on the principles of a free, unobstructed and equal conditions for all, based on the principles of an open society and a democratic legal state.

Everyone has the right to apply for information that the relations arising in connection with the exercise of freedom of information are governed by the Law of the Republic of Azerbaijan “On Freedom of Information”.

General rules of search, acquisition, preparation, transmission, production and distribution of mass information in the Republic of Azerbaijan, as well as organizational, legal and economic bases of activities of the press, information agencies, television and radio organizations aimed at ensuring the right of citizens to complete, accurate and operative information which is regulated by the Law of the Republic of Azerbaijan “On Mass Media”.

Thus, the freedom of mass information is based on the state guarantee of citizens' right to seek, obtain, prepare, transmit, produce and disseminate information legally.

⁷ BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sisteminə göstərici “16.10.2 Vətəndaşların informasiyaya çıxışını təmin edən konstitusional, qanunverici və/və ya siyasi zəmanətləri qəbul edilmiş və onların qüvvədə olduğu ölkələrin sayı” kimi müəyyən edilmişdir. Göstəricinin milli səviyyədə tətbiqi sözügedən sahədə konstitusiyaya və müvafiq qanunların mövcudluğunu nəzərdə tutur.

⁷ In the UN Global Indicator Framework this indicator defined as “16.10.2 Number of countries that adopt and implement constitutional, statutory and/or policy guarantees for public access to information.” The use of the indicator at the national level implies the existence of the constitution and relevant laws in the area.

16.a.1 Paris prinsiplərinə uyğun olaraq insan hüquqlarının müdafiəsi üzrə milli müstəqil institutların mövcudluğu

16.a.1 Existence of independent national human rights institutions in compliance with the Paris Principles

Bu göstərici inklüziv, dinc və hesabatlılığa malik cəmiyyətlərin təşviqi məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlıq vasitəsilə ölkələrin müstəqil milli institutların qurulmasına yönələn fasiləsiz qlobal səylərini ölçür. Milli İnsan Hüquqları İnstitutunun yaradılması və gücləndirilməsi dövlətin beynəlxalq insan hüquqları alətlərində təmin olunan insan hüquqlarını təşviq etmək və qorumaq öhdəliyinə sadıq olduğunu göstərir. Milli İnsan Hüquqları İnstitutu insan hüquqlarının müdafiə və təşviq etmək üçün yaradılmış müstəqil inzibati orqandır.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası qəbul edildikdən sonra, ölkədə bu sahədə demokratik, hüquqi islahatların həyata keçirilməsi və insan hüquqlarının səmərəli təmini məqsədilə institusional mexanizmlər sistemi yenidən qurulmuşdur.

Azərbaycan Respublikasında insan hüquqlarının təmin edilməsini ümumdövlət vəzifəsi hesab edilərək, ilk dəfə insan hüquqları üzrə müvəkkil institutunun təsis edilməsi “İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 fevral 1998-ci il tarixli Fərmanında nəzərdə tutulmuşdur. Həmçinin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 18 iyun 1998-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “İnsan Hüquqlarının müdafiəsinə dair Dövlət Proqramı”nda İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil təsisatının yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

28 dekabr 2001-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi tərəfindən “Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) haqqında” Konstitusiyaya Qanunu qəbul edildi, 5 mart 2002-ci ildə isə ölkə başçısı tərəfindən bu Qanunun tətbiq edilməsi haqqında Fərman imzalandı və beləliklə də təsisatın yaradılması və fəaliyyət göstərməsi üçün hüquqi baza yaradıldı.

Azərbaycan Respublikasının ilk Ombudsmanı 2002-ci il iyulun 2-də Milli

This indicator measures the continuous global efforts of countries to establish independent national institutions through international cooperation to promote inclusive, peaceful and accountable societies. The establishment and strengthening of the National Institute for Human Rights demonstrates the state's commitment to promote and protect human rights enshrined in international human rights instruments. The National Institute for Human Rights is an independent administrative body established to protect and promote human rights.

Following the adoption of the Constitution of the Republic of Azerbaijan, the system of institutional mechanisms has been reconstructed in the country in order to carry out democratic, legal reforms and the effective provision of human rights.

Establishing the Authorized Human Rights Institute for the first time as a state duty to ensure human rights in the Republic of Azerbaijan is envisaged in the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan dated February 22, 1998 "On Measures to Ensure Human and Civil Rights and Freedoms." It also provides for the establishment of the Commissioner for Human Rights in the State Program for the Protection of Human Rights, approved by the Presidential Decree of June 18, 1998.

On December 28, 2001, the Milli Majlis of the Republic of Azerbaijan adopted the Constitutional Law "On the Commissioner for Human Rights (Ombudsman) of the Republic of Azerbaijan", and on March 5, 2002 the President signed a decree on the application of this Law. A legal basis for the establishment and functioning of the Fund was established.

The first ombudsman of the Republic of Azerbaijan was elected by the Milli Majlis on July 2, 2002 with 111 votes (112 votes) out of three candidates nominated by the President of the Republic of Azerbaijan.

16. SÜLH, ƏDALƏT VƏ SƏMƏRƏLİ İNSTİTUTLAR

16. PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

Məclis tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin təqdim etdiyi üç namizəd arasından 111 səsle (112 səsdən) seçilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə Müvəkkili vəzifəsi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə təsbit olunmuş və Azərbaycan Respublikasının dövlət və yerli özünüidarə orqanları, vəzifəli şəxsləri tərəfindən pozulan insan hüquqları və azadlıqlarının bərpa edilməsi və “Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) haqqında” Konstitusiya Qanunu ilə müəyyən edilmiş hallarda insan hüquqları pozuntularının qarşısının alınması üçün təsis edilmişdir.

The Ombudsman's position is to restore human rights and freedoms established by the Constitution of the Republic of Azerbaijan and international treaties ratified by the Republic of Azerbaijan and violated by state and local self-government bodies, officials and the Ombudsman. It was established to prevent human rights violations in cases defined by the Constitutional Act.

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman)

Source: Commissioner for Human Rights (Ombudsman) of the Republic of Azerbaijan

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ 17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

17 MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

**Dayanıqlı inkişaf naminə qlobal əməkdaşlığı
canlandırmaq və gücləndirmək**

*Strengthen the means of implementation and
revitalize the Global Partnership for Sustainable
Development*

17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

“Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik”dən irəli gələn qlobal hədəflərə nail olmaq üçün hökumət, özəl sektor və vətəndaş cəmiyyəti arasında tərəfdaşlıq tələb olunur ki, buraya qlobal, regional, milli və yerli səviyyələrdə insanları və planeti diqqət mərkəzində saxlayan prinsiplər, dəyərlər, gələcəyə ortaq baxış və birgə məqsədlər üzərində qurulmuş inklüziv tərəfdaşlıqlar daxildir¹.

BMT-nin açıqladığı məlumatlara əsasən 2022-ci ildə inkişafa rəsmi yardım (İRY) məqsədilə inkişaf etməkdə olan ölkələrə ayrılan vəsait 2021-ci ilə nəzərən 15,3 faiz artaraq 206 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir. Ötən il İRY-nin xalis həcmi donorların məcmu ümumi milli gəlirinin 0,37 faizi qədər olmuşdur ki, bu da hədəf göstəricidən (0,7 faiz) aşağıdır.

2021-ci ildə aşağı və orta gəlirli ölkələrin xarici borclarının həcmi 2020-ci illə müqayisədə 5,6 faiz artmış və 9 trilyon ABŞ dolları olmuşdur. 2022-ci ildə planetdə internet istifadəçilərinin sayı 5,3 milyard nəfərə çatmış və dünya əhalisinin 66 faizini təşkil etmişdir. Bu göstərici 2015-ci ildə 40 faiz təşkil edirdi.

Statistik potensialın artırılmasına yönəldilən xərclər 2020-ci ildə 541 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bu, 2019-cu ilə nəzərən 100 milyon ABŞ dolları azdır. Bununla belə,

In order to achieve the global targets from the “Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, the partnership between governments, the private sector and civil society is required, which includes inclusive cooperations built upon shared vision and goals, principles and values that spotlight people and the planet at the global, regional, national and local levels¹.

According to the data released by the UN, the funds allocated to developing countries for the purpose of official development assistance (ODA) in 2022 increased by 15,3 percent compared to 2021 and amounted to 206 billion US dollars. Last year, the net volume of IRY amounted to 0,37 percent of the donors' aggregate gross national income, which is lower than the target indicator (0,7 percent).

In 2021, the volume of foreign debts of low- and middle-income countries increased by 5,6 percent compared to 2020 and amounted to 9 trillion US dollars. In 2022, the number of Internet users on the planet will reach 5,3 billion people and will make up 66 percent of the world's population. This indicator was 40 percent in 2015.

Spending on statistical capacity building amounted to 541 million US dollars in 2020, which is an increase compared to 2019.

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/globalpartnerships/>

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

statistik potensialın artırılması sahəsindəki xərclər 2021-ci ildə yenidən çoxalaraq 693 milyon ABŞ dolları olmuşdur. 2022-ci ildə ümumilikdə 156 ölkə milli statistika planlarının reallaşdırılmasına yönələn addımlar atmışdır və bu planlardan yalnız 100-ü maliyyə resursları ilə tam təmin olunmuşdur².

DİM 17 makro-iqtisadi sabilliyin artırılmasını, uzunmüddətli borc dayanıqlığına nail olmaqda inkişaf etməkdə olan ölkələrə yardımı, yüksək borcu olan yoxsul ölkələrin xarici borc probleminə diqqət yetirilməsini, global ixracatda ən zəif inkişaf etmiş ölkələrin payının iki dəfə artırılmasını, bu ölkələr üçün bazarlara çıxış imkanının dəstəklənməsini, elmi, texnoloji və innovativ potensialın inkişaf etdirilməsini, dayanıqlı inkişaf üzrə irəliləyişin ölçülməsi məqsədi ilə insanların gəlir səviyyəsi, cins, yaş, irq, etnik mənsubiyyət, miqrasiya statusu, əlillik, coğrafi məskunlaşma və milli şəraitə uyğun olaraq digər xüsusiyyətlərə görə dezaqreqasiya olunan yüksək keyfiyyətli, vaxtlı-vaxtında verilən və etibarlı məlumatların mövcudluğunu əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq üçün milli statistika potensialının gücləndirilməsini nəzərdə tutur. Bu da, öz növbəsində, beynəlxalq dəstək yolu ilə inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün çoxsaylı mənbələrdən maliyyə vəsaitlərinin toplanmasını, elm, texnologiya və innovasiyalar üzrə Şimal-Cənub, Cənub-Cənub və üçtərəfli regional və beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsini, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə ekoloji təmiz texnologiyaların, açıq, ayrı-seçkiliyə yol verilməyən çoxtərəfli ticarət sisteminin təşviq edilməsini zəruri edir.

Qeyd olunanlarla əlaqədar, dayanıqlı inkişaf məqsədlərini həyata keçirmək üçün beynəlxalq dəstək artırılmalı, müvafiq siyasətlər müəyyənləşdirilməli və həyata keçirilməlidir³.

100 million US dollars less. However, spending on statistical capacity building increased again to 693 million USD in 2021. In 2022, a total of 156 countries have taken steps towards the realization of national statistical plans, and only 100 of these plans have been fully provided with financial resources².

SDG 17 aims to enhance macroeconomic stability, to assist developing countries in attaining long-term debt sustainability, to address the needs of highly indebted poor countries, to double the least developed countries' share of global exports, to ensure market access for these countries, to build science, technology and innovation capacity, to enhance national statistical capacity to increase significantly the availability of high-quality, timely and reliable data disaggregated by income, gender, age, race, ethnicity, migratory status, disability, geographic location of people and other characteristics in according with national contexts, for measuring of progress on sustainable development. This, in turn, necessitates mobilizing financial resources for developing countries from multiple sources through international support, enhancing North-South, South-South and triangular regional and international cooperation on science, technology and innovation, and promoting environmentally sound technologies, open, non-discriminatory multilateral trading system in developing countries.

In view of the above, international support for implementation of Sustainable Development Goals should be enhanced, and appropriate policies should be defined and implemented³.

² <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

³ BMT Baş Assambleyasının 2015-ci il 25 sentyabr tarixli, A/RES/70/1 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq edilmiş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"

³ "Transformation our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development", approved by UN General Assembly resolution A / RES / 70/1 of September 25, 2015

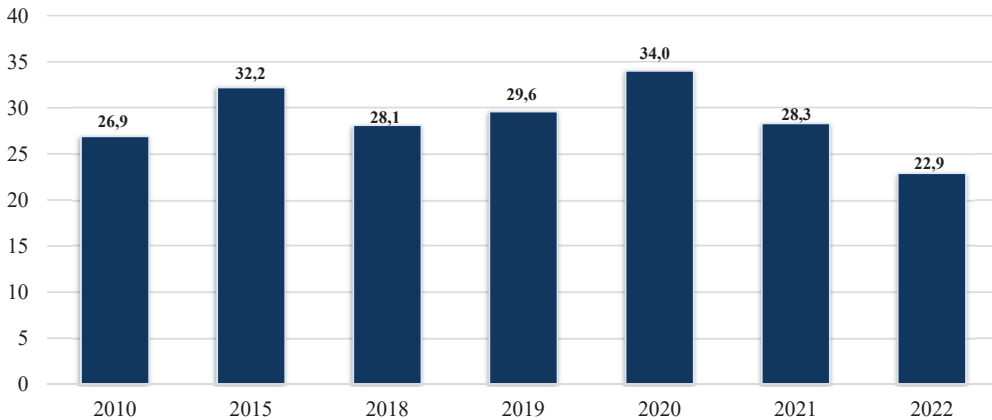

17.1.1 Dövlət büdcəsi gəlirlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi⁴
17.1.1 State budget revenue as a proportion of GDP⁴

Bu göstərici qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada dövlət büdcəsinə daxil olan və büdcə gəlirlərini təşkil edən vergilərin, rüsumların, digər ödənişlərin və daxilolmaların ÜDM-dəki payını göstərir. Dövlət büdcəsi gəlirlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi il ərzində dövlət büdcəsi gəlirlərinin həmin ilin ÜDM-ə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator represents the share of taxes, duties, other payments and receipts included in the state budget, prescribed by law, in GDP. The state budget revenue as a proportion of GDP is calculated as the state budget revenue in a year divided by GDP in the same year multiplied by 100.

Dövlət büdcəsi gəlirlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi, faizlə
State budget revenue as a proportion of GDP, in percentage

2022-ci ildə dövlət büdcəsi gəlirlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi 2010-cu ilə nisbətən 4 faiz bəndi azalmış, 2021-ci ilə nisbətən isə 5,4 faiz bəndi azalmış və 22,9 faiz olmuşdur.

Dövlət büdcəsinin icra olunmuş gəlirləri 2010-cu illə müqayisədə 2,7 dəfə artaraq 2022-ci ildə 30679,6 milyon manat təşkil etmişdir. Bu gəlirlərin 68,0 faizini (20856,6 milyon manat) vergi daxilolmaları, 32,0 faizini (9823,0 milyon manat) isə sair daxilolmalar təşkil etmişdir.

In 2022, state budget revenue as a proportion of GDP decreased by 4 percentage points compared to 2010, and decreased by 5,4 percentage points compared to 2021 and was 22,9 percent.

Compared to 2010, the executed state budget revenue increased by 2,7 times and amounted to 30679,6 million manats in 2022. Of which 68,0 percent (20856,6 million manats) were tax incomes, and 32,0 percent (9823,0 million manats) were other incomes.

⁴ Göstərici BMT-nin DİM üzrə qlobal göstəricilər sistemində "17.1.1 Ümumi dövlət gəlirlərinin ÜDM-də faiz nisbəti, mənbələr üzrə bölgüdə" kimi müəyyən edilmişdir.

⁴ In the UN Global Framework this indicator defined as "17.1.1 Total government revenue as a proportion of GDP, by source".

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

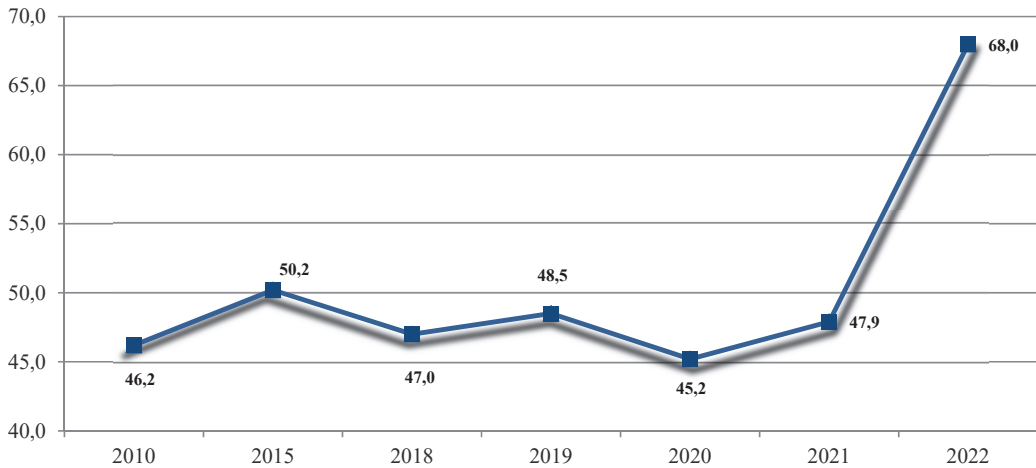
17.1.2 Dövlət büdcəsinin gəlirlərində vergilərin xüsusi çəkisi⁵

17.1.2 Proportion of taxes in the state budget revenue⁵

Bu göstərici vergilərin dövlət büdcəsinin gəlirlərindəki payını səciyyələndirir. Dövlət büdcəsinin gəlirlərində vergilərin xüsusi çəkisi dövlət büdcəsinə vergilərdən daxilolmaların dövlət büdcəsinin ümumi gəlirlərinə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator represents the share of taxes in the state budget revenue. Proportion of taxes in the state budget revenue is calculated as the tax incomes to the state budget divided by total state budget revenue multiplied by 100.

Dövlət büdcəsinin gəlirlərində vergilərin xüsusi çəkisi, faizlə
Proportion of taxes in the state budget revenue, in percentage

2022-ci ildə dövlət büdcəsinin gəlirlərində vergilərin xüsusi çəkisi 2010-cu ilə nəzərən 21,8 faiz bəndi, 2021-ci ilə nəzərən isə 20,1 faiz bəndi artaraq 68,0 faiz olmuşdur.

In 2022, proportion of taxes in the state budget revenue increased by 21,8 percentage points compared to 2010, and by 20,1 percentage points compared to 2021, reaching 68,0 percent.

Bununla yanaşı, dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarının həcmi 2010-cu ildəki 5266,8 milyon manatdan 2022-ci ildə 20856,6 milyon manatadək yüksəlmişdir. Ötən il dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarının həcmi fiziki şəxslərin gəlir vergisi üzrə 1474,4 milyon manat və ya 4,8 faiz, hüquqi şəxslərin mənfəət (gəlir) vergisi üzrə 8522,5 milyon manat və ya 27,8 faiz, torpaq vergisi üzrə 47,4 milyon manat və ya 0,2 faiz, əmlak vergisi üzrə 231,5 milyon manat və ya 0,8 faiz, əlavə dəyər vergisi üzrə 6946,2 milyon manat və ya 22,6 faiz, aksiz

In addition, the amount of the tax incomes to the state budget increased from 5266,8 million manats in 2010 to 20856,6 million manats in 2022. In the last year, the amounts of tax receipts to the state budget were 1474,4 million manats or 4,8 percent for individual income tax, 8522,5 million manats or 27,8 percent for corporate profit (income) tax, 47,4 million manats or 0,2 percent for land tax, 231,5 million manats or 0,8 percent for property tax, 6946,2 million manats or 22,6

⁵ Göstərici BMT-nin DİM üzrə qlobal göstəricilər sisteminə "17.1.2 Milli büdcənin maliyyələşməsində daxili vergilərin xüsusi çəkisi" kimi müəyyən edilmişdir.

⁵ In the UN Global Framework this indicator defined as "17.1.2 Proportion of domestic budget funded by domestic taxes".

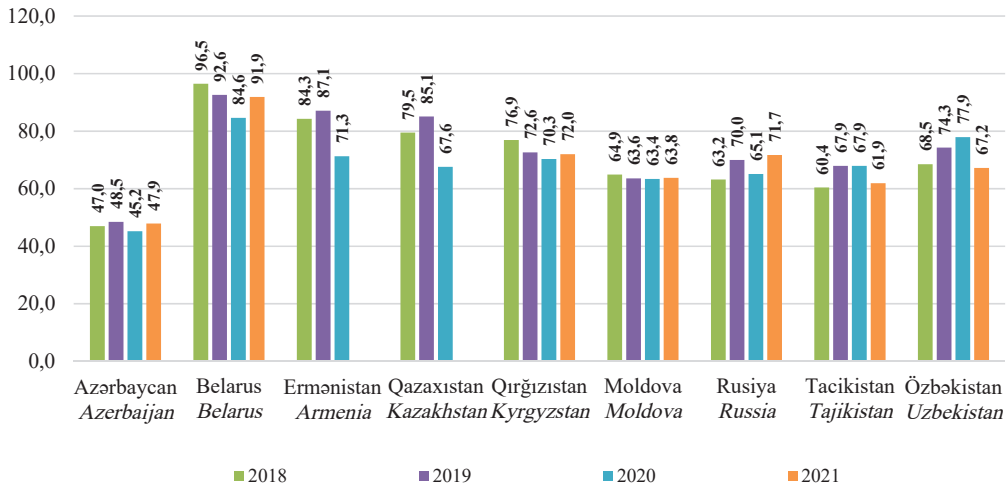
17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

vergisi üzrə 1358,9 milyon manat və ya 4,4 faiz, mədən vergisi üzrə 161,0 milyon manat və ya 0,5 faiz, xarici iqtisadi fəaliyyətlə bağlı vergilər üzrə 1642,9 milyon manat və ya 5,4 faiz, sadələşdirilmiş vergilər üzrə 323,3 milyon manat və ya 1,0 faiz, yol vergisi üzrə isə 148,5 milyon manat və ya 0,5 faiz təşkil etmişdir.

percent for value added tax, 1358,9 million manats or 4,4 percent for excise tax, 161,0 million manats or 0,5 percent for mining tax, 1642,9 million manats or 5,4 percent for taxes related to foreign economic activity, 323,3 million manats or 1,0 percent for simplified taxes, and 148,5 million manats or 0,5 percent for road tax.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

17.3.2 Pul köçürmələrinin həcmnin (ABŞ dolları ilə) ÜDM-də xüsusi çəkisi
17.3.2 Volume of remittances (in United States dollars) as a proportion of total GDP

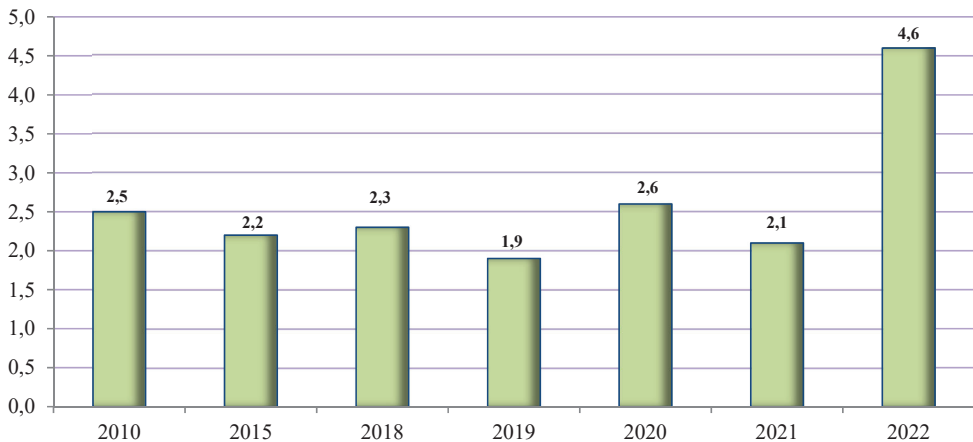
Bu göstərici şəxsi pul köçürmələrinin həcmnin ÜDM-də payını bildirir. Şəxsi pul köçürmələri şəxsi transfertlər və işçilərin ödənişlərinin cəmindən ibarətdir. Şəxsi transfertlərə rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslər arasında nağd və ya natura şəklində edilmiş bütün cari transfertlər daxildir. İşçilərin ödənişləri dedikdə isə rezidenti olmadığı ölkənin iqtisadiyyatında çalışan sərhədyanı, mövsümi və digər qısamüddətli işçilərin və qeyri-rezident müəssisələr üçün çalışan rezidentlərin gəlirləri nəzərdə tutulur.

Bu göstərici şəxsi pul köçürmələrinin həcmnin ÜDM-ə nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator represents the share of personal remittances in GDP. Personal remittances comprise of the sum of personal transfers and compensation of employees. Personal transfers include all current transfers between resident and nonresident individuals were made in cash or in kind. Compensation of employees refers to the income of border, seasonal, and other short-term workers who are employed in an economy where they are not resident and of residents employed by non-resident entities.

This indicator is calculated as the volume of remittances divided by the GDP multiplied by 100.

Pul köçürmələrinin həcmnin (ABŞ dolları ilə) ÜDM-də xüsusi çəkisi, faizlə
Volume of remittances (in United States dollars) as a proportion of total GDP, in percentage

Qeyd: Göstərici Tədiyə balansının məlumatları əsasında hesablanmışdır.

Note: The indicator is calculated based on the balance of payments.

2010-cu illə müqayisədə pul köçürmələrinin həcmnin ÜDM-də xüsusi çəkisi 2022-ci ildə 2,1 faiz bəndi artaraq 2,5 faizdən 4,6 faizədək qalxmışdır.

Compared to 2010, in 2022 the volume of remittances as a proportion of total GDP increased by 2,1 percentage points from 2,5 percent to 4,6 percent.

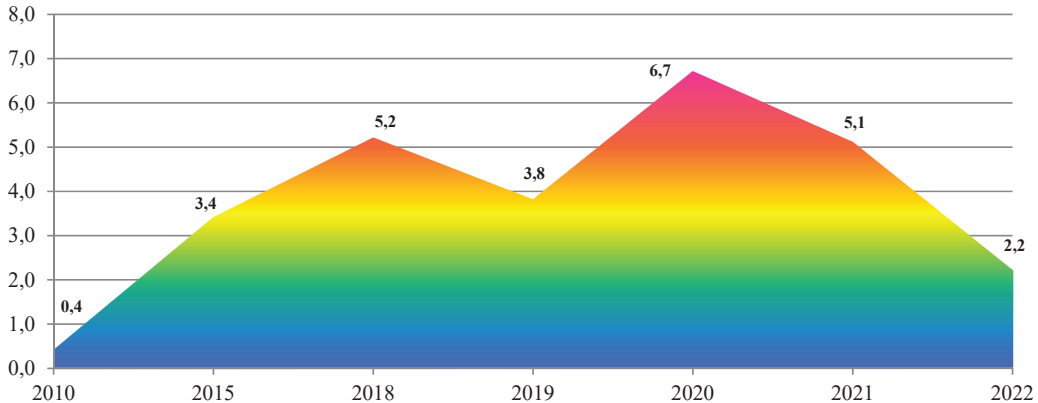
17.4.1 Borca xidmətlə bağlı xərclərin mal və xidmətlər ixracının dəyərində xüsusi çəkisi

17.4.1 Debt service as a proportion of exports of goods and services

Bu göstəricidə yalnız dövlət və dövlət zəmanətli borclar üzrə xidmətlə bağlı xərclər əhatə olunur. Borca xidmətlə bağlı xərclərin mal və xidmətlərin ixracında xüsusi çəkisi borcun əsas məbləği və borc üzrə faiz ödənişlərinin cəminin mal və xidmətlərin ixracına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Debt services covered in this indicator refer only to public and publicly guaranteed debt. The debt service as proportion of exports of goods and services is calculated as the sum of the principal and the total interest payments on the debt divided by the export of goods and services multiplied by 100.

Borca xidmətlə bağlı xərclərin mal və xidmətlər ixracının dəyərində xüsusi çəkisi, faizlə
Debt service as a proportion of exports of goods and services, in percentage

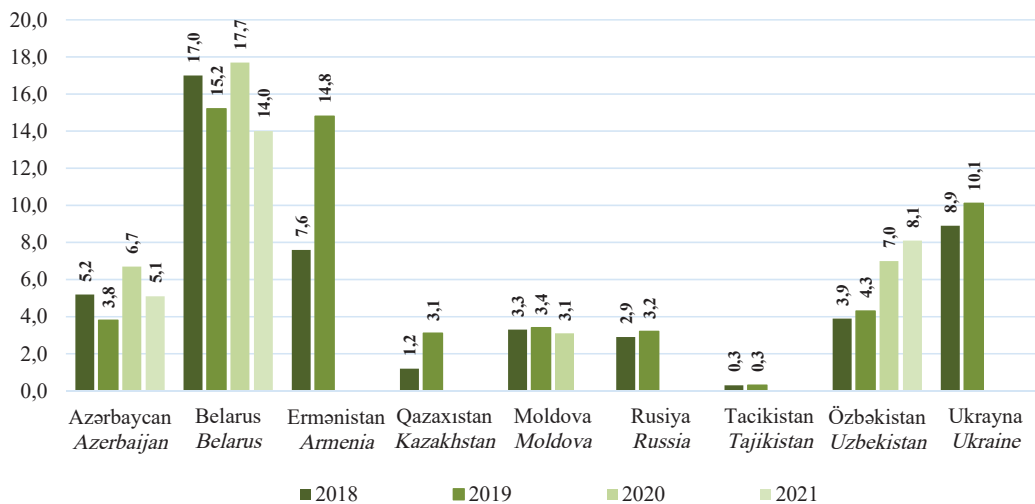

2010-cu illə müqayisədə 2022-ci ildə borca xidmətlə bağlı xərclərin mal və xidmətlərin ixracında xüsusi çəkisi 1,8 faiz bəndi artaraq 0,4 faizdən 2,2 faizədək yüksəlmişdir. Ümumilikdə isə göstərici 2010-2022-ci illərdə dəyişkən trendə malik olmuşdur.

Compared to 2010 in 2022, the debt service as a proportion of exports of goods and services increased by 1,8 percentage points and rose from 0,4 percent to 2,2 percent. In general, in 2010-2022, the indicator has a changeable trend.

Göstəricinin MDB ölkələri arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator among the CIS countries

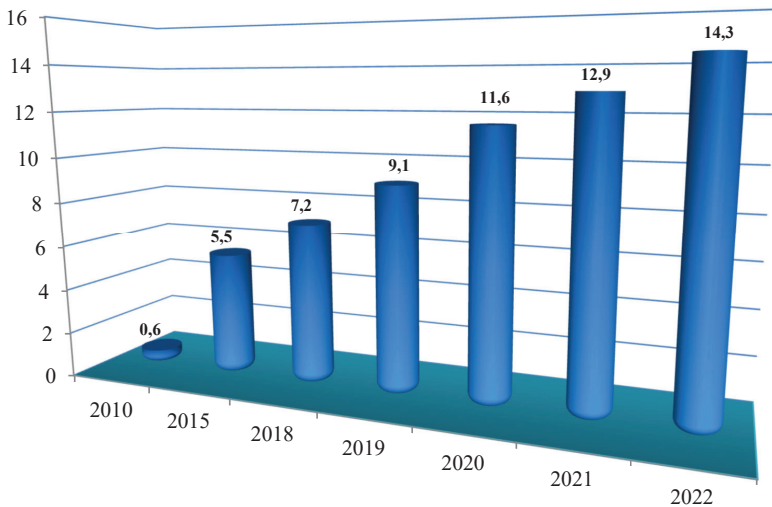
17.6.1 Əhalinin hər 100 nəfərinə düşən sabit genişzolaqlı internet abunəçilərinin sayı

17.6.1 Fixed Internet broadband subscriptions per 100 inhabitant

Bu göstərici ölkədə sabit genişzolaqlı internetdən istifadə səviyyəsini əks etdirir. Əhalinin hər 100 nəfərinə düşən sabit genişzolaqlı internet abunəçilərinin sayı sabit genişzolaqlı internet şəbəkəsinə qoşulmuş abunəçilərin sayının əhalinin ümumi sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator reflects the level of fixed broadband Internet access in the country. The fixed Internet broadband subscriptions per 100 inhabitants is calculated as the number of broadband Internet subscribers divided by the total population multiplied by 100.

Əhalinin hər 100 nəfərinə düşən sabit genişzolaqlı internet abunəçilərinin sayı
Fixed Internet broadband subscriptions per 100 inhabitants

2010-cu ilə nisbətən 2022-ci ildə əhalinin hər 100 nəfərinə düşən sabit genişzolaqlı internet abunəçilərinin sayı 13,7 bənd artaraq 14,3-dək yüksəlmişdir. Dinamikaya əsasən demək olar ki, ölkədə sabit genişzolaqlı internet abunəçilərinin sayı artmaqda davam edir. Belə ki, baxılan dövr ərzində sabit genişzolaqlı internet abunəçilərinin sayı 26,3 dəfə artaraq 2022-ci ildə 1441483 nəfər təşkil etmişdir.

Compared to 2010 in 2022, the fixed Internet broadband subscriptions per 100 inhabitants increased by 13,7 points to 14,3. According to the dynamics we can say that, the number of fixed Internet broadband subscribers in the country continues to grow. Thus, during the period, the number of fixed Internet broadband subscribers increased 26,3 times and amounted to 1441483 people in 2022.

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

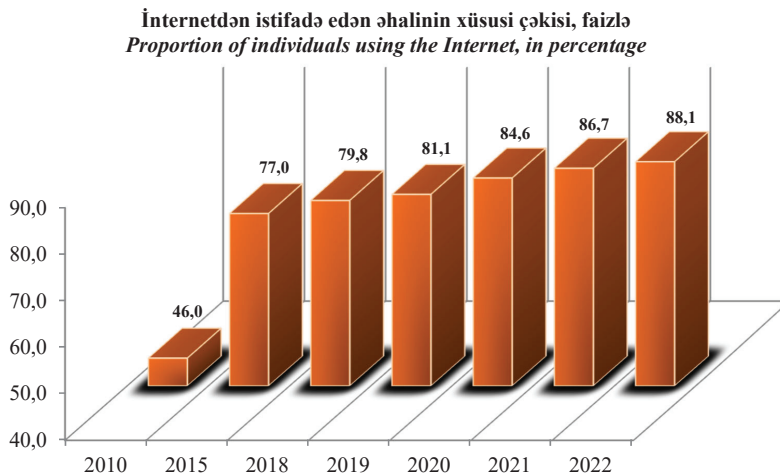

17.8.1 İnternetdən istifadə edən əhəlinin xüsusi çəkisi

17.8.1 Proportion of individuals using the Internet

İnternetdən istifadə edən əhəlinin xüsusi çəkisi ölkə əhalisi arasında internetdən istifadə səviyyəsini səciyyələndirir. Bu göstərici istifadə yerindən asılı olmayaraq internetdən istifadə edən əhəlinin sayının ümumi əhəlinin sayına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

Proportion of individuals using the Internet characterizes the level of internet usage among the population of the country. This indicator is calculated as the number of individuals who used the Internet from any location divided by the total population multiplied by 100.

2010-cu ilə nisbətən 2022-ci ildə internetdən istifadə edən əhəlinin xüsusi çəkisi 42,1 faiz bəndi artaraq 46,0 faizdən 88,1 faizədək yüksəlmişdir. 2022-ci ildə internetdən istifadə edən əhəlinin sayı 51,7 faizi kişilər, 48,3 faizi qadınlar olmaqla, ümumilikdə 8607,4 min nəfər təşkil etmişdir. Göstəricinin ən yuxarı həddi Naxçıvan Muxtar Respublikasında - 96,6 faiz, ən aşağı həddi isə Qarabağ iqtisadi rayonunda - 82,5 faiz qeydə alınmışdır.

2022-ci ildə göstərici şəhər yerlərində 91,8 faiz, kənd yerlərində isə 83,5 faiz təşkil etmişdir.

2022-ci ildə 24 yaşadək olan gənclərin 78,6 faizi, 25-35 yaş qrupunda olanların 96,1 faizi, 36-64 yaş qrupunda olanların 95,7 faizi, yaşı 64-dən yuxarı olanların isə 66,8 faizi internet istifadəçisi olmuşlar.

Compared to 2010 in 2022, the proportion of individuals using the Internet increased by 42,1 percentage points from 46,0 percent to 88,1 percent. In 2022, the number of individuals using the internet were totally 8607,4 thousand people, from which 51,7 percent were men and 48,3 percent were women. The highest level of indicator registered in Nakhchivan Autonomous Republic - 96,6 percent, and the lowest level in the Karabakh economic region - 82,5 percent.

In 2022, the indicator was 91,8 percent in urban areas and 83,5 percent in rural areas.

In 2022, 78,6 percent of young people under 24 years of age, 96,1 percent of those in the 25-35 age group, 95,7 percent of those in the 36-64 age group, and 66,8 percent of those over 64 years old were internet users.

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

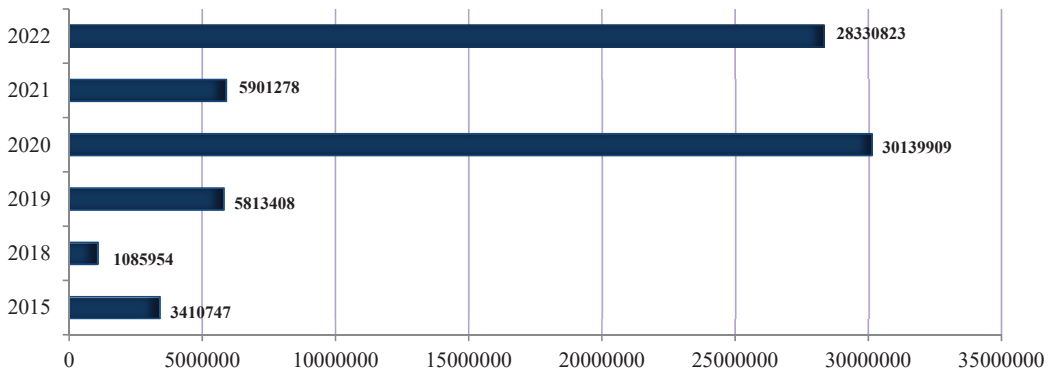
17.9.1 İnkişaf etməkdə olan ölkələrə maliyyə və texniki yardımın dollarla ümumi həcmi (o cümlədən Şimal-Cənub, Cənub-Cənub və üçtərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən)

17.9.1 Dollar value of financial and technical assistance (including through North-South, South-South and triangular cooperation) committed to developing countries

Şimal-Cənub, Cənub-Cənub və üçtərəfli əməkdaşlıq vasitəsilə, bütün dayanıqlı inkişaf məqsədlərini həyata keçirmək üçün milli planlara dəstək göstərmək məqsədilə, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə effektiv və məqsədyönlü potensialı inkişaf etdirmə işinin aparılmasına beynəlxalq dəstəyi artırmaq vacib məsələlərdən biridir. Sözügedən hədəfi qiymətləndirmək üçün inkişaf etməkdə olan ölkələrə maliyyə və texniki yardımın dollarla ümumi həcmi göstəricisindən istifadə olunur.

Enhance international support for implementing effective and targeted capacity-building in developing countries to support national plans to implement all the Sustainable Development Goals, including through North-South, South-South and triangular cooperation is one of the essential issues. Dollar value of financial and technical assistance committed to developing countries is used to estimate this goal.

İnkişaf etməkdə olan ölkələrə maliyyə və texniki yardımın ümumi həcmi (o cümlədən Şimal-Cənub, Cənub-Cənub və üçtərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən), ABŞ dolları ilə
Dollar value of financial and technical assistance (including through North-South, South-South and triangular cooperation) committed to developing countries, in US dollar

Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq İnkişafa Yardım Agentliyinin məlumatına əsasən, Azərbaycan Respublikası tərəfindən Şimal-Cənub (o cümlədən Qərb ölkələrinə), Cənub-Cənub və üçtərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində göstərilmiş yardımların dollarla ümumi həcmi 2022-ci ildə 2015-ci illə müqayisədə 8,3 dəfə, 2021-ci illə müqayisədə 4,8 dəfə artmış və 28330823 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

According to the information of the International Development Assistance Agency of the Republic of Azerbaijan, the total volume in dollar of aid provided by the Republic of Azerbaijan within the framework of North-South (including Western countries), South-South and tripartite cooperation in 2022 will be 8,3 times compared to 2015, 2021 increased by 4,8 times compared to the year and amounted to 28330823 US dollars.

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

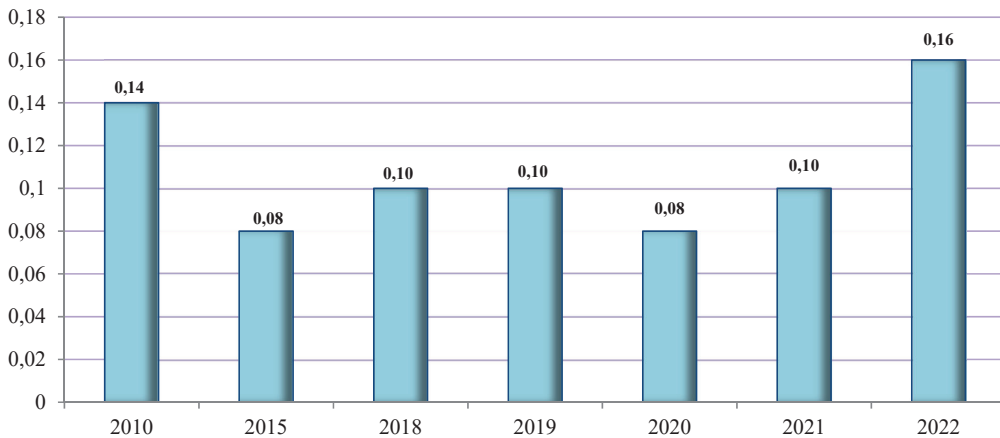
17.11.1 Azərbaycanın ixracının dünya ixracatında xüsusi çəkisi⁶

17.11.1 The share of Azerbaijan's exports in global exports⁶

Bu göstərici Azərbaycanın ixracının dünya ixracatında payını göstərir. Azərbaycanın ixracının dünya ixracatında xüsusi çəkisi Azərbaycanın ixracının dünya ixracatına nisbətinin 100-ə hasili kimi hesablanır.

This indicator represents the proportion of Azerbaijan's exports in global exports. The share of Azerbaijan's exports in global exports is calculated as the Azerbaijan's exports divided by global exports multiplied by 100.

Azərbaycanın ixracının dünya ixracatında xüsusi çəkisi, faizlə
The share of Azerbaijan's exports in global exports, in percentage

Azərbaycanın ixracının dünya ixracatında xüsusi çəkisi 2010-cu ildə 0,14 faiz təşkil etmiş, 2015-2022-ci illər ərzində isə 0,08 - 0,16 faiz aralığında dəyişmişdir.

2022-ci ildə dünyanın 121-ə yaxın ölkəsi üzrə həyata keçirilən ixracın həcmi 2021-ci illə müqayisədə 15938654,9 min ABŞ dolları çox, yəni 38146629,7 min ABŞ dolları təşkil etmişdir⁷. İxrac olunan əmtəələrin strukturunda mineral məhsullar 92,8 faiz, bitki mənşəli məhsullar 1,8 faiz, azqıymətli metallar və

The share of Azerbaijan's exports in global exports was 0,14 percent in 2010, and during 2015-2022 it changed in the range of 0,08-0,16 percent.

Compared to 2021, in 2022 the amount of exports in nearly 121 countries around the world was 15938654,9 thousand US dollars more, so amounted to 38146629,7 thousand US dollars⁷. In the structure of exported goods, mineral products were 92,8 percent, vegetable products were 1,8 percent, semi-precious

⁶ BMT-nin qlobal göstəricilər sistemində bu göstərici "17.11.1 İnkişaf etməkdə olan ölkələrin və ən az inkişaf etmiş ölkələrin dünya ixracatında xüsusi çəkisi" kimi müəyyən edilmişdir. Nəşrdə qlobal göstəricinin inkişaf etməkdə olan ölkələr hissəsinə uyğun olaraq rəsmi statistika məlumatları əsasında Azərbaycanın ixracının dünya ixracatındakı xüsusi çəkisi verilmişdir.

⁶ In the UN Global Indicator Framework this indicator defined as "17.11.1 Total government revenue as a proportion of GDP, by source". The publication gives a specific weight of Azerbaijan's exports to global exports based on official statistics according to the developing countries' global share.

⁷ Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi

⁷ Source: State Customs Committee of the Republic of Azerbaijan

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

onlardan hazırlanan məmulatlar 1,1 faiz, qiymətli və azqiymətli daşlar, qiymətli metallar, onlardan hazırlanan məmulatlar 0,5 faiz, plastik kütlələr, kauçuk, rezin və onlardan hazırlanan məmulatlar 1,0 faiz təşkil etmiş, qalan 2,8 faiz isə digər əmtəələrin payına düşmüşdür.

2022-ci ildə ixracın coğrafi quruluşunda Avropanın payı 72,7 faiz, Asiyanın payı 25,1 faiz, Amerikanın payı 0,3 faiz, Afrikanın payı 1,5 faiz, Okeaniya ölkələrinin payı isə 0,4 faiz olmuşdur.

metals and their products were 1,1 percent, precious and semi-precious stones, precious metals, their products were 0,5 percent, plastic masses, caoutchouc, rubber and their products were 1,0 percent, and the rest 2,8 percent fell to other commodities.

In the geographical structure of exports, the share of Europe was 72,7 percent, Asia – 25,1 percent, America – 0,3 percent, Africa – 1,5 and Oceanian countries – 0,4 percent in 2022.

17.13.1 Makroiqtisadi göstəricilər toplusunun vahid dəsti 17.13.1 Macroeconomic Dashboard

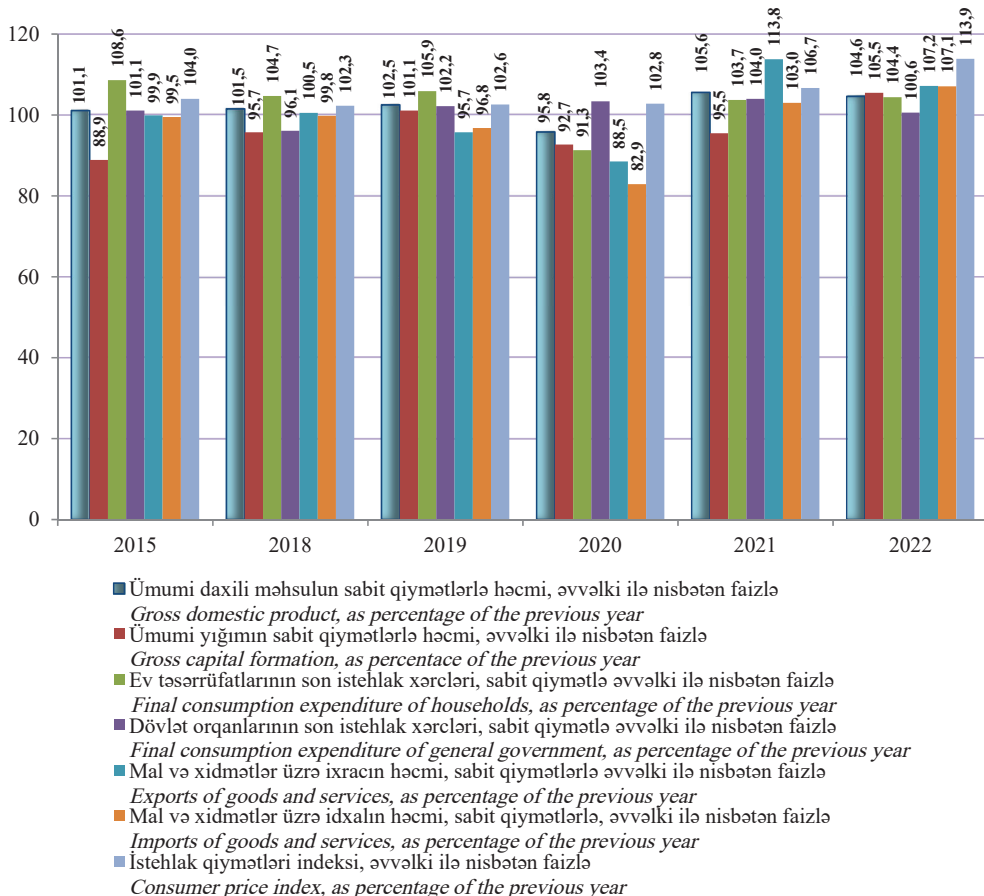
Ölkələrin makroiqtisadi sabitliyinin monitorinqi üçün Dünya Bankı tərəfindən xarici, maliyyə, vergi və real sektorları əhatə edən mühüm makroiqtisadi göstəricilərdən ibarət makroiqtisadi göstəricilər toplusunun vahid dəsti işlənib hazırlanmışdır.

Makroiqtisadi göstəricilər toplusunun vahid dəstinə ümumi daxili məhsul, ümumi yığım, ev təsərrüfatlarının son istehlak xərcləri, dövlət idarəetməsi üzrə son istehlak xərcləri, mal və xidmətlərin ixracı və idxalı, istehlak qiymətləri indeksi və s. göstəricilər daxil edilmişdir.

In order to monitor the macroeconomic stability of countries, the World Bank has designed a Macroeconomic dashboard including important macroeconomic indicators covering the external, financial, fiscal, and real sectors.

Macroeconomic dashboard includes gross domestic product, gross capital formation, household final consumption expenditure, general government final consumption expenditure, export and import of goods and services, consumer price index and other indicators.

Makroiqtisadi göstəricilər toplusunun vahid dəsti
Macroeconomic Dashboard

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

2022-ci ildə əvvəlki ilə nisbətən sabit qiymətlərlə Ümumi Daxili Məhsulun həcmi 104,6 faiz, ümumi yığımın həcmi 105,5 faiz, ev təsərrüfatlarının son istehlak xərcləri 104,4 faiz, dövlət idarəetməsi üzrə son istehlak xərcləri 100,6 faiz, mal və xidmətlər üzrə ixracın həcmi 107,2 faiz, mal və xidmətlər üzrə idxalın həcmi 107,1 faiz, istehlak qiymətləri indeksi 113,9 faiz təşkil etmişdir.

In 2022, at constant prices compared to the previous year, the volume of gross domestic product was 104,6 percent, gross capital formation 105,5 percent, household final consumption expenditure 104,4 percent, government final consumption expenditure 100,6 percent, export of goods and services 107,2 percent, import of goods and services 107,1 percent, the consumer price index was 113,9 percent.

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

17.14.1 Dayanıqlı inkişaf sahəsində əlaqələndirilmiş siyasətin gücləndirilməsi üçün mexanizmlərin mövcudluğu⁸

17.14.1 Existence of mechanisms for strengthening coordinated policies in the field of sustainable development⁸

Bu göstərici dayanıqlı inkişafın bütün aspektlərini əhatə edən siyasətlər arasında əlaqələndirmənin mövcudluğunu səciyyələndirir. Göstərici üzrə qiymətləndirmələrin aparılması üçün ilk növbədə BMT-nin Ətraf Mühit Proqramının (UNEP) müvafiq sorğusuna uyğun olaraq 8 sahə (institutionallaşdırılmış siyasi öhdəliklər; uzunmüddətli planlar; idarələrarası və sahələrarası koordinasiya; iştirak prosesləri; dayanıqlı inkişafın 3 aspektinin (iqtisadi, sosial, ekoloji) əlaqələndirilməsi, siyasət və əlaqələrin nəticələrinin qiymətləndirilməsi; hökumət səviyyəsində məsləhətləşmələr və koordinasiya; siyasətlərin əlaqələndirilməsinin təmin edilməsi üçün hesabatlılıq və monitoring; maliyyə resursları və alətləri) üzrə qoyulmuş suallar 2 mümkün cavab variantından (“hə”; “yox”) birini seçməklə cavablandırılır. Hər bir cavab variantı üçün UNEP tərəfindən konkret qiymət (bal) müəyyən edilmişdir.

Növbəti mərhələdə cavab variantlarına uyğun gələn ballar cəmlənir və alınmış nəticə 80-ə (mümkün maksimal qiymət) bölünüb 100-ə vurulur. Göstərici üzrə qiymətləndirmələrin hər 2 ildən bir aparılması nəzərdə tutulmuşdur.

2022-ci ilin yekunları üzrə aparılmış qiymətləndirmənin nəticələrinə görə Azərbaycanda dayanıqlı inkişaf sahəsində əlaqələndirilmiş siyasətin gücləndirilməsi üçün mexanizmlərin mövcudluğu 91,3 faiz səviyyəsində olmuşdur⁹.

This indicator characterizes the coordination between policies covering all aspects of sustainable development. In order to carry out evaluations on the indicator, first of all, according to the relevant survey of the UN Environment Programme (UNEP), 8 fields (institutionalized political commitments; long-term plans; interagency and intersectoral coordination; participation processes; coordination of 3 aspects of sustainable development (economic, social, environmental), evaluation of the results of policies and relationships; consultation and coordination at the government level; reporting and monitoring to ensure coordination of policies; financial resources and instruments) are answered by choosing one of 2 possible answer options ("yes"; "no"). A specific value (score) has been determined by UNEP for each answer option.

At the next stage, the points corresponding to the answer options are summed up and the obtained result is divided by 80 (the maximum possible score) and multiplied by 100. Indicator evaluations are planned every 2 years.

According to the results of the assessment conducted at the end of 2022, the level of availability of mechanisms for strengthening the coordinated policy in the field of sustainable development in Azerbaijan was 91,3 percent.

⁸ BMT-nin global göstəricilər sistemində bu göstərici “17.14.1 Dayanıqlı inkişaf sahəsində əlaqələndirilmiş siyasətin gücləndirilməsi üçün mexanizmləri mövcud olan ölkələrin sayı” kimi müəyyən edilmişdir.

⁸ *In the UN global indicator system, this indicator is defined as "17.14.1 The number of countries that have mechanisms for strengthening coordinated policies in the field of sustainable development".*

⁹ BMT-nin Ətraf Mühit Proqramının müvafiq sorğusu üzrə suallar Azərbaycan Respublikasının Dayanıqlı İnkişaf üzrə Milli Əlaqələndirmə Şurasının (DİMƏŞ) Katibliyi tərəfindən cavablandırılmışdır.

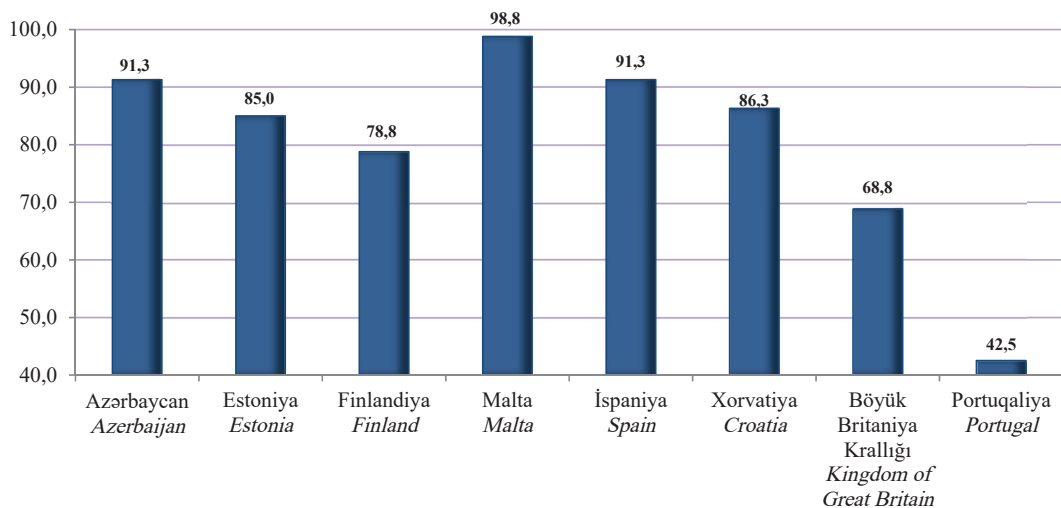
⁹ *The relevant questions were answered by the Secretariat of the National Coordinating Council for Sustainable Development of the Republic of Azerbaijan.*

Göstəricinin ölkələr arasında müqayisəsi
Comparison of the indicator between countries

Dayanıqlı inkişaf sahəsində əlaqələndirilmiş siyasətin gücləndirilməsi üçün mexanizmlərin mövcudluğu (2022-ci ilin yekunları üzrə), faizlə*

*Existence of mechanisms for strengthening coordinated policies in the field of development (by the end of 2022), in percentage**

* <https://unstats.un.org/sdgs/dataportal/database>

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

17.18.2 Rəsmi Statistikanın Fundamental Prinsiplərinə uyğun milli statistika qanunvericiliyinin mövcudluğu¹⁰

17.18.2 Existence of the national statistical legislation that complies with the Fundamental Principles of Official Statistics¹⁰

Bu göstərici ölkələrdə statistika sahəsində mövcud olan milli qanunvericiliyin 1994-cü ildə BMT-nin Statistika Komissiyası tərəfindən qəbul edilmiş, 2013-cü ildə yenidən təsdiq olunmuş Rəsmi Statistikanın 10 fundamental prinsipinə uyğunluğunu müəyyən edir.

Rəsmi statistika haqqında qanunvericilik Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasından, “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunundan, Azərbaycan Respublikasının digər qanunvericilik aktlarından və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir. Hazırda qüvvədə olan “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının 18 fevral 1994 tarixli, 789 nömrəli Qanunu BMT-nin rəsmi statistikaya dair prinsiplərini özündə əks etdirir.

Sözgedən qanun Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistika sahəsində hüquqi münasibətləri tənzimləyir, dövlət statistika orqanlarının səlahiyyət və funksiyalarını müəyyən edir.

This indicator determines the compliance of national legislation in the field of statistics with the 10 fundamental principles of Official Statistics, adopted by the UN Statistical Commission in 1994, re-approved in 2013.

The legislation on official statistics consists of the Constitution of the Republic of Azerbaijan, the Law of the Republic of Azerbaijan "On Official Statistics", other legislative acts of the Republic of Azerbaijan and international treaties to which the Republic of Azerbaijan is a party. The present Law of the Republic of Azerbaijan "On Official Statistics" of February 18, 1994, No. 789 reflects the principles of UN official statistics.

This law regulates legal relations in the field of official statistics in the Republic of Azerbaijan, defines the powers and functions of state statistical bodies.

¹⁰ BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sistemində göstərici “17.18.3 Tam maliyyələşdirilən və həyata keçirilən milli statistika planına malik olan ölkələrin sayı, maliyyə mənbələri bölgüsündə” kimi müəyyən edilmişdir. Göstəricinin milli kontekstdə tətbiqi statistika sahəsində müvafiq qanunvericiliyin mövcudluğunu nəzərdə tutur.

¹⁰ In the UN Global Indicator Framework this indicator defined as “17.18.3 Number of countries with a national statistical plan that is fully funded and under implementation, by source of funding”. The use of the indicator in the national context implies the existence of relevant legislation in the field of statistics

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

17.18.3 Tam maliyyələşdirilən və həyata keçirilən milli statistika planının mövcudluğu¹¹

17.18.3 Existence of the national statistical plan that is fully funded and under implementation¹¹

Statistika sahəsində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən və ölkədə sosial, iqtisadi, demoqrafik və ekoloji vəziyyət ilə bağlı rəsmi statistik məlumatları vahid metodologiya əsasında formalaşdıran Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi öz fəaliyyətini hər il Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti ilə razılaşdıraraq təsdiq edilən Statistik işlər proqramı, habelə metodoloji və məlumat istifadəçiləri ilə iş planı, iqtisadi təhlil üzrə rüblük iş planları və “2018-2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı” ilə qarşıya qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi istiqamətində qurur.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 14 fevral tarixli, 3672 nömrəli Sərəncamı ilə sayca altıncı olan “2018-2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı” təsdiq edilmişdir. Dövlət Proqramının əsas məqsədi statistika işlərinin ölkədə və beynəlxalq aləmdə cərəyan edən sosial-iqtisadi proseslərə və müasir çağırışlara uyğun təkmilləşdirilməsi üçün kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi yolu ilə rəsmi statistikanın inkişaf etdirilməsidir. Bu tədbirlərə sosial, iqtisadi və digər sahələr üzrə statistika müşahidələrinin təşkili və metodologiyaların hazırlanması, məlumatlar və təsnifatlar, rəsmi statistika materiallarının istehsalının hüquqi, inzibati və informasiya təminatı, istifadəçi məmnunluğunun artırılması, beynəlxalq əməkdaşlıq, maddi-texniki bazanın və kadr potensialının gücləndirilməsi istiqamətlərini əhatə edən fəaliyyətlər daxildir.

The State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan, which implements the state policy and regulation in the field of statistics and forms official statistical data on social, economic, demographic and environmental situation in the country based on a unified methodology, approves its activity annually, and work with users of information, quarterly business plans for economic analysis, and the implementation of tasks set forth in the “State Program for the Development of Official Statistics in the Republic of Azerbaijan for 2018-2025”.

Thus, by the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan dated February 14, 2018, number 3672 is the sixth "State Program for the Development of Official Statistics in the Republic of Azerbaijan for 2018-2025. The main objective of the State Program is to develop official statistics by implementing a set of measures to improve statistical work in accordance with the current socio-economic processes and modern challenges in the country and internationally. These activities include the organization of statistical observations and methodologies in social, economic and other fields, including metrics and classifications, legal, administrative and information support for the production of official statistical materials, user satisfaction, international cooperation, strengthening the logistics and human resources. includes.

¹¹ BMT-nin DİM üzrə global göstəricilər sistemində göstərici “17.18.3 Tam maliyyələşdirilən və həyata keçirilən milli statistika planına malik olan ölkələrin sayı, maliyyə mənbələri bölgüsündə” kimi müəyyən edilmişdir. Göstəricinin milli kontekstdə tətbiqi statistika sahəsində müvafiq qanunvericiliyin mövcudluğunu nəzərdə tutur.

¹¹ In the UN Global Indicator Framework this indicator defined as “17.18.3 Number of countries with a national statistical plan that is fully funded and under implementation, by source of funding”. The use of the indicator in the national context implies the existence of relevant legislation in the field of statistics.

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

17.19.2 a) Son 10 il ərzində əhalinin və mənzil fondunun ən azı bir dəfə siyahıyaalınmasının aparılması; b) Doğum hallarının 100 faizinin, ölüm hallarının isə 80 faizinin qeydiyyatı alınmasına nail olma vəziyyəti

17.19.2 a) Conduction of at least one population and housing census in the last 10 years; b) State of achieving 100 percent birth registration and 80 percent death registration

a) Son 10 il ərzində əhalinin və mənzil fondunun ən azı bir dəfə siyahıyaalınmasının aparılması
a) Conduction of at least one population and housing census in the last 10 years

“2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasında əhalinin siyahıyaalınmasının keçirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 7 sentyabr tarixli 1040 nömrəli Fərmanına əsasən Azərbaycanda əhalinin növbəti siyahıyaalınması 2019-cu ilin 1-10 oktyabr tarixlərində keçirilmişdir.

Əhalinin siyahıyaalınmasına hazırlıq vəziyyətinin qiymətləndirilməsi məqsədilə 2018-ci il 1-10 oktyabr tarixlərində Qəbələ rayonunda əhalinin sınaq siyahıyaalınması aparılmışdır.

Müstəqillik illərində sayca 3-cü dəfə keçirilən, dünyada baş verən qlobal siyasi, sosial və iqtisadi proseslər fonunda ölkəmizdə çevik qərarların qəbul edilməsi, sosial-iqtisadi inkişaf prioritetlərinin müəyyənəşdirilməsi, müxtəlif strategiyaların, dövlət proqramlarının hazırlanması və onların icra vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən bu dövlət tədbirinin vaxtında və keyfiyyətlə həyata keçirilməsi məqsədilə “2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasında əhalinin siyahıyaalınmasına hazırlıq və onun keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər planı haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 16 dekabr tarixli 517 nömrəli qərarına və Dövlət Statistika Komitəsinin 2017-ci il 17 yanvar tarixli 01/05s nömrəli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasında əhalinin siyahıyaalınmasının hazırlanıb keçirilməsi üzrə təqvim planı”na uyğun olaraq qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrası vaxtında və tam təmin olunmuş, əhalinin siyahıyaalınması ilə bağlı təşkilati işlər, siyahıyaalma materiallarının hazırlanması və çapı, kadr təminatı, kütləvi izahat işlərinin təşkili, texniki təminat məsələləri, siyahıyaalmanın 2019-cu ildə keçirilməsi və sənədlərin qəbulu ilə əlaqədar Dövlət Statistika

According to the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan No. 1040 dated September 7, 2016 "On conducting the population census in the Republic of Azerbaijan in 2019", the next population census in Azerbaijan was held on October 1-10, 2019.

On October 1-10, 2018, a pilot population census was conducted in Gabala region, in order to assess the status of readiness for the population census.

In order to carry out this special important state event (held for the third time during independence years) timely and qualitatively for making flexible decisions in our country in the background of global political, social and economic processes occurred in the world, determining the priorities of socio-economic development, developing various strategies, state programs and assessing their execution status, the implementation of the intended actions was provided completely and timely and necessary measures were taken related to the organizational work on the population census, preparation and publication of census materials, staffing, organization of public outreach, technical support issues, conduction of census and receiving documents by the State Statistical Committee and other relevant government agencies according to the Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan "An action plan on preparation and conduction of the population census to be held in 2019 in the Republic of Azerbaijan" dated 16 December 2016, No.517 and "Calendar Plan for the preparation and conduction of population census in the Republic of Azerbaijan in 2019" approved by the Decree of the State Statistical Committee dated 17 January 2017, No 01/05s.

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

Komitəsi və digər aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən zəruri tədbirlər görülmüşdür.

Əhalinin siyahıyaalınmasının metodoloji materiallarının hazırlanmasında və siyahıyaalma ilə bağlı izahat işlərinin təşkilində ölkəmizdə akkreditə olunmuş beynəlxalq qurumlarla, o cümlədən BMT-nin Əhali Fondu, Uşaq Fondu, İnkişaf Proqramı, Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığı, Beynəlxalq Əmək Təşkilatı, Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı ilə yaxından əməkdaşlıq edilmişdir. Siyahıyaalma və sorğu vərəqələri BMT-nin “2020-ci il mərhələsində əhali və mənzil fondunun siyahıyaalınmalarının keçirilməsinə dair Avropa statistikləri konfransının tövsiyələri”, “Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik”dən irəli gələn öhdəliklər, 2017-ci il may ayının 31-də Azərbaycanın sədrliyi ilə keçirilmiş MDB-yə üzv olan dövlətlərin statistika xidmətləri rəhbərləri Şurasının 57-ci iclasının müvafiq qərarı nəzərə alınmaqla hazırlanmışdır.

Siyahıyaalmanın nəticələri ilə bağlı 30 cildə ibarət “Azərbaycan Respublikasında əhalinin siyahıyaalınması-2019-cu il” adlı məcmuə dərc edilmiş və istifadəçilərə təqdim olunmuşdur.

Close cooperation was established with international organizations accredited in our country, as well as the UN Population Fund, the Children's Fund, the Development Program, the High Commissioner for Refugees, the International Labour Organization, and the International Organization for Migration in the preparation of methodological materials of the population census and the organization of explanatory work related to the census.

Census and questionnaires were prepared taking into account the United Nations “Conference of European Statisticians Recommendations for the 2020 Censuses of Population and Housing”, responsibilities arising from “Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development” and the relevant decision of the 57th meeting of the Council of the Heads of Statistical Services of CIS member states held under chairmanship of Azerbaijan on 31 May, 2017.

Regarding the results of the census, the 30-volume “Census of the Population in the Republic of Azerbaijan-2019” booklet was published and presented to users.

17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

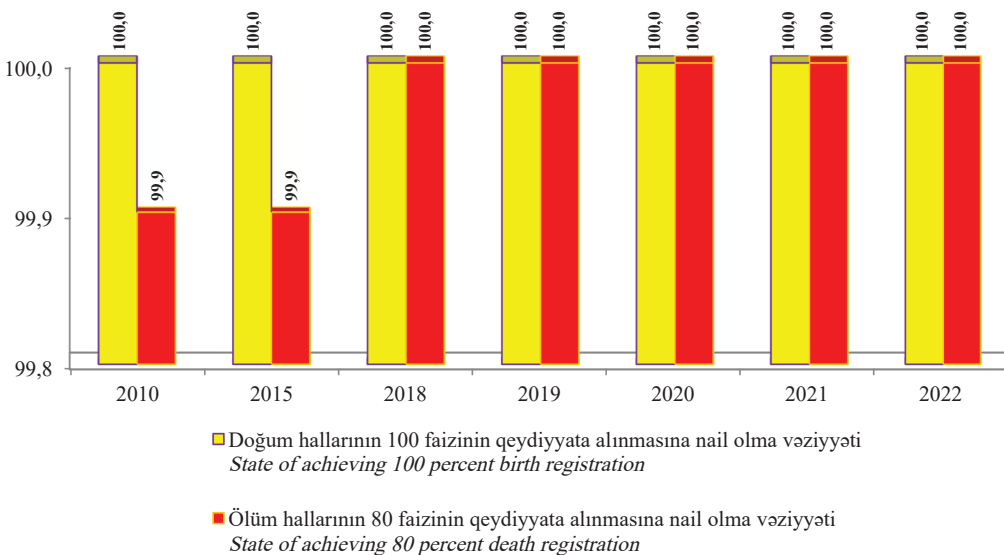
b) Doğum hallarının 100 faizinin, ölüm hallarının isə 80 faizinin qeydiyyatata alınmasına nail olma vəziyyəti

b) State of achieving 100 percent birth registration and 80 percent death registration

Bu altgöstərici ölkədə il ərzində baş vermiş bütün doğum və ölüm hallarının qeydiyyatata alınmasına nail olma səviyyəsini əks etdirir.

This sub indicator represents the level of achieving all birth and death registration occurred in the country in a year.

Doğum hallarının 100 faizinin, ölüm hallarının isə 80 faizinin qeydiyyatata alınmasına nail olma vəziyyəti, faizlə
State of achieving 100 percent birth registration and 80 percent death registration, in percentage

Son beş ildə (2018-2022-ci illər) həm doğum hallarının, həm də ölüm hallarının 100 faiz qeydiyyatata alınması təmin olunmuşdur.

2022-ci il ərzində doğulanların sayı 122846 nəfər, ölənlərin sayı isə 60810 nəfər olmuşdur. Doğulanların 59669 nəfəri və ya 48,6 faizi şəhər yerlərində, 63177 nəfəri və ya 51,4 faizi kənd yerlərində qeydə alınmışdır. Ölənlərin isə 34287 nəfəri və ya 56,4 faizi şəhər yerlərində, 26523 nəfəri və ya 43,6 faizi kənd yerlərində qeydə alınmışdır. Doğulanların 64940 nəfəri və ya 52,9 faizi kişilər, 57906 nəfəri və ya 47,1 faizi qadınlar olmuşdur. Ölənlərə gəldikdə isə, onların 33157 nəfəri və ya 54,5 faizi kişilər, 27653 nəfəri və ya 45,5 faizi qadınlar olmuşdur.

In the last 5 years (2018-2022), 100 percent birth and death registration has been provided.

In 2022, the number of births was 122846 persons and the deaths 60810 persons. 59669 persons or 48,6 percent of births were registered in urban areas, and 63177 persons or 51,4 percent in rural areas. And 34287 persons or 56,4 percent of deaths were registered in urban areas, and 26523 persons or 43,6 percent in rural areas. 64940 persons or 52,9 percent of births were male, 57906 persons or 47,1 percent were female. Regarding to deaths, 33157 persons or 54,5 percent of them were males, 27653 persons or 45,5 percent were females.

STATİSTİK MƏLUMATLARA DAİR CƏDVƏLLƏR
STATISTICAL TABLES

MƏQSƏD 1. YOXSULLUĞA SON
GOAL 1. NO POVERTY

DİM 1.1.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 1.1.1
Beynəlxalq yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhəlinin xüsusi çəkisi, cins, yaş, məşğulluq statusu və yaşayış yeri (şəhər/kənd) üzrə bölgədə, faizlə	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	<i>Proportion of the population living below the international poverty line by sex, age, employment status and geographic location (urban/rural), in percentage</i>

DİM 1.2.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 1.2.1
Milli yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhəlinin xüsusi çəkisi, cins və yaşayış yeri üzrə bölgədə, faizlə	9,1	4,9	5,1	4,8	6,2	5,9	5,5	<i>Proportion of population living below the national poverty line, by sex and location, in percentage</i>
kişilər üzrə	4,9	4,7	6,1	5,9	5,6	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	5,2	5,0	6,6	6,0	5,1	<i>for women</i>
şəhər yerləri üzrə	4,8	4,5	5,3	4,3	2,9	<i>urban areas</i>
kənd yerləri üzrə	5,4	5,2	7,3	7,8	8,6	<i>rural areas</i>

DİM 1.5.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 1.5.1
Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, zərərçəkmiş növləri üzrə, hər 100000 nəfərə	280,6	13,9	22,0	17,1	9,2	11,3	18,5	<i>Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters, by types of damage, per 100000 population</i>
həlak olanlar	0,8	0,8	1,1	0,7	0,9	0,5	0,7	deaths
xəsarət alanlar	1,9	2,5	2,4	3,4	2,8	2,1	2,9	injuries
xilas edilənlər	7,2	2,2	0,9	0,6	0,4	0,5	1,0	rescued
təxliyə olunanlar	270,8	8,4	17,6	12,4	5,1	8,2	13,9	evacuated

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi

Source: The Ministry of Emergency Situations of the Republic of Azerbaijan

DİM 1.a.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021**	2022**	SDG 1.a.2
Ümumi dövlət xərclərində əsas xidmətlərə (təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat) çəkilən xərclərin xüsusi çəkisi, faizlə*	35,1	35,3	29,3	32,4	39,8	40,6	38,4	<i>Proportion of total government spending on essential services (education, health, social protection and social security), in percentage*</i>
təhsil üzrə	9,2	7,9	7,8	8,6	9,9	11,5	11,6	for education
səhiyyə üzrə	3,3	3,5	2,8	3,4	5,8	5,7	4,3	for healthcare
sosial müdafiə və sosial təminat üzrə	22,6	23,9	18,7	20,4	24,1	23,4	22,5	for social protection and social security

* icmal büdcənin xərcləri

* spendings from the consolidated budget

** Dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondunun xərcləri, Dövlət Büdcəsinin Ehtiyat Fondunun xərcləri və dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərcləri (investisiya xərcləri) də daxil edilməklə

** Including the expenses of the Reserve Fund of the President of the Republic of Azerbaijan, the expenses of the Reserve Fund of the State Budget and the expenses of the state capital investment (investment expenses) provided for in the state budget

MƏQSƏD 2. ACLIĞA SON GOAL 2. ZERO HUNGER

DİM 2.1.1	2020	2021	2022	SDG 2.1.1
Yetərinə qidalanmanın yayılma səviyyəsi, faizlə	2,5	2,5	2,5	<i>Prevalence of undernourishment, in percentage</i>

DİM 2.5.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 2.5.1
Kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının istehsalı üçün nəzərdə tutulan bitki mənşəli genetik ehtiyatların orta və ya uzunmüddətli xüsusi saxlama obyektlərində miqdarı, nümunə	6533	7572	7752	8072	9369	10417	Number of plant genetic resources for food and agriculture secured in either medium-or long-term conservation facilities, sample

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin Genetik Ehtiyatlar İnstitutu

Source: Institute of Genetic Resources of the Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan

DİM 2.5.2	2015	SDG 2.5.2
Azərbaycanda məhv olmaq təhlükəsi olanlar kimi təsnifləşdirilmiş qoyun cinsləri, faizlə	21,4	Sheep breeds classified as endangered in Azerbaijan, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi

Source: Ministry of Agriculture of the Republic of Azerbaijan

DİM 2.a.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 2.a.1
Dövlət xərclərinin kənd təsərrüfatına istiqamətləndirilmə indeksi, faizlə	0,56	0,49	0,61	0,60	0,49	0,57	0,63 ¹⁾	The agriculture orientation index for government expenditures, in percentage

¹⁾ilkin məlumatlar əsasında

¹⁾basis of preliminary data

DİM 2.c.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 2.c.1
Ərzaq qiymətlərinin anomaliyaları göstəricisi	0,1	0,0	-0,5	0,1	0,3	0,4	1,6	Indicator of food price anomalies

MƏQSƏD 3. YAXŞI SƏHİYYƏ VƏ RİFAH
GOAL 3. GOOD HEALTH AND WELL-BEING

DİM 3.1.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.1.1
Ana ölümü səviyyəsi, yaşayış yeri üzrə bölgədə, hər 100000 diri doğulana	15,7	14,4	12,2	14,9	15,8	17,8	14,7	<i>Maternal mortality ratio, by location, per 100000 live births</i>
şəhər yerləri üzrə	22,0	4,9	13,4	14,6	11,4	7,4	10,1	<i>urban areas</i>
kənd yerləri üzrə	9,5	23,5	11,2	15,2	20,0	27,3	19,0	<i>rural areas</i>
DİM 3.1.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.1.2
İxtisaslı səhiyyə işçiləri tərəfindən qəbul edilmiş doğuşların xüsusi çəkisi, faizlə	99,6	99,8	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	<i>Proportion of births attended by skilled health personnel, in percentage</i>

DİM 3.2.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.2.1
Beş yaşadək uşaqlar arasında ölüm səviyyəsi, cins, yaşayış yeri və iqtisadi rayonlar üzrə bölgədə, hər 1000 diri doğulana	14,2	13,3	13,1	13,0	11,1	10,2	10,2	Under-five mortality rate, by sex, location and economic region, per 1000 live births
oğlanlar üzrə	14,6	14,7	14,3	14,8	12,5	10,9	10,8	for boys
qızlar üzrə	13,7	11,8	11,7	10,9	9,6	9,4	9,6	for girls
şəhər yerləri üzrə	16,9	21,1	18,3	18,7	15,7	11,8	10,9	urban areas
kənd yerləri üzrə	11,6	6,0	8,3	7,6	6,8	8,8	9,6	rural areas
Bakı şəhəri	20,2	25,5	16,9	16,8	14,7	10,2	9,4	Baku city
Naxçıvan Muxtar Respublikası	3,9	3,7	3,6	4,1	5,2	7,1	7,1	Nakhchivan Autonomous Republic
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu	20,0	20,9	18,3	21,5	18,3	14,6	10,3	Absheron-Khizi economic region
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu	14,9	11,7	19,3	17,8	14,0	20,1	14,8	Daghlig Shirvan economic region
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	14,3	12,5	12,4	12,4	12,3	9,1	12,0	Ganja-Dashkasan economic region
Qarabağ iqtisadi rayonu	10,7	8,1	11,9	10,9	8,6	8,5	9,4	Karabakh economic region
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	13,5	8,0	8,8	7,9	7,2	7,4	11,2	Gazakh-Tovuz economic region
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	12,8	12,1	10,8	13,2	11,9	7,7	8,1	Guba-Khachmaz economic region
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	11,6	8,2	11,7	9,5	6,9	9,8	8,9	Lankaran-Astara economic region
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	13,7	11,3	14,5	13,8	10,7	12,4	12,7	Central Aran economic region
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	11,5	8,8	9,7	12,2	11,7	7,7	8,3	Mil-Mughan economic region
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	15,2	10,7	14,3	13,0	13,8	10,4	12,7	Shaki-Zagatala economic region
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	9,2	7,4	4,7	5,3	3,9	11,7	10,1	Eastern Zangazur economic region
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu	13,7	11,4	15,3	15,3	10,3	11,3	11,3	Shirvan-Salyan economic region
Bir yaşadək uşaqlar arasında ölüm səviyyəsi	11,2	11,0	11,1	11,0	9,8	7,5	7,8	Mortality rate among children under one year of age
oğlanlar üzrə	11,5	12,2	12,0	12,7	10,9	7,9	8,0	for boys
qızlar üzrə	11,0	9,5	10,1	9,1	8,6	7,0	7,6	for girls

DİM 3.2.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.2.2
Neonatal ölüm səviyyəsi, cins üzrə bölgədə, hər 1000 diri doğulana	6,6	5,9	6,5	6,9	4,8	4,5	4,4	<i>Neonatal mortality rate, by sex, per 1000 live births</i>
oğlanlar üzrə	7,4	7,0	6,8	8,3	5,3	4,9	4,7	<i>for boys</i>
qızlar üzrə	5,7	4,6	6,0	5,2	4,3	3,9	4,1	<i>for girls</i>
erkən neonatal ölüm	5,9	5,3	5,2	5,4	3,8	3,3	3,3	<i>early neonatal mortality</i>
oğlanlar üzrə	6,7	6,2	5,6	6,8	4,1	3,7	3,6	<i>for boys</i>
qızlar üzrə	4,9	4,3	4,8	3,8	3,4	2,9	3,0	<i>for girls</i>
gec neonatal ölüm	0,7	0,6	1,3	1,5	1,0	1,2	1,1	<i>late neonatal mortality</i>
oğlanlar üzrə	0,7	0,8	1,2	1,5	1,2	1,2	1,1	<i>for boys</i>
qızlar üzrə	0,8	0,3	1,2	1,4	0,9	1,0	1,1	<i>for girls</i>

DİM 3.3.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.3.1
Hər 1000 nəfər yoluxmamış əhaliyə düşən İİV-ə (İnsanın İmmun çatışmazlığı Virusuna) yeni yoluxmuşların sayı, cins və yaş qrupları üzrə bölgədə	0,05	0,07	0,06	0,07	0,05	0,07	0,07	<i>Number of new HIV (Human Immunodeficiency Viruses) infections per 1000 uninfected population, by sex and age groups</i>
kişilər üzrə	0,08	0,10	0,09	0,09	0,08	0,09	0,10	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	0,02	0,05	0,04	0,05	0,03	0,04	0,05	<i>for women</i>
0-14 yaş	0,006 ¹⁾	0,010	0,010	0,003	0,002	0,004	0,006	<i>0-14 years</i>
15-29 yaş	0,07 ²⁾	0,08	0,06	0,08	0,07	0,08	0,09	<i>15-29 years</i>
15-49 yaş	-	0,11	0,10	0,11	0,09	0,11	0,12	<i>15-49 years</i>
50 və yuxarı yaş	-	0,03	0,04	0,05	0,03	0,04	0,05	<i>50 and over years</i>

¹⁾0-13

²⁾18+

DİM 3.3.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.3.2
Vərəmə yoluxma halları, cins, yaş qrupları və yaşayış yeri üzrə bölgədə, hər 100000 nəfərə	53,7	41,9	38,3	36,4	25,6	25,2	28,5	<i>Tuberculosis incidence, by sex, age groups and location, per 100000 population</i>
kişilər üzrə	79,8	58,2	50,9	48,9	33,3	33,6	37,7	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	28,2	25,6	25,7	24,0	17,9	16,9	19,4	<i>for women</i>
şəhər yerləri üzrə	45,2	24,4	20,3	18,4	15,3	25,9	16,4	<i>urban areas</i>
kənd yerləri üzrə	63,4	61,6	58,6	58,3	38,1	24,4	43,1	<i>rural areas</i>
0-14 yaş	21,7 ¹⁾	8,2	8,9	7,7	4,0	3,4	4,9	<i>0-14 years</i>
15-29 yaş	80,7 ²⁾	63,4	65,6	39,5	40,9	38,1	39,0	<i>15-29 years</i>
15-49 yaş	66,2 ³⁾	52,6	48,1	47,2	32,2	31,4	33,4	<i>15-49 years</i>
50 və yuxarı yaş	40,2 ⁴⁾	46,9	42,1	40,5	31,7	32,0	38,8	<i>50 and over years</i>

¹⁾0-17

²⁾14-24

³⁾14-59

⁴⁾60+

DİM 3.3.3	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.3.3
Malyariyaya yoluxma halları, cins, yaş qrupları və yaşayış yeri üzrə bölgədə, hər 1000 nəfərə	0,0100	-	-	-	-	-	-	Malaria incidence by sex, age groups and location, per 1000 population
kişilər üzrə	0,0056	-	-	-	-	-	-	for men
qadınlar üzrə	0,0060	-	-	-	-	-	-	for women
şəhər yerləri üzrə	0,001	-	-	-	-	-	-	urban areas
kənd yerləri üzrə	0,010	-	-	-	-	-	-	rural areas
DİM 3.3.4	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.3.4
Hepatit B virusuna yoluxma halları, cins və yaşayış yeri üzrə bölgədə, hər 100000 nəfərə	4,1	1,5	1,4	1,6	1,0	0,6	0,6	Hepatitis B incidence, by sex and location, per 100000 population
kişilər üzrə	5,9	1,9	1,6	2,3	1,5	0,8	1,0	for men
qadınlar üzrə	2,4	1,1	1,2	0,8	0,5	0,3	0,3	for women
0-13 yaş	0,6	0,2	0,2	0,4	0,1	0,1	0,3	0-13 years
14-17 yaş	1,5	0,9	1,0	0,5	0,2	-	0,3	14-17 years
18 və yuxarı yaş	5,4	1,9	1,7	2,0	1,3	0,8	0,8	18 and over years
şəhər yerləri üzrə	5,8	1,6	1,2	1,8	1,3	0,7	0,7	urban areas
kənd yerləri üzrə	2,2	1,3	1,7	1,2	0,6	0,5	0,6	rural areas
DİM 3.3.5	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.3.5	
“Unudulmuş” tropik xəstəliklərdən müalicəyə ehtiyacı olan şəxslərin sayı ² , nəfər ³	438	474	637	427	312	243	Number of people requiring interventions against neglected tropical diseases ² , person ³	
Quduzluq	2	5	5	2	1	1	Rabies	
Visseral leyşmanioz	28	41	61	30	42	27	Visceral Leishmaniasis	
Dəri leyşmaniozu	18	16	43	23	19	19	Cutaneous Leishmaniasis	
Exinokokkoz	76	76	63	37	43	74	Echinococcosis	
Teniarinxoz	298	321	450	322	196	112	Teniarinchosis	
Cüzəm	16	15	15	13	11	10	Leprosy	
0-17 yaş	110	111	152	97	92	52	0-17 years old	
1 yaşa qədər	4	13	17	7	10	7	Up to 1 year	
1-4 yaş	30	30	49	24	27	18	1-4 years old	
5-13 yaş	43	37	34	27	20	10	5-13 years old	
14-17 yaş	33	31	52	39	35	17	14-17 years old	
18 və yuxarı yaş	312	348	470	317	209	181	18 years and over	

² İlk dəfə qoyulmuş diaqnozla qeydə alınmış xəstələr

² Patients registered with a diagnosis made for the first time

³ Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin məlumatlarına əsasən

³ According to the information of the Ministry of Health of the Republic of Azerbaijan

DİM 3.4.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.4.1
Ürək-damar xəstəliyi, xərçəng, şəkərli diabet və tənəffüs yollarının xroniki xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi, cins üzrə bölgədə, hər 100000 nəfərə kişilər üzrə qadınlar üzrə xərçəngdən ölüm səviyyəsi kişilər üzrə qadınlar üzrə şəkərli diabetdən ölüm səviyyəsi kişilər üzrə qadınlar üzrə ürək-damar xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi kişilər üzrə qadınlar üzrə tənəffüs yollarının xroniki xəstəliklərindən ölüm səviyyəsi kişilər üzrə qadınlar üzrə	477,2 487,2 467,0 74,3 81,3 67,2 11,9 8,9 14,8 364,4 370,6 358,2 26,6 26,4 26,8	452,1 462,0 442,0 76,4 85,4 67,4 13,2 10,2 16,1 344,5 347,7 341,3 18,0 18,7 17,2	466,3 479,0 453,6 88,8 100,5 77,1 13,6 11,3 15,8 345,3 347,5 343,2 18,6 19,7 17,5	448,0 462,8 433,2 88,8 100,0 77,7 13,5 10,8 16,3 327,0 332,1 321,8 18,7 19,9 17,4	562,2 585,2 539,6 98,8 112,3 85,5 19,6 16,9 22,4 412,3 421,2 403,4 31,5 34,8 28,3	557,5 564,4 550,9 84,7 94,1 75,5 16,6 13,6 19,7 415,2 416,3 414,2 41,0 40,4 41,5	448,3 469,9 426,8 82,9 94,5 71,4 11,7 8,9 14,4 341,0 352,0 330,1 12,7 14,5 10,9	<i>Mortality rate attributed to cardiovascular disease, cancer, diabetes or chronic respiratory disease, by sex, per 100000 population</i> <i>for men</i> <i>for women</i> <i>mortality rate attributed to cancer</i> <i>for men</i> <i>for women</i> <i>mortality rate attributed to diabetes</i> <i>for men</i> <i>for women</i> <i>mortality rate attributed to cardiovascular diseases</i> <i>for men</i> <i>for women</i> <i>mortality rate attributed to chronic respiratory diseases</i> <i>for men</i> <i>for women</i>
DİM 3.4.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.4.2
İntihar səbəbindən ölüm səviyyəsi, cins və yaşayış yeri üzrə bölgədə, hər 100000 nəfərə kişilər üzrə qadınlar üzrə şəhər yerləri üzrə kənd yerləri üzrə	3,3 5,1 1,6 3,1 3,5	2,5 3,7 1,4 2,5 2,6	1,9 3,0 0,9 1,8 2,2	2,1 3,3 0,9 2,1 2,1	0,8 1,2 0,4 0,6 1,0	0,4 0,6 0,1 0,2 0,5	0,2 0,3 0,1 0,2 0,2	<i>Suicide mortality rate, by sex and location, per 100000 population</i> <i>for men</i> <i>for women</i> <i>urban areas</i> <i>rural areas</i>

DİM 3.5.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.5.1	
Psixoaktiv maddələrdən istifadə səbəbindən pozuntuların müalicə ilə əhatə olunması (medikamentoz, sosial-psixoloji və reabilitasiya və sonrakı qulluq xidmətləri), cins və yaş qrupları üzrə bölgüdə	x	x	x	x	x	x	Coverage of treatment interventions (pharmacological, psychosocial and rehabilitation and aftercare services) for substance use disorders by sex and age groups	
Alkoqolizm və alkoqol psixozu diaqnozu ilə ilin sonuna qeydiyyatda olan xəstələrin sayı, hər 100000 nəfərə	227	207	164	135	105	97	Number of patients registered, by the end of the year, with a diagnosis of alcohol abuse and alcohol-related psychosis, per 100000 population	
kişilər üzrə	438	399	320	265	205	190	for men	
qadınlar üzrə	18	15	10	7	5	4	for women	
0-17 yaş	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,15	0-17 years	
18-29 yaş	60	68	75	108	102	91	18-29 years	
30-49 yaş	324	318	317	249	192	177	30-49 years	
50 və yuxarı yaş	519	394	227	164	110	102	50 and over	
Narkomaniya diaqnozu ilə ilin sonuna qeydiyyatda olan xəstələrin sayı, hər 100000 nəfərə	298	319	330	337	344	347	Number of patients registered, by the end of the year, with a diagnosis of drug addiction, per 100000 population	
kişilər üzrə	585	626	651	665	680	685	for men	
qadınlar üzrə	12	13	13	12	11	11	for women	
0-17 yaş	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4	0-17 years	
18-29 yaş	248	314	375	435	459	472	18-29 years	
30-49 yaş	532	570	617	641	667	674	30-49 years	
50 və yuxarı yaş	380	342	314	266	238	225	50 and over	
DİM 3.6.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.6.1
Yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində ölüm səviyyəsi, cins üzrə bölgüdə, hər 100000 nəfərə	10,4	9,4	7,4	8,3	9,0	7,0	8,3	Death rate due to road traffic injuries, by sex, per 100000 population
kişilər üzrə	16,8	15,3	11,3	12,9	14,3	11,2	12,6	for men
qadınlar üzrə	4,0	3,4	3,5	3,7	3,7	2,9	3,9	for women
DİM 3.7.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.7.2
15-19 yaşda olan qadınlar arasında doğum səviyyəsi, yaşayış yeri üzrə bölgüdə, bu yaş qrupunda olan hər 1000 qadına	60,0	52,4	44,2	46,8	39,6	29,7	37,3	Birth rate among women aged 15-19 years, by location, per 1000 women in this age group
şəhər yerləri üzrə	38,2	35,1	26,8	26,4	23,2	16,7	20,6	urban areas
kənd yerləri üzrə	88,6	69,0	61,1	69,5	58,1	44,7	56,9	rural areas

DİM 3.9.3	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.9.3
Qərarətsiz zəhərlənmədən ölənlərin sayı, əhalinin hər 100000 nəfərinə, cins və yaş qrupları üzrə bölgədə	1,86	1,28	1,08	1,09	2,02	1,74	<i>The number of deaths from unintentional poisoning, per 100000 population, by sex and age groups</i>
kişilər	1,94	1,63	1,17	0,80	2,00	2,13	men
qadınlar	1,78	0,92	0,98	1,37	2,04	1,36	women
1 yaşadək	1,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	under year of age
1-4 yaş	0,73	0,31	0,71	0,18	0,38	0,58	1-4 years
5-14 yaş	0,68	0,41	0,50	0,25	0,43	0,50	5-14 years
15-49 yaş	2,34	1,45	1,14	1,23	1,63	1,88	15-49 years
50-64 yaş	1,60	1,79	1,33	1,59	2,89	2,60	50-64 years
65 və yuxarı yaş	3,42	1,66	1,86	1,62	3,58	2,41	65 years and above

DİM 3.a.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.a.1
15 və yuxarı yaşda olan şəxslər arasında tütündən istifadənin yayılma səviyyəsi, cins və yaş qrupları üzrə bölgədə, faizlə	17,0	17,0	15,3	15,2	15,3	15,1	15,0	<i>Age-standardized prevalence of current tobacco use among persons aged 15 years and older, by sex and age groups, in percentage</i>
kişilər üzrə	36,0	35,5	31,9	31,8	31,9	31,6	30,8	for men
qadınlar üzrə	0,0	0,0	-	-	-	-	0,3	for women
15-19 yaş	0,4	0,4	0,1	0,2	0,2	0,0	0,6	15-19 years
20-44 yaş	15,6	15,2	13,4	13,6	13,4	13,1	13,9	20-44 years
45-64 yaş	25,6	24,1	21,7	21,5	21,7	21,9	20,3	45-64 years
65 və yuxarı yaş	16,2	16,6	14,0	13,2	14,0	14,4	13,2	65 and over years

DİM 3.c.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 3.c.1
Əhalinin hər 10000 nəfərinə düşən tibb işçilərinin sayı və onların bölüşdürülməsi, ilin sonuna, iqtisadi rayonlar üzrə bölgədə	103,6	91,1	87,8	87,7	86,4	85,0	85,5	<i>Health worker density and distribution, per 10000 population, at the end of the year, by economic region</i>
həkimlər üzrə	36,8	33,9	32,9	31,9	31,7	31,8	32,4	<i>medical doctors</i>
orta tibb işçiləri üzrə	66,8	57,3	54,8	55,8	54,6	53,0	53,1	<i>paramedical personnel</i>
Bakı şəhəri	195,6	181,9	187,9	184,6	186,2	187,8	193,4	<i>Baku city</i>
Naxçıvan Muxtar Respublikası	82,2	73,2	66,0	66,7	67,7	68,3	64,1	<i>Nakhchivan Autonomous Republic</i>
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu	106,0	87,5	82,3	55,7	54,4	51,9	53,8	<i>Absheron-Khizi economic region</i>
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu	58,5	46,6	42,4	44,8	40,5	40,4	39,8	<i>Daghlig Shirvan economic region</i>
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	98,1	84,9	76,3	80,6	81,3	77,6	78,7	<i>Ganja-Dashkasan economic region</i>
Qarabağ iqtisadi rayonu	75,7	66,6	52,8	58,4	55,3	49,2	48,1	<i>Karabakh economic region</i>
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	79,7	71,2	67,4	68,5	65,7	60,5	58,7	<i>Gazakh-Tovuz economic region</i>
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	59,9	50,4	47,9	51,0	48,0	50,5	49,7	<i>Guba-Khachmaz economic region</i>
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	56,0	44,0	41,1	43,3	41,9	39,0	38,9	<i>Lankaran-Astara economic region</i>
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	80,7	69,7	61,2	64,5	61,1	58,6	57,1	<i>Central Aran economic region</i>
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	54,5	42,2	37,8	38,5	36,8	35,4	36,7	<i>Mil-Mughan economic region</i>
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	87,2	75,6	74,2	75,8	72,7	70,1	70,2	<i>Shaki-Zagatala economic region</i>
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	51,7	32,0	23,8	27,3	25,8	25,8	25,0	<i>Eastern Zangazur economic region</i>
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu	81,6	68,0	62,4	64,8	61,4	59,2	56,8	<i>Shirvan-Salyan economic region</i>

MƏQSƏD 4. KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL
GOAL 4. QUALITY EDUCATION

DİM 4.2.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 4.2.2
Təşkil olunmuş təlimlərdə iştirak səviyyəsi (rəsmi müəyyən edilmiş ibtidai təhsilə qəbul olunma yaşına bir il qalmış), cins və yaşayış yeri üzrə bölgədə, faizlə	33,3	26,7	73,9	83,2	92,2	94,1	95,6	Participation rate in organized learning (one year before the official primary entry age), by sex and location, in percentage
oğlanlar üzrə	34,0	26,6	68,0	83,7	92,5	94,4	95,7	for boys
qızlar üzrə	32,4	26,9	80,8	82,6	91,8	93,8	95,5	for girls
şəhər yerləri üzrə	39,2	33,1	91,1	97,2	98,5	99,9	99,9	urban areas
kənd yerləri üzrə	27,1	20,4	56,9	70,4	85,0	87,4	90,8	rural areas

DİM 4.3.1	2021				SDG 4.3.1		
Son 12 ay ərzində gənclərin və böyüklərin ⁴ formal və qeyri-formal təhsildə iştirak səviyyəsi, faizlə ⁵	7,4				Participation rate of youth and adults ⁴ in formal and non-formal education in the previous 12 months, in percentage ⁵		
kişilər üzrə	8,1				for men		
qadınlar üzrə	6,6				for women		
şəhər yerləri üzrə	10,9				urban areas		
kənd yerləri üzrə	3,2				rural areas		

DİM 4.4.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 4.4.1
İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarından (İKT) istifadə bacarıqlarına malik olan gənclərin və böyüklərin xüsusi çəkisi, yaş qrupları, iqtisadi rayonlar, bacarıq növləri üzrə bölgədə, faizlə	x	x	x	x	x	x	Proportion of youth and adults with information and communications technology (ICT) skills, by age groups, economic region, type of skill, in percentage
15-24 yaş	85,3	85,4	87,6	91,0	93,4	93,6	15-24 years old
kişilər üzrə	91,5	93,9	95,1	95,3	for men
qadınlar üzrə	83,2	87,8	91,4	91,7	for women
15 yaşdan yuxarı	60,2	61,6	63,7	67,1	71,5	75,1	over 15 years old
kişilər üzrə	67,0	69,4	73,9	77,3	for men
qadınlar üzrə	60,6	64,9	69,2	73,0	for women

⁴ 25-64 yaş/years

⁵ 2021-ci ildə keçirilmiş "Əhəlinin fasiləsiz təhsildə iştirakına dair" statistik müayinənin nəticələrinə əsasən.

⁵ According to the results of the statistical survey "On the participation of the population in continuous education" held

...ardı

...continued

DİM 4.4.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 4.4.1
Bakı şəhəri	74,3	78,2	80,5	87,7	Baku city
Naxçıvan Muxtar Respublikası	74,1	77,5	79,6	83,7	Nakhchivan Autonomous Republic
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu	73,2	75,6	77,3	81,4	Absheron-Khizi economic region
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu	71,8	75,3	76,8	79,5	Daghligh Shirvan economic region
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	75,8	77,6	79,3	82,0	Ganja-Dashkasan economic region
Qarabağ iqtisadi rayonu	67,3	69,4	72,8	79,1	Karabakh economic region
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	76,1	77,2	79,1	85,7	Gazakh-Tovuz economic region
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	73,1	76,1	78,8	81,3	Guba-Khachmaz economic region
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	72,1	75,7	78,5	81,5	Lankaran-Astara economic region
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	72,1	73,0	75,4	79,3	Central Aran economic region
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	71,8	72,2	74,7	78,4	Mil-Mughan economic region
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	71,9	75,8	78,2	81,8	Shaki-Zagatala economic region
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	Eastern Zangazur economic region
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu	72,9	74,1	76,6	79,3	Shirvan-Salyan economic region
fayl və ya qovluğun üzünün çıxarılması və ya yerinin dəyişdirilməsi bacarığı olanlar							copying or moving a file or folder
15-24 yaş	78,1	74,9	76,7	79,3	81,8	82,5	15-24 years
şəhər yerləri üzrə	79,1	80,9	82,9	83,2	urban areas
kənd yerləri üzrə	74,3	77,7	80,7	81,7	rural areas
15 yaşdan yuxarı	51,1	52,1	54,1	56,5	58,4	59,5	15 years over
şəhər yerləri üzrə	55,8	58,2	59,2	59,6	urban areas
kənd yerləri üzrə	52,1	54,5	57,5	59,4	rural areas
sənəd daxilində eyni məlumatın yazılması və ya yerinin dəyişdirilməsi üçün surətinin çıxarılması bacarığı olanlar							using copy and paste tools to duplicate or move information within a document
15-24 yaş	75,7	72,6	74,7	77,2	79,4	80,1	15-24 years
şəhər yerləri üzrə	77,0	78,8	80,6	81,3	urban areas
kənd yerləri üzrə	72,4	75,6	78,2	78,7	rural areas
15 yaşdan yuxarı	49,6	50,6	52,5	54,6	56,2	57,5	15 years over
şəhər yerləri üzrə	54,2	56,2	58,1	58,9	urban areas
kənd yerləri üzrə	50,5	52,7	54,0	55,8	rural areas

...ardı

...continued

DİM 4.4.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 4.4.1
elektron poçt vasitəsilə faylların (sənəd, şəkil, video və s.) göndərilməsi bacarığı olanlar							sending e-mails with attached files (e.g. document, picture and video)
15-24 yaş	74,9	71,8	73,6	76,1	78,5	79,0	15-24 years
şəhər yerləri üzrə	74,7	76,6	78,9	79,4	urban areas
kənd yerləri üzrə	72,5	75,6	78,1	78,5	rural areas
15 yaşdan yuxarı	38,9	39,7	42,2	44,5	47,8	48,7	15 years over
şəhər yerləri üzrə	43,7	45,9	49,5	49,7	urban areas
kənd yerləri üzrə	40,5	42,9	45,8	47,5	rural areas
elektron cədvəllərdə əsas hesablama düsturlarından istifadə edilməsi bacarığı olanlar							using basic arithmetic formulae in a spreadsheet
15-24 yaş	39,1	37,5	39,6	41,7	43,5	44,6	15-24 years
şəhər yerləri üzrə	41,2	43,3	44,9	45,8	urban areas
kənd yerləri üzrə	38,0	40,1	42,1	43,2	rural areas
15 yaşdan yuxarı	12,6	12,8	14,6	17,8	21,8	22,5	15 years over
şəhər yerləri üzrə	15,3	18,5	23,4	24,0	urban areas
kənd yerləri üzrə	13,8	17,0	19,9	20,6	rural areas
əlavə qurğuların kompüterə qoşulması (modem, kamera, printer və s.) bacarığı olanlar							connecting and installing new devices (e.g. modem, camera, printer)
15-24 yaş	22,3	21,5	23,4	26,6	28,6	29,5	15-24 years
şəhər yerləri üzrə	24,5	27,8	30,0	30,9	urban areas
kənd yerləri üzrə	22,3	25,4	27,2	27,9	rural areas
15 yaşdan yuxarı	9,6	9,8	12,1	15,1	18,2	22,5	15 years over
şəhər yerləri üzrə	12,8	15,8	19,5	23,1	urban areas
kənd yerləri üzrə	11,3	14,3	16,7	21,8	rural areas
proqram təminatının axtarışı, yüklənməsi, quraşdırılması və konfigurasiya edilməsi bacarığı olanlar							finding, downloading, installing and configuring software
15-24 yaş	15,9	15,3	17,5	19,8	21,9	22,4	15-24 years
şəhər yerləri üzrə	19,1	21,6	24,1	24,6	urban areas
kənd yerləri üzrə	15,9	18,0	19,7	19,9	rural areas
15 yaşdan yuxarı	4,7	4,9	6,2	8,7	9,5	22,5	15 years over
şəhər yerləri üzrə	6,7	9,4	10,7	23,1	urban areas
kənd yerləri üzrə	5,6	7,9	8,1	21,8	rural areas
elektron təqdimatların hazırlanması bacarığı olanlar							creating electronic presentation with presentation software
15-24 yaş	12,0	11,8	13,1	15,6	19,5	22,6	15-24 years
şəhər yerləri üzrə	14,0	16,7	21,8	24,1	urban areas
kənd yerləri üzrə	12,2	14,5	17,2	20,9	rural areas
15 yaşdan yuxarı	3,9	4,1	6,4	8,1	11,2	14,5	15 years over
şəhər yerləri üzrə	7,0	8,9	12,5	15,1	urban areas
kənd yerləri üzrə	5,7	7,2	9,7	13,8	rural areas

...ardı

...continued

DİM 4.4.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 4.4.1
faylların kompüterdən digər qurğulara ötürülməsi							transferring files between a computer and other devices
bacarığı olanlar							
15-24 yaş	9,6	9,5	11,2	14,6	18,4	19,8	15-24 years
şəhər yerləri üzrə	12,0	15,6	20,1	22,1	urban areas
kənd yerləri üzrə	10,4	13,6	16,7	17,2	rural areas
15 yaşdan yuxarı	1,9	2,1	3,7	6,5	9,3	14,1	15 years over
şəhər yerləri üzrə	4,0	6,8	10,1	14,4	urban areas
kənd yerləri üzrə	3,4	6,1	8,4	13,7	rural areas
xüsusi proqramlaşdırma dilindən istifadə etməklə kompüter proqramının yazılması bacarığı olanlar							writing a computer program using a specialized programming language
15-24 yaş	0,8	1,0	1,1	2,3	4,1	4,9	15-24 years
şəhər yerləri üzrə	1,5	3,1	4,8	5,2	urban areas
kənd yerləri üzrə	0,7	1,5	3,4	4,6	rural areas
15 yaşdan yuxarı	0,6	0,8	1,0	1,8	3,5	4,5	15 years over
şəhər yerləri üzrə	1,2	2,1	4,6	5,3	urban areas
kənd yerləri üzrə	0,8	1,4	2,2	3,5	rural areas

DİM 4.5.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 4.5.1
Təhsildə gender bərabərliyi indeksi	x	x	x	x	x	x	x	Gender parity index in education
məktəbəqədər təhsil								for pre-primary education
müəssisələri üzrə	0,846	0,862	0,873	0,878	0,875	0,873	0,882	education
şəhər yerləri üzrə	0,827	0,857	0,867	0,877	0,875	0,878	0,891	urban areas
kənd yerləri üzrə	0,902	0,878	0,893	0,879	0,874	0,855	0,858	rural areas
ümumtəhsil								
müəssisələri üzrə	0,859	0,847	0,883	0,876	0,866	0,868	0,873	for general education
şəhər yerləri üzrə	0,831	0,835	0,869	0,864	0,862	0,866	0,872	urban areas
kənd yerləri üzrə	0,895	0,865	0,905	0,894	0,871	0,872	0,874	rural areas
orta ixtisas təhsili								for secondary specialized education
müəssisələri üzrə	1,958	2,003	1,921	1,783	1,664	1,605	1,623	specialized education
ali təhsil müəssisələri üzrə	0,838	0,934	0,922	0,949	0,963	0,957	0,985	for higher education

DİM 4.6.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 4.6.1
Verilmiş yaş qrupunda ən azı müəyyən edilmiş funksional savadlılıq səviyyəsinə çatmış əhəlinin xüsusi çəkisi, cins, yaşayış yerləri, yaş üzrə bölgədə, faizlə	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	Proportion of population in a given age group achieving at least a fixed level of proficiency in functional literacy skills, by sex, by location, by age, in percentage
kişilər üzrə	99,9	99,9	99,9	99,9	99,8	99,8	99,8	for men
qadınlar üzrə	99,7	99,7	99,7	99,7	99,7	99,7	99,7	for women
şəhər yerləri üzrə	99,8	99,8	99,8	99,8	99,9	99,9	99,9	urban areas
kişilər üzrə	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	for men
qadınlar üzrə	99,7	99,7	99,7	99,7	99,8	99,8	99,8	for women
kənd yerləri üzrə	99,8	99,8	99,8	99,8	99,7	99,7	99,7	rural areas
kişilər üzrə	99,9	99,9	99,9	99,9	99,8	99,8	99,8	for men
qadınlar üzrə	99,7	99,7	99,7	99,7	99,6	99,6	99,6	for women
15-19 yaş	100,0	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	15-19 years
20-24 yaş	99,9	100,0	100,0	99,9	99,8	99,8	99,8	20-24 years
25-29 yaş	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,8	25-29 years
30-34 yaş	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	30-34 years
35-39 yaş	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	35-39 years
40-44 yaş	99,9	99,9	99,9	99,9	99,8	99,8	99,9	40-44 years
45-49 yaş	99,9	99,9	99,9	99,9	99,8	99,8	99,8	45-49 years
50-54 yaş	99,9	99,9	99,9	99,9	99,8	99,8	99,8	50-54 years
55-59 yaş	99,8	99,8	99,9	99,9	99,8	99,8	99,8	55-59 years
60-64 yaş	99,5	99,7	99,8	99,9	99,8	99,8	99,8	60-64 years
65 və yuxarı yaş	98,1	98,4	98,6	98,6	99,1	99,2	99,2	65 and over years

DİM 4.a.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 4.a.1
Əsas xidmətlərə əlverişliliyi təmin edən məktəblərin xüsusi çəkisi, xidmət növləri üzrə bölgədə, faizlə	x	x	x	x	x	x	x	Proportion of schools offering basic services, by type of service, in percentage
a) elektrik enerjisi ilə;	100	100	100	100	100	100	100	a) electricity;
şəhər yerləri üzrə	100	100	100	100	100	100	100	urban areas
kənd yerləri üzrə	100	100	100	100	100	100	100	rural areas
b) təhsil məqsədləri üçün internetə çıxışla;	39,1	51,8	57,4	62,6	65,7	69,1	76,1	b) the Internet for pedagogical purposes, by location;
şəhər yerləri üzrə	70,6	84,9	90,0	89,6	89,4	90,0	93,6	urban areas
kənd yerləri üzrə	28,2	39,2	45,1	52,4	56,9	60,8	69,1	rural areas
c) təhsil məqsədləri üçün kompüterlərlə;	83,9	93,9	95,3	96,8	98,2	98,8	99,2	c) computers for pedagogical purposes, by location;
şəhər yerləri üzrə	92,7	97,7	98,4	98,7	99,8	99,4	99,9	urban areas
kənd yerləri üzrə	80,9	92,3	94,1	96,2	97,6	98,5	100,0	rural areas
d) içməli suyun əsas mənbələri ilə;	100	100	100	100	100	100	100	d) basic drinking water;
şəhər yerləri üzrə	100	100	100	100	100	100	100	urban areas
kənd yerləri üzrə	100	100	100	100	100	100	100	rural areas
e) oğlan və qızlar üçün ayrılıqda minimum şəraiti olan sanitariya qovşaqlarla;	100	100	100	100	100	100	100	e) single-sex basic sanitation facilities
şəhər yerləri üzrə	100	100	100	100	100	100	100	urban areas
kənd yerləri üzrə	100	100	100	100	100	100	100	rural areas
f) əl yumaq üçün əsas vasitələrlə (hamı üçün su təchizatı, sanitariya və gigiyena təşəbbüsünün göstəricilərinin təriflərinə uyğun olaraq)	100	100	100	100	100	100	100	f) basic handwashing facilities (as per the water, sanitation and hygiene for all initiative indicator definitions)
şəhər yerləri üzrə	100	100	100	100	100	100	100	urban areas
kənd yerləri üzrə	100	100	100	100	100	100	100	rural areas

DİM 4.c.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 4.c.1
Tələb olunan minimal kvalifikasiyalara malik olan müəllimlərin xüsusi çəkisi, təhsil səviyyəsi üzrə bölgədə, faizlə	x	x	x	x	x	x	x	<i>Proportion of teachers with the minimum required qualifications, by education level, in percentage</i>
a) məktəbəqədər təhsil müəssisələrində mülkiyyət növləri üzrə bölgədə	83,5	87,4	89,7	90,3	90,4	90,3	90,6	<i>a) pre-primary education by property type</i>
dövlət	82,7	87,2	89,7	90,3	90,4	90,5	90,7	<i>state</i>
qeyri-dövlət	86,8	92,2	90,4	91,4	88,9	87,6	89,5	<i>non-state</i>
b) ibtidai təhsil müəssisələrində, mülkiyyət növləri üzrə bölgədə	99,3	89,5	99,8	99,9	99,7	99,8	99,4	<i>b) primary education by property type</i>
dövlət	99,3	89,5	99,9	99,9	99,9	99,8	99,5	<i>state</i>
qeyri-dövlət	98,1	97,9	98,1	98,1	86,5	95,8	95,0	<i>non-state</i>
c) ümumi və tam orta təhsil müəssisələrində, mülkiyyət növləri üzrə bölgədə	99,0	92,4	99,7	99,7	99,6	99,6	99,6	<i>c) lower and upper secondary education property type</i>
dövlət	99,1	92,2	99,7	99,7	99,7	99,7	99,5	<i>state</i>
qeyri-dövlət	96,6	88,4	96,3	96,9	91,8	93,1	90,1	<i>non-state</i>

MƏQSƏD 5. GENDER BƏRABƏRLİYİ

GOAL 5. GENDER EQUALITY

DİM 5.3.1	2019*	SDG 5.3.1
15 yaşadək nikaha və ya ittifaqa daxil olmuş 20-24 yaşda olan qadınların xüsusi çəkisi, faizlə	0,0	<i>Proportion of women aged 20-24 years who were married or in a union before age 15, in percentage</i>
18 yaşadək nikaha və ya ittifaqa daxil olmuş 20-24 yaşda olan qadınların xüsusi çəkisi	5,1	<i>Proportion of women aged 20-24 years who were married or in a union before age 18, in percentage</i>

* 2019-cu ildə keçirilmiş əhəlinin siyahıyaalınmasının nəticələrinə əsasən

* According to the results of the population census conducted in 2019

DİM 5.5.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 5.5.1
a) Milli Məclisdə qadınlar tərəfindən tutulan yerlərin xüsusi çəkisi, faizlə	16,0	16,8	16,8	18,2	18,3	18,5	18,6	<i>a) Proportion of seats held by women in Milli Majlis, in percentage</i>

DİM 5.5.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 5.5.2
Rəhbər vəzifələr tutan qadınların xüsusi çəkisi, faizlə	25,5	35,1	35,6	34,9	34,6	35,5	35,4	<i>Proportion of women in managerial positions, in percentage</i>

DİM 5.b.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 5.b.1
Mobil telefonu olan şəxslərin xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgədə, faizlə							<i>Proportion of individuals who own a mobile telephone, by sex, in percentage</i>
şəhər yerləri üzrə	74,1	74,0	74,8	76,8	79,4	81,2	urban areas
kənd yerləri üzrə	69,6	71,4	73,5	75,6	rural areas
kişilər üzrə	78,6	77,3	77,5	78,6	81,1	83,0	for men
şəhər yerləri üzrə	81,9	84,1	85,9	86,2	urban areas
kənd yerləri üzrə	72,4	74,6	75,8	79,2	rural areas
qadınlar üzrə	69,7	70,8	72,1	75,1	77,7	79,4	for women
şəhər yerləri üzrə	76,6	78,5	83,4	85,4	urban areas
kənd yerləri üzrə	66,8	68,8	71,2	71,9	rural areas
24 yaşadək	68,2	70,5	72,6	74,5	up to 24 years old
25-35 yaş	81,1	83,2	84,8	86,8	25-35 years
36-64 yaş	78,2	80,1	83,9	85,8	36-64 years
64-dən yuxarı yaş	63,2	64,8	65,6	69,8	64 over years
Bakı şəhəri	76,5	80,6	85,6	86,1	Baku city
kişilər üzrə	78,1	82,7	87,2	87,5	for men
qadınlar üzrə	74,9	79,5	84,0	84,6	for women
Naxçıvan Muxtar Respublikası	75,8	78,9	82,8	83,2	Nakhchivan Autonomous Republic
kişilər üzrə	77,9	82,4	83,8	84,1	for men
qadınlar üzrə	73,7	75,6	81,8	82,3	for women
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu	75,8	77,8	82,5	83,6	Absheron-Khizi economic region
kişilər üzrə	77,6	80,9	84,1	85,1	for men
qadınlar üzrə	74,0	74,9	80,9	82,0	for women
Dəğliq Şirvan iqtisadi rayonu	74,3	76,5	80,8	81,5	Daghlig Shirvan economic region
kişilər üzrə	77,6	81,4	82,5	83,1	for men
qadınlar üzrə	71,0	71,9	79,1	79,8	for women
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	76,1	77,8	81,7	82,4	Ganja-Dashkasan economic region
kişilər üzrə	76,5	77,6	83,1	84,0	for men
qadınlar üzrə	76,7	78,0	80,3	80,7	for women
Qarabağ iqtisadi rayonu	73,9	75,6	79,7	80,8	Karabakh economic region
kişilər üzrə	75,1	76,1	81,1	82,1	for men
qadınlar üzrə	73,9	75,1	78,3	79,4	for women
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	75,6	77,3	81,7	82,1	Gazakh-Tovuz economic region
kişilər üzrə	76,8	77,6	83,2	83,7	for men
qadınlar üzrə	75,7	77,0	80,2	80,4	for women
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	73,8	76,9	80,8	81,9	Guba-Khachmaz economic region
kişilər üzrə	76,5	80,2	82,1	83,2	for men
qadınlar üzrə	71,1	73,7	79,5	80,5	for women
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	73,5	75,1	79,5	80,2	Lankaran-Astara economic region
kişilər üzrə	77,8	80,4	83,7	84,1	for men
qadınlar üzrə	69,1	69,8	75,2	76,1	for women
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	76,4	78,3	81,8	82,5	Central Aran economic region
kişilər üzrə	78,2	79,4	84,5	85,1	for men
qadınlar üzrə	76,1	77,2	79,2	79,8	for women

...ardı

...continued

DİM 5.b.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 5.b.1
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	76,9	79,6	81,9	82,9	Mil-Mughan economic region
kişilər üzrə	77,3	78,5	82,8	83,5	for men
qadınlar üzrə	78,3	80,8	81,0	82,3	for women
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	74,6	76,4	80,8	81,5	Shaki-Zagatala economic region
kişilər üzrə	77,9	80,3	83,2	84,1	for men
qadınlar üzrə	71,3	72,7	78,4	78,8	for women
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	Eastern Zangazur economic region
kişilər üzrə	for men
qadınlar üzrə	for women
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu	75,1	77,5	81,6	82,3	Shirvan-Salyan economic region
kişilər üzrə	75,9	77,3	83,7	84,2	for men
qadınlar üzrə	75,9	77,7	79,5	80,3	for women
İqtisadi fəallıq vəziyyətinə görə	According to the state of economic activity
məşğul əhali	91,7	92,6	93,4	94,6	employed population
işsiz əhali	44,8	42,5	44,1	44,8	unemployed population
iqtisadi qeyri-fəal əhali	48,0	48,2	47,5	46,2	economically inactive population
Təhsil səviyyəsi üzrə bölgədə	In the distribution by level of education
məktəbəqədər və ibtidai	35,9	40,1	43,9	45,1	preschool and primary
ümumi orta	57,4	58,5	64,2	67,5	overall average
tam orta və peşə	83,1	85,0	87,3	89,1	complete secondary and vocational
orta ixtisas və ali	92,6	94,5	96,1	98,3	intermediate qualification and above

MƏQSƏD 6. TƏMİZ SU VƏ SANİTARİYA
GOAL 6. CLEAN WATER AND SANITATION

DİM 6.3.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 6.3.1
Təhlükəsiz qaydada təmizlənən çirkab suların xüsusi çəkisi, faizlə	57,5	47,2	49,2	51,8	52,6	53,3	56,2	<i>Proportion of wastewater safely treated, in percentage</i>

Mənbə: Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
 Source: Azerbaijan Amelioration and Water Farm Open Joint Stock Company

DİM 6.3.2	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 6.3.2
Keyfiyyətli suya malik su mənbələrinin xüsusi çəkisi, faizlə	42,5	53,8	39,4	66,7	66,7	70,4	<i>Proportion of bodies of water with good ambient water quality, in percentage</i>
Monitoringi aparılmış obyektlərin ümumi sayı, ədədlə	40	39	33	27	57	54	<i>Total number of monitored objects, in numbers</i>
ondan, keyfiyyətli suya malik olanlar, ədədlə	17	21	13	18	38	38	<i>those who have quality water from it, in numbers</i>
Çaylar:							Rivers:
Keyfiyyətli suya malik olan çayların xüsusi çəkisi, faizlə	44,8	60,7	41,7	89,5	75,0	76,3	<i>Proportion of rivers of water with good ambient water quality, in percentage</i>
Monitoringi aparılan çaylar, ədədlə	29	28	24	19	36	38	<i>on the monitored rivers, in numbers</i>
ondan, keyfiyyətli suya malik olanlar, ədədlə	13	17	10	17	27	29	<i>those who have quality water from it, in numbers</i>
Su anbarları:							Reservoirs:
Keyfiyyətli suya malik olan su anbarlarının xüsusi çəkisi, faizlə	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	<i>Proportion of water reservoirs with good ambient water quality, in percentage</i>
Monitoringi aparılan su anbarları, ədədlə	4	4	3	1	6	6	<i>Monitoring reservoir, in numbers</i>
ondan, keyfiyyətli suya malik olanlar, ədədlə	4	4	3	1	6	6	<i>those who have quality water from it, in numbers</i>
Göllər:							Lakes:
Keyfiyyətli suya malik olan göllərin xüsusi çəkisi, faizlə	0,0	0,0	0,0	0,0	33,3	33,3	<i>Proportion of lakes with quality water, in percent</i>
Monitoringi aparılan göllər, ədədlə	7	7	6	7	15	10	<i>Lakes monitored, in numbers</i>
ondan, keyfiyyətli suya malik olanlar, ədədlə	0	0	0	0	5	3	<i>those who have quality water from it, in numbers</i>

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
 Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

DİM 6.4.1	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 6.4.1
Sudan istifadə səmərəliliyinin dəyişməsi, ABŞ dolları/m ³	4,85	4,58	3,73	4,49	6,57	Change in water-use efficiency over time, USD/m ³

DİM 6.4.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 6.4.2
Su ehtiyatlarına düşən yükün səviyyəsi: götürülmüş şirin suyun mövcud şirin su ehtiyatlarında xüsusi çəkisi, faizlə	48,4	51,6	53,7	55,6	53,9	57,3	57,5	Level of water stress: freshwater withdrawal as a proportion of available freshwater resources, in percentage

DİM 6.5.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 6.5.1
Su ehtiyatları üzrə inteqrasiyalı idarəetmənin tətbiqi səviyyəsi, faizlə	30,0	30,0	40,0	40,0	Degree of integrated water resources management, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

DİM 6.5.2	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 6.5.2
Suyun istifadəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında sazişlərlə əhatə olunan transsərhəd su hövzələrinin xüsusi çəkisi, faizlə	21,7	21,7	21,7	21,7	21,7	21,7	Proportion of transboundary basin area with an operational arrangement for water cooperation, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

MƏQSƏD 7. SƏRFƏLİ VƏ TƏMİZ ENERJİ GOAL 7. AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY

DİM 7.1.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 7.1.1
Elektrik enerjisinə çıxışı olan əhəlinin xüsusi çəkisi, faizlə	100	100	100	100	100	100	100	Proportion of population with access to electricity, in percentage

DİM 7.2.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 7.2.1
Son enerji istehlakının ümumi həcmində bərpa olunan enerjinin xüsusi çəkisi, faizlə	4,2	2,3	1,9	1,7	1,3	1,3	1,3	Renewable energy share in the total final energy consumption, in percentage

DİM 7.3.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 7.3.1
İlkin enerji istehlakının ÜDM-ə nisbəti kimi hesablanan enerji tutumu ¹⁾ kq neft ekvivalenti/min manatla	260,0	286,3	290,9	311,0	316,3	316,1	320,9	Energy intensity measured in terms of primary energy and GDP ¹⁾ , kg oil equivalent/thousand manats

¹⁾ 2015-ci ilin qiymətləri ilə

¹⁾ at the price of 2015

DİM 7.b.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 7.b.1
Bərpa olunan enerji daşıyıcıları əsasında işləyən generasiya qurğularının istehsal gücü (adambaşına vatt ilə)	110,1	119,6	128,4	129,8	129,5	131,0	131,2	Installed renewable energy-generating capacity (in watts per capita)

MƏQSƏD 8. LAYİQLİ ƏMƏK VƏ İQTİSADI ARTIM GOAL 8. DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

DİM 8.1.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 8.1.1
Əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti, faizlə	3,7	-0,1	0,6	1,6	-4,9	5,1	4,1 ¹⁾	Annual growth rate of real GDP per capita, in percentage

¹⁾ ilkin məlumatlar əsasında

¹⁾ basis of preliminary data

DİM 8.2.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 8.2.1
Məşğul əhalinin hər nəfərinə düşən real ÜDM-in illik artım sürəti, əvvəlki ilə nisbətən, faizlə	3,6	-0,4	0,3	4,5	-2,9	3,2	3,1 ¹⁾	Annual growth rate of real GDP per employed person, compared to the previous year, in percentage

¹⁾ ilkin məlumatlar əsasında

¹⁾ basis of preliminary data

DİM 8.5.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 8.5.1
İşçilərin orta saatthesabı əməkhaqqı, cins və iqtisadi rayonlar üzrə bölgədə, manatla	2,2	3,0	3,5	4,2	5,0	4,9	5,6	Average hourly earnings of employees, by sex and economic region, manats
kişilər üzrə	2,7	3,6	4,3	4,9	5,6	5,6	6,3	for men
qadınlar üzrə	1,6	2,0	2,4	3,0	4,0	3,8	4,4	for women
Bakı şəhəri	...	4,3	5,1	5,7	6,6	6,4	7,3	Baku city
Naxçıvan Muxtar Respublikası	...	2,5	2,8	3,1	3,4	3,5	3,9	Nakhchivan Autonomous Republic
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu	...	2,3	2,6	3,3	4,1	4,0	4,5	Absheron-Khizi economic region
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu	...	1,7	2,0	2,6	3,4	3,1	3,7	Daghlig Shirvan economic region
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	...	2,0	2,3	2,7	3,6	3,5	4,0	Ganja-Dashkasan economic region
Qarabağ iqtisadi rayonu	...	1,5	1,8	2,3	3,1	2,9	3,6	Karabakh economic region
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	...	1,8	2,0	2,6	3,5	3,3	3,8	Gazakh-Tovuz economic region
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	...	1,9	2,2	2,8	3,6	3,4	3,8	Guba-Khachmaz economic region
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	...	1,8	2,0	2,5	3,4	3,1	3,6	Lankaran-Astara economic region
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	...	1,7	1,9	2,4	3,2	3,1	3,5	Central Aran economic region
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	...	1,8	1,9	2,4	3,2	3,1	3,5	Mil-Mughan economic region
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	...	1,7	1,9	2,4	3,2	3,0	3,4	Shaki-Zagatala economic region
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	...	1,7	2,2	2,8	3,9	3,3	4,0	Eastern Zangazur economic region
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu	...	2,0	2,4	3,0	3,7	3,6	4,1	Shirvan-Salyan economic region

DİM 8.5.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 8.5.2
İşsizlik səviyyəsi, cins, yaş, yaşayış yeri və iqtisadi rayonlar üzrə bölgüdə, faizlə	5,6	5,0	4,9	5,0	7,2	6,0	5,6	<i>Unemployment rate, by sex, age, economic region and location, in percentage</i>
kişilər üzrə	4,4	4,1	4,1	4,3	6,1	5,1	4,8	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	6,9	5,9	5,8	5,8	8,4	7,0	6,5	<i>for women</i>
15-19 yaş	15,8	15,6	14,2	14,2	15,6	14,4	13,6	<i>15-19 years</i>
20-24 yaş	14,7	13,0	12,4	11,0	15,2	14,6	13,5	<i>20-24 years</i>
25-29 yaş	7,0	6,5	6,0	5,7	8,2	6,9	6,9	<i>25-29 years</i>
30-34 yaş	5,1	4,1	4,0	4,0	6,2	4,8	4,4	<i>30-34 years</i>
35-39 yaş	3,6	3,8	3,7	3,9	5,8	4,4	4,0	<i>35-39 years</i>
40-44 yaş	3,1	3,3	3,5	4,5	5,3	4,4	3,9	<i>40-44 years</i>
45-49 yaş	3,4	3,0	3,4	4,0	6,0	4,9	4,5	<i>45-49 years</i>
50-54 yaş	3,7	2,8	3,2	3,6	5,8	4,6	4,4	<i>50-54 years</i>
55-59 yaş	3,5	2,8	3,3	3,9	7,1	5,0	4,6	<i>55-59 years</i>
60-64 yaş	1,5	1,3	1,5	1,6	3,0	2,7	2,4	<i>60-64 years</i>
şəhər yerləri üzrə	...	5,9	5,9	5,8	8,4	7,2	6,7	<i>urban areas</i>
kişilər üzrə	...	5,0	5,2	5,1	7,3	6,3	5,7	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	...	6,9	6,7	6,4	9,6	8,1	7,9	<i>for women</i>
kənd yerləri üzrə	...	4,0	3,9	4,2	6,0	4,8	4,5	<i>rural areas</i>
kişilər üzrə	...	3,2	2,9	3,4	4,9	4,0	3,9	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	...	4,8	5,0	5,1	7,1	5,7	5,2	<i>for women</i>
Bakı şəhəri	...	6,0	6,0	4,7	7,0	6,0	5,7	<i>Baku city</i>
Naxçıvan Muxtar Respublikası	...	-	-	0,0	0,1	0,1	0,1	<i>Nakhchivan Autonomous Republic</i>
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu	...	5,2	5,3	4,9	7,4	6,2	5,8	<i>Absheron-Khizi economic region</i>
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu	...	4,6	4,8	4,7	6,8	5,5	5,1	<i>Daghlig Shirvan economic region</i>
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	...	5,3	5,4	5,9	8,6	7,3	6,8	<i>Ganja-Dashkasan economic region</i>
Qarabağ iqtisadi rayonu	...	5,0	4,9	5,6	8,2	6,8	6,3	<i>Karabakh economic region</i>
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	...	4,6	4,4	4,6	6,6	5,3	5,0	<i>Gazakh-Tovuz economic region</i>
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	...	4,4	4,3	6,1	8,8	7,2	6,7	<i>Guba-Khachmaz economic region</i>
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	...	4,8	4,7	5,8	8,0	6,7	6,2	<i>Lankaran-Astara economic region</i>
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	...	5,7	5,8	6,4	8,9	7,3	6,8	<i>Central Aran economic region</i>
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	...	4,5	4,2	5,4	7,6	6,1	5,7	<i>Mil-Mughan economic region</i>
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	...	4,4	4,3	3,9	5,8	4,7	4,4	<i>Shaki-Zagatala economic region</i>
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	...	6,0	6,3	6,8	9,9	8,4	7,9	<i>Eastern Zangazur economic region</i>
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu	...	4,9	5,0	6,1	8,6	7,1	6,7	<i>Shirvan-Salyan economic region</i>

DİM 8.6.1	2022*	SDG 8.6.1
İşləməyən, təhsil almayan və ya peşə təlimi keçməyən 15-24 yaşlı gənclərin xüsusi çəkisi, faizlə	19,8	<i>Proportion of youth (aged 15–24 years) not in education, employment or training, in percentage</i>
kişilər üzrə	18,8	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	20,9	<i>for women</i>

* Beynəlxalq Əmək Təşkilatının metodologiyası əsasında keçirilmiş statistik müayinənin nəticələrinə əsasən

* Based on the results of the statistical examination conducted on the methodology of the International Labor Organization

DİM 8.8.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 8.8.1
Hər 100000 işləyəne düşən istehsalatda həlak olma və xəsarət alma halları, cins üzrə bölgədə	19	11	13	18	15	19	16	<i>Fatal and non-fatal occupational injuries per 100000 workers, by sex</i>
kişilər üzrə	30	16	20	26	20	25	22	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	5	3	2	7	6	10	7	<i>for women</i>
Hər 100000 işləyəne düşən istehsalatda xəsarət alma halları, cins üzrə bölgədə	14	7	9	15	12	16	16	<i>Non-fatal occupational injuries per 100000 workers, by sex</i>
kişilər üzrə	21	11	15	21	16	20	19	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	5	2	1	5	6	10	7	<i>for women</i>
Hər 100000 işləyəne düşən istehsalatda həlak olma halları, cins üzrə bölgədə	5	3	3	4	3	3	2	<i>Fatal occupational injuries per 100000 workers, by sex</i>
kişilər üzrə	9	5	5	5	4	5	3	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	0	1	1	2	1	1	1	<i>for women</i>

DİM 8.9.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 8.9.1
Turizmin ÜDM-in həcminə birbaşa təsiri, faizlə	4,5	4,3	4,5	1,9	2,1	2,9¹⁾	<i>Tourism direct GDP as a proportion of total GDP, in percentage</i>
Turizmin ÜDM-in artım tempinə birbaşa təsiri, faizlə	1,4	8,1	8,8	-62,6	39,9	102,0¹⁾	<i>Tourism direct GDP in growth rate, in percentage</i>

¹⁾ilkin məlumatlar əsasında

¹⁾basis of preliminary data

DİM 8.10.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 8.10.1
Böyükərlərin hər 100000 nəfərinə düşən a) kommersiya banklarının filiallarının və b) bankomatların sayı	x	x	x	x	x	x	x	<i>a) Number of commercial bank branches per 100000 adults and b) number of automated teller machines (ATMs) per 100000 adults</i>
a) kommersiya banklarının filiallarının sayı	13,6	18,1	11,1	11,2	10,6	11,1	11,3	<i>a) number of commercial bank branches</i>
b) bankomatların sayı	26,7	35,8	32,3	34,5	35,1	37,2	37,9	<i>b) number of automated teller machines (ATMs)</i>

MƏQSƏD 9. SƏNAYE, İNNOVASIYA VƏ İNFRASTRUKTUR
GOAL 9. INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE

DİM 9.1.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 9.1.2
Sərnişin və yük daşımalarının həcmi, nəqliyyat növləri üzrə bölgədə	x	x	x	x	x	x	x	<i>Passenger and freight volumes, by mode of transport</i>
Sərnişin daşımalarının həcmi, nəqliyyat növləri üzrə bölgədə, min nəfər	1387308	1891905	2002836	2056516	1177632	1214153	1621129	<i>Passenger, by mode of transport, by thousand persons</i>
dəmir yolu nəqliyyatı üzrə	4803	1883	2841	3850	2124	2826	5137	<i>railway transport</i>
dəniz nəqliyyatı üzrə	12	9	16	22	20	18	21	<i>sea transport</i>
hava nəqliyyatı üzrə	1017	1818	2399	2704	578	1133	2254	<i>air transport</i>
metro üzrə	181146	222040	231016	236682	74709	90232	208696	<i>subway</i>
avtomobil nəqliyyatı üzrə	1200330	1666155	1766564	1813258	1100201	1119944	1405021	<i>road transport</i>
Yük daşımalarının həcmi, nəqliyyat növləri üzrə bölgədə, min tonla	196452	222373	230144	235288	188629	193903	218716	<i>Freight volume, by mode of transport, by thousand tons</i>
dəmir yolu nəqliyyatı üzrə	22349	17090	13954	15222	14631	15058	18730	<i>railway transport</i>
dəniz nəqliyyatı üzrə	11714	6626	8236	5969	5982	5468	7519	<i>sea transport</i>
hava nəqliyyatı üzrə	40	129	208	183	458	557	407	<i>air transport</i>
boru kəməri nəqliyyatı üzrə	62458	60923	58402	58596	56040	60298	66035	<i>pipeline</i>
avtomobil nəqliyyatı üzrə	99891	137605	149344	155318	111518	112522	126025	<i>road transport</i>
DİM 9.2.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 9.2.1
Emal sənayesinin əlavə dəyərinin ÜDM-ə faiz nisbəti və onun əhalinin hər nəfərinə düşən məbləği	x	x	x	x	x	x	x	<i>Manufacturing value added as a proportion of GDP and per capita</i>
Emal sənayesinin əlavə dəyərinin ÜDM-ə nisbəti, faiz	4,7	5,0	4,6	5,0	6,1	6,4	5,0	<i>Manufacturing value added as a proportion of GDP, in percentage</i>
Əhalinin hər nəfərinə düşən emal sənayesinin əlavə dəyəri, manat	225,2	284,8	376,8	412,6	442,8	595,6	663,6	<i>Manufacturing value added per capita, manat</i>

DİM 9.2.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 9.2.2
Emal sənayesində məşğulluğun ümumi məşğulluqda xüsusi çəkisi, cins üzrə bölgədə, faizlə	4,8	4,9	5,2	5,4	5,4	5,5	5,6	Manufacturing employment as a proportion of total employment, by sex, in percentage
kişilər üzrə	6,7	6,9	6,8	5,9	5,9	6,0	6,1	for men
qadınlar üzrə	2,8	2,8	3,6	4,9	4,9	5,0	5,1	for women
Bakı şəhəri	6,4	10,8	10,7	10,9	11,0	Baku city
Naxçıvan Muxtar Respublikası	5,5	5,9	5,9	5,8	5,8	Nakhchivan Autonomous Republic
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu	11,7	10,4	10,4	10,6	10,7	Absheron-Khizi economic region
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu	2,9	1,6	1,6	1,7	1,9	Daghlig Shirvan economic region
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	7,8	8,9	9,0	9,1	9,2	Ganja-Dashkasan economic region
Qarabağ iqtisadi rayonu	3,1	1,5	1,6	1,6	1,9	Karabakh economic region
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	3,8	1,0	1,0	1,1	1,2	Gazakh-Tovuz economic region
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	3,4	1,8	1,8	1,9	2,1	Guba-Khachmaz economic region
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	3,4	1,3	1,4	1,4	1,6	Lankaran-Astara economic region
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	4,5	3,6	3,6	3,6	3,8	Central Aran economic region
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	4,0	1,9	1,9	2,0	2,2	Mil-Mughan economic region
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	3,9	2,0	2,0	2,1	2,2	Shaki-Zagatala economic region
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	3,1	3,6	3,6	3,5	3,7	Eastern Zangazur economic region
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu	5,7	3,1	3,1	3,2	3,4	Shirvan-Salyan economic region

DİM 9.3.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 9.3.1
Sənayenin ümumi əlavə dəyərində kiçik müəssisələrin xüsusi çəkisi, faizlə	6,2	5,5	6,5	5,8	6,2	Proportion of small-scale industries in total industry value added, in percentage

DİM 9.4.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 9.4.1
Əlavə dəyər vahidində düşən karbon qazı (CO₂) tullantıları, kq/ABŞ dolları ilə	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	Carbon dioxide (CO₂) emission per unit of value added, kg/US dollars

DİM 9.5.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 9.5.1
Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinə çəkilən xərclərin ÜDM-də xüsusi çəkisi, faizlə	0,22	0,21	0,15	0,15	0,20	0,16	0,13	Research and development expenditure as a proportion of GDP, in percentage

DİM 9.5.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 9.5.2
Əhalinin hər bir milyon nəfərinə düşən tədqiqatçıların sayı (tam məşğulluq ekvivalentində), cins üzrə bölgədə	1228	1683	1461	1731	1754	1769	1724	Researchers (in full-time equivalent) per million inhabitants, by sex
kişilər üzrə	549	760	605	755	775	763	717	for men
qadınlar üzrə	679	923	856	976	979	1006	1007	for women
Elm sahələri üzrə bölgədə:								Distributed in sciences:
təbiət	566	547	488	520	505	508	503	nature
texnika	207	253	180	320	315	300	285	technique
tibb	83	214	196	230	223	230	218	medicine
kənd təsərrüfatı	100	92	87	82	115	115	114	agriculture
ictimai	84	206	246	249	257	259	260	public
humanitar	188	371	264	330	349	357	344	humanitarian
yaş qrupları üzrə bölgədə								by age groups
30 yaşa qədər	173	221	185	192	192	212	202	up to 30 years old
30-39 yaşda	224	345	286	359	367	392	384	30-39 years old
40-49 yaşda	267	327	301	348	340	356	358	40-49 years old
50-59 yaşda	280	355	281	341	337	336	327	50-59 years old
60-69 yaşda	186	280	253	304	311	302	298	60-69 years old
70 və yuxarı yaş	98	155	155	187	207	171	155	70 and over years

DİM 9.b.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 9.b.1
Orta və yüksək texnoloji sənayenin əlavə dəyərinin ümumi əlavə dəyərində xüsusi çəkisi, faizlə	7,7	10,3	9,8	10,2	10,1	14,5	13,9 ¹⁾	Proportion of medium and high-tech industry value added in total value added, in percentage

¹⁾ İlk məlumatlara əsasən

¹⁾ According to preliminary data

DİM 9.c.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 9.c.1
Mobil şəbəkə ilə əhatə edilən əhalinin xüsusi çəkisi, texnologiyalar üzrə bölgədə, faizlə	99,8	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	Proportion of population covered by a mobile network, by mobile technology, in percentage
3G	72,0	75,0	79,0	80,0	82,0	3G
4G	85,0	85,0	88,0	4G

MƏQSƏD 10. BƏRABƏRSİZLİYİN AZALDILMASI
GOAL 10. REDUCED INEQUALITIES

DİM 10.4.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 10.4.1
Əmək ödənişlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi, faizlə	16,1	20,2	18,4	24,1	28,8	24,4	20,1 ¹⁾	<i>Labour share of GDP, in percentage</i>
¹⁾ İlkin məlumatlar əsasında								
¹⁾ Based on preliminary data								
DİM 10.6.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 10.6.1	
Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatların üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi və səsini xüsusi çəkisi, faizlə	x	x	x	x	x	x	<i>Proportion of membership and voting right of the Republic of Azerbaijan in international organizations, in percentage</i>	
Azərbaycan Respublikasının BYİB-in üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	<i>Proportion of Azerbaijan's membership with IBRD</i>	
Azərbaycan Respublikasının BYİB-də səsələrinin xüsusi çəkisi	0,10	0,13	0,13	0,12	0,12	0,13	<i>The weight of Azerbaijan's votes in the IBRD</i>	
Azərbaycan Respublikasının BMK-nın üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi	0,54	0,54	0,54	0,54	0,54	0,54	<i>Proportion of Azerbaijan's membership with IFC</i>	
Azərbaycan Respublikasının BMK-da səsələrinin xüsusi çəkisi	0,12	0,12	0,12	0,12	0,11	0,11	<i>The special weight of Azerbaijan's votes in IFC</i>	
Azərbaycan Respublikasının BVF-nin üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	<i>Azerbaijan's specific weight in the membership of the IMF</i>	
Azərbaycan Respublikasının BVF-da səsələrinin xüsusi çəkisi	0,09	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	<i>The share of Azerbaijan's votes in the IMF</i>	
Azərbaycan Respublikasının BMT Baş Assambleyasının üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52	<i>Proportion of Azerbaijan's membership with UN General Assembly</i>	

<https://unstats.un.org/sdgs/dataportal/database>

BYİB - Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı; BMK - Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası; BVF - Beynəlxalq Valyuta Fondu.
 IBRD - International Bank for Reconstruction and Development; IFC - International Finance Corporation; IMF - International
 Monetary Fund.

DİM 10.b.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 10.b.1
İnkişaf üçün resurs axınlarının məcmu həcmi, axınların növləri üzrə bölgədə, milyon ABŞ dolları ilə	x	x	x	x	x	x	<i>Total resource flows for development, by type of flow, million US dollars</i>
Azərbaycana cəlb edilmiş birbaşa xarici investisiyalar	7483,1	4109,1	4275,3	4527,7	4795,3	6275,9	<i>Direct foreign investments attracted to Azerbaijan</i>
Azərbaycandan xaricə yönəldilmiş birbaşa investisiyalar	3263,1	3416,9	2602,1	1243,5	825,8	1152,6	<i>Direct foreign investments from Azerbaijan</i>

MƏQSƏD 11. DAYANIQLI ŞƏHƏRLƏR VƏ İCMALAR
GOAL 11. SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

DİM 11.2.1	2022							SDG 11.2.1
İctimai nəqliyyata rahat çıxışı olan əhəlinin xüsusi çəkisi, faizlə	x							<i>Proportion of population that has convenient access to public transport, in percentage</i>
Bakı	80							<i>Baku</i>
Gəncə	83							<i>Ganja</i>
Mingəçevir	84							<i>Mingachevir</i>
Sumqayıt	50							<i>Sumgayit</i>
Şirvan	66							<i>Shirvan</i>
Lənkəran	76							<i>Lankaran</i>
Şəki	89							<i>Shaki</i>
Yevlax	36							<i>Yevlakh</i>

DİM 11.3.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 11.3.1
Tikilərək istifadəyə verilmiş yaşayış evlərinin sahəsinin artım tempinin əhəlinin artım tempinə nisbəti, faizlə	34,6	-13,0	10,6	321,3	-45,1	-60,4	34,8	<i>Ratio of built and delivered residential areas growth rate to population growth rate, in percentage</i>
şəhər yerləri üzrə	42,3	-17,2	11,7	444,0	-46,5	-67,1	41,7	<i>urban areas</i>
kənd yerləri üzrə	20,5	-4,0	8,4	2,1	-25,4	2,3	14,7	<i>rural areas</i>

DİM 11.5.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 11.5.1
Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, zərərçəkənə növləri üzrə, hər 100000 nəfərə	280,6	13,9	22,0	17,1	9,2	11,3	18,5	<i>Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters, by types of damage, per 100000 population</i>
həlak olanlar	0,8	0,8	1,1	0,7	0,9	0,5	0,7	<i>deaths</i>
xəsarət alanlar	1,9	2,5	2,4	3,4	2,8	2,1	2,9	<i>injuries</i>
xilas edilənlər	7,2	2,2	0,9	0,6	0,4	0,5	1,0	<i>rescued</i>
təxliyə olunanlar	270,8	8,4	17,6	12,4	5,1	8,2	13,9	<i>evacuated</i>

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi

Source: The Ministry of Emergency Situations of the Republic of Azerbaijan

DİM 11.6.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 11.6.2
Şəhərlərin atmosferində PM2,5 və PM10 kiçik bərk hissəciklərin orta illik konsentrasiyası	x	x	x	x	x	x	x	<i>Average annual concentration of PM2,5 and PM10 small solid particles in the atmosphere of cities</i>
Bakı şəhərinin atmosferində PM10 kiçik bərk (dispers toz) hissəciklərin orta illik konsentrasiyası, mq/m ³	44	49	49	41	44	<i>Average annual concentration of PM10 small solid particles in the atmosphere of Baku city, mg/m³</i>
Şəhərlərin atmosferində PM2,5 kiçik bərk (dispers toz) hissəciklərin orta illik konsentrasiyası, mq/m ³								<i>The average annual concentration of PM2.5 small solid particles (dispersed dust) in the atmosphere of cities, mkq/m³</i>
Bakı şəhəri	27	28	<i>Baku city</i>
Gəncə şəhəri	28	26	<i>Ganja city</i>
Sumqayıt şəhəri	22	21	<i>Sumgayit city</i>

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi

Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

MƏQSƏD 12. MƏSULİYYƏTLİ İSTEHLAK VƏ İSTEHSAL
GOAL 12. RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

DİM 12.4.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 12.4.2
a) Əhalinin hər nəfərinə düşən təhlükəli tullantıların yaranması və b) emal edilən təhlükəli tullantıların xüsusi çəkisi, emalın növü üzrə bölgüdə	x	x	x	x	x	x	x	(a) Hazardous waste generated per capita; and (b) proportion of hazardous waste treated, by type of treatment
a) Əhalinin hər nəfərinə düşən yaranan təhlükəli tullantılar, kiloqramla	15,5	19,9	32,1	29,6	28,1	24,2	33,4	a) Hazardous waste per capita, in kilogram
b) emal edilən təhlükəli tullantıların xüsusi çəkisi, emalın növü üzrə bölgüdə, faizlə	41,2	113,3	39,4	37,0	36,1	47,3	29,3	b) Proportion of hazardous waste treated, in percentage
DİM 12.a.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 12.a.1
Bərpa olunan enerji daşıyıcıları əsasında işləyən generasiya qurğularının istehsal gücü (adambaşına), vatt	110,1	119,6	128,4	129,8	129,5	131,0	131,2	Installed renewable energy-generating capacity (per capita), in watts

MƏQSƏD 13. İQLİM DƏYİŞİKLİYİNƏ QARŞI MÜBARİZƏ
GOAL 13. CLIMATE ACTION

DİM 13.1.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 13.1.1
Fəlakətlər nəticəsində həlak olmuş, xəsarət almış, xilas və təxliyə olunmuş şəxslərin sayı, zərərçəkənə növləri üzrə, hər 100000 nəfərə	280,6	13,9	22,0	17,1	9,2	11,3	18,5	Number of deaths, injuries, rescued persons and evacuated persons attributed to disasters, by types of damage, per 100000 population
həlak olanlar	0,8	0,8	1,1	0,7	0,9	0,5	0,7	deaths
xəsarət alanlar	1,9	2,5	2,4	3,4	2,8	2,1	2,9	injuries
xilas edilənlər	7,2	2,2	0,9	0,6	0,4	0,5	1,0	rescued
təxliyə olunanlar	270,8	8,4	17,6	12,4	5,1	8,2	13,9	evacuated

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi
 Source: The Ministry of Emergency Situations of the Republic of Azerbaijan

DİM 13.2.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 13.2.2
İstixana qazlarının ümumi illik emissiyaları, milyon ton (CO ₂ ekvivalentində)	46,0	54,2	53,6	54,1	53,9	58,1	...	Total greenhouse gas emissions per year, million tons (CO ₂ equivalent)

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
 Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

MƏQSƏD 14. DƏNİZ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ
GOAL 14. LIFE BELOW WATER

DİM 14.4.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 14.4.1
Bioloji dayanıqlı həddə olan balıq ehtiyatlarının xüsusi çəkisi, vətəgə əhəmiyyətli balıq növləri üzrə, faizlə	34,1	39,6	39,6	34,4	31,5	30,3	<i>Specific gravity of biologically stable fish stocks, by species of important fish, in percentage</i>
Kilkələr	16,3	33,3	34,1	39,7	39,8	41,0	<i>Clupeonella</i>
Siyənəklər	38,1	47,4	46,9	40,2	36,8	36,1	<i>Alosa</i>
Kefallar	46,8	45,8	44,1	40,8	38,9	38,2	<i>Lisa</i>
Kütüm	35,9	46,8	45,8	42,0	37,2	36,7	<i>Rutilus frisii kutum (Kamensky, 1901)</i>
Xəzər qarasolu	27,5	10,4	12,7	7,7	7,6	6,1	<i>Vimba vimba persa (Pallas, 1774)</i>
Şərq çapağı	37,2	53,6	54,2	48,1	43,9	43,0	<i>Abramis brama orientalis Berg, 1949</i>
Çəki	34,8	30,9	30,4	26,4	23,0	21,7	<i>Cyprinus carpio Linnaeus, 1758</i>
Kür (Azərbaycan) külməsi	38,0	54,1	53,7	48,0	42,6	41,3	<i>Rutilus rutilus caspicus (Jakovlev, 1870)</i>
Şəmayı	28,5	17,7	18,1	14,1	11,7	10,2	<i>Chalcalburnus chalcoides (Güldenstädt, 1772)</i>
Həşəm	27,0	28,4	28,0	20,6	19,0	17,8	<i>Aspius aspius taeniatus (Eichwald, 1831)</i>
Çay sıfı	31,5	48,0	48,3	32,5	29,2	27,7	<i>Sander lucioperca (Linnaeus, 1758)</i>
Dabanbalığı	38,7	59,0	59,4	55,3	51,9	48,4	<i>Carassius carassius (Linnaeus, 1758)</i>
Adi naxa	39,4	40,1	40,5	33,9	28,9	28,7	<i>Silurus glanis Linnaeus, 1758</i>
Adi durnabalığı	37,0	38,4	38,9	33,7	29,6	27,3	<i>Esox lucius Linnaeus, 1758</i>

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi

Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan.

MƏQSƏD 15. TORPAQ EKOSİSTEMİNİN MÜHAFİZƏSİ
GOAL 15. LIFE ON LAND

DİM 15.1.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 15.1.1
Meşə sahəsinin ümumi torpaq sahəsində xüsusi çəkisi, faizlə	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	<i>Forest area as a proportion of total land area, in percentage</i>
DİM 15.1.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 15.1.2
Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin ölkənin ümumi ərazisində payı, faizlə	10,2	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	<i>Proportion of specially protected areas in the total nature territory of the country, in percentage</i>
Dövlət təbiət qoruqları	2,4	2,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	State nature reserves
Milli parklar	3,6	3,7	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	National parks
Dövlət təbiət yasaqlıqları	4,2	4,2	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	State nature sanctuaries

DİM 15.3.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 15.3.1
Dəqradasiyaya məruz qalmış torpaq sahələrinin ümumi torpaq sahəsində xüsusi çəkisi¹⁾, faizlə	9,6	9,6	9,6	9,6	11,4	12,9	<i>Proportion of land that is degraded over total land area¹⁾, in percentage</i>

¹⁾ İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən təqdim olunmuş deqradasiyaya məruz qalmış torpaq sahələrinə dair məlumatlar əsasında hesablanmışdır.

¹⁾ It was calculated on the basis of data on degraded land areas provided by the State Service on Property Issues under the Ministry of Economy and the Ministry of Ecology and Natural Resources.

DİM 15.4.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 15.4.1
Biomüxtəliflik baxımından mühüm olan və qorunan dağ ərazilərinin xüsusi çəkisi, faizlə	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	<i>Coverage by protected areas of important sites for mountain biodiversity, in percentage</i>

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi

Source: Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan

DİM 15.4.2	2020	2021	2022	SDG 15.4.2
Dağların bitki örtüyü indeksi, faizlə	91,2	90,4	90,4	<i>Mountain Green Cover Index, in percentage</i>
dağ yüksəklikləri sinifləri üzrə:				<i>mountain heights by classes:</i>
VI sinif	...	90,7	90,6	<i>class VI</i>
V sinif	...	89,1	89,1	<i>class V</i>
IV sinif	...	94,9	94,9	<i>class IV</i>
III sinif	...	79,8	79,8	<i>class III</i>
II sinif	...	0,0	0,0	<i>class II</i>

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi

Source: Space Agency of the Republic of Azerbaijan

MƏQSƏD 16. SÜLH, ƏDALƏT VƏ SƏMƏRƏLİ İNSTİTUTLAR
GOAL 16. PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

DİM 16.1.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 16.1.1
Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən qəsdən adam öldürmə qurbanlarının sayı, cins üzrə bölgədə	2,3	2,4	2,0	1,7	2,2	1,7	1,8	<i>Number of victims of international homicide per 100000 population, by sex</i>
kişilər üzrə	3,2	3,2	2,7	2,2	2,8	2,2	2,0	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	1,3	1,5	1,3	1,2	1,6	1,3	1,6	<i>for women</i>

DİM 16.1.3	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 16.1.3
Son 12 ay ərzində a) fiziki zorakılığa, c) cinsi zorakılığa məruz qalmış əhalinin xüsusi çəkisi, faizlə	x	x	x	x	x	x	<i>Proportion of population subjected to a) physical violence, c) sexual violence in the previous 12 months, in percentage</i>
Fiziki zorakılığa məruz qalanlar	0,062	0,058	0,060	0,054	0,054	0,058	<i>Physical violence</i>
kişilər üzrə	0,082	0,076	0,080	0,071	0,069	0,076	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	0,043	0,039	0,041	0,037	0,039	0,040	<i>for women</i>
Cinsi zorakılığa məruz qalanlar	0,002	0,003	0,002	0,002	0,002	0,002	<i>Sexual violence</i>
kişilər üzrə	0,0006	0,0005	0,0005	0,0005	0,0006	0,0003	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	0,004	0,005	0,004	0,004	0,004	0,004	<i>for women</i>

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi

Source: Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan

DİM 16.2.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 16.2.2
Əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən insan alveri qurbanlarının sayı, cins üzrə bölgədə	1,8	2,7	3,1	0,9	3,4	0,9	0,9	<i>Number of victims of human trafficking per 100000 population, by sex</i>
kişilər üzrə	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	3,4	5,2	6,0	1,7	6,6	1,9	1,8	<i>for women</i>

DİM 16.3.2	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 16.3.2
Hökm çıxarılmadan saxlanılan şəxslərin həbsdə olan şəxslərin ümumi sayında xüsusi çəkisi, faizlə	11,9	11,6	15,6	19,3	18,7	<i>Unsentenced detainees as a proportion of overall prison population, in percentage</i>
Yetkinlik yaşına çatmayanlar	...	0,12	0,12	0,13	0,13	<i>Juveniles</i>
kişilər üzrə	...	11,30	15,06	18,56	18,11	<i>for men</i>
qadınlar üzrə	...	0,34	0,56	0,76	0,63	<i>for women</i>

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi

Source: Ministry of Justice of the Republic of Azerbaijan

DİM 16.5.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 16.5.1
Rüşvət vermiş və ya rüşvət verməyə təhrik olunmuş şəxslərin xüsusi çəkisi, faizlə	0,38	1,09	1,47	1,26	1,43	1,80	Specific gravity of persons who have given or insisted on bribery, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi

Source: The Anti-Corruption General Directorate with the Prosecutor General of the Republic of Azerbaijan

DİM 16.6.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 16.6.1
Hökumətin ilkin xərclərinin ilkin təsdiq edilmiş büdcə xərclərində xüsusi çəkisi, faizlə	95,9	84,3	98,4	97,0	96,1	96,1	99,3	Primary government expenditures as a proportion of original approved budget, in percentage

DİM 16.8.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 16.8.1
Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatların üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi və səslərinin xüsusi çəkisi, faizlə	x	x	x	x	x	x	<i>Proportion of membership and voting rights of the Republic of Azerbaijan in international organizations, in percentage</i>
Azərbaycan Respublikasının BYİB-in üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	<i>Proportion of Azerbaijan's membership with IBRD</i>
Azərbaycan Respublikasının BYİB-də səslərinin xüsusi çəkisi	0,10	0,13	0,13	0,12	0,12	0,13	<i>The weight of Azerbaijan's votes in the IBRD</i>
Azərbaycan Respublikasının BMK-nın üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi	0,54	0,54	0,54	0,54	0,54	0,54	<i>Proportion of Azerbaijan's membership with IFC</i>
Azərbaycan Respublikasının BMK-da səslərinin xüsusi çəkisi	0,12	0,12	0,12	0,12	0,11	0,11	<i>The special weight of Azerbaijan's votes in IFC</i>
Azərbaycan Respublikasının BVF-nin üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	<i>Azerbaijan's specific weight in the membership of the IMF</i>
Azərbaycan Respublikasının BVF-da səslərinin xüsusi çəkisi	0,09	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	<i>The share of Azerbaijan's votes in the IMF</i>
Azərbaycan Respublikasının BMT Baş Assambleyasının üzvlük tərkibində xüsusi çəkisi	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52	<i>Proportion of Azerbaijan's membership with UN General Assembly</i>

<https://unstats.un.org/sdgs/dataportal/database>

BYİB - Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı; BMK - Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası; BVF - Beynəlxalq Valyuta Fondu. IBRD - International Bank for Reconstruction and Development; IFC - International Finance Corporation; IMF - International Monetary Fund.

DİM 16.9.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 16.9.1
Doğumu rəsmi orqanlar tərəfindən qeydiyyatda alınmış beş yaşadək olan uşaqların xüsusi çəkisi, faizlə	100	100	100	100	100	100	100	<i>Proportion of children under 5 years of age whose births have been registered with a civil authority, in percentage</i>

MƏQSƏD 17. MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ
GOAL 17. PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

DİM 17.1.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.1.1
Dövlət büdcəsi gəlirlərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi, faizlə	26,9	32,2	28,1	29,6	34,0	28,3	22,9	State budget revenue as a proportion of GDP, in percentage
DİM 17.1.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.1.2
Dövlət büdcəsinin gəlirlərində vergilərin xüsusi çəkisi, faizlə	46,2	50,2	47,0	48,5	45,2	47,9	68,0	Proportion of taxes in the state budget revenue, in percentage
DİM 17.3.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.3.2
Pul köçürmələrinin həcmnin (ABŞ dolları ilə) ÜDM-də xüsusi çəkisi, faizlə	2,5	2,2	2,3	1,9	2,6	2,1	4,6	Volume of remittances (in United States dollars) as a proportion of total GDP, in percentage
DİM 17.4.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.4.1
Borca xidmətlə bağlı xərclərin mal və xidmətlər ixracının dəyərində xüsusi çəkisi, faizlə	0,4	3,4	5,2	3,8	6,7	5,1	2,2	Debt service as a proportion of exports of goods and services, in percentage
DİM 17.6.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.6.1
Əhalinin hər 100 nəfərinə düşən sabit genişzolaqlı internet abunəçilərinin sayı, sürət üzrə bölgədə	0,6	5,5	7,2	9,1	11,6	12,9	14,3	Fixed Internet broadband subscriptions per 100 inhabitants, distributed by speed
256 kbit/s - 2 Mbit/s	4,8	4,5	3,9	256 kbit/s - 2 Mbit/s
2 Mbit/s - 10 Mbit/s	4,1	4,9	5,6	2 Mbit/s - 10 Mbit/s
10 Mbit/s və ondan yuxarı	2,7	3,5	4,8	10 Mbit/s and over

DİM 17.8.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.8.1
İnternetdən istifadə edən əhəlinin xüsusi çəkisi, faizlə	46,0	77,0	79,8	81,1	84,6	86,7	88,1	Proportion of individuals using the Internet, in percentage
şəhər yerləri üzrə	84,8	85,9	87,3	91,2	91,8	urban areas
kənd yerləri üzrə	74,2	74,6	78,0	81,7	83,5	rural areas
kişilər üzrə	83,7	84,3	87,1	90,6	91,2	for men
şəhər yerlərində	87,8	88,7	90,7	94,1	94,6	urban areas
kənd yerlərində	79,1	79,5	83,3	86,8	87,2	rural areas
qadınlar üzrə	76,0	76,9	79,3	82,8	85,0	for women
şəhər yerlərində	80,4	83,3	84,8	88,4	89,8	urban areas
kənd yerlərində	70,3	72,6	73,0	76,4	79,2	rural areas
Bakı şəhəri	81,2	89,2	91,6	91,7	91,9	93,0	93,6	Baku city
Naxçıvan Muxtar Respublikası	38,9	82,2	85,4	85,5	85,8	86,4	96,6	Nakhchivan Autonomous Republic
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu	38,0	85,7	88,1	88,3	88,7	89,1	90,1	Absheron-Khizi economic region
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu	18,4	68,6	80,1	80,4	80,7	83,2	84,1	Daghlig Shirvan economic region
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	86,0	86,4	86,6	87,5	88,3	Ganja-Dashkasan economic region
Qarabağ iqtisadi rayonu	76,7	77,1	77,5	81,6	82,5	Karabakh economic region
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	84,9	85,0	86,0	87,1	87,5	Gazakh-Tovuz economic region
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	18,2	70,2	80,0	80,3	80,6	83,8	84,3	Guba-Khachmaz economic region
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	18,3	68,7	79,3	79,6	80,0	83,6	84,0	Lankaran-Astara economic region
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	80,5	81,0	81,3	83,8	84,6	Central Aran economic region
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	79,1	79,5	79,8	83,1	84,1	Mil-Mughan economic region
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	21,7	70,7	80,4	80,6	81,0	84,0	84,8	Shaki-Zagatala economic region
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	Eastern Zangazur economic region
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu	81,0	81,3	81,7	84,2	85,1	Shirvan-Salyan economic region

DİM 17.9.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.9.1
İnkişaf etməkdə olan ölkələrə maliyyə və texniki yardımın ümumi həcmi (o cümlədən Şimal-Cənub, Cənub-Cənub və üçtərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən), ABŞ dolları ilə	3410747	1085954	5813408	30139909	5901278	28330823	Dollar value of financial and technical assistance (including through North-South, South-South and triangular cooperation) committed to developing countries, in US dollar
o cümlədən:							including:
maliyyə yardımı	26267883	financial aid
texniki yardım	2062940	technical assistance

DİM 17.11.1	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.11.1
Azərbaycanın ixracının dünya ixracatında xüsusi çəkisi, ixrac olunan əmtəələrin növləri üzrə, faizlə	0,14	0,08	0,10	0,10	0,08	0,10	0,16	<i>The share of Azerbaijan's exports in global exports, by types of exported goods, in percentage</i>
mineral məhsullar	0,80	0,58	0,71	0,78	1,38	0,66	0,86	<i>mineral products</i>
bitki məhsuli məhsullar	0,05	0,07	0,12	0,13	0,17	0,10	0,11	<i>plant products</i>
azqiymətli metallar və onlardan hazırlanan məmulatlar	0,01	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02	<i>precious metals and products made of them</i>
qiymətli və azqiymətli daşlar, qiymətli metallar, onlardan hazırlanan məmulatlar	0,02	0,01	0,02	0,03	0,04	0,02	0,02	<i>precious stones, precious metals, products made from them</i>
plastik kütlələr, kauçuk, rezin və onlardan hazırlanan məmulatlar	0,01	0,02	0,01	0,02	0,03	0,04	0,04	<i>plastics, rubber, rubber and articles thereof</i>
digər əmtəələr	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	<i>other commodities</i>

DİM 17.13.1	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.13.1
Makroiqtisadi göstəricilər toplusunun vahid dəsti	x	x	x	x	x	x	<i>Macroeconomic Dashboard</i>
Ümumi daxili məhsulun sabit qiymətlərlə həcmi, əvvəlki ilə nisbətən faizlə	101,1	101,5	102,5	95,8	105,6	104,6	<i>Gross domestic product, with fixed prices, as percentage of the previous year</i>
Ümumi yığının sabit qiymətlərlə həcmi, əvvəlki ilə nisbətən faizlə	88,9	95,7	101,1	92,7	95,5	105,5	<i>Gross capital formation, with fixed prices, as percentage of the previous year</i>
Ev təsərrüfatlarının son istehlak xərcləri, sabit qiymətlə əvvəlki ilə nisbətən faizlə	108,6	104,7	105,9	91,3	103,7	104,4	<i>Final consumption expenditure of households, with fixed prices, as percentage of the previous year</i>
Dövlət orqanlarının son istehlak xərcləri, sabit qiymətlə əvvəlki ilə nisbətən faizlə	101,1	96,1	102,2	103,4	104,0	100,6	<i>Final consumption expenditure of general government, with fixed prices, as percentage of the previous year</i>
Məl və xidmətlər üzrə ixracın həcmi, sabit qiymətlərlə əvvəlki ilə nisbətən faizlə	99,9	100,5	95,7	88,5	113,8	107,2	<i>Exports of goods and services, with fixed prices, as percentage of the previous year</i>
Məl və xidmətlər üzrə idxalın həcmi, sabit qiymətlərlə əvvəlki ilə nisbətən faizlə	99,5	99,8	96,8	82,9	103,0	107,1	<i>Imports of goods and services, with fixed prices, as percentage of the previous year</i>
İstehlak qiymətləri indeksi, əvvəlki ilə nisbətən faizlə	104,0	102,3	102,6	102,8	106,7	113,9	<i>Consumer price index, as percentage of the previous year</i>

DİM 17.14.1	2022	SDG 17.14.1
Azərbaycanda dayanıqlı inkişaf sahəsində əlaqələndirilmiş siyasətin gücləndirilməsi üçün mexanizmlərin mövcudluğu, faizlə	91,3	The level of availability of mechanisms for strengthening the coordinated policy in the field of sustainable development in Azerbaijan, in percentage

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Dayanıqlı İnkişaf üzrə Milli Əlaqələndirmə Şurasının (DİMƏŞ) Katibliyi

Source: The Secretariat of the National Coordination Council for Sustainable Development of the Republic of Azerbaijan.

DİM 17.19.2	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	SDG 17.19.2
Doğum hallarının 100 faizinin, ölüm hallarının isə 80 faizinin qeydiyyatı alınmasına nail olma vəziyyəti, faizlə	x	x	x	x	x	x	x	State of achieving 100 percent bith registration and 80 percent death registration, in percentage
a) Doğum hallarının 100 faizinin qeydiyyatı alınmasına nail olma vəziyyəti	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	a) State of achieving 100 percent birth registration
b) Ölüm hallarının 80 faizinin qeydiyyatı alınmasına nail olma vəziyyəti	99,9	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	b) State of achieving 80 percent death registration

Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri *Sustainable Development Goals*

statistik icmal *statistical review*

Məcmuənin hazırlanmasına ümumi rəhbərlik:
*General leadership for preparation of the
publication:*

Tahir Budaqov/ *Tahir Budagov*

Buraxılış üzrə məsul:
Responsible for issue:

Dayanıqlı inkişaf statistikasi şöbəsi
*Department of Sustainable Development
Statistics*

Şöbə müdiri:
Head of Department:

İlqar Vəliyev/ *Ilqar Valiyev*

İcraçılar:
Executors:

Famil Nəcəfzadə/ *Famil Najafzade*
Ramila Soltanova/ *Ramila Soltanova*
Sevinə Əhmədova/ *Sevinj Ahmadova*
Qönçə Musayeva/ *Goncha Musayeva*

Əlavə məlumat almaq üçün:
For additional information:

tel: (+99412) 377-10-70 (22-51)
(+99412) 377-10-70 (22-43)

Email: sc@stat.gov.az
<http://www.stat.gov.az>

[illegible]

[illegible]

Çapa imzalanma tarixi: 27.11.2023/ *Print signature date 27.11.2023*

Format: 70x100 1/16/ *Format: 70x100 1/16*

Həcmi: 18,25 ç.v./ *Volume: 18,25 p.p*

Tiraj: 117 nüsxə/ *Printing: 117 copies*

“Çaşıoğlu Eİ-MMC” mətbəəsində çap edilib./*It was published in “Chashioghlu EI-LLC”.*